

σχοδιαστής

**ΕΝΟΤΗΤΑ
ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ**

μιλούν:
ΜΑΡΚΟΣ ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ
ΗΛΙΑΣ ΗΛΙΟΥ
ΜΑΝΩΛΗΣ ΓΛΕΖΟΣ
ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΠΡΙΛΛΑΚΗΣ

Η ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ

ΜΑΗΣ '68

Ήταν περασμένες δώδεκα όταν ο Γιώργος Αρατζαφέρης μπήκε στο Βρούτο. Τό διανοοι-μενιστικό μικροαστικό του περιβάλλον του 'δινε στα νεύρα. «Κλώσσες», σιγοψιθύρισε, καθώς η ψηλόλιγνη σιλουέτα του με τό μυώδες σώμα και τό χορευτικό βάδισμα, είχε μαγνητίσει τὰ γυναι-κεία βλέμματα. Διέσχισε τήν αίθουσα και κατευ-θύνθηκε στό μπαρ.

Οι πληροφορίες πού είχε ήταν σαφείς. Ή Βίκι, ή αγαπημένη καμαριέρα του Ράλλη, συχνά-ζει στό Βρούτο. Είναι πολιτικά προοδευτικός άνθρωπος και κοινωνικά άνετη. Διαβάζει πολύ φιλοσοφία. Ακούει Κηληδόνη. Και από τούς πολιτικούς, μετά τόν Ράλλη, θαυμάζει τόν Κύρ-κο. Είναι Παναθηναϊκός και για τό Ευρωκοινο-βούλιο, ψηφίζει ΚΚΕς. Έχει τήν άρχοντιά της Μάρως Κοντού και τό σέξ απήλ της Άλίκης Βουγιουκλάκη.

Ανέβηκε στό σκαμπό και παράγγειλε ούισκυ μέ πάγο. Δέν άργησε νά τήν έπισημάνει. Καθό-ταν μόνη μ' ένα ποτήρι στό χέρι, στήν άλλη άκρη του μπαρ. Τά χειμαρρώδη καταξανθα μαλλιά της σκέπαζαν τό προφύ της. Καθώς τό βλέμμα του Γιώργου Αρατζαφέρη είχε καρφωθεί στά ύγρά και σαρκώδη αισθησιακά χείλη της, ή Βίκι σή-κωσε τό κεφάλι της. Τά καστανά αμυγδαλωτά μάτια της διασταυρώθηκαν μέ τά πράσινα μάτια του Αρατζαφέρη. Ταράχθηκε!! Ένωσε νά ανα-τριχιάζει... και μετά ένα ανεξήγητο ήδονικό μου-διασμα άγκάλιασε τό κορμι της. Του χαμογέλα-σε... Τόν αναγνώρισε από τήν πρώτη στιγμή!! Όταν τήν πλησίασε, κατάλαβε αυτό πού της είχε πεί κάποτε ή Ντέμπορα, ή καμαριέρα του Αβέρωφ. «Αυτός ό επικίνδυνος δημοσιογράφος διακρίνεται για δύο πράγματα, τό ένα είναι τό άρωμά του...»

Γιά νά ικανοποιήσει τήν περιέργειά της ή Βίκι, κάλεσε τόν Αρατζαφέρη για ένα ντρινκ στό διαμέρισμα της οδού Κανάρη. Εκείνο τό βράδυ ή κυρία Λένα και ό κύριος Γιώργος έλειπαν. Όταν μπήκαν στό διαμέρισμα, ό Αρατζαφέρης κατάλαβε ότι δέν μπορούσε νά προσποιηθεί άλλο. Ήταν αληθινά έρεθισμένος. Κάθε αντίστα-ση ήταν άνώφελη. Παραδόθηκε στό παρόνομα και άνήθικα φιλία και χάδια μιās αληθινής καμα-ριέρας. Τήν τελευταία στιγμή πρόφθασε και ψιθύρισε στό αυτί της Βίκι. «Στό δωμάτιο του κυρίου σου!!» Μετά έχασε τις αισθήσεις του...

Από τότε ό Αρατζαφέρης συνηθίζει νά λέει στους φίλους του: «Τά χέρια μιās αληθινής καμαριέρας είναι διαφορετικά από τά χέρια ό-ποιασδήποτε άλλης καμαριέρας!!»

Όταν συνήλθε κατάλαβε ότι βρισκόταν στό κρεβάτι του Ράλλη. Πεινούσε και ένιωθε έξα-ντλημένος. Ή Βίκι ήταν στό μπάνιο. Αυτή είναι ή μεγάλη εύκαιρία σκέφτηκε!! Σηκώθηκε γρήγο-ρα και έτσι γυμνός όπως ήταν, χώθηκε στό διπλανό δωμάτιο. Στό γραφείο του Ράλλη. Δέν άργησε νά βρεί εκείνο πού ζητούσε, τόν κόκκινο φάκελο...

Οι τύψεις πάντα βασανίζουν έναν ευσυνείδητο δημοσιογράφο, μουρμούρισε ό Αρατζαφέρης μπαίνοντας στό γραφείο της έφημερίδας του και κρατώντας στό άριστερό του χέρι τόν κόκκινο φάκελο. Ήταν ένας σιχαμερός διακορευτής δη-μοσιογράφος. Ένας ζιγκολό. Ένας τιποτένιος. Ή Ήθικη στό βωμό της έννημέρωσης. Όχι...αυ-τό πάει πολύ!! Έκνευρισμένος άναψε τσιγάρο. Απάτησε και τή Λάουρα... τήν αγαπημένη του Λάουρα. Ή δημοσιογραφία θέλει πολλές θυσιές. Είναι λειτούργημα. Ίσως έχει δικίο ό φίλος του ό

Ο ΚΟΚΚΙΝΟΣ ΦΑΚΕΛΟΣ

Βλάσης, πού του έλεγε νά γίνει ήθοποιός. Δημο-σιογράφος ή ήθοποιός ήταν τό μοιραίο δήλημα της ζωής του. Έχασε τελικά τό θέατρο. Αδικη-μένη γενιά του 1-1-4 σιγοψιθύρισε... Τι σού μελε νά πάθεις...

Ο κόκκινος φάκελος περιείχε τό άδημοσίευτο τμήμα τών βιβλίων του Ράλλη. Τό σατανικό σχέδιο του Αρατζαφέρη είχε πετύχει μέ ακριβό βέβαια τίμημα... Οι άποκαλύψεις όμως ήσαν φοβερές...

Στό κεφάλαιο (9) μέ τίτλο ΚΑΡΑΜΑΝΑΗΣ στή σελίδα 36 γράφει: «Ένα παράπονο έχω. Δέν μέ αγάπησε ποτέ όσο τόν Θόδωρο».

Στό κεφάλαιο (11) μέ τίτλο ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΠΟΙΗΣΕΙΣ στή σελίδα 6 γράφει: «Ένα βράδυ μέ έπεσκέφθη ό λαικός τραγουδιστής Καζαντζίδης και μου έπρότεινε νά κρατικοποιήσω τή φωνή του. Του είπα ότι τό κόμμα μας είναι κατά τών κρατικοποιήσεων και ευγενικά του υπέδειξα νά απευθυνθεί στόν κύριο Παπανδρέου».

Στό κεφάλαιο (13) μέ τίτλο ΑΒΕΡΩΦ και στή σελίδα 32 γράφει: «Διεκρίθη από μικρός εις τήν τυροκομία. Άργότερα αποφάσισε νά ασχολη-θεί και μέ τή λογοτεχνία. Γενικώς όμως παρέμει-νε κτηνοτρόφος».

Στό κεφάλαιο (12) μέ τίτλο ΑΧΑΡΙΣΤΟΙ και στή σελίδα 5 γράφει: «Ή Ζωή από μικρή πήρε τόν ΚΑΤΗΦΟΡΟ. Τώρα θαυμάζει τόν Λένιν και τόν Κύρκο. Είπα στόν Αλέξανδρο ότι δέν έγκρι-νω αυτό τό γάμο. Δέ μέ άκουσε».

Στό κεφάλαιο (7) μέ τίτλο ΕΘΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ και στή σελίδα 2 γράφει: «Είπα στόν Άνδρέα νά υπογράψω έγώ τις συμφωνίες για τις βάσεις. Δέ θέλησε. Έτσι θα τις υπογράψει αυτός. Νομίζω ότι ήταν λάθος μου νά έπαναφέρω τήν Έλλάδα στό στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ. Έπρεπε νά τό αφήσω και αυτό στόν Άνδρέα».

Όταν μπήκε στό γραφείο του διευθυντή της Έφημερίδας, είχε φθάσει ήδη ό Μαρούδας. Τά μάτια του καρφώθηκαν επάνω του μέ τρυφερό-τητα και μέ συγκινημένη φωνή του είπε: «Γιώργο μου, ή τύχη της αλλαγής βρισκεται στα χέρια σου, στα χέρια του λαού».

Εκείνη τή στιγμή ένιωθε έθνική υπερηφάνεια αλλά και ντροπή γιατί για νά πάρει τόν κόκκινο φάκελο διακόρεσε μιá άθωα καμαριέρα.

«Δέν πειράζει», άρχισε νά του λέει ό Μαρού-δας, λές και είχε καταλάβει τις βαθύτερες σκέψεις του. «Και μεϊς τό ίδιο κάνουμε για τό καλό της αλλαγής».

«Ομολογείς δηλαδή τις σχέσεις σου μέ τόν Φιλιππόπουλο!!!» φώναξε άγριέμένος ό διευθυ-ντής του. «Είμαστε μόνο φίλοι», άπάντησε ψύ-χραιμα ό Μαρούδας.

Ή κατάσταση όμως είχε πολωθεί. Ο κίνδυνος για τήν αλλαγή ήταν μεγάλος. Ο Αρατζαφέρης αποφάσισε νά επέμβει. «Σύντροφε Μαρούδα, τί ζητάει από μäs τούς άπλους πολίτες ή κυβέρνη-ση της Άλλαγής;»

«Νά καταλάβετε!!» είπε ό Μαρούδας. «Νά καταλάβετε ότι ή διαφύλαξη και ή προάσπιση της τιμής μιās άθώας καμαριέρας έπιβάλλει νά δώσουμε τόν κόκκινο φάκελο στόν Αβέρωφ, και νά μή δημοσιευτεί. Έπιβάλλει νά ελέγχουμε τούς λέβητές μας πριν τούς χρησιμοποιήσουμε».

Καταλάβετε:

Φεύγοντας από τά γραφεία της έφημερίδας, και καθώς του έσφιγγε τό χέρι, ό Μαρούδας έσκιψε και του είπε στό αυτί: «Ο Άνδρέας είναι βαθιά συγκινημένος για ότι έκανε», και κλείνοντας μέ νόημα τό μάτι του σιγοψιθύρισε «και σε ποιόν δέν άρέσουν οι άθώες καμαριέ-ρες;...»

Παν. Παν.

Ήταν στραβό τό κλίμα...

Οι βόμβες στο Διδυμότειχο φόρτι-σαν ακόμα περισσότερο τό πολιτικό κλίμα που ήταν ήδη τεταμένο από τη δολοφονία του 'Αθανασιάδη. Καινούργιες άντεγκκλίσεις άνταλλάχθηκαν μεταξύ Νέας Δημοκρατίας και ΠΑΣΟΚ ξεπερνώντας κάθε προηγούμενο σέ «ήθος» και πολιτική εϊπρέπεια...

Τό σημαντικό όμως δέν είναι οι άνοησίες που λέχθηκαν εκατέρωθεν, αλλά τό περιεργο κλίμα πόλωσης και κομματικού φανατισμού που δημιουργήθηκε σχεδόν εκ του μηδενός. Καί τό πράγμα είναι «περιεργο» γιατί σέ κανένα μείζον πολιτικό ζήτημα δέ διαφάνηκε τελευταία κάποια σοβαρή διαφωνία μεταξύ των δύο κομμάτων. Τό αντίθετο μάλιστα...

Οι άστυνομικές ύποθέσεις για την ταυτότητα των δραστών και τη συσχέτιση των δύο ύποθέσεων δέν είναι βέβαια δική μας δουλειά. Ούτε έχει άλλωστε πολλή σημασία. Γιατί οι δράστες εϊθύνονται για τίς πράξεις τους και μόνο. Για τό κλίμα που επικράτησε εξ αίτίας αυτών των έπεισοδίων εϊθύνονται όσο έσπευσαν νά τά εκμεταλλευτούν. Λόγου χάρη τά παραδοσιακά στοιχεία της Ν.Δ. που νόμισαν ότι βρής-

καν -επι τέλους- μια λαμπρή ευκαιρία νά «ήρωοποιηθούν». Άλλά και οι άμετροεπέστεροι κύκλοι του ΠΑΣΟΚ που θεωρούν ότι οφείλουν, τέλος πάντων, νά άνταποδίδουν τά ίσα στις άσφαριες προκλητικότητες που εκστομίζει κάθε τόσο ό κ. 'Αβέρωφ.

Η πόλωση βέβαια ήταν κατά κάποιο τρόπο συμφέρουσα για τό

ΠΑΣΟΚ. Γιατί προβάλε τό άπεχθέστερο πρόσωπο της Ν.Δ. και προεξοφλούσε τό ρεβανσισμό της άν ποτέ εϊπιστρέψει στά πράγματα. Άλλά και για τους σκληροπυρηνικούς του κ. 'Αβέρωφ ή πόλωση ήταν άρκετά βολική. Γιατί τους έπέτρεψε νά διατηρούν τόν έλεγχο του κόμματος όταν όλα πιά δείχνουν ότι ή Ν.Δ. πρέπει νά μετα-

μορφωθεί ριζικά άν πρόκειται νά διεκδικήσει τη νίκη στις επόμενες εκλογές.

Στό μεταξύ πολλά πράγματα φαίνεται πως έχουν αλλάξει μέσα στο κόμμα του κ. 'Αβέρωφ. 'Ακούγεται όλο και πίο έντονα ότι έχουν άνέβει θεαματικά οι μετοχές του κ. Μητσοτάκη ό όποιος πρίν ένα μόλις χρόνο έμφανίζονταν μάλλον άπομωμένος. Παράλληλα, φαίνεται ότι κερδίζει έδαφος μία πίο εϊέλκτικη άντιπολιτευτική τακτική που άντιμετωπίζει τό ΠΑΣΟΚ σάν «άνίκανο» και «άφερέγγυο» μάλλον παρά σάν φορέα του «σοσιαλιστικού ολοκληρωτισμού». Κι εδώ ίσως βρίσκεται ή σημασία της «παρέμβασης» Ράλλη. 'Υπενθυμίζει τη ζημία που έκαναν στη Ν.Δ. κατά τό δεκαοκτάμηνο της Πρωθυπουργίας του οι εκτός τόπου και χρόνου φανφαρονισμοί του κ. 'Αβέρωφ. Καί συνηγορεί σέ μία άντιπολιτευτική στάση που θά εϊπιτρέψει στη Ν.Δ. νά προβάλλει πίο «φιλελεύθερο» πρόσωπο και νά διευρύνει την εκλογική βάση της.

Ίσως λοιπόν ή όξύτητα των τελευταίων εβδομάδων νά άποτελεί τό κύκνειο άσμα των θερμοκέφαλων δεξιών πρίν τόν όριστικό παραμερισμό τους...

Τό πράγμα θά δείξει μάλλον σύντομα, άν βάλει κι ό ...Θεός τό χέρι του.

Χ.Α.

Δέν θέλω... ΟΥ

Τό βιβλίο του κ. Γ. Ράλλη έφερε ξανά στην επικαιρότητα πολλά από τά γεγονότα που σημάδεψαν την 18μηνη Πρωθυπουργία του. 'Εμείς ώστόσο θά άναφερθούμε στο τελευταίο και λιγότερο άμφιλεγόμενο. Τή φράση που εκστόμισε - με έλάχιστη ρητορική δεινότητα, είναι αλήθεια - στην προεκλογική συγκέντρωση της Πλατείας Συντάγματος, όταν τά στίφη των άφηνιασμένων όπαδών του κόμματός του, άποδοκίμαζαν «γηπεδικά» κάθε άποστροφή του λόγου του, όπου άναφερόταν στόν κ. Παπανδρέου, τόν μεγάλο άντίπαλο! «Δέν θέλω... ου» λοιπόν, αναφώνησε ό κ. Ράλλης, χάνοντας, ίσως, κάποια στιγμή την ψυχραιμία του, και ή φράση αυτή πέρασε στην ιστορία - κατά κάποιο τρόπο τουλάχιστον...

Προβλέποντας ένδεχομένως την εκλογική ήττα και μαζί τό τέλος της 'Αρχηγίας του, και έναντι άντιπαλου που καταδημαγωγεί τά πλήθη έναντίον του, ό κ. Ράλλης άρνήθηκε νά άποδεχθεί και νά νομιμοποιήσει τίς κραυγαλέες άντιδράσεις των άνεγκέφαλων όπαδών. Ίσως νά τό 'κανε από γνήσια πολιτική έντιμότητα. Ίσως από την «άριστοκρατική» ιδιοσυγκρασία του. Τό βέβαιον

πάντως είναι ότι τό ίδιο τό κόμμα του εξαγριώθηκε και οι άντίπαλοί του - στο σύνολό τους - τόν έχλειάσαν και τόν γελοιοποίησαν. Κι ή 'Αριστερά που τόσο έχει ύποφέρει από τη μισαλλοδοξία της Δεξιάς και τόν τυφλό φανατισμό των ίδιων αυτών τραμπούκων που άποδοκίμασε ό κ. Ράλλης από τό μπαλκόνι δέν μπόρεσε νά κάνει τό παραμικρό εϊμνές σχόλιο...

Σήμερα που τά πολιτικά ήθη φτάσανε ως τό «Μέγало Φαγοπότι» και οι επί του τύπου εκπρόσωποι των δύο μεγάλων κομμάτων - αλλά κι οι ίδιοι οι 'Αρχηγοί τους, καμιά φορά - ξεφουρνίζουν ό,τι τους κατέβει, ή άκομψη φράση του κ. Ράλλη βρίσκει κατά κάποιο τρόπο τη δικαίωση της.

Κι άς μή νομιστεί ότι κάνουμε αυτό τό σχόλιο από κάποιον ύπερβολικό καθωσπρεπισμό. Γιατί - επί τέλους - άν τό προοδευτικό κίνημα δέν επιβάλλει ένα άλλο ήθος διακυβέρνησης, άν τό ΠΑΣΟΚ εξακολουθήσει νά μπερδεύει την άποφασιστικότητα με την αλαζονεία, τότε τίποτε δέ θά μπόρεσει νά τό διασώσει από την εκδικητικότητα των άντιπάλων του, άν ποτέ εϊπιστρέψουν στά πράγματα.

Οι κυβερνήσεις φεύγουνε αλλά τό... ήθος μένει. Δυστυχώς!

Χ.Α.

'Ατιτλα

Τό πένθος ταιριάζει στην 'Ηλέκτρα
Καθόλου όμως τό πεζοδρόμιο στη Νέα Δημοκρατία.

Κ.Β.

Οι σκοτεινές πόλεις θυμίζουν σκοτεινά δάση.
Τρομοκράτης ήταν και ό Ρομπέν των Δασών.

Κ.Χ.

Συνέδριο εν ὄψει!

«...Όταν η Έλλάς με την ψυχή γεμάτη τρόμο και αγωνία επορεύετο εις αναζήτησιν της καθάρσεως, όταν μπρός από την λογικήν δέν ίστατο παρά τό μηδέν και τό χάος τότε σέ μία κοσμογονική σεισμική ώρα γεννήθηκε η Έπανάστασις της 21ης Απριλίου 1967...»

Δέν πρόκειται γιά απόσπασμα από όμιλία του Γεωργιάδου ούτε γιά κομμάτι μέσα από τό «Πιστεύω» του Παπαδόπουλου. Είναι απλά μέρος μιάς έκθεσης πού γράφτηκε τό Μάιο του 70 σέ εισιτήριες εξετάσεις γιά τήν Τράπεζα Έλλάδας μέ θέμα: «Η έννοια της Πατρίδος». Έξεταζόμενος και συγγραφέας της έκθεσης ό συνδικαλιστής γενικός γραμματέας της σημερινής «έξυγειανθείσης» διοίκησης της ΓΣΕΕ, τό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ Γ. Ραυτόπουλος.

Αυτά αποκαλύπτει τό «Κεντρί» της δεξιάς Βραδυνής, δημοσιεύοντας ολόκληρη τήν έκθεσή του. Ένα κείμενο ύμνολόγιο της δικτατορίας και άκροδεξιά άντικομμουνιστικό. «Ο παλαιοκομματισμός ή συνοδοιοπορία και ό άποτρόπαιος κομμουνισμός άφου έσυραν τά ματωμένα δάκτυλά τους πάνω άπ' όλη τήν Έλλάδα...».

Και ενώ μάς φανόταν άπίστευτο, ό Γ. Ραυτόπουλος τήν επάγιο τής άποκάλυψης επιβεβαιώνει μέ δηλώσεις του. «Ανώνυμοι συκοφάντες επιχειρούν νά λασπολογήσουν, έκμεταλλευόμενοι περιστασιακά κείμενα, γραμμένο κάτω από τίς γνωστές σέ όλους τούς εργαζόμενους συνθήκες πολιτικού και ήθικού καταναγκασμού της έφταετίας».

Δέν τό ξέραμε κύριε Ραυτόπουλε ότι έπρεπε νά δεχθείτε τόν έξαναγκασμό, νά υποβιάσετε «τούς πολύχρονους άγώνες σας πλάι στους εργαζόμενους» και νά διακόψετε τή «συνεχή και συνεπή σας στάση», γιά μιά απλή θέση στην Τράπεζα!!! Αλήθεια πού φτάσατε γιά νά καταλάβετε τή σημαντική θέση της γραμματείας της ΓΣΕΕ;

Και καλά ό Ραυτόπουλος μέχρι σήμερα. Έπικείται όμως τό συνέδριο της ΓΣΕΕ. Μετά τήν άποχή της δεξιάς από τό συνέδριο άναμένεται όξύτατη μάχη γιά τήν επικράτηση μεταξύ ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ. Μήπως και μόνο μ' αϊτή τήν πολιτική σκοπιμότητα έτοιμάζεται (;) μιά νέα μερική...άποχωντοποίηση» στη ΓΣΕΕ;

Γ. Πιτουρόπουλος

...Όσο γίνεται πιο γελοία...

Κάπου εκεί στό ξενοδοχείο «Πλωτίνι» στό Διδυμότειχο, άπεσταλμένος συντάκτης άπογευματινής έφημερίδας, πού δέν έλεγε νά εγκαταλείψει τό χιούμορ του κατά τή διάρκεια τών έρευνών, πέταξε ξαφνικά: «Τί βόμβες και άήδιες, τό λεβητοστάσιο φταιει».

Τό άσυννομικό δαιμόνιο του έπίσης άπεσταλμένου, της ασφάλειας όμως αϊτή τή φορά, κ. Καρτσονάκης έπιασε τήν «είδηση», τήν αξιολόγησε σάν πρώτου μεγέθους και έσπευσε νά ένημερώσει σχετικά τόν πρωθυπουργό κ. Παπανδρέου, ό όποιος διά στόματος Μαρούδα νιοθέτησε άμέσως τήν έκδοχή αϊτή...

Και αναποφενκτα μου 'ρθε στό μυαλό μιά τελευταία επιθυμία του Μάριου Χάκκα πού ταϊράζει «γάντι» στην περίπτωση:

«Βέβαια νά υπάρχει και κάποια κυβέρνηση, αλλά όσο γίνεται πιο γελοία γιά νά μπορώ νά τήν χλευάζω. Μήν μάς κολλήσουν στον βέρκο τίποτε σοβαροφάνεις και άντε μετά νά ξεμπλέξεις...»

Όσο γιά τόν Κουτσόγιωργα και τίς άπόψεις του, φαίνεται πώς τελικά κανείς δέν τόν πήρε στα σοβαρά.

Και καλά ή κυβέρνηση. Οι δημοσιογράφοι όμως πού έκαναν καθήμερινα τό ξεστό τους μπανάκι στό «Πλωτίνι», πώς τήν είχαν δει;

Γιατί τό περίφημο λεβητοστάσιο του ξενοδοχείου, έξακολουθούσε νά λειτουργεί κανονικά.

Μήπως άντλούσαν ένέργεια από τόν πράσινο ήλιο του κυβερνητικού κόμματος; Μά τότε θά είχαν «πρασινίσει». Ψέματα;

Σ.

Τό άραβικό άνοιγμα της Τουρκίας

Τούς τελευταίους μήνες στην άρθρογραφία του Οικονομικού Ταχυδρόμου βρίσκουμε μιά σειρά από αξιοπρόσεκτες παρατηρήσεις γιά τούς διεθνείς προσανατολισμούς και τίς φιλοδοξίες του Τουρκικού καθεστώτος. Από τήν άρθρογραφία αϊτή διαφαίνεται:

Πρώτον μιά προσέγγιση Τουρκίας -Ισλάμ άνευ προηγουμένου στην πρόσφατη ιστορία. Ο χαρακτήρας αϊτής της προσέγγισης μάλιστα διαφαίνεται κι από τό ακόλουθο απόσπασμα άρθρου πού ειδή δημοσιότητα στό άγγλόφωνο ισλαμικό περιοδικό «ARABIA»: «...Τόσο στην Τουρκία όσο και στίς... μουσουλμανικές πρωτεύουσες υπάρχουν πολιτικοί πού ένθαρρύνουν τό πλησίασμα της χώρας αϊτής μέ τό Ισλάμ και έλπίζουν ότι μέσα άπ' αϊτή τή διαδικασία θά αναδυθεί μιά ήγερτική δύναμη -μέλος της όργάνωσης γιά τήν Ισλαμική Σύνοδο (Ο.Ι.Σ.) - (δικές μας οι ύπογραμμίσεις)».

Δεύτερον, μιά όντως έντυπωσιακή σύσφιγξη τών έμπορικών και επενδυτικών διασυνδέσεων Τουρκίας -Αραβικών χωρών. Μεταξύ τών άλλων αναφέρονται: Η συμφωνία 3 δισεκατομμυρίων δολαρίων πού υπέγραψε ή Τουρκία μέ τό Κουβέιτ, ή έμπορική συμφωνία 900 έκατομ. δολαρίων πού υπέγραψε μέ τό Ιράν, τά πρόσθετα δάνεια 400 έκατομ. δολαρίων πού εξασφάλισε

από τό Ιράν, τά έξαγωγικά συμβόλαια 250 έκατομ. δολαρίων πού συμφωνήθηκαν μέ τή Συρία, ή έμπορική συμφωνία 800 έκατομ. δολαρίων μέ τό Ιράκ κλπ. Χαρακτηριστικά μάλιστα, τό ένημερωτικό δελτίο του ΝΑΤΟ πού έρχεται στό φώς σ' ένα άπ' αϊτά τά δημοσιεύματα καταλήγει, έπισημαίνοντας ότι οι Τουρκοί: «θέλουν νά έκμεταλλευτούν τή θέση τους στη Μέση Ανατολή κατά τρόπο πού δέν έγινε στό παρελθόν από τούς Όθωμανούς»¹.

Τρίτον ή Τουρκία δέν περιορίζεται μόνο στό άνοιγμα πρós τό Ισλάμ αλλά έχει τελευταία αξιολογές έπιτυχίες και στό χώρο της ΕΟΚ ξεπερνώντας μιά κάποια ψυχρότητα πού χαρακτηρίζει πρόσφατα τή σχέση της μέ τή Δυτικο-Ευρωπαϊκή κοινότητα. Αναφέρεται μάλιστα ή όχι και τόσο γνωστή στην Έλληνική κοινή γνώμη-δήλωση του κ. Τουρκμέν ότι ή Τουρκία θά ζητήσει νά γίνει μέλος της Κοινότητας «όταν τό έπιτρέψουν οι περιστάσεις»².

Τι συμβαίνει λοιπόν;

Η Τουρκία άνοιγεται στους Άραβες μέ έξαιρετική οικονομική και πολιτική έπιτυχία. Κατορθώνει νά αναθερμάνει τίς σχέσεις της μέ τήν Ευρωπαϊκή Κοινότητα και διακηρύσσει έπίσημα τήν πρόθεσή της νά πάρει μέρος στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση. Μήπως όλα αϊτά δείχνουν ότι δέν είναι μόνο ή Έλλάδα ύποψηφια γιά νά παίξει τό ρόλο της «γέφυρας», μεταξύ Ευρώπης και Μ. Ανατολής, προοπτική πάνω στην όποία πολλοί έχουν στηρίξει πολλές έλπίδες στον τόπο μας; Μήπως ή Τουρκία, ήδη έχει ύποβάλει και αϊτή ύποψηφιότητα γιά τόν ίδιο ρόλο;

Αν έχουν έτοι τά πράγματα πρέπει νά δεχτούμε ότι ένα νέο πεδίο άνταγωνισμού άνοιγεται άνάμεσα στίς δύο χώρες. Και αν ακόμα ύποθέσουμε ότι τό Κυπριακό θά μπορούσε νά λυθεί μέ κάποια συνολική πολυμερή διαπραγμάτευση, κι αν ακόμα δεχθούμε ότι στό Αιγαίο θά μπορούσε έπίσης νά βρεθεί μιά συμφωνία άμοιβαία ικανοποιητική, τό ζήτημα του οικονομικού και πολιτικού άνταγωνισμού άνάμεσα στίς δύο χώρες γιά τή διαμεσολάβηση τών δυτικών συμφερόντων στην Μέση Ανατολή προσιωνίζει σκληρή άναμέτρηση μεταξύ τους σ' όλα τά επίπεδα.

Υποχρεωνόμαστε ακόμα νά δούμε τήν Έλληνο-Τουρκική διαμάχη όχι πιά σάν μιά «τεχνητή» αντίθεση στην όποία σέρνονται από τούς «Αμερικάνους και τό ΝΑΤΟ», αλλά σάν μιά ιστορική άντιπαράθεση τά κύρια αίτια της όποιας άνάγονται πλέον στην έσωτερική δυναμική και τούς έξωτερικούς προσανατολισμούς τών δύο χωρών.

Δημιουργείται έτσι ένα όλισθηρό έδαφος άνταγωνισμού Έλλάδας-Τουρκίας ένα πεδίο συγκρούσεων πού παλιότερα δέν ύπήρχε!

Μένει νά δούμε σέ ποιό πεδίο τελικά θά κριθεί αϊτός ό άνταγωνισμός. Σίγουρα όμως δέν μπορεί νά κριθεί στην τράπεζα τών διμερών διαπραγματεύσεων...

Χ.Α.

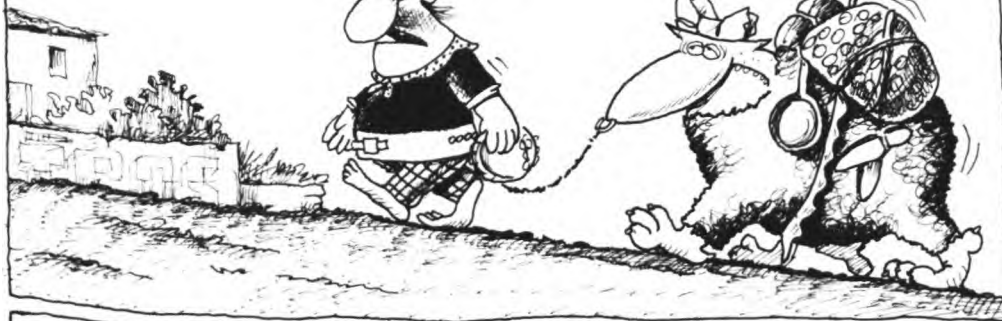
1. Άλλοι τά κακαίσιμα κι άλλοι γεννούν οι κότες. Οίκον. Ταχυδρ. 9/11/82

2. Παπανδρόπουλου: Θεαματική άνάπτυξη σχέσεων Τουρκίας-Αραβικών χωρών. Οίκον. Ταχυδρ. 25/11/82.

3. Γ. Κύρτσου: Η Τουρκία ενισχύει τή διεθνή οικονομική θέση της. Οίκον. Ταχυδρ. 14/4/83.

SHOW BUSINESS

του Άρκι

ΕΧΕΙΣ ΣΚΕΦΤΕΙ ΠΟΤΕ
ΒΑΓΓΕΛΗ ΤΗΝ ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ
ΠΡΟΔΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗ;

...ΠΡΕΠΕΙ ΣΥΝΕΧΟΣ ΝΑ ΨΑΧΝΕΙ
ΓΙΑ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΕΚΦΡΑΣΤΙΚΑ ΜΕΣΑ,
ΠΡΟΣΕΧΟΝΤΑΣ ΟΜΩΣ ΝΑ ΜΗΝ
ΧΑΣΕΙ ΟΥΤΕ ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ
ΕΠΑΦΗΣ ΤΟΥ ΜΕ ΤΙΣ ΜΑΖΕΣ!..

...ΝΑ ΔΟΥΛΕΥΕΙ ΚΑΙ ΝΑ ΤΕΛΕΙΟΠΟΙΕΙ
ΤΗ ΦΟΡΜΑ ΤΟΥ, ΧΩΡΙΣ ΟΜΩΣ ΝΑ
ΠΡΟΔΙΝΕΙ ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ! ΝΑ ΕΙΝΑΙ
ΠΑΝΤΑ ΣΤΗ ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΑ
ΚΑΙ ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΑ...

ΜΕ ΣΥΓΧΟΡΕΙΣ,
ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΣΕ
ΔΙΑΚΟΦΩ;

ΚΟΙΤΑΞΕ, ΑΝΑ ΕΙΝΑΙ ΝΑ ΣΥΝΕΧΙΣΕΙΣ
ΝΑ ΚΛΑΝΕΙΣ, ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΝΑ
ΠΕΡΑΣΩ ΕΓΩ ΜΠΡΟΣΤΑ!

Άρκι

SHOW BUSINESS

του Άρκι

ΠΩΣ ΠΗΓΑΜΕ
ΣΗΜΕΡΑ;

ΑΡΧΕΤΑ ΚΑΛΑ!

ΕΧΟΥΜΕ ΚΑΙ ΛΕΝΕ...ΕΝΑ ΔΙΦΡΑΓΚΟ
...ΔΥΟ ΚΑΠΑΚΙΑ ΛΕΜΟΝΑΔΑΣ...ΚΑΙ
ΤΕΣΣΕΡΑ ΚΟΥΜΠΙΑ!

ΤΑ ΠΙΑΣΑΜΕ ΠΑΛΙ!

ΓΙΑΤΙ ΛΙΓΑ
ΣΟΥ ΠΕΦΤΟΥΝΕ;
ΞΕΡΕΙΣ ΠΟΣΟ ΚΑΝΕΙ
ΣΗΜΕΡΑ ΕΝΑ
ΚΟΥΜΠΙ;

ΑΠΟ ΚΟΥΜΠΙΑ ΕΙΜΑΣΤΕ ΦΟΥ!
ΤΟΥ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΥ ΚΑΙΡΟΥ
ΔΕ ΜΑΣ ΡΙΧΝΟΥΝΕ ΚΑΙ
ΤΙΠΟΤ' ΑΛΛΟ!

ΕΤΣΙ ΛΕΣ;
ΓΙΑ ΦΕΡΕ ΤΟ ΠΑΛΙΟ
ΜΟΥ ΠΑΝΤΕΛΟΝΙ ΝΑ
ΔΕΙΣ ΠΟΣΑ ΚΟΥΜΠΙΑ
ΤΟΥ ΛΕΙΠΟΥΝ!

...ΑΣ ΔΟΥΜΕ ΤΙ
ΜΠΟΡΟΥΜΕ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ
Μ'ΑΥΤΑ ΤΑ ΚΑΠΑΚΙΑ...

Άρκι

SHOW BUSINESS του Αρκά

SHOW BUSINESS του Αρκά

Αρκά

Εξελίξεις ή πυροτέχνημα;

Η επιστροφή του Μάρκου Βαφειάδη και οι δηλώσεις του για την ένότητα της κομμουνιστικής αριστεράς, ξανάφεραν στην επικαιρότητα ένα θέμα παλιό, όσο και η διάσπαση.

Τα πρωτοσέλιδα δημοσιεύματα και οι ειδήσεις για τις πολύωρες διαβουλεύσεις με τις ηγεσίες των 2 Κ.Κ. δημιούργησαν στους Έλληνες αριστερούς (και όχι μόνο σ' αυτούς) περισσότερα ερωτήματα απ' όσα έλυσαν.

-Παραμένει τό χάσμα ανοικτό ανάμεσα στα 2 Κ.Κ. ή μήπως αρχίζει να γεφυρώνεται;

-Τί επίδραση έχει η πρόσφατη αλλαγή της Σοβιετικής ηγεσίας στην εξέλιξη της κρίσης του ελληνικού κομμουνιστικού κινήματος;

-Μιά ένοπιση της κομμουνιστικής αριστεράς δά ενισχύσει ή δά αποδυναμώσει τό Πασόκ;

Ο Σχολιαστής προσπάθησε νά έρευνήσει τό θέμα μέ μιά σειρά συνεντεύξεις από πολιτικούς της αριστεράς, πρώτα-πρώτα από τόν ίδιο τόν Μάρκο.

Μιλήσαμε επίσης μέ τόν 'Ηλία 'Ηλιού, πρόεδρο της ΕΔΑ, μέ τόν Μανώλη Γλέζο, βουλευτή και γενικό γραμματέα της ΕΔΑ και μέ τόν 'Αντώνη Μπριλλάκη μέλος της Κ.Ε. του ΚΚΕα.

Απευθυνθήκαμε ακόμη χωρίς επιτυχία, στόν Λεωνίδα Κύρκο ευρωβουλευτή και μέλος της Γραμματείας του ΚΚΕα που δέν μπόρεσε νά μάς απαντήσει, λόγω φόρτου εργασίας, και στόν Μίκη Θεοδωράκη βουλευτή του ΚΚΕ, που έντοπίσαμε στη Σύρο και μάς παρέπεμψε στην εισαγωγή του στο βιβλίο του Γουσίδη για τόν Μάρκο Βαφειάδη.

Χωρίς αμφιβολία καμιά ένότητα δέν επίκειται, καμιά φανερή διαδικασία δέν αναμένεται. Τίποτα όμως δέν αποκλείει νά ένταθούν οι παρασηνιακές ζυμώσεις, νά διαμορφωθούν σταδιακά νέοι συσχετισμοί και τάσεις μέσα στο χώρο κομμουνιστικά κόμματα αλλά και έξω από αυτό. Φαίνεται πραγματικά ότι κάτι έχει αλλάξει στην κομμουνιστική αριστερά, όχι όμως μέ κατεύθυνση νά ξεπεράσει την κρίση της, αλλά μάλλον νά την έντείνει. Κάνει πού φαίνεται καθαρά από την ανυπαρξία μιάς πρότασης ικανής νά σταθερίσει αυτόνομα απέναντι στο Πασόκ και νά χωράει μιά πολιτική για την κρίση της ελληνικής κοινωνίας...

ΜΑΡΚΟΣ ΒΑΦΕΙΑΔΗΣ:

«Νά υπάρχει ένα Κ.Κ. ένωμένο»

Πολλοί πιστεύουν πώς οι έπαφές που είχατε μέχρι τώρα μέ τά δύο Κ.Κ. θά σάς έχουν πείσει για την αδιαλλαξία και των δύο πλευρών πάνω στο θέμα της ένότητας. Είναι αλήθεια αυτό, ή βλέπετε κάποια σημάδια διαλλακτικότητας και από πού;

Ξέρετε τό πρόβλημα που έβαλα εγώ, για ένότητα πρώτα απ' όλα των δύο κομμουνιστικών κομμάτων δέν ήτανε για «έδω και τώρα», όπως έχει καθιερωθεί νά λέγεται, δηλαδή φτιάξτε ένότητα άμέσως. Έγώ κυρίως τόνισα την ανάγκη νά υπάρχει στόν 'Ελληνικό χώρο ένα Κ.Κ. ένωμένο. Ότι ή διάσπαση είναι έγκλημα. Δέν μπορεί νά υπάρχουν σέ μιά χώρα, σέ μιά και την αυτή χώρα, δύο Κ.Κ. πολύ περισσότερο που ή διάσπαση που έγινε στην 12η ολομέλεια δέν είχε ιδεολογικό περιεχόμενο. Όπωςδήποτε ή διάσπαση στην αρχή έγινε πάνω στο ζήτημα των ευθύνων.

Δηλαδή νομίζετε ότι ήταν οι προσωπικές διαφορές για τις ευθύνες της ήγερσίας που οδήγησαν στη διάσπαση;

Όπωςδήποτε στην αρχή ήταν ζήτημα ευθύνων. Η ήγερσία του ΚΚΕ που εκφράζονταν έδω μέ την ΕΔΑ, ή καθοδήγηση αυτή, τό 1967 βρέθηκε μπροστά σέ μιά κατάσταση που δέν την είχε προβλέψει. Και απ' όσο έχω μάθει εγώ, που ήμουνα φυσικά τότε διαγραμμένος πιά, είχε ετοιμαστεί άρθρο για νά δημοσιευτεί στην ΑΥΓΗ, ότι δέν είναι δυνατόν νά γίνει δικτατορία στην 'Ελλάδα. Κι έρχεται τό πρωί ή δικτατορία. Αυτό είναι από πηγές που δέν μπορεί νά αμφισβητήσει κανείς, είναι γεγονός. Έδω επάνω δημιουργήθηκαν αυτές οι διαφορές. Ποιός έχει την ευθύνη που ή ΕΔΑ και τό ΚΚΕ δέν μπόρεσε νά ετοιμάσει κάποια αντίσταση, κάποια αντιπαράθεση. Αν όχι νά ματαιώσει αυτή τη δικτατορία, τουλάχιστον για την τιμή των όπλων, ο-

πως λέμε, νά κάνει μιά κινητοποίηση, νά αμφισβητήσει, νά διαμαρτυρηθεί. Άλλο χαρακτηριστικό είναι ότι στην 11η ολομέλεια που έγινε μετά την κήρυξη της δικτατορίας, ολόκληρη ή Κεντρική Έπιτροπή του ΚΚΕ συμφώνησε μέ την άποψη του Παρτσάλιδη ότι αίτια της κατάστασης που δημιουργήθηκε ήταν ή διάλυση του ΚΚΕ στην 'Ελλάδα μέ την απόφαση της 8ης ολομέλειας του 1958. Συνεπώς εκεί δέν υπήρχε καμιά ιδεολογική διαφορά. Ήταν όλο τό πολιτικό Γραφείο, εκτός του Κολιγιάννη, ο οποίος έκανε τόν άρρωστο. Τώρα ήταν, δέν ήταν, αυτό είναι δικό του ζήτημα. Τό θέμα είναι ότι όσοι πήραν μέρος σ' αυτή την ολομέλεια, είπαν: Τί έφταιξε; έφταιξε ή 8η ολομέλεια. Στην 12η ολομέλεια γίνεται ένας καυγάς για καταμερισμό πιά των ευθυνών. Υπάρχουν έδω όμιλίες του Κολιγιάννη του Ζωγράφου, του Μαυρομάτη, του Ρούσου, του Παρτσάλιδη, του Δημητρίου, που δέν κάνουν ούτε νύξη ότι διαμορφώθηκαν δύο κατευθύνσεις στο δικό μας τό χώρο. Δέν υπάρχουν τέτοια πράγματα. Αυτά αρχίζουν πιά αργότερα και μάλιστα μέ βάση ότι τη διάσπαση στο ΚΚΕ την έκαμε δήθεν τό ΚΚΣΕ και ο Κολιγιάννης. Οι ιδεολογικές διαφορές, όπως σήμερα εμφανίζονται μέ τόν ευρωκομμουνισμό, τό «σοσιαλισμό μέ ανθρώπινο πρόσωπο», κλπ διαμορφώνονται στην πορεία. Και ή ευθύνη για τη διάσπαση βαρύνει και τις δύο πλευρές.

Αυτές οι ήγερσίες που ιστορικά είχαν την ευθύνη τό '67, λίγο ως πολύ έχουν φύγει. Γιατί εξακολουθεί νά υπάρχει σήμερα διάσπαση παρ' όλ' αυτά; Μήπως έχουν πιά διαμορφωθεί δύο ριζικά αντίθετες τάσεις;

Τό ζήτημα είναι τούτο δώ, ότι υπάρχουν δύο κόμματα. Αυτό είναι φανερό, εγώ τό είπα όταν έβαλα τό ζήτημα της ένότητας. Τώρα ποιά είναι τά στηρίγματα της μιάς και της άλλης πλευράς, τουλάχιστον για τώρα εγώ δέ θέλω νά επεκταθώ. Παραπέρα διεργασίες πάνω στο πρόβλημα της ένότητας θά δείξουν αν διαμορφώνονται δυνατότητες προσέγγισης. Πάντως καμιά από τις δύο πλευρές δέν αρνείται την ανάγκη της ένότητας του κομμουνιστικού κινήματος και της ενιαίας δράσης στους μαζικούς χώρους που είναι και επιθυμία όλων των κομμουνιστών και αριστερών που έχω

συνάντησα. Δεν έχει δικαίωση ή συνέχιση αυτού που μέχρι σήμερα γίνεται. Αυτά είναι εκείνα που για τώρα θα μπορούσα να σάς πω.

Πιστεύετε ότι η Σοβιετική Ένωση που όσο νάναι άσκει μία επιρροή στο ΚΚΕ έχει τη θέληση να λυθεί το πρόβλημα της διάσπασης στην Ελλάδα;

Ξέρετε σύντροφοι τι γίνεται; Οι σχέσεις ανάμεσα στα κόμματα, από μία όρισμένη θωριά, από τη δική μου, τη δική σου, του άλλου, μπορεί να θεωρηθούν πάντα σαν μία επέμβαση. Κι όμως οι σχέσεις ανάμεσα στα κόμματα έτσι κι αλλιώς υπάρχουν. Εάν το ΚΚΕ έχει περισσότερες και πιο στενές σχέσεις με το ΚΚΣΕ είτε με τις σοσιαλιστικές χώρες, το έσ. έχει περισσότερες στενές σχέσεις με όρισμένα άλλα κόμματα. Ο ισχυρισμός ότι εμείς δεν παίρνουμε γραμμή απ' τα έξω, ενώ οι άλλοι παίρνουν είναι κάτι το ανέδαφικό και αναπόδεκτο. Αλλά να πάρουμε αυτές τις επεμβάσεις όπως λέγονται, πρώτα απ' όλα είναι στην καταπληκτική τους πλειοψηφία κάτι που έμεις ζητήσαμε. Και μάλιστα πολλές φορές αυτές πήγαν στο βρόντο, όπως στην περίπτωση της αποχής του '46. Ας πάρουμε την περίπτωση της 12ης ολομέλειας. Εκεί υπάρχει ο ισχυρισμός ότι ο Κολιγιάννης παρουσίασε γράμμα που δικαιώνει τη γραμμή του. Καλά. Αλλά την ίδια περίοδο, στη Μόσχα βρισκόνταν και δύο βασικά στελέχη της άλλης πλευράς (της πλευράς Παρτσαλίδη), ο Ζωγράφος και ο Δημητρίου και ζητήσαν επίσης τη γνώμη των συντρόφων του ΚΚΣΕ για να πάρουν αυτοί το χρίσμα. Φυσικά. Γιατί πήγαν; Για να τους πούν ότι έσεις είχατε δίκιο. Εάν τώρα οι Σοβιετικοί λέγανε, έσεις έχετε δίκιο, επέμβαση θα θεωρούνταν αυτή τη φορά από την άλλη πλευρά που δε θα είχε το χρίσμα. Δηλαδή και αυτό είναι σχετικό πράγμα. Τό να κάνουμε έμεις σημαία και να παρουσιάζουμε όλα τα κακά τα ελληνικά σαν αποτέλεσμα της δήθεν επέμβασης της Σοβιετικής Ένωσης και του ΚΚΣΕ δεν είναι δίκαιο πράγμα. Δεν έχω σκοπό να υπερασπίσω το ΚΚΣΕ. Λάθη πολλά έκανε αλλά οι ίδιοι κάναν αυτοκριτική με το 20ο Συνέδριο πολύ περισσότερο απ' ότι ξέραμε εμείς και απ' ότι μπορούσαμε να πούμε, και συνεχίζουν αυτή τη δουλειά να την κάνουν οι άνθρωποι. Επίσης για τα της κατοχής. Πέστε μου σάς παρακαλώ τι θα μπορούσε να κάνει ένας οποιοσδήποτε Στάλιν, όταν έμεις τον Τσώρτσιλ τον θεοποιήσαμε; Ήταν εκείνο το αίσχρό τηλεγράφημα που στάλθηκε από υπεύθυνα κομματικά μας στελέχη και τον Σβώλο και τον θεωρούσαν προστάτη και σωτήρα της Ελλάδας, όταν υπογράφανε στο Λίβανο μία συμφωνία υποταγής, είτε της υπαγωγής του ΕΛΑΣ στους Άγγλους το '43, την αποδοκιμασία και εγκατάλειψη των δυνάμεών μας στη Μέση Ανατολή

στην εκδικητική μανία του Τσώρτσιλ και την αντιλαϊκή πολιτική του βασιλιά και της κυβέρνησης του έξωτερικού ή ακόμα την Καζέρτα όπου ενώ είχαμε υπέροχους στρατηγούς για να διοικήσουν το στρατό μας, αναγνωρίσαμε έναν πράκτορα του Άγγλικού ιμπεριαλισμού, τον Σκόμπυ, εν πάση περιπτώσει έναν ξένο και τον κάναμε κριτή της Ελλάδας. Δεν είπαν οι Σοβιετικοί να τα κάνουμε αυτά. Με αυτά σαν εφόδια πήγε ο Τσώρτσιλ στον Στάλιν, καταλαβαίνετε τώρα τη διαφορά; Όταν ο Τολμπούκιν έφτασε στα σύνορα τα δικά μας στη Βουλγαρία, ο Τσώρτσιλ έχοντας όλα αυτά τα εφόδια πήγε στο Στάλιν, και του είπε: Να οι Έλληνες κομμουνιστές, το ΕΑΜ έμένα θέλει, κάναμε εκεί πέρα κυβέρνηση εθνικής ενότητας, συμμετέχουν και οι κομμουνιστές, εκεί πέρα θέλουν την Αγγλία αυτοί. Τι θάλεγε τώρα ο Στάλιν, όχι δεν έκαναν καλά οι κομμουνιστές οι Έλληνες, θά πάω εγώ εκεί πέρα να μπώ; Υπάρχει πράγματι μία υποχώρηση από την πλευρά του Στάλιν στο Έλληνικό πρόβλημα, κι αυτή μετά το Δεκέμβρη και τη Βάρκιζα, όπου στην άλληλογραφία του με τον Τσώρτσιλ αναφερόμενος στο Πολωνικό πρόβλημα κάνει αντιπαράθεση ενδιαφερόντων ανάμεσα στην Ελλάδα και στην Πολωνία, τονίζοντας ότι τη σημασία που είχε η Ελλάδα και το Βέλγιο για τους Άγγλους, είχε η Πολωνία για την ασφάλεια της Σοβιετικής Ένωσης. Είναι μία πράξη κατακριτέα, αλλά μακριά από το να είναι ενέργεια καθοριστική για την τύχη ενός κινήματος που στο μεταξύ είχε φτάσει ως το αίσχος της Βάρκιζας.

Κι αυτό ακόμα το γεγονός, η ήγηση του ΚΚΕ αρχίζει να το βλέπει και να το χαρακτηρίζει σαν λάθος μόνο μετά το 1968.

Τα φορτώνουμε όλα στις επεμβάσεις για να βγοῦμε εμείς λάδι, να επιπλεύσουμε. Όταν μιλάω έτσι, μιλάω και για τον έαυτό μου, δεδομένου ότι σ' αυτήν την περίοδο και εγώ ήμουνα ένα από τα καθοδηγητικά στελέχη, μέλος της Κ.Ε. και αργότερα ένα διάστημα μέλος του Π.Γ. Τώρα πάρτε τον Γούσια π.χ. Γιατί, λέει, χάσαμε έμεις τον εμφύλιο; Εκεί που λέγανε ότι φταίει ο προβοκάτορας ο Μάρκος και ο Τίτο, ο προδότης με το πισωπλάτω χτύπημα, βγαίνουν όλοι αυτοί, τ' απομεινάρια του Ζαχαριάδη και σου λένε φταίει ο Στάλιν γιατί μάς υποσχέθηκε λαγούς με πετραχειλία. Βρέ κύριε, να του πεις, καλά, αν σου δίνε αυτά τα κανόνια, που γράφεις τί θα τάφτιαχνες, εσύ; Με ποιούς θα επάνδρωνες τόσα κανόνια;

Λοιπόν, έτσι νομίζω, ένα στοιχείο που συντέλεσε στην καθυστέρηση του δικού μας του κινήματος είναι ότι έλειψε και λείπει η αυτοκριτική από τις καθοδηγήσεις μας συνέχεια. Φοβούνται να βάλουν το μαχαίρι βαθιά για να ανοίξουν την τομή, γιατί εκεί βρισκόμαστε έμεις οι ίδιοι, ο έαυτός μας που και νάμαστε σήμερα.

Είχαμε ξεκινήσει από το θέμα της Σοβιετικής Ένωσης. Σ' αυτά τα πλαίσια των συμβουλών που δίνει το ένα κόμμα στο άλλο, νομίζετε ότι το ΚΚΣΕ βλέπει θετικά μία εννοποίηση των κομμουνιστικών κομμάτων στην Ελλάδα;

Έχω τη γνώμη ότι κανένα από τα αδελφά κόμματα δε θα έχει αντίρρηση για τη δική μας ένότητα εφ' όσον εδώ οι δύο φορείς μπουν στο δρόμο της ενότητας, προχωρήσουν για ένα κομμουνιστικό κόμμα. Έξάλλου ακούσατε και τον Ίνγκράο στην Πάντειο.

Τά εθνικά προβλήματα, που αντιμετωπίζουμε σήμερα, επιβάλλουν την ένότητα της Κομμουνιστικής Αριστεράς για να μπορεί να παίξει πιο αποτελεσματικά το ρόλο της.

Γιατί λέω υπάρχει μία τέτοια ανάγκη στην Ελλάδα περισσότερο από κάθε άλλη χώρα, το ζήτημα είναι ότι εδώ μπροστά μας, σαν έθνος σαν κράτος, σαν λαός βρίσκεται ένας κίνδυνος τεράστιος. Ο κίνδυνος μιάς επέκτασης όχι μόνο της Κυπριακής τραγωδίας, και όχι οι διεκδικήσεις των Τουρκικών Βαζιβουζούκων στο Αιγαίο, αλλά απειλείται και η ακεραιότητα της Ελλάδας κάτω από την προστασία και τις οδηγίες του Αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Η αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτών των προβλημάτων προϋποθέτει τη λαϊκή ένότητα, και την ομοθυμία και τη συμβολή της

αριστεράς, της κομμουνιστικής αριστεράς έννοιας.

Δηλαδή βλέπετε ότι η ένότητα των δύο Κ.Κ. συμβάλλει και σε μία ένότητα ευρύτερη;

Όποσδήποτε.

Μία στήριξη του ΠΑΣΟΚ στη συγκεκριμένη περίπτωση και όχι μία αντιπολίτευση;

Όποσδήποτε. Και αντίθετα, μία αρνητική αντιπολιτευτική πορεία δικιά μας, που θα προκαλέσει μία φθορά του ΠΑΣΟΚ, στο μεγαλύτερο της μέρος ή φθορά αυτή θα εισπραχτεί από άλλους και άλλους και όχι από την αριστερά, όπως έμένα μου φαίνεται. Πάει να πεί ότι ο στόχος μας αυτή τη στιγμή πρέπει να είναι ακόμα μεγαλύτερη απομόνωση και αφαίρεση της λαϊκής βάσης της δεξιάς και η σταθεροποίηση της Αλλαγής. Έτσι θα διευρυνθεί ή ίδια ή βάση της αριστεράς, της κομμουνιστικής αριστεράς, που σήμερα μένει στις ίδιες διαστάσεις. Και όπως είναι διασπασμένη και οι ψηφοφόροι της πάνε σ' άλλους φορείς. Και σήμερα, αν υποθεθεί ότι μία φυσική φθορά σαν κυβερνητικό κόμμα το ΠΑΣΟΚ θα έχει, εμείς σαν αριστερά δεν πρέπει να ελπίζουμε ότι αυτή τη φθορά θα την οικειοποιηθούμε. Στη δεξιά θα πάει περισσότερο. Και συνεπώς ο στόχος μας είναι η απομάκρυνση της Δεξιάς από την εξουσία, η σταθεροποίηση της Αλλαγής.

ΗΛΙΑΣ ΗΛΙΟΥ:

«Η συμπαράταξη να βοηθήσει το ΠΑΣΟΚ»

Κύριε Πρόεδρε, νομίζετε ότι η πρόταση για την ένότητα της αριστεράς που υποστήριξε με την επάνοδό του ο Μάρκος Βαφειάδης αφορά και την ΕΔΑ;

Θά έλεγα ότι βεβαίως αφορά και

την ΕΔΑ. Χτές, προχτές, πριν τέσσερις μέρες ήρθε στο σπίτι μου ο Μάρκος και χτές το βράδυ τον παρουσίασα στο σύνολο της Εκτελεστικής Επιτροπής και αργότερα σε πάρα πολλά μέλη και στελέχη της ΕΔΑ. Τον χειροκρότησαν. Επομένως αφορά και έμάς.

Πώς βλέπετε εσείς, σάν ιστορικά κοινοβουλευτικούς ηγέτες της άριστεράς, τη σημερινή δυνατότητα ένοποίησης των δύο Κ.Κ.

Σ' αυτά έχω μεγάλη, μεγάλη επιφύλαξη, αμφιβολία. Η ένότητα θά ήταν ευχάριστη. Κάθε πρόταση, κάθε βήμα προς ένότητα, συγχώνευση, ή συμπαράταξη έστω των δυνάμεων της παραδοσιακής άριστεράς. Πρώτα-πρώτα φοβούμαι ότι τό κόμμα του Φλωράκη, τό λεγόμενο κόμμα του έξωτερικού, τό ΚΚΕ, δέ θά θέλει, διότι δέν θέλει νά κουβεντιάσει μέ κανέναν άλλο, άν αυτός ό κάποιος διεκδικεί τήν ονομασία του κομμουνιστή. Σέ γενόμενη κουβέντα λόγου χάρη γιά Μπανιά, Κύρκο κλπ. λέει ότι δέν έχω τίποτα μαζί τους, ας αλλάξουν τ' όνομα, ας μή λέγονται ΚΚ έσωτερικού και τότε ας κουβεντιάσουμε μαζί. Έπομένως υπάρχει πρώτα-πρώτα αυτή ή δυσκολία. Γιά μένα υπάρχει και δεύτερη. "Ότι τό ΚΚ του Φλωράκη τό χαρακτηρίζει τό γεγονός ότι είναι κατελωμένο από τή Σοβιετική Ένωση. Και ενώ κινούμαι σέ άκρα, σέ ακρότατη αντίθεση μέ τή γνωστή ακροδεξιά έφημερίδα ΕΣΤΙΑ, βρίσκω ότι ό χαρακτηρισμός πού δίνει στό ΚΚΕ ότι είναι Μοσχοαναθρεμμένο, ότι έχει πλήρη έξάρτηση

από τή Μόσχα, είναι ένας χαρακτηρισμός και έπιτυχής και αληθινός δυστυχώς.

Μήπως ό Μάρκος μέ τόν έρχομό του είναι και άγγελιαφόρος κάποιας προσπάθειας από πλευράς τής Σοβιετικής Ένωσης γιά ένότητα τής άριστεράς;

Θά μου ήταν άκρως ευχάριστο, άν όλες οι συνθήκες μου επέτρεπαν νά τό υποθέσω. Δυστυχώς και ή Σ.Ε. θέλει ένότητα των άριστερών δυνάμεων στην Έλλάδα σάν ύποτελών στό ΚΚΕ.

"Αν υποθέσουμε ότι ήταν δυνατό νά γίνει κάποιου τύπου συμπαράταξη των δυνάμεων τής άριστεράς στην Έλλάδα, αυτό θά άλλαζε τό πολιτικό σκηνικό στη χώρα μας και προς ποιά κατεύθυνση;

Η συμπαράταξη αυτή θά θέλαμε, και όπως μάς είπε και ό ίδιος ό Μάρκος ότι έτσι τή βλέπει, νά ενισχύσει τό κόμμα και τήν κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, πού ας μήν κρυβόμαστε, φαίνεται πλέον ότι χάνει έδαφος και χρειάζεται ύποστήριξη. "Αν γίνει ένότητα σ' αυτή τήν κατεύθυνση θά βοηθήσει στις εξελίξεις.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΜΠΡΙΛΛΑΚΗΣ:

«'Ανέφικτη ή ένότητα»

Ό Μάρκος Βαφειάδης στηρίζει τήν πρότασή του γιά τήν ένότητα των 2 ΚΚ στην εκτίμηση ότι ή διάσπαση του ΚΚΕ πριν από 15 χρόνια έγινε λόγω των προσωπικών ευθύνων τής ήγεσίας. Ποιά είναι ή γνώμη σου γι' αυτό;

Παρά τό σεβασμό πού έχω στην αγωνιστική ιστορία του Μάρκου δέν συμφωνώ μέ τήν εκτίμησή του. Βέβαια άν θέλει κανείς νά είναι άκριβής ιστορικά, πρέπει νά σημειώσει ότι ή διάσπαση εκδηλώθηκε σέ μία στιγμή πού όξύνθηκαν

όρισμένες διαφορές μέ άφορμή τήν έπιβολή τής δικτατορίας χωρίς αντίσταση. Διαφορές πού είχαν σχέση μέ τό ποιά πολιτική και ποιοί φορείς αυτής τής πολιτικής ήταν υπεύθυνοι γιά τό πλήγμα πού υπέστη ή άριστερά μέ τή δικτατορία. Η διάσπαση έξ άλλου επανέφερε μέ όξύτητα τά προβλήματα του αντιδημοκρατικού έσωκομματικού καθεστώτος, και τής παραμονής του καθοδηγητικού κέντρου επί 20 χρόνια στό έξωτερικό, προβλήματα πού είχαν προκαλέσει σοβαρές έσωκομματικές αντιπαραθέσεις μεταξύ 65-67.

Πέρα απ' αυτά, ή ρήξη στό ένιαίο ΚΚΕ τό 1958 συνυφάνθηκε μέ σοβαρές διαφορές ιδεολογικές και πολιτικές. Ήταν, τελικά, έκφραση τής βαθιάς κρίσης πού σοβούσε ήδη από τό 1950, μετά τήν ήττα, και πού έκτονώθηκε μερικά τό 1956. Οι ρίζες αυτής τής κρίσης βρίσκονταν στά έξαρτησιακά, αντιδημοκρατικά και δογματικά χαρακτηριστικά του κόμματος, στην προίούσα άποκοπή τής ήγεσίας του από τήν πραγματικότητα, στην αδυναμία του νά ανταποκριθεί στις απαιτήσεις του ελληνικού κομμουνιστικού κινήματος. Βέβαια, αυτοί πού ανέλαβαν τό έγχείρημα τής ανανέωσης δέν είχαν συνειδητοποιήσει όλη τήν έκταση τής κρίσης και δέν διέθεταν από τήν αρχή τήν άπαιτούμενη ώριμότητα γι' αυτό τό έγχείρημα. Τά προβλήματα όμως ύπήρχαν. Και μετά τή ρήξη έπισημαίνονται και αναδειχνονται όλο και σαφέστερα. Δέν είναι τυχαίο π.χ. πώς λίγους μήνες μετά τή διάσπαση ή επέμβαση στην Τσεχοσλοβακία έθεσε προβλήματα κεφαλαιώδη πάνω στά όποια προέκυψαν άγεφύρωτες διαφορές.

Η διάσπαση στό ΚΚΕ εξέφραζε και τίς σοβαρές διαφοροποιήσεις και άνακατατάξεις στό ευρωπαϊκό κομμουνιστικό κίνημα. Αποτελούσε μία πτυχή τής κρίσης και των σοβαρών διαφωνιών μέσα στό παγκόσμιο κομμουνιστικό κίνημα όπως ιδιαίτερα έμφανίστηκαν από τά μέσα τής δεκαετίας του '60.

Τελικά δύο πράγματα θέλω νά έπισημάνω σχετικά μέ τή διάσπαση: Τό πρώτο είναι ότι όταν όλες οι εξελίξεις έθεταν έπιτακτικά θέμα επαναπροσδιορισμού βασικών πλευρών τής φυσιογνωμίας του ΚΚΕ, οι αντίστάσεις τής ήγετικής ομάδας και των μηχανισμών του, ενισχύόμενες και από τό ΚΚΣΕ, απέκλεισαν κατηγορηματικά αυτό τό ένδεχόμενο και όποιαδήποτε σύνθεση διαφορετικών άπόψεων. Έτσι ή διάσπαση γινόταν αναπόφευκτη. Τό δεύτερο είναι ότι ή διάσπαση έχει συνυφάνθει με προβλήματα θεμελιακά, όχι συγκυριακά, πού σήμερα μετά 15 χρόνια κάθε άλλο παρά λύθηκαν.

Αντίθετα οι διαφορές συνεχώς διευρύνονται. Ταυτόχρονα ή διάσπαση άνοιξε διαδικασίες ανανewτικού χαρακτήρα μέ μία δυναμική πού δέν μπορεί νά άνακοπεί, ανεξάρτητα από τους δυσμενείς συσχε-

τισμούς πού έχουν διαμορφωθεί γιά τίς ιδέες τής ανανέωσης και γιά τόν κομματικό τους φορέα, τό ΚΚΕ έσωτ.

Πιστεύεις δηλαδή ότι ή ένότητα των δύο ΚΚ είναι ανέφικτη σήμερα;

Νομίζω ότι ή πραγματικότητα τήν καθιστά ανέφικτη. Και θα 'λεγα πώς ούτε και τήν επιτάσσει. Δέν ύποτιμώ φυσικά τήν αξία πού θά είχε ή ένότητα των δυνάμεων πού ακολουθούν τήν κομμουνιστική άριστερά σέ κάθε χώρα. Είναι όμως σέ μεγάλο βαθμό έσφαλμένη ή έντύπωση ότι οι αδυναμίες τής ελληνικής κομμουνιστικής άριστεράς σήμερα όφειλονται κυρίως στη διάσπαση. "Ας μήν ξεχνάμε πώς κατεξοχήν γιά τό ελληνικό κίνημα, οι βαρύτερες ήττες και άποτυχίες του ('44-'45, '46-'49, '67) συντελέστηκαν όταν οι δυνάμεις του ήταν ένωμένες, όταν δέν υπήρχαν σημαντικές αντιπαραθέσεις στις γραμμές του.

Η αδυναμία τής κομμουνιστικής άριστεράς νά ανταποκριθεί σέ ένα ρόλο πρωταγωνιστικό στην σημερινή Έλλάδα δέν είναι θέμα μόνο ποσοτικό. Δέν όφειλεται μόνο στη διάσπαση. Είναι χαρακτηριστικό ότι τό κόμμα του Φλωράκη παίζει ένα περιθωριακό και συχνά άρνητικό ρόλο. "Ότι παραμένει άφερέγγυο παρά τό γεγονός ότι οι εκλογικές του δυνάμεις, ή οργανωτική του ανάπτυξη και οι θέσεις του στό συνδικαλιστικό κίνημα και τήν τοπική αυτοδιοίκηση δέν είναι άμελητέες. Αυτό όφειλεται στην έμμονη προσκόλληση τής ήγεσίας του στις αντίληψεις πού όδηγησαν στη διάσπαση του '68: Στην αντίληψη τής γιά τόν πρωταρχικό ρόλο τής Σοβιετικής Ένωσης στην παγκόσμια επαναστατική διαδικασία, στην ούσιαστικά άδιέξοδη στρατηγική πού ακολουθεί, στην αντίληψη τής γιά τήν ποδηγέτηση του εργατικού και λαϊκού κινήματος και τήν αντίστοιχη συγκρότηση του κόμματος. Μέ τέτοιες αντίληψεις τό κόμμα αυτό έχει γίνει φορέας του κοινωνικού και πολιτικού συντηρητισμού. Κι αυτό ανεξάρτητα από τήν κοινωνική σύνθεση, τίς διαθέσεις και τίς προσδοκίες των όπαδών του.

Βλέπεις κάποιο τρόπο νά γίνει ή παρέμβαση τής κομμουνιστικής άριστεράς αποτελεσματική στη σημερινή πολιτική κατάσταση;

Τά άδιέξοδα στά όποια οδηγείται σήμερα αυτό πού ονομάστηκε 'Αλλαγή (κι αυτό παρά τίς δυνατότητες πού δημιούργησε ή άπομάκρυνση τής Δεξιάς από τήν έξουσία) όφείλονται βέβαια σέ σοβαρό βαθμό στις οργανικές αδυναμίες και στά λάθη του κόμματος και τής κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ. Δέν πρόκειται όμως μόνο γι' αυτό. Ένας από τους βασικούς λόγους είναι και ή άνικανότητα των δυνάμεων τής κομμου-

νιστικής άριστεράς (μπλοκαρισμένων στο μεγάλο μέρος τους από το ΚΚΕ) να άσκησουν αποτελεσματικό ρόλο στην άνάπτυξη ενός ποιοτικά διαφορετικού κινήματος μαζών και στη διαμόρφωση της πολιτικής του συνείδησης.

Η άντιμετώπιση των προβλημάτων που όδήγησαν την κομμουνιστική άριστερά σ' ένα περιθωριακό ρόλο είναι άδύνατη, κατά τη γνώμη μου, όσο ή έμβέλεια της άνανέωσης και του κομματικού της φορέα παραμένει περιορισμένη. Η άνάδειξη τους λοιπόν σέ ύπολογίσιμη συνιστώσα στο χώρο της άριστεράς είναι προϋπόθεση για σταθερή πορεία πρός βαθιές κοινωνικές αλλαγές, πρός ένα σοσιαλισμό αήθεντικό, μέ δημοκρατία, έλευθερία και πολλαπλότητα. Μόνο σ' αυτή την προοπτική μπορεί κανείς να άντικύσει και την προοπτική της ένότητας της κομμουνιστικής άριστεράς χωρίς συναισθηματισμούς και άπλουστεύσεις. Πολύ περισσότερο που σήμερα ο ρόλος μιάς άνανεωμένης κομμουνιστικής άριστεράς δέν είναι πιά «οικογενειακή» ύπόθεση του κομμουνιστικού χώρου, αλλά πρόβλημα πολύ ευρύτερο.

Άλλωστε θά μπορούσε κανείς να πεί ότι είναι παρωχημένη ή άποψη

(δέν δυσκολεύομαι να πώ και συντηρητική) ότι σε κάθε χώρα την έργατική τάξη πρέπει να την εκφράζει ένα μόνο κόμμα. Ότι δέν μπορούν δηλαδή να ύπάρχουν περισσότερα από ένα κόμματα που άναφέρονται στο μαρξισμό έτσι ή άλλως. Όταν μιλάμε για πλουραλισμό στην κοινωνική και πολιτική ζωή της χώρας, μιλάμε και για πλουραλισμό στο σοσιαλιστικό και έργατικό κίνημα και, γιατί όχι, μέσα στο ίδιο τό κομμουνιστικό κίνημα. Τό ζήτημα λοιπόν δέν είναι ένας ενιαίος φορέας της κομμουνιστικής άριστεράς (μέ βάση τουλάχιστον τη συνταγή της συγκόλλησης των δύο ΚΚ) γιατί κάτι τέτοιο θά διαιώνιζε τά άδιέξοδα που ήδη ύπάρχουν.

Τό ζητούμενο είναι ή προώθηση των διαδικασιών για τη διαμόρφωση του φορέα μιάς αήθεντικής μαρξιστικής άριστεράς που να μπορεί να άποτελέσει άποφασιστική συνιστώσα στο έγχείρημα της Άλλαγής και καταλύτη στα σημερινά άδιέξοδα. Επί πλέον τό δυνάμωμα αυτού του φορέα θά έπιδράσει θετικά στις ύπόλοιπες δυνάμεις της Άριστεράς και θά συμβάλει στο προχώρημα της Άλλαγής, όσο αυτό είναι δυνατό, αλλά και στην άντιμετώπιση ενός πιθανού πιασγυρίσματος.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΓΛΕΖΟΣ:

«Κάποτε θά ξεπεράσουν τά ταμπού»

Πώς βλέπεις έσύ Μανώλη που συμμετέχεις -κατά κάποιο τρόπο- στην κυβερνητική πλειοψηφία την πρωτοβουλία του Μάρκου Βαφειάδη για την ένότητα της κομμουνιστικής άριστεράς;

Τήν πρόταση του Μάρκου Βαφειάδη τη βλέπω ως μία συνισταμένη έκφραση της θέλησης όλων των άριστερών, να ξαναποκτήσει ή άριστερά τόν φορέα εκείνον που θά είναι αποτελεσματικός στην εξέλιξη των πολιτικών πραγμάτων. Η άρι-

ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ή πυροτέχνημα;

στερά στον τόπο μας κατάφερε να προχωρήσει μονάχα όταν συνασπίστηκε, όπως όταν δημιουργήθηκε τό ΕΑΜ και μετά τόν έμφύλιο ή ΕΔΑ. Όταν λοιπόν ο Μάρκος Βαφειάδης σήμερα ζητάει να ύπάρξει πάλι μία ένότητα, πιστεύω να έννοεί αυτή τη μορφή, αυτή την ένότητα και όχι μονάχα την ένότητα των δύο Κ.Κ. ή των τριών ή των τεσσάρων...

Μιά τέτοια ένότητα της άριστεράς περιλαμβάνει κατά τη γνώμη σου και τό ΠΑΣΟΚ;

Πρίν φτάσουμε σ' αυτό τό σημείο θέλω να πώ τό έξης: Όταν λέμε ένότητα έννοούμε: άπλή συνεργασία σέ ένα θέμα. Δεύτερο, συμπαράταξη. Τρίτο, κοινό όργανισμό, όπου τό κάθε κόμμα διατηρεί την άυτότέλειά του, αλλά συμφωνεί μέ τ' άλλα κόμματα σέ μία κοινή πολιτική και γι' αυτό δημιουργείται ο κοινός φορέας, όπως ήταν π.χ. τό ΕΑΜ. Κάτι τέτοιο ήταν και ή ΕΔΑ πρίν τη δικτατορία. Είχε μάλιστα έρωτηθεί τότε τό Κ.Κ. αν θά διαλυθεί ή ΕΔΑ σέ περίπτωση νομιμοποίησης του ΚΚΕ. Καί άπάντησε τό πολιτικό του γραφείο ότι ή νομιμοποίηση του ΚΚΕ σημαίνει ακόμα περισσότερη ένίσχυση της ΕΔΑ.

Μπορεί ή ΕΔΑ σήμερα να παίξει τό ρόλο της ένότητας, να ξαναγίνει ή παλιά ΕΔΑ;

Εμείς που σήμερα άποτελούμε την ΕΔΑ μπορούμε να πούμε ότι είμαστε σημαιοφόροι εκείνης της ιδέας της ένότητας. Η σημερινή ΕΔΑ είναι μία μικρογραφία αυτού του δράματος και γι' αυτό μπορεί να συμβάλει να ξαναδημιουργηθεί ο φορέας εκείνος της συνεργασίας όλων των δυνάμεων της άριστεράς όπου, για να δώσω άπάντηση και στο άλλο έρώτημα θά μπορεί να συμμετέχει και τό ΠΑΣΟΚ.

Μανώλη, αυτό που είπες μέχρι στιγμής ο Μάρκος είναι ότι στην Ελλάδα πρέπει να ύπάρχει ένα κομμουνιστικό κόμμα και ότι τά δύο ύπάρχονα Κ.Κ. πρέπει να ένωθούν. Αυτό είναι κάπως διαφορετικό από την πρόταση της ΕΔΑ.

Τό ότι ύπάρχουν σήμερα δύο Κ.Κ. και άλλα 3 ή μικρότερες ομάδες δέν είναι ζήτημα βούλησης άνθρώπων,

είναι άντανάκλαση συνθηκών. Δηλαδή ύπάρχει μία πολλαπλότητα στον τρόπο που βλέπουν οι κομμουνιστές τά πράγματα. Συνεπώς τό να λέει κανείς ότι πρέπει να ύπάρχει ένα κόμμα είναι άπλώς ένα εύχολόγιο, έξω άπ' την πραγματικότητα. Δέν μπορούμε να καταργήσουμε την πραγματικότητα, άλλο είναι ότι πρέπει να συνεργαστούμε για να πάμε μπροστά. Είναι ξεπερασμένη ή έποχή που μπορούσες να διαγράφεις τόν άλλο, ο άλλος δέ διαγράφεται, γιατί κανένας δέν μπορεί να διαγραφεί από την πολιτική ζωή.

Πιστεύεις λοιπόν ότι ή στενή πρόταση για την ένότητα των δύο Κ.Κ. είναι σήμερα άνέφικτη;

Δέν είπα αυτό. Λέω ότι ή άποψη ότι πρέπει να ύπάρχει ένα μόνο Κ.Κ. δέ συμβαδίζει μέ την πραγματικότητα. Από την άλλη πλευρά θεωρώ ότι είναι δυνατή ή συνεργασία των κομμουνιστικών κομμάτων και κάποτε θά ξεπεράσουν τά ταμπού που έχει ο ένας πρός τόν άλλο.

Αυτή ή συνεργασία μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στο ΠΑΣΟΚ;

Όχι, γιατί ή συνεργασία τους θα είναι άποτέλεσμα μιάς βούλησης που θά έχει ξεπεράσει κατεστημένες άντιλήψεις και συνεπώς θά βοηθήσει στη συνεργασία όλων των δυνάμεων για ν' άνοιξει ο δρόμος πρός τόν σοσιαλισμό.

Μιά ένότητα ή συνεργασία των παραδοσιακών κομμουνιστικών δυνάμεων θά είναι μία θετική εξέλιξη ή θά προκαλέσει κάποια πόλωση στην πολιτική σκηνή;

Αν τά Κ.Κ. παραμείνουν παραδοσιακά δέν πρόκειται ούτε να ένωθούν ούτε να στέρξουν στην προσπάθεια για τό άνοιγμα του δρόμου πρός τόν σοσιαλισμό. Πιστεύω ότι εάν άποφασίσουν να συνεργαστούν μέ όλες τις άλλες δυνάμεις θάχουν κάνει τό άλλο εκείνο που θά τά βγάξει από την παραδοσιακή κατάσταση και θά τά βάζει να άντιμετωπίσουν σύγχρονα τη ζωή. Συνεπώς θά είναι θετική ή συμβολή τους στην πορεία πρός τόν σοσιαλισμό.

Στόν άστερισμό του ΠΑΣΟΚ

Τόν Οκτώβρη του 81, ίππεύοντας τό πιό σαρωτικό ρεύμα έκλογικής μεταστροφής που γνώρισε ή Ελλάδα κατά τίς τελευταίες δεκαετίες, τό ΠΑΣΟΚ κέρδισε θριαμβευτικά την κοινοβουλευτική πλειοψηφία καί σχημάτισε κυβέρνηση.

Τό άποτέλεσμα αὐτό ήταν λίγο ως πολύ άναμενόμενο. Η ίδια ή Νέα Δημοκρατία είχε άντληφθει τή δυσφορία που προκαλοῦσε ή πολιτική της, κι ιδιαίτερα τά έκσυγχρονιστικά μέτρα τά όποια έκ των πραγμάτων ύποχρεώθηκε νά πάρει τά τελευταία χρόνια. Παρ' όλα αὐτά δέν είχε περιθώρια νά άντιδράσει. Γιατί τό πρότυπο άνάπτυξης μέ τό όποιο ταυτίσθηκε καί διά του όποιου άναπαρήγαγε τόν κυρίαρχο ρόλο της ή Δεξιά καθ' όλη τή μεταπολεμική περίοδο, είχε πλέον έξαυτλήσει τά όριά του...

Ο «χαμένος παράδεισος» τῆς Δεξιάς

Η ιστορία άρχίζει λίγο παλιότερα -στά μέσα περίπου τῆς προηγούμενης δεκαετίας. Ήδη από τά χρόνια 1973-75 οι ιδιωτικοί φορείς σταδιακά άδρανοῦν κι ή ιδιωτική πρωτοβουλία παραλύει. Στή βιομηχανία έπικρατεί βαθμιαία επενδυτική άπνοια. Ο ύπερεμπορισμός τῆς οικονομίας διογκώνεται κι έμφανίζονται έπικίνδυνα προβλήματα ρευστότητας. Σ' αυτές τίς διαρθρωτικές δυσκολίες τῆς ελληνικής οικονομίας έρχονται νά προστεθοῦν οι διαδοχικές πετρελαϊκές κρίσεις καί ή διεθνής ύφεση. Φυσικά αὐτές οι τελευταίες έπληξαν όλα τά κράτη. Η ελληνική οικονομία όμως δέν θά κατορθώσει νά ανάκαμψει. Γιατί, άντίθετα μέ τίς χώρες του ώριμου καπιταλισμοῦ (όπου υπάρχουν έξω-πολιτικοί μηχανισμοί καί αὐτοματισμοί τῆς αγοράς που μπορούν νά οδηγήσουν σέ άνάκαμψη) στήν Ελλάδα, όπου ή οικονομία λειτουργεί μέσα σ' ένα άσφικτικό πλέγμα νομικών ρυθμίσεων, θεσμικών στεγανών καί πολιτικών παρεμβάσεων, ή καπιταλιστική διεξόδος ισοδυναμεί μέ τήν κατάργηση αὐτου άκριβώς του πλέγματος. Έγκυρος έκφραστής αὐτῆς τῆς προοπτικῆς ό κ. Α. Άνδριανόπουλος παρατηρεί άποκαλυπτικά: «...Πίστη στήν έλευθερία σημαίνει άφροσύνη σ' ένα πρόγραμμα μείωσης των παρεμβάσεων του κράτους... Η άπελευθέρωση του πολίτη από τό θα-

νατηφόρο άγκάλιασμα μιάς δυσκίνητης γραφειοκρατίας, ή μείωση τῆς φορομπηχτικῆς δραστηριότητας του κράτους καί ή έλαχιστοποίηση των φοβερών κρατικών έλλειμμάτων, ή άνόρθωση τῆς οικονομίας καί ή έξασφάλιση μιάς άνετης ζωῆς γιά τόν καθένα... σηματοδοτοῦν τήν πορεία μιάς ιδεολογίας που πιστεύει στόν έλεύθερο άνθρωπο καί στό λιγότερο αλλά πιό άποτελεσματικό κράτος...».

Πρόκειται όμως γιά μιά στρατηγική που συγκρούονταν μέ τά έρείσματα επί των όποιων στηριχθηκε, τά συμφέροντα τά όποια συγκρότησε καί τίς πρακτικές διά των όποιων άναπαράχθηκε ή Έλληνική Δεξιά: Τά άστικά στρώματα δυσφύρσαν από τά μέτρα που λαμβάνονταν γιά τόν έλεγχο τῆς καταναλωτικῆς δαπάνης (τά περίφημα «τεκμήρια»). Οι μικρομεσαίοι είδαν τούς κρουνούς του εύκολου Τραπεζίτικου δανεισμοῦ νά στερεύουν. Τά ρουσφετολογικά κυκλώματα καί οι κομματαρχικοί μηχανισμοί έμφάνιζαν προϊόντα συμπτώματα παράλυσης, καθώς τό Δημόσιο δέν μπορούσε πλέον νά άπορροφήσει έργαζομένους, οι άθρόες προσλήψεις σταματοῦσαν, οι συμβασιοῦχοι όλο καί δυσκολότερα μονιμοποιούνταν, τά δημόσια έλλείμματα διογκώνονταν μέ άνεξέλεγκτους ρυθμούς, οι χαριστικές πιστώσεις γίνονταν πιό άραιές καί τά δημόσια έργα ουσιαστικά σταματοῦσαν...

Η Δεξιά ύποχρεώθηκε νά βαδίσει τό δρόμο του έκσυγχρονισμοῦ άνατρέποντας τίς ισορροπίες που έξασφάλιζαν τήν κυριαρχία της στά πολιτικά πράγματα. Σ' αὐτή τήν «άντίφαση» ένεπλάκη. Αὐτή ή αντίφαση τήν άποδυνάμωσε. Γι' αὐτό καί άντέδρασε σπασμωδικά: Δέν τόλμησε νά προχωρήσει σέ βάθος καί μέ συνέπεια τήν έκσυγχρονιστική της προσπάθεια, τρομάζοντας μπρός στό πολιτικό κόστος. Δέν μπορούσε όμως πιά νά κάνει ούτε πίσω. Τά δειλά βήματα που άποτολμήσε προκάλεσαν τήν καχυποψία μεγάλου μέρους τῆς παραδοσιακῆς έκλογικῆς τῆς πελατείας. Οι ύπαναχωρήσεις τῆς έδιναν τήν εικόνα τῆς σύγχισης καί τῆς άνικανότητας. Καί σάν νά μήν άρκοῦσαν αὐτά, είχε άπέναντί της τό ΠΑΣΟΚ, που μέ θαναμαστή έπιδειξίότητα κατάφερε νά συνασπίσει τά πιό διαφορετικά αίτήματα έναντίον της, είσπραττοντας τή φθορά της στό άκέραιο καί οδηγώντας τήν στήν κατάρρευση.

Ο Βασιλιάς ήταν... γυμνός.

Καί έγένητο 18 Νοεμβρίου 1981! Μαζί όμως μέ τήν Κυβέρνηση, ή Ν.Δ. άφησε σάν κληρονομιά στό ΠΑΣΟΚ καί τά άδιέξοδα που προκάλεσαν τή χρεωκοπία της. Ο έκσυγχρονισμός του ελληνικού καπιταλισμοῦ πέρασε πλέον στή δικαιοδοσία του ΠΑΣΟΚ, χωρίς αὐτό τό τελευταίο νά μπορεί νά τόν φέρει σέ πέρας - αλλά ούτε καί νά τόν παρακάμψει...

Ήδη από τά μέσα του προηγούμενου καλοκαιριοῦ, τό ΠΑΣΟΚ προσχωρεί πλησίτιο πλέον στή λογική του έκσυγχρονισμοῦ. Διά στόματος του Άρχηγού του σημειώνει μέ έμφαση τό χάσμα παραγωγικότητας άνάμεσα στήν Έλληνική οικονομία καί τίς υπόλοιπες εύρωπαϊκές. Έξαγγέλλονται φιλόδοξα προγράμματα δημοσίων επενδύσεων κι όλόκληρη ή κυβερνητική προπαγάνδα άρθρώνει πλέον τή γλώσσα τῆς παραγωγικότητας, των επενδύσεων καί τῆς ανταγωνιστικότητας. Όμως έκσυγχρονισμός δέν είναι μόνο ή συγκρότηση ενός άναπτυξιακοῦ πολιτικού λόγου. Συνεπάγεται θεσμικές αλλαγές καί μεταρρυθμιστικές τομές τό πολιτικό κόστος των όποιων είναι τεράστιο.

Επειδή λοιπόν, στή σημερινή Ελλάδα άστικός έκσυγχρονισμός σημαίνει πριν άπ' όλα «λιγότερο καί πιό άποτελεσματικό κράτος», επειδή ακόμα κάτι τέτοιο θά έθιγε βαρύτατα όλα εκείνα τά κοινωνικά στρώματα που έξαρτώνται από τίς οικονομικές λειτουργίες του Δημοσίου, κι επειδή ήταν αὐτών κυρίως των στρωμάτων ή άπογοήτευση - καί ή μετατόπιση- που έπέφεραν τήν πτώση τῆς Δεξιάς, τό ΠΑΣΟΚ δέν είναι σέ θέση νά προχωρήσει στόν άστικό έκσυγχρονισμό χωρίς νά πάθει έκ του άσφαλοῦς, ό,τι έπαθε καί ή Ν.Δ. Από τήν άλλη μεριά, γιά τό ΠΑΣΟΚ δέν υπάρχει ή δυνατότητα μιάς σοσιαλιστικῆς διεξόδου, διότι, άπλούστατα άπουσιάζουν οι κοινωνικές προϋποθέσεις μιάς τέτοιας προοπτικῆς. Η «Άλλαγή» που επί μία όλόκληρη τετραετία προέξωφλούσε τό ΠΑΣΟΚ, εξέθρεψε μιά κατάσταση άναμονῆς κι άδράνειας που άφαίρεσαν από τήν άνοδό του κάθε κοινωνική δυναμική.

Τό πρόβλημα του ΠΑΣΟΚ δέν είναι άπλά ή άπειρία του, ή κυβερνητική φθορά καί οι ύπαναχωρή-

σεις από τίς προεκλογικές ύποσχέσεις του. Είναι κυρίως ή άδυναμία του νά χαράξει μιά σαφή στρατηγική διεξόδου από τήν κρίση: Η άδυναμία του νά χαράξει μιά στρατηγική σοσιαλιστικοῦ μετασχηματισμοῦ όπως έχει δεσμευτεί. Καί ή άδυναμία του ακόμα νά προχωρήσει στό δρόμο του άστικού έκσυγχρονισμοῦ όπως από τά πράγματα δείχνει άναγκασμένο νά κάνει. Αὐτή ή διπλή άδυναμία του προδικάζει τά άδιέξοδά του καί προέξωφλεί τή φθορά του. Τό κόμμα που τόσο θεαματικά άνέβηκε, σήμερα παραπαίει έξ ίσου...θεαματικά. Ο Βασιλιάς, δυστυχώς, ήταν γυμνός!

Καί ή Άριστερά;

Οι άπόψεις που υπάρχουν στους κόλπους τῆς Άριστεράς έκτεινόνται σέ όλες τίς άποχρώσεις του φάσματος από τίς φιλικότερα ως τίς έχθρικότερα διακειμενες προς τό ΠΑΣΟΚ. Κατά τό μεγαλύτερο μέρος τους ώστόσο δέν κατανοοῦν τά πραγματικά του άδιέξοδα. Είτε προσδοκώντας τήν έκλογική φθορά του ΠΑΣΟΚ (ΚΚΕ), είτε τήν «έκρηξη» του μαζικού κινήματος, είτε τήν πρόσκληση νά αναλάβουν κυβερνητικές ευθύνες (ΕΔΑ, ΚΚΕ εσ.), οι άπόψεις αυτές, φιλικές ή έχθρικές έναντι του ΠΑΣΟΚ, οδηγοῦν έξίσου στήν πολιτική περιθωριοποίηση τῆς Άριστεράς. Παραβλέπουν λόγου χάρη, ότι παρ' όλα τά έκλογικά όφέλη κάποιων, μιά ήττα του ΠΑΣΟΚ θά είχε ευρύτερες καί μακροπρόθεσμες άρνητικές έπιπτώσεις πάνω στήν Άριστερά. Παραβλέπουν ακόμα ότι κι άν κάποτε ως ετερόφωτοι σχηματισμοί άνεβοῦν σέ κυβερνητικούς θώκους, θά μείνουν στή σκιά του ΠΑΣΟΚ όσο αὐτό κυριαρχεί καί θά συμπαρασυστοῦν στήν πτώση του...

Μετά τό ΠΑΣΟΚ... τί;

Τόσο ό άστικός έκσυγχρονισμός όσο καί ή σοσιαλιστική διεξόδος απαιτοῦν έκτός από τήν «πολιτική βούληση» τῆς όποιας κυβερνήσεως καί τήν ύπαρξη κοινωνικών ύποστηρικμάτων. Έτσι, ή συγκρότηση ενός πολιτικοῦ φορέα ικανοῦ νά συνασπίσει τά κοινωνικά ύποστηρίγματα τῆς έκσυγχρονιστικῆς στρατηγικῆς καί νά κάμψει τίς συντεχνιακές άντιστάσεις παραμένει τό μεγάλο ζητούμενο του ελληνικοῦ καπιταλισμοῦ. Ο,τι όμως δέν κατόρθωσε ή Ν.Δ. κι ό,τι δέν φαίνεται νά πετυχαίνει τό ΠΑΣΟΚ, μπορεί

ένδεχομένως να τό φέρει σέ πέρας μία *συμμαχία* κεντροδεξιών και κε- ντροαριστερών δυνάμεων, απάλλα- γμένων από τά «ιδεολογικά τείχη», προσανατολισμένων στην τεχνο- κρατική αντιμετώπιση των προβλη- μάτων, στην «άποκομματικοποίη- ση» του κράτους και στην «άπο- κρατικοποίηση» της κοινωνίας. Οι διεργασίες στο χώρο της Δεξιάς, του Κέντρου αλλά και του ΠΑΣΟΚ παρουσιάζουν ιδιαίτερο ένδιαφέρον απ' αυτήν την άποψη. Δεν πρόκει- ται όμως απλά για αναδιάταξη του πολιτικού χάρτη αλλά για *άνασυ- γκρότηση των σχέσεων εκπροσώ- πησης συνολικά*.

Βασικό χαρακτηριστικό της νέας αυτής κατάστασης είναι ότι για πρώτη φορά στην ιστορία της νεώ- τερης Ελλάδας, ή άποψη που κερ- δίζει έδαφος μέσα στο συντηρητικό κόσμο *αντιστρέφει* τις ιστορικές προτεραιότητες της δεξιάς: Η έμ- φαση πλέον δίνεται όλο και λιγότε- ρο στην άμεση «έπιστροφή στην έξουσία», και μετατοπίζεται στη συγκρότηση ενός κοινωνικού κινή- ματος με δικό του όραμα και δυνα- μική.

Ο Α. Ανδριανόπουλος τό λέει απερίφραστα: «Τό «σύνδρομο της έξουσίας» που διακατέχει ακόμα την ήγεσία και τά βασικά στελέχη της αξιωματικής αντιπολίτευσης ευ- θύνεται σέ μεγάλο βαθμό για την κατάσταση αυτή. Μία εξειδίκευση των ιδεολογικών προσδιορισμών της Ν.Δ., χωρίς άμφιβολία, θά δι- σαρεστήσει ανθρώπους που σήμε- ρα ακόμα «νομίζουν» ότι τους εκ- φράζει. Ταυτόχρονα όμως θά συ- σπειρώσει γύρω της ένα ζωντανό και μαχητικό κόσμο που θά πιστέ- ψει στο όραμά της. Η έπιλογή λοι- πόν αυτή χρειάζεται άντοχή, σθέν- νος και ύπομονή. Και κυρίως ζω- ντανά στελέχη που θά παραβλέ- ψουν τό σήμερα δουλεύοντας για ένα κάπως μακρύτερο αήριο...».²

Ο Κ. Κόλμερ, κορυφαίος σήμερα υπέρμαχος του οικονομικού φιλε- λειθερισμού, άπειθυνόμενος σ' ό- σους της Ν.Δ. νοσταλγούν τό '65 και έλπίζουν να ξαναγυρίσουν γρή- γορα στα πράγματα, εκμεταλλεμέ- νου τις έσωτερικές διαμάχες του ΠΑΣΟΚ άναφέρει επιγραμματικά: «... Τό ΠΑΣΟΚ ό ένδημικός ούτοπι- κός σοσιαλισμός - δεν πρέπει να εγκαταλείψει την έξουσία, έξ άφορ- μής ενός ελάσσονος πολιτικού γεγο- νότος αλλά υπό την γενική κατα- κραυγή όλων των δεινοπαθόντων Έλλήνων. Είναι ίσως σκληρό αυτό που λέγω, αλλά αυτή τή φορά τό 60% του ελληνικού λαού, που πι- στεύει στην φρούδη έλπίδα του σο-σιαλισμού, πρέπει να διαψευσθεί και να πάρει ένα μάθημα. Για να μπορέσει έν συνέχεια ό ελληνικός λαός να παίσει να πιστεύει στο «έκαστος δι' έαντόν και τό κράτος δι' όλους»...» Ο μόνος τρόπος για να αποκτήσουμε πραγματική συνεί- δηση είναι να καταρσκαθούν οι έλπίδες που στηρίζονται στην... κοι-

νωνικοποίηση των ευθύνων μας και να αναβιώσουν οι έλπίδες που στη- ρίζονται στην «ιδιωτικοποίηση» των καθηκόντων μας...».³

Ο Roy Macridis, προσεκτικός παρατηρητής των Έλληνικών πραγ- μάτων και τακτικός άρθρογράφος στον ελληνικό τύπο -κι όχι μόνο τό δεξιο- παρατηρεί χαρακτηριστικά: «...ή Ν.Δ. πρέπει να προχωρήσει μπροστά και να καθορίσει τή μελ- λοντική της στρατηγική... Πρόκει- ται... για μία προσπάθεια άναζωο- γόνησης της κοινωνίας που έπί πολ- λά χρόνια βρίσκεται υπό τόν κρατι- κό έλεγχο και για προσπάθεια να αποδώσουμε στον μέσο πολίτη τις έλευθερίες και την πρωτοβουλία - πράγματα για τά όποια οι Έλληνες ήταν περισσότερο γνωστοί την έπο- χή της Οθωμανικής Αυτοκρατο- ρίας απ' ό,τι είναι σήμερα... Όπως είπε κάποτε ό Σαίξπηρ «τά όνειρα είναι τό υλικό από τό όποιο είναι φτιαγμένη ή ζωή». Κι αν δεν άρχισι να όνειρεύεται ή Ν.Δ. θά κοιμηθεί για πάντα».⁴

Και πολιτικότερος ίσως όλων, ό Άν. Παπαληγούρας, άπειθύνει την έξής προειδοποίηση στα παλαιο- κομματικής νοοτροπίας στελέχη της Ν.Δ. που έπείγονται να έπι- στρέψουν «στά πράγματα» χωρίς διαυγή στρατηγική και μέσα για να την έπιβάλουν. «... Η άσκηση «δο- μικής» βίαιης και «όλοκληρωτικής» αντιπολιτεύσεως, όπως αυτή που άσκησε τό ΠΑΣΟΚ μέχρι τις τελευ- ταιές εκλογές, μπορεί ίσως να άνα- τρέψει την όποια Κυβέρνηση, δεν

προάγει όμως τά συμφέροντα του λαού και δεν συντελεί στην έμβά- θυνση των δημοκρατικών θεσμών. Γιατί τό ίδιο τό κόμμα που άσκησε μία τέτοια αντιπολίτευση, γίνεται άσφυκτικά δέσμιό της, και άφού, ακόμα, καταφέρει να κυβερνήσει».⁵

Οι άπόψεις αυτές δεν έχουν κατι- σχύσει πλήρως μέσα στη Ν.Δ. που πάσχει άλλωστε από τις παραδοσια- κές άγκυλώσεις και την πολιτικάντι- κη νοοτροπία της Δεξιάς. Άνοίγουν όμως νέους ορίζοντες για τή συ- γκρότηση των συντηρητικών πολιτι- κών δυνάμεων. Γιατί φανερώνουν ότι σήμερα ή Συντήρηση δεν ψάχνει μόνο για Άρχηγό, αλλά άναζητά έξ ίσους έναγωνία νέα «ταυτότητα», νέ- ους όπαδούς και νέο άκροατήριο.

Και ή άναζήτηση αυτή σπάει τά στεγανά της παραδοσιακής Δεξιάς, διαπερνά τους κατακερματισμέ- νους σχηματισμούς του Κέντρου κάνει σημαία τό φιλελεύθερο όρα- μα στην πιό «ριζοσπαστική» του έκδοχή και άπειθύνεται ακόμα στους λιγότερο ένθερμους και πε- ρισσότερο ευκαιριακούς όπαδούς της «Αλλαγής». Γι' αυτό και οι συ- νεπότεροι εκπρόσωποι αυτών των τάσεων, άποφεύγουν τις κακοτο- πίες του παρελθόντος, άποτολμούν συχνά άξιοσημείωτες αήτοκριτικές για λογαριασμό της ιστορικής Δε- ξιάς, έπιλέγουν μία πολεμική προς τό ΠΑΣΟΚ που στηρίζεται στην άποκάλυψη των άντινομιών και των άδιεξόδων του, και προσανατολίζο- νται σέ μία μακροχρόνια δουλειά

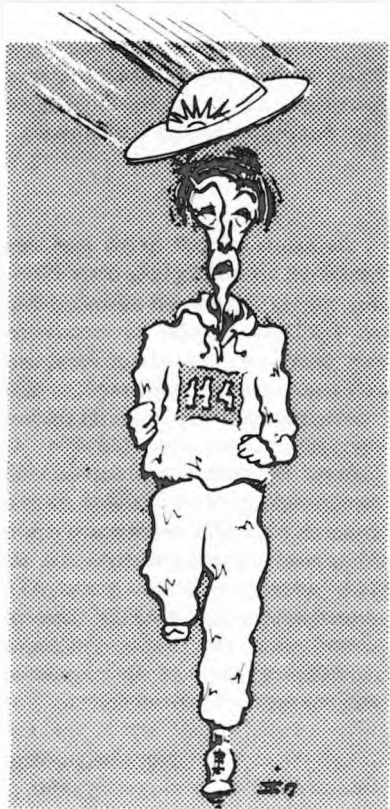
«ύποδομής» που δεν θά τους φέρει μόνο στην έξουσία αλλά θά τους έπιτρέψει να έμπεδώσουν πλήρως τήν έκσυγχρονιστική στρατηγική.

Άνάμεσα σέ μία Δεξιά που δεν έπείγεται να έπιστρέψει στην έξου- σία, και μία Άριστερά καθηλωμένη, τό ΠΑΣΟΚ μοιάζει άμετακίνητο στη θέση του. Πρόκειται όμως για μία σταθερότητα που πηγάζει από την πραγματική ισχύ του: Η μήπως έχει μετατραπεί στο «Μεγάλο Α- σθενή» της πολιτικής σκηνής, του όποιου κανείς δεν άποτολμά τό δια- μελισμό ενώ όλοι πιστεύουν ότι ό διαμελισμός αυτός έπικείται; Τό βέ- βαιο πάντως είναι ότι ή πολιτική συμπεριφορά του ΠΑΣΟΚ άποκα- λύπτει τόσο την άλογη άλαζονεία της δύναμης όσο και την παράλογη νευρικήτητα της άνασφάλειας...

Χρ. Λαζαρίδης

1. Α. Ανδριανόπουλος: Ο Ριζοσπαστικός Φιλελευθερισμός και ή πορεία προς την έξουσία ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ 14/9/82.
2. Α. Ανδριανόπουλος στο ίδιο.
3. Κ. Κόλμερ: Τό ΠΑΣΟΚ, ή έξουσία και ή οικονομία. ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ 6/9/82.
4. Roy Macridis: Η «άριστερά», ή «δεξιά» και τό μέλλον της Δημοκρατίας. ΚΑΘΗΜΕ- ΡΙΝΗ 6/3/83
5. Άν. Παπαληγούρας: Η ΝΔ οφείλει να κατηργήσει τις άσυνέπειες του ΠΑΣΟΚ ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ 10/9/82.

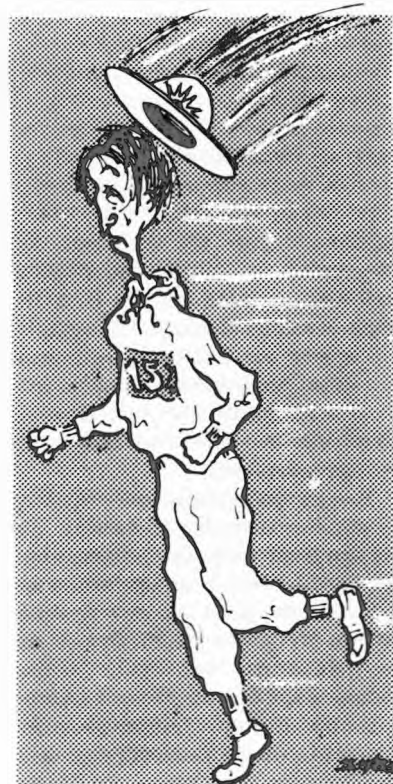

γραμμα δόθηκε «έγκαιρα» και προκαταβολικά στους «αρμόδιους». Γιγόνος, αυτό τό τελευταίο, πού σίγουρα αποτελεί πρόσθετη επικύρωση τής «πολιτικής σφραγίδας» πού αναφέραμε πιά πάνω.

Απ' τίς εισηγήσεις -έντεκα σύμφωνα μέ τό πρόγραμμα- έβγαίνε ανάγλυφα ένας παραταξιακός προσανατολισμός, μιά κομματική «φιλοσοφία», και, γιατί όχι, μιά διαχρονική διάθεση μερικών τουλάχιστον εισηγητών. Μερικοί απ' τούς όποιους πίστεψαν, φαίνεται, ότι ήταν «κατάλληλη» ή στιγμή γιά νά «λύσουν», επιτέλους, τίς διαφορές ανάμεσα στην «Αναγέννηση» και στην ΕΔΑ τής εποχής, ή σωστότερα, στό παράνομο τότε Κ.Κ.Ε. Ενώ κάποιοι άλλοι «θυμήθηκαν» κάπως καθυστερημένα, θά λέγαμε, τόν «Τσέ» και μās βεβαίωσαν πώς ό αγώνας δέν ολοκληρώθηκε τότε, αφού τό κίνημα δέν «κατέλαβε τήν έξουσία», όπως οι Σαντινιστές τής Νικαράγουα μιάμιση δεκαετία αργότερα -δέν τήν κατέλαβε, όπως

πειθύνη κοινωνιολογική και πολιτική εκτίμηση τής εποχής και τού κινήματός της. Καθώς φυσικά, και τών δυνατοτήτων, αλλά και τών αδυναμιών, τών όποιων προοπτικών άνοιξαν τότε και κρατούν άν κρατούν και σήμερα άνοιχτές γιά τά στελέχη πού άπο κείνο τό καμίνι βγήκαν.

Και τότε, έ, τότε, ή καινούργια, πραγματικά πολυανθρωπότερη και πανελλήνια, σύναξη. Μιά σύναξη πού θά είχε κάπως διαφορετικό σκοπό απ' τή σύναξη τής Σαλονίκης. Και συγκεκριμένα, όχι άπλως τή γρήγορη και χωρίς όρους «στράτευση» και «χρησιμοποίηση» τού όποιου διαθέσιμοι δυναμικού πού σήμερα «κρατιέται άδικο στό περιθώριο!» Αλλά και τή μελέτη, τήν προσεχτική μελέτη τής Άλλαγής και τού «μοναδικού στην παρούσα συγκυρία φορέα της». Μιά προσεχτική μελέτη τών προθέσεων και τών δυνατοτήτων τού φορέα, τών όποιων, μάλλον πολλών, έγγενών αδυναμιών του, τών πολλαπλών δια-

Μετά είκοσι έτη

Ή πανελλαδική συνάντηση «στελεχών» τής γενιάς τού 114

250-300 συνέδριοι -στή συντριπτική τους πλειοψηφία απ' τή Βόρεια Ελλάδα, καμιά δωδεκαριά, έστω δεκαπέντε απ' τήν Αθήνα. Πού πολλοί, οι περισσότεροι, είχαν πέντε και δέκα, ακόμα και δεκαπέντε χρόνια νά είδωθούν. Και πού, τελικά, περιορίστηκαν σέ 100, έστω σέ 150. Και πολλές και ποικίλες εισηγήσεις. Όλες τους, μέ μιά μοναδική εξαίρεση, πρόχειρες, μέτριες ή και κακές, στατικά περιγραφικές, ξεχασμένες θαρρείς, είκοσι χρόνια πίσω, λές και δέν πέρασαν πάνω μας τόσες και τόσες περιπέτειες, τόσοι πολιτικοί σεισμοί, σημαδιακές κοινωνικές κατολισθήσεις.

«Φυσικά», στην πλατεία 4 ή 5 βουλευτές, «περιεργα» όλοι τού ΠΑΣΟΚ, ούτε ένας απ' τά άλλα κόμματα τής ευρύτερης Αριστεράς ή τού Κέντρου πού «τότε» έπαιξαν «κάποιο» ρόλο. Και κάποια στιγμή, «έγκαιρα», κι «άποκαλιπτικά», θά λέγαμε, τό «γεμάτο νόημα», σύνθημα: «Ο αγώνας τώρα δικαιώνεται». Σύνθημα πού αποτέλεσε, όπως εύκολα μπορεί νά καταλάβει κανείς, και τήν «πολιτική σφραγίδα» τής συνάντησης ή, τουλάχιστον, εκείνων πού πήραν τήν πρωτοβουλία γι' αυτήν.

Αναφερόμαστε, βέβαια, στην «πανελλαδική συνάντηση», στελεχών τής γενιάς τού 1-1-4 και τού «15%», πού πραγματοποιήθηκε στή Θεσσαλονίκη, τίς τρεις πρώτες μέρες τού Απρίλη. Συνάντηση γιά χάρη τής όποιας ό Διονύσης Σαββόπουλος έδωσε δωρεάν, τό βράδυ τής Παρασκευής, 1η τού Απρίλη, συναυλία μέ μουσικό πρόγραμμα σχετικό μέ κείνη τή «μακρινή» εποχή. Συναυλία πού μεταδόθηκε «ζωντανή» απ' τήν ΕΡΤ-1. Αφού, όμως προηγούμενα, τό κείμενο μέ τό όποιο έγινε ή «εισαγωγή» στό πρό-

«προφανώς» θά μπορούσε, άν σωστά καταλάβουμε τόν όμιλητή.

Και τώρα; Μά νοήματα, ύποθέτουμε, μιά καινούργια «πανελλήνια συνάντηση». Τούτη τή φορά στην Αθήνα. Και «σίγουρα», πολυανθρωπότερη. Αφού κι άλλοι «πολλοί» θά παρασυρθούν απ' τό δόλωμα πού βρίσκεται στό δίχτυα. Στά δίχτυα απ' τά όποια θ' άρχισει νά επιλέγει τούς «κατάλληλους» γνωστός «ψαράς» και «γνωστής» τών στελεχών, ή μιάς κατηγορίας στελεχών, εκείνης τής εποχής. Θ' άρχισει νά επιλέγει, δηλαδή, εκείνα τά στελέχη πού μόνη τους «άγαθή φιλοδοξία», είναι «νά στρατευτούν» και νά «χρησιμοποιηθούν» γιά τήν προώθηση μιάς «τόσο προσεκτικά μελετημένης και έπεξεργασμένης» στρατηγικής και τακτικής, έστω πολιτικής, γιά τή «μετάβαση» στή μεγάλη Άλλαγή.

Μόνο βέβαια, πού μπορεί και νά μήν είναι άκριβώς έτσι, ή μόνον έτσι. Γιατί στή σύναξη τής Σαλονίκης υπήρξαν και κάποιοι εισηγητές, ένας ή δύο, πού δέν έκαναν τίς εισηγήσεις τους. Γιατί τούς τρόμαξε κάπως ή προχειρότητα, ή βιασύνη. Και γιατί συμφώνησαν μέ κείνους τούς πανεπιστημιακούς (τών Πολιτικών Έπιστημών) πού ήθελαν, πριν νά γίνει ή σύναξη, νά γίνει μιά σοβαρότερη προεργασία. Νά δοθούν, δηλαδή, σ' αυτούς και στους φοιτητές τους όλα τά διαθέσιμα στοιχεία πού θά επέτρεπαν μιά ύ-

πιστωμένων λαθών του, τής προχειρότητας πού άναμφισβήτητα τόν διακρίνει στή χάραξη τής τακτικής και πολιτικής μέσα απ' τίς όποιες θά περάσει γιά νά φτάσει στους μακρινούς και πάντα θολούς στόχους τής στρατηγικής του.

Ας μήν τό ξεχνάμε, ύπογραμμίζουν πολλά στελέχη τών άγώνων τής γενιάς τού 1-1-4 και τού «15%», πού μερικά παραβρέθηκαν στή σύναξη τής Σαλονίκης κι άλλα όχι, ή Άλλαγή είναι πολύ βαριά, πολύ δύσκολη και πολύ ύπεύθυνη. Και κανένας φορέας, όποιος κι άν είναι αυτός και σ' όποια συγκυρία, έσωτερική και διεθνή, κι άν βρισκόμαστε, δέν μπορεί νά τήν μονοπωλήσει, νά τή φορτωθεί στή δική του άποκλειστικά πλάτη. Ιδιαίτερα άν ή πλάτη αυτή είναι άποδειγμένα άδύναμη. Αποδειγμένα μέσα απ' τή συγκυρία τού τελευταίου ενάμιση χρόνου.

Και γιά νά μή μακρυγορούμε: θά ήθελα νά ύπενθυμίσω ότι ό Πιέτρο Ινγκράσ στην εισηγήσή του στό Συμπόσιο πού οργάνωσε τήν πρώτη βδομάδα τού μήνα τό ΚΜΑΣ (Προβλήματα τής Αριστεράς κι ή ανάγκη γιά ένα καινούργιο διεθνισμό) ύπογράμμισε ότι δύσκολα θά μπορούσε νά φανταστεί πώς τό ΠΑΣΟΚ πιστεύει ότι μπορεί και θέλει νά φορτωθεί άποκλειστικά στή δική του πλάτη τά (πολλά και δύσκολα) προβλήματα τής Ελλάδας στή σημερινή συγκυρία. Κι ότι άνέπτυξε

στήν ίδια εισηγήση και σέ μιά συνέντευξη πού έδωσε αργότερα, τήν ανάγκη γιά ένα καινούργιο φορέα τής Αριστεράς. Και, βέβαια, και τά κύρια χαρακτηριστικά πού πρέπει νά έχει ένας τέτοιος φορέας. Ένας φορέας πού δέν μπορεί νά έχει τήν παραμικρή σχέση μέ τούς παραδοσιακούς φορείς τής Αριστεράς. Αφού στόχος του θά είναι άναγκαστικά, πρώτα, νά καταλάβει τήν πολυπλοκότητα τής εποχής και τόν χαρακτήρα τών καινούργιων κοινωνικών διαστρωματώσεων, τίς άνάγκες και τίς διεκδικήσεις τών πολλαπλών, σήμερα «περιθωριακών», κοινωνικών κινήματων και τέλος, τήν κινητοποίηση και τό συντονισμό (όχι τήν κλασική καθοδήγηση) όλων αυτών τών καινούργιων και αυτόνομων δυνάμεων στή βάση όλότετα νέου τύπου σχέσεων μ' αυτά.

Και γιά νά κλείσουμε: Όλα τά πιά πάνω καλό θά είναι νά τά θυμούνται οι χτεσinoί κι οι αύριοι συνέδριοι κάποιας μάζωσης τής γενιάς τού 1-1-4 και τού «15%». Γιά νά καταλάβουν έτσι ότι δουλειά τους δέν είναι νά «στρατευτούν» και νά «ύπηρετήσουν» χωρίς όρους τή σημερινή Άλλαγή αλλά νά «βοηθήσουν» ούσιαστικά και ύπεύθυνα γιά μιά πολυφωνική Άλλαγή, γιά μιά Άλλαγή μέ μαζική λαϊκή συμμετοχή (κι όχι, άπλά, συναίνεση).

Αστέρης Στάγκος

Κόμμα ή κίνημα διαμαρτυρίας

Οί Πράσινοι στην Μπούντεσταγκ

«Οί 28 κοινοβουλευτικοί με τά παπούτσια του μπάσκετ», όπως αποκαλούν οι γερμανοί δημοσιογράφοι τους Πράσινους, έχουν ήδη πάρει τις θέσεις τους στο γερμανικό κοινοβούλιο, ανάμεσα στους ήττημένους σοσιαλδημοκράτες και στους νικητές του Χέλμουτ Κόλ. Έχουν ήδη αρχίσει τον «ιστορικό τους περίπατο» μέσα στη σοβαρή, άχρωμη και ψυχρή αίθουσα της Μπούντεσταγκ, αλλά και έξω από αυτήν, στον ευρύτερο χώρο της δυτικοευρωπαϊκής άριστερας, αφού για πρώτη φορά ένα κίνημα κοινω-

αλλά και για το σύνολο της δυτικοευρωπαϊκής άριστερας, που βλέπει ένα αυτόνομο κοινωνικό κίνημα, με περιεχόμενο και δράση έξω και πέρα από τους παραδοσιακούς τρόπους λειτουργίας και δράσης των κομμάτων, να μπαίνει στο πολιτικό προσκήνιο, με πολιτικό αίτημα αιχμής, την ποιότητα ζωής και το έρωτημα ποιο είναι σε τελική ανάλυση το σημερινό υποκείμενο της κοινωνικής προόδου.

Για τη Δυτική Γερμανία, όπου οι πρόσφατες εκλογές οδήγησαν την πλειοψηφία των ψηφοφόρων στους

μηχανίας), είναι πρόθυμες να κάνουν βήματα προς τα πίσω, αδιαφορώντας για τις καταστροφικές συνέπειες ενός μοντέλου «άλα Ρέγκαν», ή «άλα Θάτσερ».

Με αποτέλεσμα, η γερμανική σοσιαλδημοκρατία να υποστεί όχι απλά μία εκλογική ήττα, αλλά μιά ιστορική ήττα αφού δεν κατόρθωσε να βρεί και να παρουσιάσει μία πειστική και εφαρμόσιμη εναλλακτική λύση απέναντι στη συντηρητική δεξιά, πράγμα που την οδηγεί σε μία πραγματική κρίση περιεχομένου, στόχων, ταυτότητας.

Ανάμεσα σ' αυτά τα δύο πολιτικά αδιέξοδα βρήκαν χώρο έκφρασης οι Πράσινοι, καλύπτοντας κατ' αρχήν το τεράστιο κενό, που από αδυναμία αλλά και σκοπιμότητα αφήνουν άκαλυπτο τα παλιά πολιτικά κόμματα: το κενό για μία πολιτική έκφραση των διαμαρτυριών υπέρ της ειρήνης, της προστασίας του περιβάλλοντος, ακόμα και του επαναπροσδιορισμού και επανατοποθέτησης του όρου και της έννοιας της κοινωνικής πολιτικής.

Και εδώ ακριβώς παρουσιάζονται τα τεράστια προβλήματα για τους Πράσινους, που από κοινωνικό κίνημα διαμαρτυρίας μετατράπηκαν και σε κόμμα. Προβλήματα, που ανάλογα με τη λύση που θα τους δοθεί, θα καθορίσουν αν το πράσινο κίνημα είναι ένα συγκριτικό φαινόμενο, ή η πολιτική έκφραση μιάς νέας αντίληψης της άριστερας, με νέες λύσεις στα παλιά προβλήματα και νέα πρακτική στα σύγχρονα προβλήματα και ανάγκες μιάς κοινωνίας που μπαίνει στη μεταβιομηχανική εποχή της.

Τό ένα από τα μεγάλα προβλήματα είναι τι περιεχόμενο θα δώσουν οι Πράσινοι στο κόμμα τους, ποιές θα είναι οι δομές του και οι έσωτερικές λειτουργίες του, που θα του εξασφαλίζουν την πολιτική αποτελεσματικότητα και την άμεση δημοκρατία στη λήψη των αποφάσεων, αλλά και ποιά θα είναι η εικόνα αυτού του κόμματος προς τα έξω. Γιατί βέβαια, μόνον άφελής μπορεί να θεωρηθεί ή άποψη ότι οι Πράσινοι θα μπορέσουν να επιβιώσουν σαν πολιτική έκφραση, προβάλλοντας μόνο το χαρακτήρα της κοινωνικής και πολιτικής τους διαμαρτυρίας, τη στιγμή που:

- οι συντηρητικοί εξαπολύουν μία μαζική «ιδεολογική αντεπίθεση».
- το SPD θα προσπαθήσει να κερδίσει και πάλι την αξιοπιστία του στην άριστερά και να επανακτήσει την έμπιστοσύνη ψηφοφόρων που

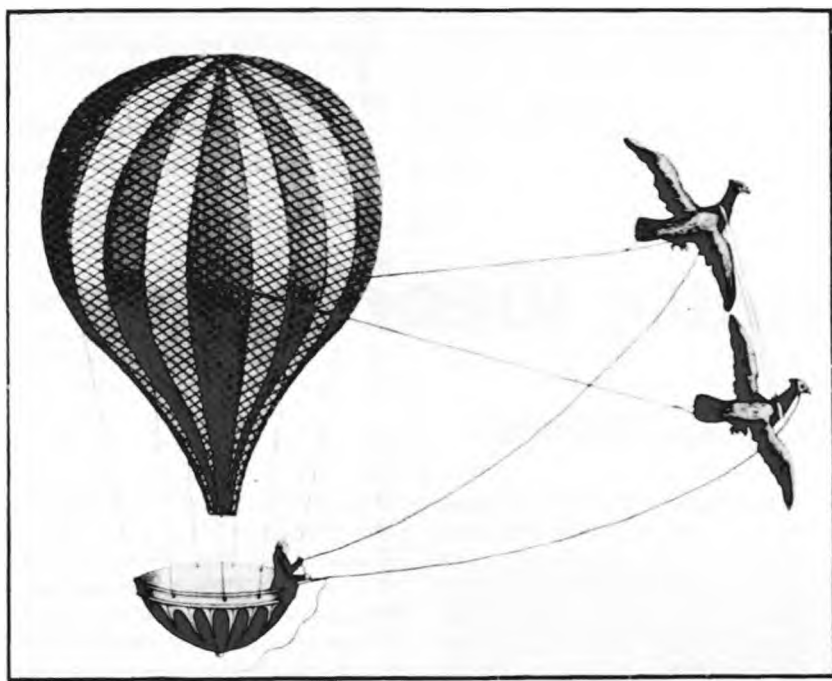
υποστήριξαν το οικολογικό κίνημα - αλλά και τη στιγμή που το έπικεντρο της πολιτικής στρέφεται γύρω από την οικονομική κατάσταση, με τη μαζική ανεργία και τη μείωση των κοινωνικών δαπανών, καθώς και γύρω από το καυτό πρόβλημα της εγκατάστασης ή όχι των πυρηνικών Πέραινγκ και Κρούζ στο γερμανικό έδαφος.

Από την άλλη πλευρά, αυτή η έντονη δοκιμασία στην οποία θα υποβληθούν οι Πράσινοι είναι ταυτόχρονα και μία δοκιμασία για ολοκλήρη τη δυτικοευρωπαϊκή άριστερά, που βρίσκεται και αυτή μέσα σε μία βαθιά και πολύπλευρη κρίση. Μία κρίση, που εκδηλώνεται όχι μόνον με την αδυναμία των κομμάτων, που βρίσκονται στην εξουσία αυτή τη στιγμή, να αντιπροτείνουν πειστικές λύσεις άμεπλοκής από τα βαθιά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα των χωρών αυτών, αλλά και με την ανικανότητα της άριστερας στο σύνολό της να απαντήσει από την λίγο πολύ σχηματική, για τα σημερινά δεδομένα, αντίληψη για τις κοινωνικές δυνάμεις, για το ρόλο των παραγωγικών δυνάμεων και να εκμεταλλευτεί τις νέες δυνατότητες, που βγαίνουν μέσα από τις αντιφάσεις του τωρινού τρόπου ζωής.

Γιατί προστά στα νέα, έν πολλοίς ανθόμενα, κοινωνικά κινήματα (μέσα στα οποία θα πρέπει να κατατάξουμε και τους Πράσινους σαν ιδιαιτερότητα της γερμανικής κοινωνίας), τα κόμματα της άριστερας, με ελάχιστες εξαιρέσεις, συνεχίζουν να ακολουθούν την παλιά τακτική της χειραγωγησης και πολιτικής εκμετάλλευσης. Να αντιμετωπίζουν δηλαδή τα κινήματα αυτά από πλευρά τακτικής περισσότερο και λιγότερο από πλευρά περιεχομένου, πράγμα που αφαιρεί και από τα δύο το ζωτικό τους χώρο.

Τό φαινόμενο των Πράσινων έρχεται να προστεθεί σαν μία ακόμα προειδοποίηση, κοντά στις άλλες, για τα κόμματα της άριστερας, ότι σαν τέτοια δεν επαρκούν, ενώ παράλληλα αρχίζει να κάνει μάλλον επιτακτική την ανάγκη ενός μεταξύ τους ισότιμου διαλόγου για μία αλληλοκάλυψη και αλληλεξάρτηση, που πιθανά θα φέρει μέσα του τον σπόρο εκείνου του ειρύτερου και πολυπλοκότερου οργάνου, που θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσει τη σημερινή, πολύπλοκη και γεμάτη αντιφάσεις κατάσταση.

Κύρια Άδამ

νικής διαμαρτυρίας μετατρέπεται σε κόμμα και μάλιστα σε κόμμα, που κατόρθωσε να ξεπεράσει τις εκλογικές συμπληγάδες και να γίνει μέρος της εθνικής αντιπροσωπείας.

Η είσοδος των Πράσινων στη Βουλή είναι ένα καινούργιο όσο και πολύ ενδιαφέρον φαινόμενο: Πρώτα για τα ίδια τα πολιτικά πράγματα της Όμοσπονδιακής Γερμανίας και παράλληλα για ολοκλήρη τη Δυτική Ευρώπη (στο βαθμό που οι επιπτώσεις της οικονομικής πολιτικής της Βόννης, καθώς και της πολιτικής της στο θέμα των ευρωπαϊκών ξεπερνούν κατά πολύ τα σύνορα της Όμοσπονδιακής Γερμανίας),

συντηρητικούς του Χέλμουτ Κόλ, ανταλλάσσοντας την πιο «φιλελεύθερη» πολιτική των σοσιαλδημοκρατών με την υπόσχεση της δεξιάς για τη διατήρηση της «σταθερότητας» και την ψευδαισθηση μιάς γρήγορης οικονομικής ανάκαμψης. Δείγμα σημαντικό αυτό για τη νοοτροπία των αναπτυσσόμενων βιομηχανικών κοινωνιών, που στο όνομα μιάς άπατηλης ευμάρειας, (όσο και αν αυτή η έννοια της ευμάρειας συνεπάγεται στην ουσία ακόμα μεγαλύτερη εξάρτηση και χειραγωγή των ήδη υπερβολικών και συχνά προκλητικών «ανάγκων επιβίωσης» από τα στενά συμφέροντα της βιο-

Πρωθείται νόμος γιά τή Μέση Παιδεία

Μετά τόν νόμο πλαίσιο γιά τά Πανεπιστήμια και τό σύστημα έπιλογής γιά τά ΑΕΙ, ολοκληρώνονται οι έργασίες του νέου νόμου γιά τήν εκπαίδευση. Ο νόμος αυτός θά αντικαταστήσει τόν Νόμο γιά τή Γενική και Τεχνική εκπαίδευση.

Αναδιάρθρωση λοιπόν και στις πιά κάτω από τά ΑΕΙ βαθμίδες. Τά μόνα πού αφήνονται ανέπαφα (αυξάνεται μόνο ό αριθμός τους) είναι τά... νηπιαγωγεία και οι βρεφονηπιακοί σταθμοί.

Τό γνώριμο σχήμα: Δημοτικό-Γυμνάσιο-Λύκειο θά αντικατασταθεί μέ:

4χρονο Δημοτικό Σχολείο

5χρονο Μέσο Σχολείο

3χρονο Πολυκλαδικό Λύκειο

Στις δύο πρώτες τάξεις του Μέσου σχολείου θά διδάσκουν δάσκαλοι μέ ειδίκευση. Άλλωστε μέχρι τήν έφαρμογή του νόμου θάχουν προλάβει οι Παιδαγωγικές Άκαδημίες νά γίνουν άνώτατες σχολές.

Η πρόταση αυτή προέρχεται από τό συνδικαλιστικό όργανο των καθηγητών. Τό Υπουργείο Παιδείας μελετά τό ζήτημα. Αυτό πού

άκόμα δέν ξέρουμε είναι αν ή πρόταση αυτή, όπως έχει, θά γίνει νόμος του κράτους. Πάντως, οι μέχρι τώρα θέσεις της ΟΛΜΕ σε δευτερεύοντα θέματα του ίδιου νόμου (μεταθέσεις κλπ) έχουν ήδη περάσει σάν Προεδρικά διατάγματα.

Γιατί 5χρονο Μέσο σχολείο;

Έπειδή «τό κοινωνικό και μορφωτικό περιβάλλον των μαθητών είναι άρκετά βελτιωμένο σέ σχέση μέ τό παρελθόν, ή ανάπτυξη της γνώσης είναι άλματώδης σ' όλους τους τομείς της σύγχρονης ζωής, επιβάλλεται ή εισαγωγή περιπλοκότερων θεμάτων στις δύο τελευταίες τάξεις του Δημοτικού», άπαντά ή πρόταση της ΟΛΜΕ. Καί συνεχίζει: «Η νέα διάρθρωση βοηθά τήν όμαλότερη ένταξη των μαθητών του Δημοτικού στό Γυμνάσιο και στό ποιοτικό ανέβασμα της εκπαίδευσης, στις δύο πρώτες τάξεις του 5χρονου, γιατί κατά κανόνα ή υλικοτεχνική ύποδομή (έργαστήρια κλπ) των σχολείων της Μέσης εκπαίδευσης είναι καλύτερη από εκεί-

νη του Δημοτικού».

Άφού λοιπόν ή ζωή τό άπαιτεί και τά υλικοτεχνικά προβλήματα δέ θά είναι τουλάχιστον όσον ήταν παλιά, ή πρόταση είναι ώριμη γιά έφαρμογή.

Υποχρεωτική έγγραφη όλων στην Α' Λυκείου

Στή νέα βελτιωμένη μορφή του εκπαιδευτικού συστήματος επεκτείνεται ή υποχρεωτική φοίτηση από έννέα σέ δέκα χρόνια «πρός όφελος των κατώτερων κοινωνικών στρωμάτων». Άλλωστε «αν λάβουμε υπόψη ότι τό μεγαλύτερο μέρος των μαθητών της Γ' Γυμνασίου έγγράφεται στό Λύκειο, ένας χρόνος επέκταση της υποχρεωτικής εκπαίδευσης δέ φαίνεται νά δημιουργεί πρόβλημα». Δέν κοστίζει και πολλά λοιπόν.

Πολλά ξεχωριστά Λύκεια μέ ενιαία διοίκηση

Τό ενιαίο πολυκλαδικό Λύκειο είχε εξαγγελθεί προεκλογικά. Η

πρόταση της έπιτροπής επομένως τήν θεμελιώνει: «Η ένσωμάτωση της Τ.Ε.Ε. στό Γενικό Λύκειο θά ανεβάσει το κύρος της και τήν ποιότητά της κυρίως όσον άφορά τή γενική μόρφωση των μαθητών», κι άκόμα «ό συσχετισμός της εκπαίδευσης μέ τήν οικονομική ανάπτυξη και οι άνάγκες γιά εκπαιδευτικό προγραμματισμό συνηγορούν σ' αυτό».

Κι όσοι από τήν έννοια της λέξης ενιαίο φαντάζονται ένα σχολείο μέ κοινή εκπαίδευση σ' όλους, πού θά υπάρχουν όμως και κάποια προαιρετικά μαθήματα ειδίκευσης, πλανώνται. Γιατί, μέ τήν αδιάκοπη «καθοδήγηση του Έπαγγελματικού προσανατολισμού», κάθε μαθητής τελείως έλεύθερα θά «μπορεί νά ικανοποιεί τις μορφωτικές του άνάγκες και επιθυμίες», νά επιλέγει δηλαδή τους τελείως ξεχωριστούς κλάδους. Τόν Έπαγγελματικό, Τεχνικό, Θεωρητικό, Οικονομικό, Μαθηματικό, Φυσικό, Βιολογικό.

Εύτυχώς πού τό ενιαίο δικαιολογείται στη διοίκηση.

Μαλβίνα Παπαδάκη.

Νέοι φοιτητές παλιές ιδεολογίες

Με άφορμή τις φοιτητικές εκλογές

Οι φοιτητικές εκλογές του Άπρίλη, άρχαιρωσίες μέ εμφανώς μειωμένη πολιτική σημασία και έμβέλεια σέ σχέση μέ τά προηγούμενα χρόνια, κατέγραψαν άρκετές μεταβολές στό φοιτητικό στρώμα. Διαφοροποιήσεις, πού δέν έξαντλούν τή σημασία τους στό έπίπεδο της κατανομής κάποιων αριθμητικών μεγεθών, αλλά πού μάλλον άφορούν τόν τρόπο σύνδεσης των (νέων ειδικά) φοιτητών μέ τήν πολιτική και τή νέα φάση πού χαρακτηρίζει τήν πανεπιστημιακή κοινότητα.

Άποτελεί ένα άπ' τά ένδεικτικότερα στοιχεία τής τελευταίας εκλογικής διαδικασίας, ή άνοδος της παράταξης της Ν.Δ. Άνοδος, πού έγινε αίσθητή σ' όλες σχεδόν τις άνώτατες σχολές, μέ ιδιαίτερη μάλιστα άκτινοβολία στους φοιτητές των πρώτων ετών. Η Δ.Α.Π., διεκδικώντας σάν ίσος συνεταιρικός πλέον τή φοιτητική ψήφο (έμφάνιση μέ χαρακτηριστικά συγκροτημένης παράταξης - ένταξη στις διαδικασίες του Φ.Κ.), κατόρθωσε νά καταγρά-

ψει πανηγυρικά τήν παρουσία της. Παίζοντας σέ χώρο ευνοϊκό και προετοιμασμένο, έξαργύρωσε τους καρπούς των Πανελλήνιων έξετάσεων και της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Καί όχι βέβαια μόνο, έπειδή τό έξεταστικό σύστημα «βά-ζει στό Α.Ε.Ι. τους γόνους των πλουσίων, άποκλείοντας τά παιδιά των εργατών», αλλά γιατί κύρια, είχε τή δυνατότητα ν' άπευθύνεται φερέγγυα σέ φοιτητές διαπαιδαγωγημένους σ' άσφυκτικούς έντατικοποιητικούς ρυθμούς και στήν άπολιτικοποίηση. Σ' αυτό τό έδαφος, όπου είναι εύκολο νά έμπεδώνονται ό νεοφιλελευθερισμός, ή άξιοκρατική κοινωνική άνέλιξη, ή ιδεολογία των ίσων εύκαιριών και δυνατότητων.

Οι νέοι φοιτητές (και όχι μόνο αυτοί πού ψήφισαν τήν Δ.Α.Π.) άποκαθιστούν μιά άλλου τύπου σχέση μέ τήν πολιτική. Σ' εποχή, όπου ό λόγος της παραδοσιακής αίτηματολογίας του φοιτητικού κινήματος, έγινε λόγος πού εκφέρεται (και υ-

λοποιείται) άπ' τό κράτος, πριμοδοτούνται όλες εκείνες οι τάσεις πού ένισχύουν τόν έφησυχασμό. Διαμορφώνονται σχέσεις άπόστασης από τήν πολιτική, πού οργανώνουν άκόμη περισσότερο κοινοβουλευτικά τόν φοιτητικό χώρο.

Είναι άξιοπαράτητο, πώς άκόμα και οι τάσεις εκείνες πού έμφανίζονται σάν άμφισβητησιακές μέσα στους νέους φοιτητές, έχουν τελείως διαφορετικό στίγμα από παλιότερα. Έγκαταλείποντας τό πολιτικό, άναγορεύουν τό προσωπικό σέ προνομιακό έπίπεδο παρέμβασης, διαμορφώνοντας έτσι μιά ιδεολογία, πού μπορεί νά συμφιλιώνει τό φρικάρισμα, τις κόντρες και τή ρόκ, μέ τήν έπιστροφή στό μαθήματα.

Σήμερα στό Πανεπιστήμιο, ή μεταρρύθμιση έστω κι αν πρακτικά προσκρούει σέ διάφορα έμπόδια, ιδεολογικά ή γηγεμονεύει. Μέ τήν εκτόνωση και τόν εκφυλισμό μάλιστα της φοιτητικής άμφισβήτησης, έχει πιά τή δυνατότητα νά πείθει

τους νέους εκπαιδευόμενους γιά τόν κοινωνικό τους ρόλο. Έκείνο πού σήμερα βρίσκεται στήν ήμερήσια διάταξη είναι ή τεχνοκρατία, ή άξιοκρατία και ό εκσυγχρονισμός. Είναι ό δρόμος πού χάραξε ή Δεξιά κι άκολουθεί προσεκτικά ή Άριστερά.

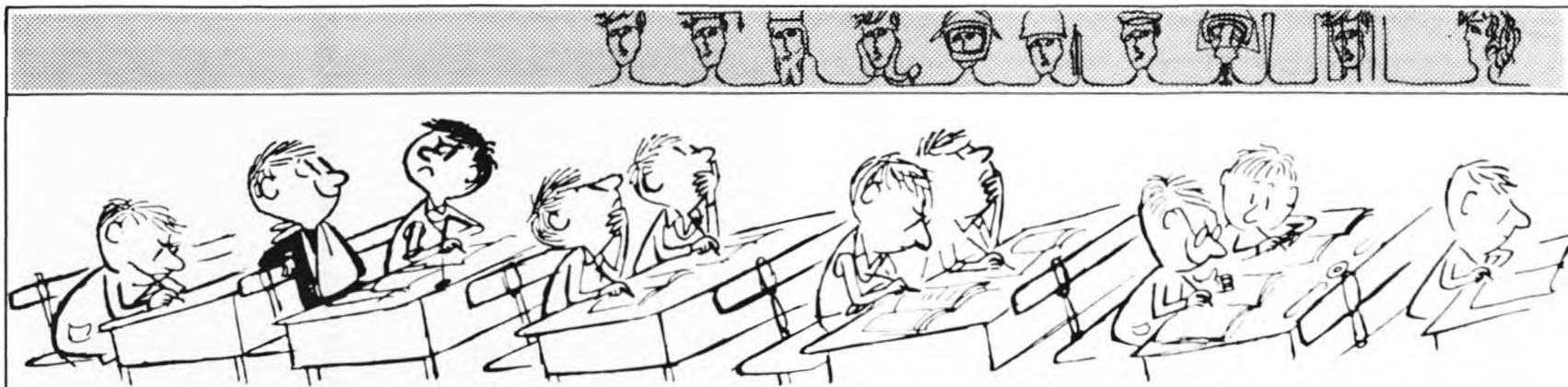
Όσο λοιπόν κι αν τό «κίνημα των φοιτητών συνεχίζει νά είναι ή αίχμη του δόρατος» (Όδηγητής)...

Όσο κι αν «ή Άριστερά σάρωσε στις φοιτητικές εκλογές» (Έλευθεροτυπία)

Όσο κι αν ή άνοδος των δεξιών δυνάμεων θά έρμηνεύεται σάν άποτέλεσμα των «καθυστερήσεων της άλλαγής»

..... άλλο τόσο δυστυχώς, θά υπάρχουν ένδείξεις πού θά διατάραξουν τήν ήρεμία (άκνησία μάλλον) του πανεπιστημιακού τοπίου και θά παραπέμπουν σέ πείσμα του έφησυχασμού, στήν κρίση του φοιτητικού συνδικαλισμού και της Άριστεράς.

Χρήστος Μαχαίρας.

'Αξιολόγηση: ΝΑΙ Βαθμολογία: ΟΧΙ

Η λέξη **αξιολόγηση** χρησιμοποιείται για να αποδώσουμε με συγκεκριμένα σαφή και προκαθορισμένα κριτήρια κάποιες αξίες. Επομένως προϋποθέτει αυτόν που έχει δικαίωμα να κρίνει, προϋποθέτει δηλαδή τον ρόλο του κριτή και τον ρόλο του κρινόμενου.

Τη διαδικασία της αξιολόγησης επιβάλλουν πρώτα απ' όλα λόγοι κοινωνικοί: Το εκπαιδευτικό σύστημα δεν μπορεί πια να έχει σαν μοναδικό σκοπό τη μετάδοση γενικής «κοιλούρας». Αυτό μπορούσε να γίνεται άλλες εποχές που οι σπουδές δεν ήταν προσιτές σ' όλους, παρά σ' ελάχιστους (άριστοκρατική αντίληψη). Σήμερα που η παιδεία είναι γενική, η κοινωνία έχει ανάγκη μιας διαδικασίας για να επιλέξει τα πιο ικανά άτομα που θα χρησιμοποιήσουν «σωστά» τις γνώσεις που τους εμπιστεύεται. Με τη διαδικασία αυτή επιτρέπεται στους ίδιους τους εκπαιδευόμενους να αποφασίσουν μόνοι τους, υπεύθινα, τον επαγγελματικό τους προσανατολισμό.

Ο ρόλος λοιπόν της αξιολόγησης στη σημερινή κοινωνία είναι κάτι περισσότερο από αναγκαίο, τόσο στην οργάνωσή της (αξιοκρατία) όσο και στην αποδοτικότητα της λειτουργίας του εκπαιδευτικού συστήματος. Χωρίς αυτή δεν μπορεί να υπάρξει τίποτα κοινό μεταξύ των τάξεων και των διαφορετικών τύπων σχολείων, δεν μπορεί ο εκπαιδευτικός μηχανισμός να ενοποιηθεί σ' εθνικά επίπεδα.

Έτσι, δεν είναι τυχαίο ότι η αξιολόγηση στο σχολείο δεν αμφισβητείται. Οι απόψεις για την κατάργησή της στην καλύτερη περίπτωση θεωρούνται ουτοπικές. Οι προτάσεις του εκπαιδευτικού συνέδριου της ΟΛΜΕ στο Βόλο αναφέρονται μόνο σ' κριτήρια - μεθόδους μέτρησης της απόδοσης των μαθητών. Τα κριτήρια αυτά προσαρμόστηκαν στα σημερινά νέα κοινωνικά μοντέλα - πρότυπα, στις καινούργιες αντιλήψεις του τι είναι κοινωνικά αξιο ή χρήσιμο, στις νέες κοινωνικές σχέσεις. Προτείνεται:

Κατάργηση της βαθμολογίας - απόρριψη και αντικατάστασή

Μέσα από «δημοκρατικές διαδικασίες» ενός δημοκρατικού εκπαιδευτικού συνεδρίου στο Βόλο οι καθηγητές υιοθετούν πρόταση και αποφασίζουν αλλαγή του τρόπου βαθμολογίας στο Γυμνάσιο. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης το προβάλλουν επί τριήμερο. Ο υπουργός Παιδείας και προεδευτικοί πανεπιστημιακοί το επικυρώνουν με την παρουσία τους και τις παρεμβάσεις τους. Φαίνεται ότι οι αποφάσεις του έχουν πάρει το δρόμο της εφαρμογής τους στο Υπ. Παιδείας.

της με αναλυτικές εκθέσεις στο Γυμνάσιο. Άμεση πειραματική εφαρμογή του μέτρου σ' ελάχιστα σχολεία, με προοπτική να γενικευτεί παντού.

Οι παλιές μέθοδοι αξιολόγησης λοιπόν αντικαθίστανται με καινούργιες σαν μη έγκυρες, αξιόπιστες, δίκαιες. Η αξιολόγηση γίνεται «αντικειμενική» για να ελαχιστοποιήσει τον υποκειμενικό παράγοντα του κριτή - αξιολογητή που σήμερα επηρεάζεται από τις δικές του εμπειρίες, ιδιοτροπίες, ή το δικό του πρότυπο δασκάλου. Θεσπίζονται «αντικειμενικά» κριτήρια για όλους, ώστε να μην υπάρχει το αίσθημα αδικίας από τους μαθητές, ούτε η σημερινή δυσπιστία προς τους εξεταστικούς θεσμούς. Και η αμφισβήτηση της κρίσης των εκπαιδευτι-

κών.

Πράγματι η παραδοσιακή αξιολόγηση - βαθμολογία καθοριζόταν σ' μεγάλο βαθμό από χαρακτηριστικά υποκειμενικά του κάθε βαθμολογητή.

Οι συμπάθειες ή οι αντιπάθειες του κριτή, ή συμπεριφορά, το φύλο των μαθητών επηρέαζαν τη βαθμολογία. Η συναισθηματική κατάσταση, το φύλο και ο βαθμός κόπωσης του βαθμολογητή αλλά και η ασάφεια των παραδοσιακών αναλυτικών προγραμμάτων, ή έλλειψη ή γενικότητα οδηγιών βαθμολογίας ενίσχυαν την υποκειμενικότητα της αξιολόγησης.

Η έκτιμηση των πιο πάνω αδυναμιών οδηγεί σ' προτάσεις σαν την πιο πάνω όπου συνεκτιμούνται και άλλοι παράγοντες που επηρεού-

στην επίδοση των μαθητών, οι λεγόμενοι περιβαλλοντικοί παράγοντες.

Στην πιο πάνω πρόταση, που απ' ό,τι φαίνεται θα εφαρμοστεί από την καινούργια σχολική χρονιά προβλέπεται:

Αναλυτική περιγραφή της παρουσίας του μαθητή στην τάξη. Οι καθημερινές μικροπαρατηρήσεις θα καταγράφονται στο «βιβλίο παρατηρήσεων» και μία συνολική έκτιμηση της πορείας του μαθητή θα δίνεται στο «δελτίο μαθητή» μαζί με τα στοιχεία από το οικογενειακό κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον.

Η σχετική αυτή «αντικειμενικότητα» τροποποιεί το σημερινό σχολείο και βοηθά τη δικαιότερη επιλογή των μαθητών. Ακόμα, εξυπηρετεί καλύτερα την κοινωνική ένωση, δηλαδή την αποδοχή των νέων προτύπων και σχέσεων εξουσίας.

Ωρισμένα προβλήματα - ερωτήματα ως προς την εφαρμογή και τους στόχους του νέου τρόπου αξιολόγησης:

1. Έξακολουθεί να υπάρχει, διαφορετικό μόνον, αλλά πάλι ένα και μοναδικό, άρα αλάνθαστο, μοντέλο αξιών. Το σχολείο πάλι κατευθύνει τους μαθητές να προσαρμολογούν σ' αυτό.

2. Έφ' όσον οι τρόποι δουλειάς στο σχολείο δεν θιγόνται, εφ' όσον η εκπαιδευτική διαδικασία δεν βασίζεται στην ομαδική εργασία, οι καινούργιες προτάσεις πάλι δεν στοχεύουν στην ολόπλευρη ανάπτυξη των δυνατοτήτων κάθε μαθητή. Έξακολουθούν να αναδεικνύουν τον πρώτο και τον τελευταίο, τον καλό και τον κακό.

3. Τέλος, το «δελτίο μαθητή» μήπως θα λειτουργήσει στην πραγματικότητα σαν φάκελος των μαθητών και θα καταλήξει να καταστείλει κάθε τάση κριτικής προς το σχολείο; Πώς θα λειτουργήσουν άραγε έκτιμησης όπως:

- Έκδηλώνει (ο μαθητής) σωστές πρωτοβουλίες στα πλαίσια της σχολικής εργασίας.

- Συνεργάζεται εύκολα και παραγωγικά με τους συμμαθητές του.

Μαλβίνα Παπαδάκη

Πρίν από λίγες μέρες ο Υπουργός Δικαιοσύνης, θεωρώντας πως ολοκληρώθηκαν διεργασίες, που απασχόλησαν τον τελευταίο χρόνο και δημιουργήσαν αρκετά έντονες διαμάχες σε κύκλους νομικών, κατέθεσε στη Βουλή σχέδιο νόμου, που αφορά την τροποποίηση του Ποινικού Κώδικα.

Ο Π.Κ. που ισχύει σήμερα, νομοθέτημα του 1950, σάν δημιουργήμα συγκεκριμένων κοινωνικών συνθηκών, που αντανάκλα το συσχετισμό των κοινωνικών δυνάμεων και εκφράζει τον αντίστοιχο ιδεολογικό συσχετισμό, άπληχει την κυρίαρχη ιδεολογία της μικροαστικής τάξης του '50.

Έτσι, προσπαθεί να συμβιβάσει τα φιλελεύθερα στοιχεία, που συμπεριλαμβάνονται στις έπιταγές για έλευθερη έκφραση και δίωξη μόνο της (έγκληματικής) πράξης, με τις μικροαστικές αντίληψεις για τις κοινωνικές αξίες και την ήθικη.

Στή γενική κατεύθυνση προσαρμογής στις παραπάνω έπιταγές, που έναρμονίζεται ικανοποιητικά με καδεστώς φιλελεύθερης - άτομοκρατικής ιδεολογικής κατεύθυνσης, παρουσιάζονται από την αρχή και με τον καιρό πληθαίνουν αντίρροπες τάσεις. Οί τάσεις αυτές, προωθώντας μια αυταρχική έκδοχή του ποινικού νόμου εισηγούνται (και στή συνέχεια υλοποιούν νομοθετικά) την ποινικοποίηση όχι της συμπεριφοράς με βάση το άποτέλεσμα της αλλά τη βουλητική τοποθέτηση ατόμων ή κοινωνικών κατηγοριών προς τις αξίες, που η κυρίαρχη ιδεολογία ανάγει σε έννομα και προστατευόμενα αγαθά. Έτσι, ανακατατάξεις στο έσωτερικό της κυρίαρχης ιδεολογίας αλλοιώνουν τον μέχρι τώρα πυρήνα του ποινικού δικαίου, δηλ. την **ισόρροπη** προστασία του ιδιωτικού (του ατόμου ως φορέα έννομων αγαθών) και του δημόσιου (κράτους και φορέων κρατικής εξουσίας). Τώρα πιά η προστασία του κράτους και των φορέων της πολιτειακής εξουσίας προκρίνεται ως ύπατη αξία και ταυτόχρονα ο ποινικός νόμος απομακρύνεται από την τιμωρία πράξεων και διώκει επιλεκτικά όποια συμπεριφορά ή διάθεση θεωρεί ότι αντιστρατεύεται την κυρίαρχη κρατική βούληση.

Λίγο πριν τό 1984

Ός προς τις πολιτικές προοπτικές λοιπόν, όπως διαφαίνονται από τό νομοσχέδιο, τά πράγματα μοιάζουν να είναι μάλλον άνησυχητικά. Οί τάσεις, που διαπερνούν και ένοποιούν τη λογική του νομοσχεδίου και προδιαγράφουν στο νομικό πλαίσιο τούς όρους της διεξαγωγής του πολιτικού παιχνιδιού, όπως τούς όραματίζεται και τούς σκηνοθετεί ή σημερινή κυβέρνηση, είναι ή ένισχυση της αίγλης και της ισχύος της κρατικής εξουσίας και ή θεσμική κατοχύρωση της εξουσίας - αυθεντίας. Η ένισχυση αυτή περνάει κυρίως μέσα από διατάξεις, που περιμοδοτούν μία κρατιστική αντίληψη, που αφενός ανάγουν σε υπερ-προστατευόμενους τούς φορείς της κρατικής εξουσίας (πετυχαίνοντας έτσι αποτελεσματικά τη «συσπείρωσή» τους), και αφετέρου θέτουν υπό διωγμό την όποια ανεπιθύμητη κριτική προς την εξουσία. Τό τελευταίο αυτό γίνεται βέβαια με υπαινικτική έπίκληση της ανάγκης για προστασία από φασίστες και λοιπούς χουντικούς. Αλλά έμεις ως καχύποπτοι θά επανέλθουμε σ' αυτό...

Δύο, λοιπόν, είναι οί κεντρικές πολιτικές αιχμές του Νομοσχεδίου: Θεοποίηση και υπερ-προστασία των φορέων της κρατικής εξουσίας και έγκλωβισμός της πολιτικής κριτικής, αλλά και κάθε πολιτικής δραστηριότητας στα «έπιθυμητά» όρια.

Και ένα τό ιδεολογικό παράγωγο των ίδιων διατάξεων: ή έξύψωση του κράτους και των φορέων της κρατικής εξουσίας σε ύπατο αγαθό κατά προτεραιότητα προστατευόμενο. Ο κρατισμός έγγράφεται άποφασιστικά στο νόμο, και ο νόμος γίνεται πολλαπλά αποτελεσματικός...

Και ή πολιτική εξουσία λίγους μήνες πριν από τό 1984 έπιμένει να μάς θυμίζει τον Όργουελ.

Ο αντίτρομοκρατικός πέθανε. Ζήτω ο αντίτρομοκρατικός!

ΑΡΘΡΟ 137α. Δυσφήμιση, έξυβριση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Όποιος έκτός από τις περιπτώσεις του άρθρου 135 παρ. 1, δυσφημεί ή έξυβρίζει δημόσια, τό δημοκρατικό πολίτευμα της χώρας ή εκθειάζει πράξεις έσχάτης προδοσίας, τιμωρείται με φυλάκιση τριών μηνών μέχρι τριών έτών.

Μία παρατήρηση (άλλωστε ιστορικά δικαιωμένη) για να μην έπεκταθούμε πολύ στο έπιχείρημα ότι τό άρθρο στρέφεται κατά των φασιστών: Ο φασισμός ούτε πολεμήθηκε ούτε βέβαια θά πολεμηθεί με μέτρα ποινικού δικαίου, και ή έμμογή στήν ποινικοποίηση της πολιτικής και ιδεολογικής πάλης μονάχα την άποψη της εκάστοτε πολιτικής εξουσίας για τον έαυτό της καταγράφει... Και με βάση αυτό θά έπιμείνουμε πως τό Νομοσχέδιο θέτει έπίσης έκτός νόμου και βέβαια a priori έκτός πολιτικού παιχνιδιού όσους θρασεις θά έπιμένουν όχι μόνο να άσκουν κριτική στους τρόπους άσκησης της εξουσίας αλλά και να κατονομάζουν την ταξική φύση της και να μην αποδέχονται την ούδετερότητα «του δημοκρατικού πολιτεύματος της χώρας».

Για όλους αυτούς δέν μένει παρά να δείξουν άμετρη έμπιστοσύνη στήν κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ και στήν καλή της θέληση να μην ποινικοποιήσει την πολιτική κριτική, και ταυτόχρονα να καθήσυχάσουν την ένδεχομένως σε έγρήγορη μήνη,

... Η ταμπέλα του νεαρού «τοξικομανούς», του «όμοφυλόφιλου», του «έγκληματία» και του «περιθωριακού», πολλές φορές προδίδει μία λανθάνουσα τάση αυτόπροστασίας, λύτρωσης και έξαγνισμού αυτής της κοινωνίας...

...Νά δυσπιστούμε στήν εύκολη και άβασάνιστη λύση της τιμωρίας και της ήθικης εξόντωσης...

Υφ. Νέας Γενιάς
«Μιά πρόταση ζωής...»

ΑΜΥΝΑ της δημοκρατίας, αλλά και της κοινωνικής γαλήνης, εναντίον σύγχρονων άντικοινωνικών ατόμων και ομάδων, που δρούν θρασυτάτα και έγκληματικότητα με τη μορφή των «χούλιγκανς», των «καμικάζι», των «τσαντάκηδων» και άλλων ποικίλων κακοποιών, που έχει δημιουργήσει ή σύγχρονη πραγματικότητα.

ΕΘΝΟΣ
14-4-83

... Κι από τον ποινικό νόμο ποιός θά μας γλυτώσει;

που έπιμένει να θυμάται πως όλο τό πολιτικό-ποινικό σκηικό, που στήθηκε με βάση τον «άντιτρομοκρατικό», στο όνομα της «προστασίας του Δημοκρατικού πολιτεύματος» λειτουργήσει. Ο συσχετισμός του παραπάνω άρθρου με τό άρθρο 11 που ποινικοποιεί άπροκάλυπτα τις προθέσεις (!) είναι αρκετά διαφωτιστικός.

● Έπειδή ή παραδοχή: «κάθε δυναμικός αντίπαλος της εξουσίας είναι ποινικοποιήσιμος», άποτέλεσε τον πυρήνα της συγκρότησης της γερμανικής αυταρχικότητας και άλλων συναφών σοσιαλισμών.

● Έπειδή ο νόμος όρίζει έπίσης: στο άρθρο 187 (περί Συμμορίας) παρ. 3 ότι «εάν ή τέλεση μιάς από τις πράξεις που αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους άποσκοπούσε να έξαναγκάσει άρχή σε πράξη, παράλειψη ή άνοχή έπιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο έτών» δημιουργώντας μία ιδιότυπη «άντίσταση» κατά της άρχης και ποινικοποιώντας έτσι προθέσεις έως και ένδόμυχη διάθεση (π.χ. τιμωρία συναπόφασης, προπαγανδαστικών πράξεων Άρθρ. 5) και θυμίζοντάς μας έντονα τον «άντιτρομοκρατικό».

● Έπειδή ή τιμωρία όχι άδικων πράξεων, αλλά ανεπιθύμητου φρονήματος, που εγκαινιάζει στα παραπάνω άρθρα και ολοκληρώνει με τις διατάξεις για «χούλιγκανς», αυτόνομους κ.λ.π. άνοιγει τό δρόμο για την ποινικοποίηση τρόπων ύπαρξης προς τέρψιν των φίλων και όπαδών της ήσυχίας, της τάξης, και της ασφάλειας.

Έμεις είμαστε ύποχρεωμένοι να άνησυχούμε...

Λίγους μήνες πριν από τό 1984...

Ίδιώνυμου επέκταση

«Όλα τά ζώα της φάρμας είναι ίσα, αλλά μερικά είναι πιο ίσα από τ' άλλα...»

Άρθρο 315Α. 1. Αν οί πράξεις των άρθρων 308 μέχρι και 311 τελέστηκαν κατά ύπαλλήλου κατά την εκτέλεση της ύπηρεσίας του ή για λόγους σχετικούς με αυτήν επιβάλλεται α) στήν περίπτωση του άρθρου 308 (Άπλη σωματική βλάβη) φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών β) στήν περίπτωση του άρθρου 309 (Έπικίνδυνος σωματική βλάβη) φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών (για τούς μη δημ. ύπαλ. τουλάχιστον τριών μηνών) γ) στο 310 (Βαρεία σωματική βλάβη) κάθειρξη μέχρι δέκα έτών (κακούργημα) (για τούς μη δημ. ύπαλ. τουλάχιστον δύο έτών= πλημέλημα) και δ) στο 311 κάθειρξη τουλάχιστον 10 έτών (για τούς μη δημ. ύπαλ. μέχρι δέκα έτη).

2. Η τέλεση των πράξεων που αναφέρονται στήν προηγούμενη παράγραφο εναντίον άστυνομικών κατά την εκτέλεση της ύπηρεσίας τους άποτελεί ιδιαίτερα έπιβαρυντική περίπτωση.

Άρθρο 167 Άντίσταση.

Όποιος μεταχειρίζεται βία ή άπειλή βίας για να έξαναγκάσει άρχή ή ύπάλληλο στήν ένέργεια πράξης που άνάγεται στα καθήκοντά τους ή στήν παράλειψη πράξης νόμιμης καθώς και όποιος βιαιοπραγεί κατά ύπαλλήλου ή προσώπου που είχε προσληφθεί άπ' αυτόν ή άλλου ύπαλλήλου που έσπευσε για να τον ύποστηριξει ένώ διαρκούσε ή νόμιμη ένέργειά του τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους.

Είναι αλήθεια πως ούτε η πολιτική μας διορατικότητα, αλλά ούτε καν η πολιτική μας φαντασία μās βοήθησαν να καταλάβουμε την **πραγματική** ποιότητα των αντιρρήσεων του ΠΑΣΟΚ, όταν ως αντιπολίτευση άσκούσε κριτική κατά του «ιδιώνυμου προς προστασία των αστυνομικών» που εισηγήθηκε η Ν.Δ. Ευτυχώς, η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία και τό νέο νομοσχέδιο βοηθούν να λυθεί η παρεξήγηση: Τό νομοσχέδιο επεκτείνει τό ιδιώνυμο (πού φαίνεται εκτιμήθηκε ως «στενό») ως προς τό σύνολο των δημοσίων υπαλλήλων, για νά εξασφαλίσει την προστασία του κύρους όλων των πολιτών Α κατηγορίας (και όχι μόνο των αστυνομικών ως τέτοιων).

Στή λογική του κρατισμού και της εξασφάλισης της υπερπροστασίας των φορέων της κρατικής εξουσίας, ώστε νά διασφαλίζεται τό κράτος ως αδιαφιλόνικτος κριτής κάθε κοινωνικής σύγκρουσης αναφερόμαστε ήδη.

Στή θλιβερότητα της ποινικοποίησης κάθε «παράνομης» διαδήλωσης, κάθε άνεπιθύμητης συνθηματολογίας, κάθε έντονης αντίδρασης στις αυθαρεσίες των δημοσίων υπαλλήλων ή των αστυνομικών θά αναφερθεί ή πολιτική ιστορία του ΠΑΣΟΚ από τό νομοσχέδιο και μετά.

Και τό νομοσχέδιο συνεχίζει με τό:

Άρθρο 363α. Προσβολές κατά της τιμής δημοσίων λειτουργών ή υπαλλήλων.

Άν με τίς πράξεις των άρθρων 361 (περί εξύβρισης), 362 (περί δυσφήμισης) και 363 (περί συκοφαντικής δυσφήμισης) προσεβλήθη ή τιμή ή υπόληψη δημοσίου λειτουργού ή υπαλλήλου κατά την εκτέλεση του λειτουργήματος ή της υπηρεσίας του ή για λόγους σχετικούς με την εκτέλεσή τους επιβάλλεται:

- α) Στην περίπτωση του άρθρου 361 φυλάκιση μέχρι δύο ετών (για τους μη δημόσιους υπάλληλους μέχρι 1 έτος ή χρηματική ποινή).
- β) Στην περίπτωση του άρθρου 362 φυλάκιση μέχρι τριών ετών (για τους μη δημόσιους υπάλληλους μέχρι 2 ετών ή χρηματική ποινή).
- γ) Στην περίπτωση του άρθρου 363 φυλάκιση τουλάχιστον έξι μηνών. (Για τους μη δημόσιους υπάλληλους τουλάχιστον τριών μηνών).

Έμεις πού:

● Η τύχη δέ μās χάρισε μία θέση στις τάξεις των πολιτών Α κατηγορίας (δημοσίων υπαλλήλων - αστυνομικών)

● Προ-βλέπουμε τόν εαυτό μας νά διαγωνίζεται σέ γκισέ δημοσίων υπηρεσιών και νά ένκενυρίζεται (παρά τό δέος πού βέβαια αισθάνεται...) σέ διαπραγματεύσεις με δημόσιους λειτουργούς.

● Έπιμένουμε νά κριτικάρουμε τους καθ' έξιν γραφειοκράτες, πού εκτρέφουν οι δημόσιες υπηρεσίες.

Λέτε νά είμαστε οι αυριανοί «εγκληματίες» ή οι παραιτημένοι από κάθε κριτική και ύποταγμένοι στό δέος του Ύπερ-Κράτους πολίτες του 1984;

Νέα κοινωνικά γκέτο

Οι ρυθμίσεις, πού ένοποιούν τίς πολιτικές αιχμές του νομοσχεδίου με τίς ιδεολογικές, είναι εκείνες πού στρέφονται κατά των άνεπιθύμητων: χούλιγκανς, καμικάζι, αυτόνομων.

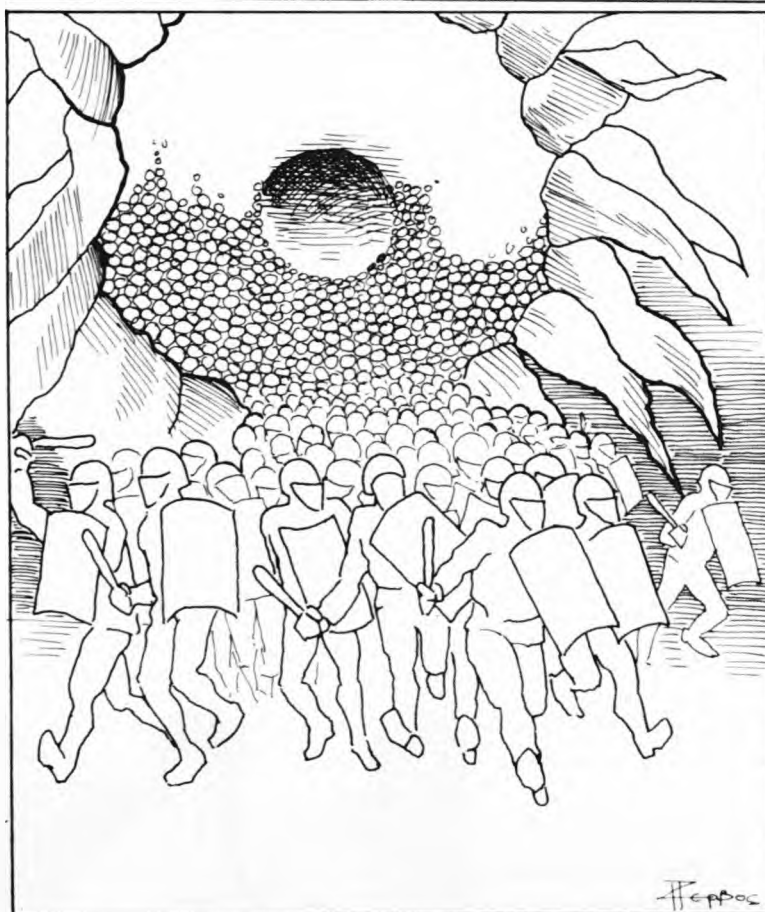
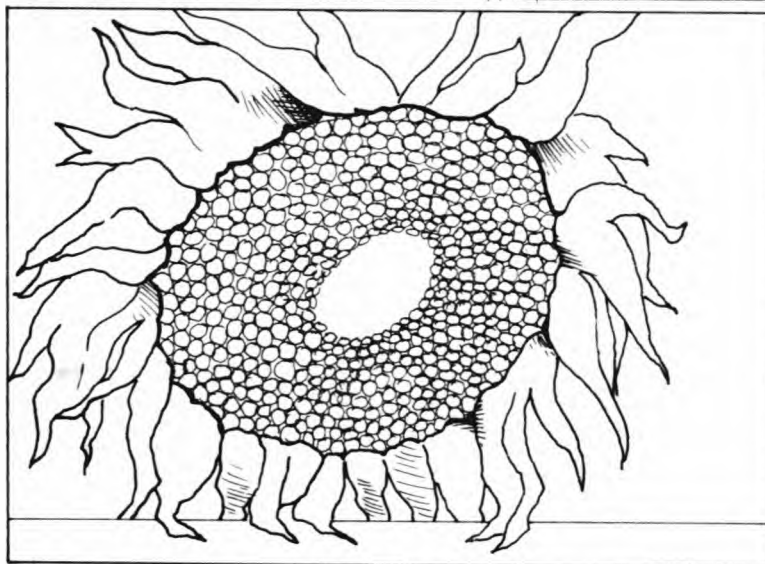
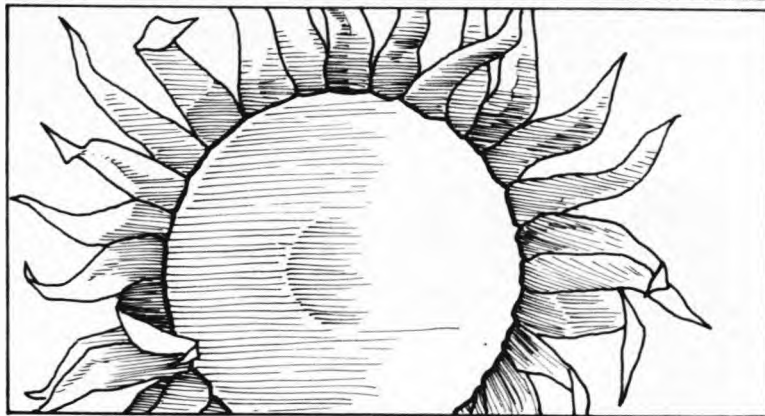
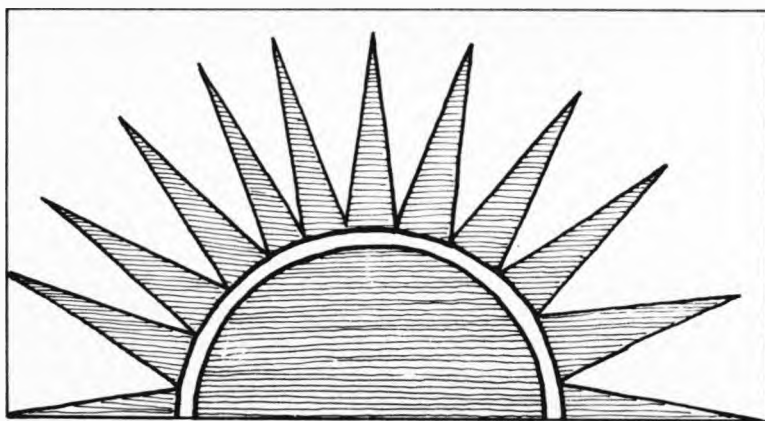
Κι αυτό γιατί έδώ τό Νομοσχέδιο, παίζει σέ δύο ταμπλώ: προδιαγράφει τους πολιτικούς όρους (ποινικοποίηση, καταστολή) αντιμετώπισης κοινωνικών φαινομένων και ταυτόχρονα «ξορκίζει» τά φαινόμενα κοινωνικής βίας ύποδεικνύοντας τους «ένοχους». Τό παιχνίδι του αυταρχικού κράτους, πού συνθλίβει τά παράγωγα των κοινωνικών αντιθέσεων και άποκαθιστά έτσι την κλονισμένη αξιοπιστία του, μοιάζει τώρα νά μπορεί νά κερδιθεί.

Μιά υπενθύμιση και διευκρίνιση για την αρχή:

Η αυταρχική κοινωνική συγκρότηση, τό αυταρχικό κράτος και ή βιαιότητα των έπεμβάσεων του προς διευθέτηση της κοινωνικής έκφρασης της καθημερινότητας είναι αυτή πού παράγει βία. Βία, πού βέβαια δέν παράγεται «αυτόματα» ούτε από τά μαπαράκια ή τά μπυλιαρδάδικα, ούτε από τίς 500σάρες στους δρόμους ούτε καν από τό ποδόσφαιρο. Η ποινικοποίηση κοινωνικών πρακτικών (και όχι συγκεκριμένων πράξεων, οι οποίες άλλωστε ήδη προβλέπονται και τιμωρούνται από τόν ποινικό νόμο, πού ισχύει), έστω και βιαιών, και μαζί τρόπων ύπαρξης μās βρίσκει αντίθετους όχι μόνο βέβαια γιατί βάζει στό ίδιο τσουβάλι καμικάζι, αυτόνομους και τσαντάκηδες, αλλά γιατί άποδεικνύει πως και ή «σοσιαλιστική» λογική της κυβέρνησης δέν άπομακρύνεται από ή λογική του νόμου «περί τεντυμπούσμου». Μόνο πού, έπειδή τώρα, όποιος μιλάει για τεντυμπούδες είναι ρετρό, ό έκσυγχρονισμένος λόγος δέν μπορεί παρά με τούς ίδιους όρους νά ποινικοποιεί, όσους πιστεύει πως άνάγονται σέ αντίπαλο δέος του ύγιους «σοσιαλιστικού» τρίπτυχου ήσυχιά-τάξη και ασφάλεια.

Η ύπόκληση του νόμου στις έπιθυμίες των τρομαγμένων, από αυτούς πού διατυπώνουν τούς όρους των κοινωνικών αντιπαραθέσεων, μικροαστών, δέν δηλώνει μόνο την ύποχώρηση στα μικρομεσαία άγχη, πού στοιχειώνουν τά ιδεολογικά και πολιτικά δεδομένα της εποχής. Δηλώνει, έπίσης, την πολιτική βούληση της αναπαραγωγής τους, και την πολιτική έπιλογή της διά της ποινικής όδοις έξόντωσης των κατηγοριών, πού δέν άφομοιώνονται εύκολα στις μικρομεσαϊωνικές τάξεις της εξουσίας.

Έτσι ή εκ των ύστερων απάλνηση των όρων άναρχικοί και αυτόνομοι από την **εισηγητική έκθεση** του νόμου καθόλου δέν άλλοιώνει τίς ιδεολογικές αιχμές και τά πολιτικά του άποτελέσματα.

“Ετσι λοιπόν... Η πολιτεία αποφάσισε το μεγάλο βήμα: Τά εγκλήματα κατά των ήθων πέθαναν. Ζήτω τά εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας... Ο κοινός πιά τόπος, πού συνίσταται:

● Στην παραδοχή ότι ο χώρος των «ήθων» δέν είναι τό ταμπού γύρω από τή σεξουαλικότητα, πού χρειάζεται αναμφισβήτητα ποινική προστασία:

● Στην απομυθοποίηση του ανθρώπινου σώματος, πού περιορίζει τό χυδαίο όχι βέβαια στο τί φαίνεται απ’ αυτό, αλλά στο τί έμπορευματοποιείται:

● Στην αναγνώριση πώς ο βιασμός είναι αδιανόητο νά θεωρείται

πώς προσβάλλει τήν «ήθική» τής γυναίκας και όχι τήν ελευθερία του σεξουαλικού αυτοπροσδιορισμού της:

● Στο γενικευμένο αίτημα για ανεπιφύλακτη κατάργηση τής λογοκρισίας και άποσύνδεση τής επιλογής ήδονιστικών τρόπων από τους ποινικούς κανόνες μοιάζουν νά άποφασίστηκε νά έγγραφούν στο νομοθετικό πλέγμα του ποινικού, άν κρίνουμε τουλάχιστον από τόν τίτλο τής κατηγορίας των εγκλημάτων: «Εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας και εγκλήματα οικονομικής έκμετάλλευσης τής γενετήσιας ζωής». Τί έγινε όμως στην πραγματικότητα;

Δυό στοιχεία για τή ρύθμιση του βιασμού

● Τό νομοσχέδιο προβλέπει (έπιτέλους» τήν τιμωρία του βιασμού και μεταξύ συζύγων. Μόνο πού υπαινίσσεται μέ σαφήνεια πώς δέν μπορεί νά τόν άποδοκιμάσει τόσο έντονα όσο τόν «έξωσυζυγικό», και πώς για κάποιους άνεξήγητους (!) λόγους τόν θεωρεί περισσότερο άποδεκτό, άφού φροντίζει νά τόν τιμωρεί μέ ιδιαίτερη, σημαντικά χαμηλότερη ποινή.

Υπόμνηση, λοιπόν, προς έπίδοξους βιαστές ή βιάστριες (νά πού παντού άποκαθίσταται ή ισότητά...): Ο γάμος είναι πάντα μία πιο συμφέρουσα λύση.

● Ένα ακόμη «έπιτέλους»: Τό νομοσχέδιο θέλει νά σπάσει τό φράγμα τής σιωπής γύρω από τους βιασμούς. Αυτής τής σιωπής, πού υπαινισσόταν κραυγαλέα τή ντροπή, πού θάπρεπε νά νιώθει τό θύμα, πού υπέβαλλε τήν άποψη τής «δικαιολογημένης» καχύποπτης έως άποδοκιμαστικής στάσης προς τή βιασμένη. Σέ πείσμα, λοιπόν αυτής τής σιωπής τό εγκλημα θά δώκεται πιά άυτεπαγγέλτως.

Μόνο πού τό νομοσχέδιο βιάστηκε νά αναρέσει ντροπαλά και από τήν πίσω πόρτα τό στοιχείο αυτό, προσθέτοντας τήν έπιφύλαξη τής «κατ’ έγκληση» δηλ. (μετά από μήνυση) δίωξης υπό ορισμένες προϋποθέσεις και φθάνοντας μέχρι τήν κεκλεισμένων των θυρών συζήτηση τέτοιων υποθέσεων, όταν ή περίπτωση τό άπαιτεί.

Νά θυμίσουμε ότι ο (ένδεχόμενος) διασυρμός του θύματος δέν άποφεύγεται μέ διοικητικά μέτρα: Ότι ή σιωπή γύρω από τους βιασμούς μπορεί νά προστατεύει βέβαια τά «χρηστά ήθη» των άπανταχού μικροαστών, αλλά δέν προστατεύει τήν ελευθερία των γυναικών: Άπλά σημειώνουμε: χρηστά ήθη - σεξουαλικός αυτοπροσδιορισμός=χ.

... Κι από τόν ποινικό νόμο ποιος θά μάς γλυτώσει;

... και ένα για τή νέα (;) «ήθική».

Τό στοιχείο, πού προστέθηκε στην περιγραφή του βιασμού ως εγκλήματος δηλ. ή έννοια τής «άσελγούς πράξης», επειδή ή πράξη αυτή θά τιμωρούνταν και χωρίς τήν ένταξη τής στο βιασμό, μοιάζει νά θέλει προσοχή, γιατί τό νομοσχέδιο δείχνει έξαιρετική έπίδοση στην οίκοιοποίηση και προώθηση τής ιδεολογίας των «νοικοκυραίων». Η φόρτιση των έκτός συνουσίας έκδοχών τής σεξουαλικότητας μέ τήν άπαξία τής «άσελγείας» θά βοηθήσει για μία ακόμη φορά στην έμπέδωση του «όμαλου», του «κανονικού», του «άναπαραγωγικού» σέ τελική άνάλυση στοιχείου του έρωτισμού. Έφαρμόζοντας, λοιπόν, τήν έννοια τής άσελγείας στην κοινωνικά και ιδεολογικά ευαίσθητη περιοχή του βιασμού, ο νόμος μπορεί πιά νά επανέλθει σ’ αυτήν στα έπόμενα άρθρα και νά βασιστεί επάνω τής για νά μιλήσει για «γενετήσια αξιοπρέπεια», για «σκάνδαλο», για «άκόλαστη πράξη».

Άρθρο 337 Προσβολή τής γενετήσιας αξιοπρέπειας.

1. Όποιος, μέ άσελγείς χειρονομίες ή προτάσεις πού άφορούν άσελγείς πράξεις, προσβάλλει τήν γενετήσια αξιοπρέπεια άλλου τιμωρείται μέ φυλάκιση μέχρι ενός έτους ή χρηματική ποινή...

Άρθρο 353 Πρόσκληση σκανδάλου μέ άκόλαστες πράξεις.

Όποιος δημόσια έπιχειρεί άκόλαστη πράξη και προκαλεί μέ αυτή σκάνδαλο τιμωρείται μέ φυλάκιση μέχρι δύο έτών.

Μίλησε κανείς για σεξουαλικό αυτοπροσδιορισμό, για επιλογή ήδονιστικών τρόπων; Νά μήν τό ξανακάνει, γιατί τό άρθρ. 33 του Νομοσχεδίου καραδοκεί. Άς στηρίξουμε τις έλπίδες μας σέ σεξουαλικά άπελευθερωμένους κριτές, πού θά προσ-

διορίζουν κάθε φορά τις έννοιες αυτές, πού δέν θά διώκουν τόσο άμειλίχτα τόν έρωτισμό, όσο τούς έπιτρέπει (ή μήπως τούς υποβάλλει;) τό νομοσχέδιο. Και άς συνεχίσουμε...

Άρθρο 33 του σχεδίου

2. Πορνογραφήματα θεωρούνται έντυπα, εικόνες ταινίες ή άλλα αντικείμενα πού κυκλοφορούν ή έκτιθενται δημόσια ή δημόσιες παραστάσεις πού άνάγονται στη γενετήσια διέγερση σέ άλλους και υποβιάζουν τόν άνθρωπο σέ αντικείμενο ήδονής.

Μήπως είστε άσεμνος και δέν τό γνωρίζετε;

Και μεις, πού χαρήκαμε όταν είδαμε τόν όρο πορνογράφημα νά περνάει στο νομοσχέδιο:

● Πού νομίσουμε πώς έντοπίσαμε μία λογική, πού προσπαθεί νά πλήξει τήν έμπορευματοποίηση και τόν καταναλωτισμό του έρωτισμού και στη συνέχεια μάθαμε τί είναι «σκληρό» και τί «μαλακό» πορνό κατά τό νόμο...

● Πού είδαμε νά ποινικοποιείται ή σεξουαλική διέγερση

● Πού μάθαμε πώς αυτή ή γενικά τόσο ένοχη για πολλά, έκτός των άλλων υποβιάζει τόν άνθρωπο σέ αντικείμενο ήδονής.

● Πού, τό τραγικότερο όλων, είδαμε διά Λόγου του Κράτους νά συσχετίζεται ή έρωτική διέγερση μέ τήν πορνογραφία...

Νά γελάσουμε ή νά κλάψουμε; (νά σχολιάσουμε άποκλείεται. Άς τό κάνουν πιο ύπομονετικοί...)

Τελικά, μόνο έπισημαίνουμε: Η άπροσχημάτιστη ύπόκληση στο βουκολακισμένο πουριτανισμό και στη σεμνοτυφία παράγει ιδεολογικά στοιχεία νευρωτικά, θλιβερά, καταθλιπτικά και φορτωμένα μέ ένοχές. Και αυτά μέ τή σειρά τους βοηθούν νά παραχθούν όχι μόνο καταναλωτές αλλά καμιά φορά και βιαστές...

Άντιγόνη Μαυρομάτη

Γάμος: μία συμφέρουσα λύση

Άρθρο 336 Βιασμός. 1. Όποιος μέ σωματική βία ή μέ τήν απειλή σπουδαίου και άμέσου κινδύνου έξαναγκάζει πρόσωπο γυναικειου φύλου σέ συνουσία ή όποιοδήποτε σέ άνοχη ή έπιχειρηση άσελγούς πράξης, τιμωρείται μέ κάθειρξη.

3. Άν ή πράξη τής πρώτης παραγράφου τελέστηκε μεταξύ συζύγων έπιβάλλεται φυλάκιση μέχρι 2 έτών.

Ξεκινώντας τήν αναφορά στη νέα ρύθμιση του βιασμού, πού εισηγείται τό Σχέδιο νόμου, δέν είναι δυνατό νά παρακάμψουμε αυτά πού ο νομοθέτης έπιχειρεί νά συγκαλύψει: ότι δηλαδή ο βιαστής δέν είναι έκτόπλασμα ούτε τερατογένεση, δέν είναι έκτροπη από τήν «κανονικότητα», αλλά συμπληρωματικό τής στοιχείο. Ότι δηλαδή είναι παραγωγός των άνταρτικών έξουσιαστικών δομών τής οικογένειας και τής συγκεκριμένης κοινωνικής οργάνωσης πού μισεί και μάχεται τόν έρωτισμό. Και πολύ περισσότερο ότι αυτές τις δομές τις έπιδιοκίμαζει και τις προωθεί τό ίδιο νομοθετικό πλέγμα. Έτσι, λοιπόν, καμιά μοναχική ποινική διάταξη δέν μπορεί ν’ άπαντήσει στο πρόβλημα των βιασμών, και πολύ περισσότερο, μία διάταξη, πού πρόθυμα ύποκύπτει στην ήθικολογία και τόν αϊδήμονα πουριτανισμό...

Μυθολογία σέ δύο τροχούς

Σήμερα χιλιάδες άνθρωποι οδηγούν μοτοσυκλέτα. Αυτή ή τόσο κοινή πρακτική δέν είναι ωστόσο απόλυτα όμογενοποιημένη. "Αν κοιτάξουμε προσεκτικά θά δοῦμε πολλές παραλλαγές μέ τόσες διαφορές μεταξύ τους όσες και ομοιότητες. Γιά νά μιλήσουμε όμως γι' αυτές, πρέπει νά προσπαθήσουμε νά συγκροτήσουμε μία μυθολογία τής μοτοσυκλέτας. Γιατί όμως μιλάμε γιά μυθολογία; Ποιά είναι ή λειτουργία τοῦ μύθου;

Ο μύθος παρουσιάζει μία ιστορική πραγματικότητα σάν φυσική, μετατρέποντας τίς ιστορικές αξίες σέ φυσικές και αιώνιες. Έτσι ή πρακτική όσων αγαποῦν τή μοτοσυκλέτα μετατρέπεται σέ «ιδέα τής μοτοσυκλέτας» και οί διαφορές πού υπάρχουν συγκαλύπτονται. Ο μύθος λοιπόν συγκροτεί μία συγκεκριμένη αιωνιότητα. Συγχρόνως δημιουργεί και ένα αξιολογικό σύστημα. Αυτός πού αποδέχεται π.χ. τό μύθο τοῦ καμικάζι, πιστεύει ότι αμφισβητεί τό κατεστημένο και ζει ἐλεύθερος μέ τή μοτοσυκλέτα του, και περιφρονεί ταυτόχρονα τόν κύριο μέ τό κοινοτόμι πού πηγαίνει στή δουλειά του μέ τό αὐτόματο μηχανάκι του. Οί αξίες τοῦ μύθου, θάρρος, αδιαφορία γιά τόν κίνδυνο, δεξιότητες, αλλά και λατρεία τής δύναμης και τής ταχύτητας, σίγουρα δέ λειτουργοῦν ὑπέρ τοῦ κύριου.

Μυθοπλασία και απομυθοποίηση, μία διαδικασία χωρίς τέλος. Δέσμιος τής προσωπικής μου μυθοπλασίας θά προσπαθήσω νά απομυθοποιήσω κάποιους ἀπ' τοὺς μύθους τής μοτοσυκλέτας.

Η μοτοσυκλέτα είναι πρῶτ' ἀπ' όλα μηχανή. Στό καθημερινό μας λεξιλόγιο ή λέξη μηχανή αντικαθιστά συχνά τή λέξη μοτοσυκλέτα. "Έτσι ή προηγούμενη πρόταση είναι

μία ταυτολογία. Κάθε ταυτολογία θά μᾶς πει ὁ Μπάρτ ὅχιώνεται πίσω ἀπό ένα ἐπιχείρημα αὐθεντίας.

«Έτσι είναι γιατί έτσι» ἀπαντοῦν οί γονεῖς ἐκνευρισμένοι στά παιδιά πού τοὺς ζητοῦν ἐξηγήσεις. Η μοτοσυκλέτα είναι μηχανή! Μία ταυτολογία πού ἀποκαλύπτει τή στάση ὑποταγῆς μπροστά σ' ένα ἀπό τά πιό θανατοστά δημιουργήματα τής κοινωνίας μας; τή μηχανή.

Η μοτοσυκλέτα είναι ἀγώνας, κόντρα, σπόρ. Γιά μία ὁλόκληρη περίοδο τής ζωῆς μας, ὁ ἀθλητισμός είναι ένα ἀπ' τα σημαντικότερα πεδία διάκρισης. Παράγει τά ἰνδάλματά μας. Η λατρεία τοῦ ἀθλητισμοῦ βαθιά ριζωμένη μέσα μας και ὁ θανατοσμός γιά τίς μηχανές κρύβεται σέ κάθε μύθο γιά τή μοτοσυκλέτα. Εκεί θά ἔπρεπε νά ἀναζητήσουμε τήν αἰτία γιά τήν ἀγάπη τής νεολαίας πρὸς αὐτήν. Εγώ όμως θέλω νά μιλήσω γιά κάτι ἄλλο, γιά κάποια κοινωνική μυθολογία τής μοτοσυκλέτας.

Ο μύθος τής ἀμφισβήτησης

«Ο νέος πού σήμερα έχει μία μοτοσυκλέτα και πού μέσα ἀπ' αὐτή διεκδικεῖ μεγαλύτερη ἐλευθερία ἀπ' αὐτήν πού τοῦ δίνουν τά ἐργασιακά στεγανά και οί πολιτιστικές κονσέρβες τοῦ συστήματος, δέν είναι και τόσο συμπαθής στους ἄρχοντες είτε μπλέ είναι αὐτοί είτε πράσινοι... Ο νέος μέ τή μοτοσυκλέτα δέν κολλάει και τόσο μέ τό πρότυπο «ἐργασια-οικογένεια-φρεστίβαλ», δέν κολλάει μέ τά παραδοσιακά καλούπια τοῦ καθεστώτος».

Τό κομμάτι αὐτό είναι ἀπό προκήρυξη μιάς ομάδας πρωτοβουλίας

πού μοιράστηκε στήν πορεία τών μοτοσυκλετιστῶν ἐναντία στά τέλη κυκλοφορίας. Είναι ἐπίσης χαρακτηριστικό τοῦ μύθου πού ἀναλύουμε. Προβάλλει τή σχέση πού οί νέοι αὐτοί έχουν μέ τή μοτοσυκλέτα σάν αιώνια, γενική και μοναδική, πού πηγάει ἀπ' τήν «ιδέα τής μοτοσυκλέτας». Στά σίγουρα ὑπάρχουν πολλοί νέοι πού ἀνήκουν στήν ΚΝΕ ή τῶ ΠΑΣΟΚ, ἐργάζονται, διατηροῦν κάποιες σχέσεις μέ τήν οἰκογένειά τους, συμμετέχουν ή και ὁργανώνουν φρεστίβαλ και παρ' όλα αὐτά ὁδηγοῦν και ἀγαποῦν τή μοτοσυκλέτα τους.

Ο νέος δέ διεκδικεῖ μέσα ἀπ' τή μοτοσυκλέτα μεγαλύτερη ἐλευθερία ἐπειδή ή μοτοσυκλέτα τόν σπρώχνει σ' αὐτό, αλλά ἀντίθετα: Ἐπειδή ἀμφισβητεῖ τά παραδοσιακά πρότυπα συμπεριφορᾶς (γιά λόγους πού δέν ἀνάγονται στή μοτοσυκλέτα - αλλά στήν πάλη τών τά-

μύθος. Μοτοσυκλέτα ὁλοκαίνουργια, πολλῶν κυβικῶν μέ ὅλα τά ἀξεσουάρ πού κυκλοφοροῦν και ἀναβάτης μέ κράνος, γάντια, μπότες, και πέτοινη στολή ἀκόμη και τό καλοκαίρι. Εἰκόνα φερόμενη ἀπ' τό ἐξωτερικό μαζί μέ τίς μοτοσυκλέτες και τά ἀξεσουάρ, πού προωθείται μέσα ἀπό τά ἐμπορικά κυκλώματα (ἀντιπροσωπείες, μαγαζιά διαφημίσεις) αλλά και ἀπό περιοδικά και λέσχες μοτοσυκλέτας. Δημιουργεῖ τό πρότυπο τοῦ συντηρητικοῦ νομοταγῆ πολίτη πού είναι σπόρτασμα ἀγνός και πού καταναλώνει - ὁρος ἀπαραίτητος γιά τόν σύγχρονο καπιταλισμό.

Η ἀξιολόγηση ὑπάρχει φυσικά. Και ἐδῶ ὅπως σέ κάθε μύθο. Μόνο πού σ' αὐτή τήν περίπτωση, ή ζηλευτή «κοινωνικά» θέση τοῦ σπορτίφ νεολαίου μπορεῖ ν' ἀγοραστεί και δέν χρειάζεται νά κερδηθεῖ, στις κόντρες ή τά ταξίδια.

Ο μύθος τοῦ εἰδήμονα

Διαβάζουμε στό τεῦχος μηδέν τής Ἐνημέρωσης: «Από ὁδηγική ἀποψη, τυριά ή καμικάζι, είναι ὁδηγοί τής εὐθείας και τής ἱπποδύναμης, δηλαδή ὁδηγοί στά πρῶτα τους βήματα ἐκμάθησης. Και μία πού μιλάμε γιά ἱπποδύναμη, τυριά ή καμικάζι είναι ἐντελῶς ἀσχετοί ἀπό μηχανές...»

Ο μύθος σέ ὅλη του τή μεγαλοπρέπεια! Ἐκεῖνο πού έχει σημασία δέν είναι ἀν οί καμικάζι ξέρουν νά ὁδηγοῦν (καί τέτοιο ἄλλωστε τό ἀποδεικνύουν στήν καθημερινή τους πρακτική), ὅσο ὅτι δέν ἔχουν τήν ἀπαιτούμενη «κοιλτοῦρα». Είναι ὁδηγοί τής εὐθείας και ὀχι πειστας κλπ. Και παρακάτω: «Η ὑποκοιλτοῦρα τριῶν και καμικάζι τόσο ὅμοια στή διαφορά τής μέ τήν ὑποσυνειδηση τῶν αὐτοκινητιστῶν...» Δέν είναι λοιπόν ή κόντρα αὐτό πού μετράει αλλά ή γνώση, ή κοιλτοῦρα. Τό σημαντικό δέν είναι νά ὁδηγεῖς μηχανή ὅσο και νά εἶσαι εἰδικός! Και ἀναρωτιέται κανείς γιατί ξεχάστηκε ξαφνικά ή ὅποια διαφωνία μας μέ τόν κοινωνικό καταμερισμό ἐργασίας, πού χωρίζει σέ εἰδικούς και μὴ, σέ ἀξιῶν και ἀναξιῶν; Μήπως ἐπειδή νομίζουμε ὅτι εἴμαστε εἰδικοί και θά ἐπωφεληθοῦμε ἀπ' τήν ἐξουσία πού πηγάει ἀπ' αὐτό;

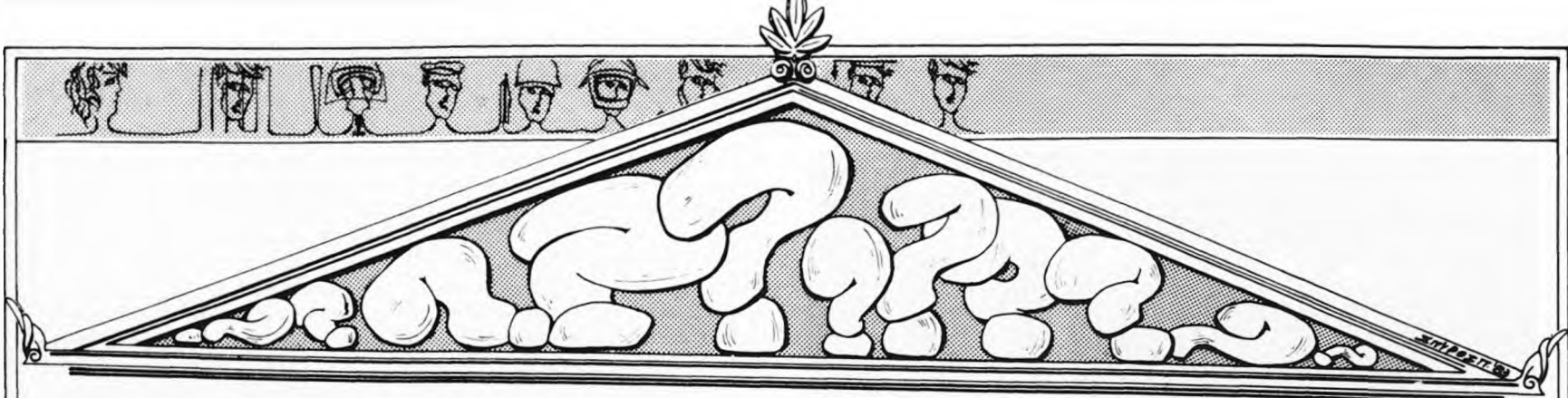
Αὐτοί κι ἄλλοι πολλοί οί μύθοι γύρω ἀπ' τή μοτοσυκλέτα πού ἐμφαίνονται σήμερα στό ὄνομα τῶν μηχανοβίων ἀπό τό κράτος αλλά κυρίως ἀπ' τήν ἀριστερά σέ μία ἀτέλειωτη προσπάθεια ἡγεμονίας τής νεολαίας. Τῆς νεολαίας πού στρέφεται σήμερα μαζικά πρὸς τή μοτοσυκλέτα ἀνεξήγητο γιατί, αλλά πού τό αἰσθάνεται βέβαια ἀμέσως ὅποιος ὁδηγεῖ μοτοσυκλέτα.

Γιάννης Κάλλας

Ο μύθος τοῦ σωστοῦ μηχανόβιου

Αν ὁ μύθος τής ἀμφισβήτησης ἐκφράζει τήν ἀντίσταση τής νεολαίας στήν ἐνσωμάτωση, αὐτός τοῦ σωστοῦ μηχανόβιου στοχεύει ἀκριβῶς σ' αὐτήν. Παρουσιάζει τή μοτοσυκλέτα σάν ἐξ ἴσου «καθῶς πρέπει» μέ τό αὐτοκίνητο. Αλλά ἐπειδή οί μύθοι πού πιστεύουμε ἀποτιπώνονται στήν εἰκόνα πού προσπαθοῦμε νά δώσουμε γιά τόν ἑαυτό μας, ἄς σταθοῦμε γιά λίγο στήν εἰκόνα πού μᾶς δίνει αὐτός ὁ

Τό 'Αττικό Πανεπιστήμιο ἐξαγγέλλεται ξανά

«Μέ ασταμάτητα χειροκροτήματα και ένδουσιασμό υποδέχτηκαν την ἐξαγγελία του Πρωθυπουργού για την ίδρυση τεσσάρων νέων Πανεπιστημίων τά 43 μέλη του Έθνικού Συμβουλίου Ανωτάτης Παιδείας που συνήλθε χτές για πρώτη φορά στην Παλιά Βουλή».

(Έλευθεροτυπία 5/4/83).

Δυσκολευνόμαστε πραγματικά να καταλάβουμε αὐτόν τόν ἀκράτητο ένθουσιασμό για την ἐξαγγελία τών νέων Πανεπιστημίων, πού φάνηκε νά διακρίνει όλες τις προοδευτικές πολιτικές δυνάμεις. Πρώτον, γιατί ή συζήτηση για την ίδρυση τών Πανεπιστημίων αὐτῶν είναι μία συζήτηση πού χρονολογείται ἀπό πολύ παλιά, τόσο πού δέν θάπρεπε ή ἐξαγγελία τους νά δημιουργήσῃ την εὐφορία μιάς εὐχάριστης ἐκπλήξης. Δεύτερον γιατί, ἔστω κι ἂν οἱ ἀκροατές του Πρωθυπουργού δέν είχαν ἀκούσει τίποτα για όλα αὐτά τόσα χρόνια, θάπρεπε τουλάχιστον νά ὑποδεχτοῦν μέ προβληματισμό περισσότερο αὐτές τις ἐξαγγελίες.

Πράγματι, οἱ συζητήσεις για τή δημιουργία τών νέων Πανεπιστημίων ἔχουν ἀρχίσει ἤδη ἀπό τις ἀρχές τῆς δεκαετίας του '60. Κάτι πού ή σημερινή ἀξιωματική ἀντιπολίτευση γνωρίζει βέβαια, γι' αὐτό καί διά στόματος Ἀβέρωφ δέν παρέλπει νά τονίσει ὅτι ή Ν.Δ. εἶχε ἐξαγγεῖλει τήν ίδρυση τους ἀπό τό 1981. Διεκδικεῖ λοιπόν ή Ν.Δ. τήν προτεραιότητα τῆς ἐξαγγελίας ἀπό τή μία, ἀπό τήν ἄλλη γνωρίζει καλά πώς ή ἐξαγγελία «στά λόγια καί στά χαρτιά» ἀπό τήν ὑλοποίηση καί τήν πραγματικότητα ἀπέχει κάμποσο. Είναι ή πολύχρονη πείρα της στήν κυβέρνηση πού τήν πείθει γι' αὐτό. Γιατί τί μπορεί νά συμβαίνει ὥστε πάντα νά σκοντάφει ή δημιουργία του Ἀττικού Πανεπιστημίου, ὅταν παρά τις ἐπιμέρους ἐπιφυλάξεις τους όλες οἱ πολιτικές δυνάμεις τῆς χώρας ἔχουν ταχθεῖ ὑπέρ τῆς δημιουργίας του;

Τό παράδειγμα του Ἀττικού Πανεπιστημίου, προφανῶς δέν είναι τυχαῖο. Λίγο-πολύ είναι γνωστό πόσες μελέτες ἔχουν ἐκπονηθεῖ γι' αὐ-

τό καί πόσες ὁμάδες ἐργασίες ἔχουν συγκροτηθεῖ. Σήμερα ἀκόμη, εἴμαστε σέ θέση νά γνωρίζουμε ὅτι τό Προεδρικό Διάταγμα για τή δημιουργία του είναι ἔτοιμο καί δέν χρειάζεται παρά τήν ἐγκριση του Πρωθυπουργού για νά ὑπογραφεῖ ἀπό τόν Πρόεδρο τῆς Δημοκρατίας καί νά μπεῖ στό δρόμο τῆς ὑλοποίησης. Παρ' όλα αὐτά σήμερα πραγματοποιεῖται μιά ἀκόμα ἐξαγγελία καί ή ἐναρξη λειτουργίας του Ἀττικού ὅπως καί τών ὑπόλοιπων Πανεπιστημίων μετατίθεται μετά ἀπό δύο χρόνια, δηλαδή τό φθινόπωρο του '85. Κι ὅμως τό Ἀττικό, δέν πρόκειται για τίποτ' ἄλλο ἀπό τή συγχώνευση τών σημερινῶν λειτουργιῶν τῆς Παντείου, τῆς Βιομηχανικῆς Πειρ., τῆς Γεωπονικῆς καί τῆς ΑΣΟΕΕ, πράγμα πού σημαίνει ὅτι ὑπάρχουν οἱ ἀντικειμενικοὶ ὅροι για ν' ἀρχίσει νά λειτουργεῖ πολύ πιό γρήγορα.

Δέν μπορούμε νά ξέροιμε μέ βεβαιότητα πόσο σημαντικές ὡς πρὸς τή βαρύτητα τους μπορεί νά είναι ὅλες ἐκεῖνες οἱ ἀντιδράσεις πανεπιστημιακῶν παραγόντων, ἀκόμα καί του περιβάλλοντος του Πρωθυπουργού, στή δημιουργία του Ἀττικού. Αὐτό ὅμως πού μπορούμε νά πούμε είναι ὅτι οἱ ἀντιδράσεις αὐτές πέρα ἀπό τόν συντεχιασμό πού ὑποδηλώνουν (προέρχονται κυρίως ἀπό κύκλους τῆς Νομικῆς Σχολῆς του Πανεπιστημίου), κρύβουν καί τά πραγματικά προβλήματα, αὐτά πού σχετίζονται μέ τήν κρίση τών ἑλληνικῶν Πανεπιστημίων καί τή σχέση τους μέ τήν ἑλληνική κοινωνία.

Εἶναι σαφές ὅτι ή ἐνσωμάτωση τών περιφερειακῶν, ἀποκομμένων καί ὑποβαθμισμένων Σχολῶν (Πάντειος - ΑΣΟΕΕ κλπ.) στό Ἀττικό Πανεπιστήμιο μέ ἔδρα τήν Ἀθήνα, τό ἀναδεικνύει σάν τό ἀντίπαλο δέος στό σημερινό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, πολύ περισσότερο ὅταν περιλαμβάνουν ὁμόλογες Σχολές ὅπως αὐτή τῆς Πολιτικῆς Ἐπιστήμης ή τῆς Οἰκονομίας. Ἐνα βασικό ἐρώτημα λοιπόν ἀφορᾷ τό χαρακτήρα του Ἀττικού

Πανεπιστημίου. Του ἐπιφυλάσσεται ὁ ρόλος του «φτωχοῦ συγγενῆ» ὡς πρὸς τό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν, ή ἴδια δηλαδή μοῖρα πού πάντα σημάδευε τις σχολές πού θά τό ἀποτελέσουν; Ἡ μήπως ή σύνθεση τῶν ἐπιμέρους ἀνωτάτων σχολῶν θά ἀποτελέσει ἕνα «προοδευτικό» ἀντίβαρο ἀπέναντι στό γερασμένο καί συντηρητικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο; Οἱ δύο αὐτές ἐκδοχές συνθέταν καί συνθέτουν πάντα τήν εἰκόνα πού μπορούμε νά ἔχουμε για τό χαρακτήρα καί τις προοπτικές του Ἀττικού Πανεπιστημίου. Οἱ προθέσεις ὅμως, γι' αὐτό, συνέκλιναν πάντα στήν δεύτερη ἐκδοχή.

Καί πραγματικά, στό ἔδαφος αὐτῆς τῆς ἐκδοχῆς βρίσκεται ή ἀντίφαση τῆς ιδέας του Ἀττικού Πανεπιστημίου, ἀντίφαση πού δέν ἔκανε μέχρι τώρα δυνατή τήν πραγματοποίησή της. Ἡ ιδέα για ἕνα Πανεπιστήμιο-κοιτίδα τών κοινωνικῶν ἐπιστημῶν, ἕνα Πανεπιστήμιο ἀνοικτό σ' όλα τά ἰδεολογικά καί πολιτικά ρεύματα, «προοδευτικό» καί πρωτοπόρο σέ μορφές ὁργάνωσης καί λειτουργίας, ἔρχοταν σέ ἀντίθεση μέ τήν ἴδια τήν κοινωνική πραγματικότητα στήν Ἑλλάδα, ὅπου τά λαϊκά στρώματα ἐπεδίωκαν πάντα μεγαλύτερη πρόσβαση στά ΑΕΙ, ὥστε νά ἀνέβουν κοινωνικά μέσω του πτυχίου. Αὐτή ή πραγματικότητα πού εἶχε σάν ἀποτέλεσμα τή συνεχῆ ἀνοδο τῶν φοιτητικῶν πληθυσμῶν, δημιουργοῦσε τά ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια στήν ὑλοποίηση τῆς ιδέας του Ἀττικού Πανεπιστημίου.

Πῶς μπορούσε νά ὑπάρξει ἕνα τέτοιο Πανεπιστήμιο, ὅταν προϋπόθετε ἕναν διαφορετικό τρόπο ἐπιλογῆς, ἔτσι ὥστε νά διασφαλίζεται ἕνας ποιοτικός καί ποσοτικός ἐλεγχος τῶν φοιτητῶν; Ἐτσι παρ' ὅτι συζητήθηκε πολλές φορές δέν πραγματοποιήθηκε ποτέ. Ἔως σήμερα πού μαζί μέ τό Ἰόνιο, τό Αἰγαῖο καί τό Θεσσαλικό Πανεπιστήμιο ξανἀρχεῖται στήν ἐπικαιρότητα.

Μόνο πού τώρα φαίνεται νά ἔχουν ἀλλάξει πολλά πράγματα. Οἱ τεχνοκρατικές ἰδεολογίες ἔχουν ἀρ-

χίσει νά κερδίζουν σέ σχέση μέ τήν παραδοσιακή νομική ἰδεολογία. Οἱ ἀνάγκες τῆς ἑλληνικῆς καπιταλιστικῆς ἀνάπτυξης, περιορίζουν τό κοινωνικό βάρος τών παραδοσιακῶν θεωρητικῶν Σχολῶν. Ἡ μορφή τῆς διδασκαλίας τών κοινωνικῶν ἐπιστημῶν ἀναβαθμίζεται καί τροποποιεῖται. Ἡ εἰκόνα του δικηγόρου ἀρχίζει νά μὴν συγκινεῖ πλέον, του πολιτικού ἐπιστήμονα ή του κοινωνιολόγου νά μὴν είναι τόσο κατανοητή.

Ὅλα αὐτά διαφαίνονται στά ὑπό ἴδρυσιν Πανεπιστήμια. Στό Ἀττικό, πού πλέον δέν λανσάρεται σάν τό Πανεπιστήμιο τών κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν ἀλλά στρέφεται καί σέ ἄλλα πεδία (Ἀγροτική Τεχνολογία, βιομηχανική - ἐνεργειακή τεχνολογία καί ἀνάπτυξη). Καί στά περιφερειακά πανεπιστήμια πού οἱ ἐπιστημονικές περιοχές τους ἐξειδικεύονται ἀνάλογα μέ τις ἰδιαιτερές συνθήκες ζωῆς καί παράδοσης τών περιοχῶν πού δημιουργοῦνται (στό Αἰγαῖο π.χ. δημιουργοῦνται Τμήματα Ἱστορίας Αἰγιακοῦ χώρου, ἀξιοποίησης θαλάσσιου καί ὑποθαλάσσιου χώρου, στό Ἰόνιο, Τμήματα Ἱστορίας, μουσικολογίας κ.ο.κ.).

Παρ' όλα αὐτά ἀκόμη ἀπέχουμε πολύ ἀπό τό νά περιγράψουμε μέ ἀκρίβεια τό χαρακτήρα τών τεσσάρων νέων Πανεπιστημίων. Οἱ δύο ἐκδοχές, τροποποιημένες ἴσως, φαίνεται ὅτι ἐξακολουθοῦν νά ἀπασχολοῦν τοὺς ἀρμοδίους, παρά τήν ἐξαγγελία. Ἄν κάτι καθυστεροῦσε καί τήν ἐναρξη τῆς λειτουργίας τών νέων Πανεπιστημίων, αὐτό είναι ὅτι τό πρόβλημα του χαρακτήρα τους, του κοινωνικοῦ ρόλου τους καί τῆς σύνδεσής τους μέ τήν ἑλληνική κοινωνική πραγματικότητα, παραμένει ἐλάχιστα ξεκαθαρισμένο, τροφodotώντας προσωπικές συγκρούσεις, καί συντεχνιακές ἀντεπιθέσεις. Ἄλλωστε, μὴ ξεχνᾶμε τις σημαντικές ἐπιφορές, πού θά ἀσκήσει ὁ ἕνας ή ὁ ἄλλος χαρακτήρας τους στά ὑπόλοιπα Πανεπιστήμια καί κύρια τῆς Ἀθήνας.

Χριστόφορος Βερναρδάκης

«Κατά τά άλλα, ή Κανελλοπούλου κι ό Κουμής ταξιδεύουν μόνοι, παράξενα έρωτηματικά και άδιεκδίκητα σημεία μιάς κοινωνίας χωρίς πρόσωπα, μιάς Πολιτείας χωρίς φυσιογνωμία, μιάς Άριστεράς έν άπουσία...»

Πέτρος Εύθυμιου
Αντιθέσεις τ. 3
Νοέμβρης-Δεκέμβρης 80

Άκόμα μιά έκδοχή του «πεθαίνω σά χώρα»

Γιά νά μπαίνουν κάποτε τά πράγματα στή θέση τους

Τό άρθρο "Άλλη μιά έκδοχή του «Πεθαίνω σαν χώρα» του Πέτρου Εύθυμιου («Αντί» τ. 228) γιά τόν θάνατο του ναντεργάτη Ζαρέντη, είναι γραμμένο από άνθρωπο πού ανήκει σέ κείνο τό ρεύμα τής άριστεράς, πού σήμερα, έξ αίτίας, κάποιου καπρίτσιου τής ιστορίας, άκούει στό όνομα Υφυπουργείο Νέας Γενιάς.

Από άνθρωπο μέ τέτοια πολιτική ευαίσθησία πού, παρ' όλο ότι διαπιστώνει ότι ζούμε σέ μιά «κλινικά νεκρή χώρα», όχι μόνο δέν τό βάζει κάτω, αλλά πασχίζει νά νοηματοδοτήσει τή ζωή εισάγοντας στην πολιτική διάλεκτο πρωτοφανείς έννοιες, όπως ή άλλοτρίωση, ή αποξένωση, ή έρωτας, έννοιες πού πολύ συνοπτικά εκφράζονται από τό σλόγκαν «άγαπώ τόν άθλητισμό και προσπαθώ».

Από άνθρωπο πού έχει τήν τόλμη νά μετατρέπει τόν σχολιασμό σέ πολιτική πράξη, πού αισθάνεται συμμετοχος και συλλειτουργός τής κυβερνητικής πολιτικής, πού άν ή περίπτωση τό απαιτεί γίνεται και άπολογητής αυτής τής πολιτικής, πού αισθάνεται πιά μέ άλλα λόγια κρατικός λειτουργός. Δέν είναι ή μοναδική περίπτωση, είναι πάντως χαρακτηριστική.

Κι όσο τα πράγματα είναι άνώδυνα κι ό Πέτρος Εύθυμιου ως άριστερό ρεύμα έπεξεργάζεται τήν Πρόταση ζωής του, κανείς δέ θά ενδιαφερόταν ν' άσχοληθεί μέ τήν άγνότητα των πολιτικών του προθέσεων.*

Τί γίνεται όμως όταν, σέ πείσμα των έν λόγω προθέσεων (άγαθών ή μή) συμβαίνει ένα γεγονός από κείνα πού και σάν εικόνα σέ καθηλώνουν, τό πτώμα ενός ναντεργάτη νά κουβαλιέται στους ώμους των συντρόφων του και νά σωριάζεται στό γραφείο του Κασιφάρα. Ποιός θ' αντιμετώπιζε αυτή τή βουβή και γι' αυτό τόσο άπειλική πράξη όργης; Ό κ. Κασιφάρας;

Εδώ έπρεπε νά επιστρατευτεί ένας άνθρωπος πού νά τάχει βγάλει πέρα και σέ μερικές γενικές συνελύσεις. (Ό κάθε άναγνώστης ξέρει πόσο σκληρά κι έπίπονα άποχτιέται ή σχετική έμπειρία). Όποτε έτσι σοφός πού έγινε, μέ τόση πείρα, νά ξέρει πολύ καλά τί σημαίνουν τέτοια γεγονότα.

Μιά στό σφυρί και μιά στό πέταλο

Αρχίζει λοιπόν τό άρθρο του μέ μιά «ποιητική άδεια» περιγραφή του συμβάντος. («στην παγερή μοναξιά τής αποβάθρας», «του λεηλάτησαν τόν θάνατο, αυτοί πού μαζί τους ήθελε νά φτιάξει άλλιώς τή ζωή...»), γιά νά καταλήξει στόν χυδαίο ισολογισμό του μιά σου και μιά μου.

«Είναι αυτή ή καθημερινή πραγματικότητα τήν όποία κανένας συνδικαλισμός δέ θίγει, πού όδήγησε σέ τρεις νεκρούς από έργατικά άτυχήματα στό «Σπίτι του Λαού» του ΚΚΕ πού αυτούς όμως τούς τύλιξε ή σιωπή και δέν τούς σήκωσε κανένας ώμος...» Λαμπρά! Ό νεκρός λοιπόν δέν είναι ό «άνωνυμος άνθρωπος πού χάνει τή ζωή του σέ ένα άτύχημα». Ό Πέτρος Εύθυμιου, έπειδή είναι μέσα στά πράματα και ξέρει, μάς πληροφορεί ότι «ό νεκρός ήταν μέλος του ΚΚΕ» και ότι τίσ τρεις ώρες πού τό πτώμα του βρισκόταν στό βοϋρκο του λιμανιού «γύρω από τό «Μίνως» συγκεντρώθηκε ή ήγεσία τής ΠΕΜΕΝ, γιά τήν άκρίβεια τά στελέχη του ΚΚΕ στό ναντεργατικό χώρο». Τί άνωνυμίες λοιπόν και πράσινα άλογα! Ό νεκρός είναι χρεωμένος στό ΚΚΕ και όφειλε νά τόν τυλίξει ή ίδια σιωπή, όφειλε νά μή βρεθεί ένας ώμος νά τόν σηκώσει. Άκριβώς εκείνη ή σιωπή πού, όπως καλά πρέπει νά θυμάται ό Πέτρος Εύθυμιου, τυλίξε και τούς δυό καταραμένους νεκρούς του Πολιτεχνείου, τόν Νοέμβρη του 80, τόν Κουμή και τήν Κανελλοπούλου, αυτούς πού κανένα προσκλητήριο νεκρών ποτέ δέ θά καλέσει.

Πάμε παρακάτω.

Συνεχίζει μ' ένα άκριβοδίκαιο καταλογισμό ενθύνων στην κυβέρνηση: «Βέβαια τό αίτημα γιά περισσότερους λιμενικούς, συνεχή έλεγχο τής ναυταςφάλειας και σταθμούς πρώτων βοηθειών είναι όχι άπλά έπιβεβλημένο αλλά έπιτακτικά αυτονόητο, πού κάκιστα δεκαοχτώ μήνες διαφορετικής διακυβέρνησης τής χώρας δέν τό χαν κάνει ήδη πράξη», γιά νά εξαφανίσει άμέσως μ' ένα ταχυδακτυλουργικό τέχνασμα τίσ έν λόγω ενθύνες: «Πάντως ή όργή τους βρήκε εύκολα τόν κοινωνικό και πολιτικό της στόχο: τό κράτος, τήν κυβέρνηση, πού γι' άλλη μιά φορά, έδειξαν τό άποτρόπαιο ταξικό τους πρόσωπο και χαρρακτηήρα». Επειδή λοιπόν ή κυβέρνηση, και τό κράτος έχουν μέν ταξικό πρόσωπο, όπως κάθε άνθρωπος μέ στοιχειώδη πολιτικό νού όφειλει ν' άναγνωρίσει, πλην όμως προφανώς δέν είναι άποτρόπαιο, γιατί έχουμε γνωρίσει και χειρότερα, ό

Υπάρχει ή πληροφορία ότι οι πρωταγωνιστές τής μεταφοράς του νεκρού ναντεργάτη Γ.Ζ. στό γραφείο του ύπουργού Κασιφάρα άντιμετωπίζουν κατηγορία «περιύβρισης νεκρού» και άπειλούνται μέ φυλάκιση μέχρι και δυό χρόνια. Ελπίζουμε νά μήν είναι αλήθεια. Αν όμως είναι, τί στάση θά κρατήσουν άραγε τά άρμόδια ύπουργεία, αλλά και ή συνδικαλιστική παράταξη και ή ήγεσία του ΚΚΕ; Κ.Β.

στόχος τής όργης των συντρόφων του Ζαρέντη ήταν ό εύκολος. Ό Πέτρος Εύθυμιου (προσέξτε γιατί εδώ θά βγάλει τόν άσσο από τό μανίκι), θά αναλάβει νά μάς άποκαλύψει τόν δύσκολο.

Οδηγίες προς τούς ναυτιλομένους

Τί διάλογο μαθαίνουμε τόσα χρόνια. Ότι «συνδικαλισμός δέν είναι βέβαια ό ρόλος του έφαρμοστή στις «είδικές συνθήκες» των γενικών πολιτικών καθηκόντων.

Συνδικαλισμός σημαίνει καθημερινός άγώνας στό κοινωνικό και πολιτικό πεδίο γιά τήν άνατροπή των όρων άναπαραγωγής του άστικου καθεστώτος...» Δηλαδή άπλά μαθήματα του συνδικαλισέσθαι. Νά λοιπόν πού ούδέν κακόν άιμός καλού. Νάτην ή θεωρία μας στιλπνή, σφαιρική και άπαστρέπτουσα. Και σέ τι δέ θά μπορούσε ν' αναφερθεί εδώ! Σέ ό,τι άνατρεπτικό και ζωογόνο έχει παώσει ή μαρξιστική σκέψη πάνω στό ζήτημα τής σχέσης συνδικάτου-κόμματος-κράτους. Θά μπορούσε νά μάς ξαναθυμίσει και τήν παλιά αλλά πάντα έπίκαιρη θεωρία γιά τόν μαφισμό του κράτους. Και γιατί όχι, άκόμη και ή έμπειρία τής πολιτιστικής επανάστασης θά μπορούσε νά χρησιμοποιηθεί γιά νά δοθεί ή άλλη όπτική μέ άφορμή τό πτώμα του νειτεργάτη.

Εντυχώς όμως διατηρούμε άκόμη τό αισθήμα του γελοίου. Αυτό πού σίγουρα έχουμε χάσει είναι τό έξής: Όταν μπαίνει εδώ και τώρα τό δίλημμα: μοναξιά του δρομέα μακρινών άποστάσεων ή διαλεκτική των τεχνικών τής έξουσίας, ή δεύτερη έπίλογή είναι σίγουρα μιά άλλη έκδοχή του «Πεθαίνω σαν χώρα».

Αναστασία Λαζαρίδου

* Θά μπορούσε βέβαια κάποιος νά σκεφτεί, μέ άρκετή δόση κακεντρέχειας, ότι δέν έχει περάσει και πολύς καιρός από τότε πού ό Πέτρος Εύθυμιου έγραψε γιά τά γεγονότα του Νοέμβρη του 80: «Ό κ. Παπανδρέου αισθάνθηκε τήν άλληλεγγύη του συμμετοχου στην έξουσία όταν κάλυπτε χωρίς όρους τή βαρβαρότητα των ΜΑΤ τή νύχτα τής Κυριακής. Γιατί οι λίγες χιλιάδες «έξτρεμιστές» μπορεί νά ήταν τό προείκασμα εκείνων πού θά συγκροούνταν του χρόνου μέ τήν άστυνομία τής Πασοκικής κυβέρνησης».

(Αντιθέσεις, τεύχος 3).

Επειδή όμως ή λήθη στό παρελθόν άποτελεί πιά γενικευμένη κατάσταση στό δημόσιο βίο, ή άποκατάσταση τής ιστορικής μας μνήμης δέ θά ξεκίναγε βέβαια από τόν Εύθυμιου.

Τά βίτσια του Γράμμου

Κάτι «πολύ παράδοξο» συνέβη στο κοινοβούλιο στις 8-4-83. Για πρώτη φορά ύπουργός της «αλλαγής» δηλώνει επίσημα, ότι στον τομέα του δεν έγινε καμιά αλλαγή και ότι δεν υπάρχει πρόθεση να γίνει.

Η «φοβερή» αυτή όμολογία ανήκει στον ιερολοχίτη και μετέπειτα ένδοξο Γραμματόμαχο Στρατηγό Δροσογιάννη. Τήν κάνει απαντώντας σε επερώτηση βουλευτών της Ν. Δημοκρατίας για τη δράση «αναρχικών» μέσα στο στράτευμα που δηλώνει ότι θα τους πατάξει.

Αποτελέσματα: α) Ίκανοποίηση και πολιτική συμφωνία της δεξιάς αντιπολίτευσης που διασκεδάζεται με φιλοφρονήσεις και με μνήμες παλαιών όνειρων προς τόν κ. Δροσογιάννη.

β) Άποδοξη των δηλώσεων από την κυβέρνηση, εκτός από το σημείο για τόν από Βορρά κίνδυνο που τό ίδιο βράδυ με κυβερνητική δήλωση μεταστρέφεται.

Πρόκειται για μιά ακόμη επιβεβαίωση της πολιτικής του Πασόκ για τόν Στρατό. Αύτη τη φορά όμως είναι άμεση και γίνεται χωρίς ενδοιασμούς.

Φαίνεται ότι οι προσπάθειες των

μετεμφυλιοπολεμικών κυβερνήσεων της δεξιάς για τη διατήρηση και ενίσχυση του στεγανού του Στρατού μέσα στο υπόλοιπο κοινωνικό σώμα, πρόκειται να συνεχισθούν απ' την κυβέρνηση του Πασόκ.

Οι προεκλογικές υποσχέσεις για εκδημοκρατισμό του Στρατού, για ελεύθερη διακίνηση των ιδεών μέσα στους στρατώνες, για τη μείωση της θητείας κ.τ.λ. έμειναν στο επίπεδο του λόγου.

Καί τά αιτήματα των επιτροπών στρατιωτών που είναι σχεδόν ίδια με κείνες τις υποσχέσεις θεωρούνται κωμικά και γελοία.

«Οι αναρχικοί δεν θά γλιτώσουν». Σίγουρα μόνο ή προβοκατορολογία μένει σαν τρόπος αντιμετώπισης. Καί οι επιτροπές στρατιωτών, ένωτικά σχήματα που άγκαλιάζουν φαντάρους με διάφορες πολιτικές απόψεις έφ' όσον δέχονται να παλέψουν οργανωμένα για τη βελτίωση των συνθηκών ζωής τους, χαρακτηρίζονται σαν ύποπτες σαν πράκτορες των Τούρκων, σαν λιθανοί δολοφόνοι, σαν αναρχικοί.

Τελικά κωμικοί είναι οι φαντάροι ή μήπως ή άνοδος του Πασόκ στην έξουσία σήμανε τό τέλος μιάς κωμωδίας ή καλύτερα ενός σατιρικού δράματος;

Γιώργος Καραζάνος

Φάρμακο φαρμακερό

Στά ζοφερά χρόνια της Δεξιάς, ήταν κοινό όλων των εύαγγελιζομένων τη λύτρωση, οι εκλογές ακόμη και στο πιο άσημαντο σωματείο (έπαγγελματικό, εργατικό κ.ά.) να καταχωρούνται στο βιβλίο συλλογής ύπογραφών για τήν «άλλαγή», που ή συνεχής πάχυνσή του παρείχε τις πρώτες ενδείξεις για τήν τελική νίκη. Κάθε ύπεύθυνος πολιτικός φορέας άντλούσε απ' αυτό τήν πειστικότητα των επιχειρημάτων του και τή δυναμική παρουσία του. Όταν τήν Κυριακή 10 Απριλίου άνοιξαν οι κάλπες στο σύλλογο των «άκτημόνων» φαρμακοποιών (Πανελλήνια Ένωση Φαρμακοποιών), τά άποτελέσματα έμειναν άωρούμενα

χειρήση, και οι εύγενώς προσφερόμενοι να βοηθήσουν ξαναγυρίζουν «άναγκαστικά» στους παλιούς ρόλους. Οι προβληματικές «προβληματίζονται και προβληματίζουν» περιμένοντας άνωθεν έντολή, ένώ οι φαρμακοποιοί άφού διπλώσαν τά πανώ και τις σημαίες άνέθεσαν σε εκπροσώπους τους, τή συνέχιση του άγώνα. Κάπου όμως μπερδεύτηκαν και έτσι πλειοψήφισε ή Δεξιά σ' ένα όργανο που δημιουργήθηκε απ' τήν κυβέρνηση του ΠΑ.ΣΟ.Κ για τήν έξυγίανση του φαρμάκου. Κωμικοτραγική ή αντίφαση όσο και διδακτική. Άς μή ξεχνάμε έξάλλου πώς κι αύτοί άνθρωποι είναι και ή οικονομική κρίση τής έποχής μπορεί να τους κάνει να μεταθέσουν τήν έπίλυση του προβλήματος για άργότερα.

Ζήνων Πιτσέλης

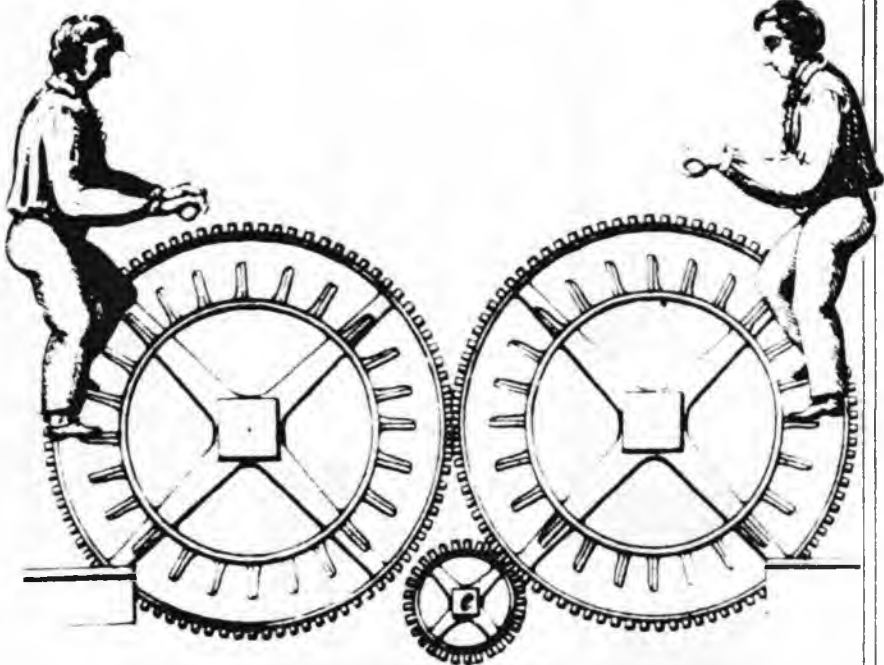
οχολία...οχολία...οχολία...οχο

άναζητώντας καταχώρηση. Γιατί; Αναφέρουμε μόνο τά άποτελέσματα αυτά: ΔΗ.ΚΙ.Φ.(Δεξιά) 118 ψήφοι και 3 έδρες, «ΑΛΛΑΓΗ - ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ» (;) 38 ψήφοι και 1 έδρα Α.Σ.Ε.Φ. (ΚΚΕ έσωτ.) 22 ψήφοι και 1 έδρα, ένώ τό ΚΚΕ έμεινε έξω απ' τό χορό με 18 ψήφους και 0 έδρες. Οι εκλογές έγιναν για τήν άνάδειξη εκπροσώπων απ' τή μεριά τής Π.Ε.Φ. στο συνέδριο τής Ομοσπονδίας Φαρμάκου που γίνεται για πρώτη φορά και εγκαινιάστηκε με τό θεσμό του Ε.Ο.Φ. Ένα χρόνο πριν, όταν τό χρονίως νοσούν «κύκλωμα φαρμάκου» εισερχόταν σε κρατικό νοσηλευτήριο (βλ. Έθνικός Όργανισμός Φαρμάκου) προς έντατική θεραπεία, ή συγκυριακή στάση πολλών σχετικών με τό φάρμακο μεταφραζόταν από πολλούς σε ένδική στάση μπροστά σ' ένα τέτοιο εύαίσθητο ζήτημα, όπως π.χ. ή «οικειοθελής» προσφορά των προβληματικών φαρμακοβιομηχανιών να ένδυθούν τήν πατροπαράδοτη φουστανέλα κόντρα στις παραδές πολυεθνικές. Με τήν ίδια λογική οι φαρμακοποιοί - και ιδιαίτερα οι άκτήμονες που οι διεκδικήσεις τους δέ νοθεύονται απ' τόν παράγοντα φαρμακείο - κρίθηκαν άντικειμενικά προοδευτικοί και έπιζητούντες τήν έξυγίανση, παρόλο που τό άγωνιστικό παρελθόν τους έχει να έπιδείξει μόνο στενά συντεχνιακά αίτήματα. Η δυναμική του «μικρομεσαίου», παρέσυρε τις όποιες έσωτερικές αντιθέσεις (σαν άντανάκλαση διαφορετικών ιδεολογιών) συνενώνοντας τόν κλάδο στά μάτια του κόσμου. Η μέχρι τό σημείο αυτό συμπεριφορά λησμονήθηκε καθώς και ή πιθανή συμμετοχή τους στή διαμόρφωση τής ύπάρχουσας κατάστασης. Η άσπρη μπλούζα που όριζε και τήν άπόσταση απ' τους κοινούς θνητούς δέ φάνηκε νέ έχει λερωθεί πουθενά άνεπανόρθωτα και συνεχισε να παρέχει τήν έγγυση του έπιστήμονα - Φαρμακοποιού. Σήμερα ό άσθενής που λέγεται «κύκλωμα φαρμάκου» άρνείται τήν έγ-

Μιά από τις κύριες προθέσεις του νέου Ποινικού Κώδικα είναι η πάταξη των «χούλιγκανς», των «τσαντάκηδων», των «καμικάζι», των «άναρχοαυτονομων» και γενικά των «άντικοινωνικών στοιχείων». Πρόκειται δηλαδή για μία κατά μέτωπον επίθεση της εξουσίας έναντιόν κάποιων - σχεδόν αποκλειστικά - νέων του κοινωνικού περιθωρίου, οι πρακτικές των οποίων ορθώνουν τις τριχές της κεφαλής κάθε νοικοκύρη, ανεξάρτητα πολιτικών πεποιθήσεων.

...Ένας άνθρωπος που περιπλανιέται και ζητιανεύει θεωρείται αλήτης και μαγαπόντης... Στη διάρκεια της φυλάκισής του πρέπει να μαστιγώνεται όσες φορές και όσο κρίνουν οι ειρηνοδίκες... Τους αδιόρθωτους και επιχειρόζυγους αλήτες πρέπει να τους χαράζουν με καυτό σίδερο το γράμμα R (Rogue) στον αριστερό

Έτσι, σύμπας ό προοδευτικός τύπος άνεχάρη. Όχι μόνο γιατί ή κρατική έξουσία διαχωρίζει τήν «καθαρή» πολιτική (δηλαδή τις δραστηριότητες των κοινοβουλευτικών κομμάτων) από τούς τεχνιμπόνδες (ἐπιτέλους, μετά από 9 χρόνια εντίμου βίου των κομμάτων και άκρας περιφρούρησης των εκδηλώσεών τους). Αλλά, διότι ή σοσιαλιστική κυβέρνηση ανέλαβε μέ θάρρος νά αφανίσει από πρόσωπου γής τις έπιπτώσεις πού έχει ή σημερινή κρίση στους νέους και ιδιαίτερα τούς άνεργους.

«... Ἀντίθετα, οἱ σωματικά γεροὶ ἀλητρες μαστιγώνονται καὶ φυλακίζονται. Σύμφωνα μὲ τὸ νόμο τοὺς δένουν πίσω ἀπὸ ἓνα κάρο καὶ τοὺς μαστιγώνουν ὥς πού νά τρέξει αἷμα ἀπὸ τὸ κορμὶ τους, ἐπειτα τοὺς βάζουν καὶ ὀρκίζονται πὼς θὰ ἐπιστρέψουν στὸν τόπο πού γεννήθηκαν, ἢ ἐκεῖ πού κατοικοῦσαν τὰ τελευταῖα τρία χρόνια, γιὰ νὰ «δουλέψουν» (*to put himself to labour*).

...Όταν συλληφθεί κανείς για δεύτερη φορά ν' αλητεύει, τό μα-
στίγωμα επαναλαμβάνεται καί
τοῦ κόβουν τό μισό αὐτί. Σέ περι-
πτωση ὅμως νέας ὑποτροπῆς χα-
ρακτηρίζεται μεγάλος ἐγκλημα-
τίας καί ἐχθρός τῆς κοινωνίας καί
ἐκτελεῖται...

ὦμο και νά τοὺς στέλνουν σέ κα-
ταναγκαστικά ἔργα, κι ἂν τοὺς
ξαναπιάνουν ἐπαυτοφώρῳ νά ζη-
τιανεύουν νά τοὺς ἐκτελοῦν χωρὶς
οἶκτο.

(Κ. Μάρξ, «Τό Κεφάλαιο», τόμος Ι, «Αίματηρή νομοθεσία ενάντια στους απαλλοτριωμένους από τά τέλη του 15ου αιώνα. Νόμοι για τό κατέβασμα του μισθού έργασίας», σελ. 758 έπ. Έκδόσεις «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ» Άθήνα 1978).

T.M.

Ὁ πρόσφατος διορισμός νέας διοίκησης στην ΑΔΕΔΥ ἐπιβεβαιώνει μιὰ δίχως ἀμφιβολία ιστορική πρακτική. Ἀπὸ τὸ 1945 καὶ μετὰ ἔχει ἐπικρατήσει νὰ ἀμφισβητοῦν οἱ συνδικαλιστές ποὺ ἀπολαμβάνουν τὴν ἐμπιστοσύνη τῆς ἐκάστοτε νεοπαγοῦς κυβέρνησης τὸ κύρος τῶν ἀρχαιρεσιῶν ποὺ ἀνάδειξαν τὴ διοίκηση μιᾶς συνδικαλιστικῆς οργάνωσης.

Παραπέμπεται τότε η περίπτωση
στά δικαστήρια, τα όποια, (άν δε-
χτούν τόν άκυρο χαρακτήρα της
έκλεγμένης διοίκησης) διορίζουν
καινούργια διοίκηση. Τά παραδείγ-
ματα είναι άφθονα στην ιστορία της
ΓΣΕΕ:

1945 (Χατζηδημητρίου), 1949 (Μακρή), 1964 (Παπαγεωργίου), 1974 (Παπαγεωργίου), 1981 (Χατζηβασίλειου).

Ἐπιχειρήματα σάν αὐτὰ ποὺ ἤδη ἐκθέσαμε ἐπικαλέστηκε καὶ ἡ σημερινὴ διοίκηση τῆς ΓΣΕΕ (βλ. καὶ τὴν παραδοχὴ τοῦ προέδρου τῆς, «Καθημερινή» 3.3.83). Διακηρυγμένος στόχος τῆς εἶναι ἡ προετοιμασία «ἐνὸς συνεδρίου γνήσιου, δημοκρατικοῦ καὶ ἀντιπροσωπευτικοῦ μὲ τὴν ἐγγραφή ὅλων τῶν συνδικαλιστικῶν ὁργανώσεων». Οἱ πρῶτες

διαδικασίες για το συνέδριο (πού
 ορίστηκε για τον Οκτώβριο) έχουν
 ήδη ξεκινήσει. Από προοπτική ά-
 ποψη τὰ πράγματα δέν είναι ιδιαι-
 τερα ευόιωνα για τή σημερινή διοί-
 κηση. Ή δεξιά αντιπολίτευση πού
 προμάνει στο ΕΚΑ (Καρακίτσος)
 έχει πάρει μιὰ διπλή απόφαση: Νά
 οργανώσει τό συνέδριο τοῦ ΕΚΑ
 ἀπό τό ὁποῖο θά ἀπέχει (κι ἔτσι νά
 προκαλέσει σύγκρουση τῶν δυνά-
 μεων τῆς παραδοσιακῆς ἀριστερᾶς
 προσδοκώντας μιὰ νίκη τοῦ ΚΚΕ
 μέ προφανεῖς πολιτικῆς συνέπειες).
 Καί ταυτόχρονα νά μήν ἔχει συμμε-
 τοχή στό συνέδριο τῆς ΓΣΕΕ. Ή
 ἀπουσία τοῦ ἀντίπαλου δέους τῆς
 δεξιᾶς θά περιμοδοτήσει ἔτσι ἑμμε-
 σα μιὰ ἀναμέτρηση ΠΑΣΟΚ ΚΚΕ
 μέ ἀμφίβολα γιά τό ΠΑΣΟΚ ἀποτε-
 λέσματα.

Ἡ ιστορική πρακτική διορισμοῦ διοικήσεων ἐξυπηρετεῖ πολλαπλοὺς στόχους. Παρέχει χρόνο καὶ δυνατότητες στὴ διορισμένη ἡγεσία νὰ διαμορφώσει κατάλληλους συσχετισμοὺς ποὺ συνδυεῖν μὲ ἀνάλογες μεθοδεύσεις (π.χ. προσέλαση ἐργατικῶν στελεχῶν μὲ βάση ἓνα σύ-

στημα συνδικαλιστικής έκλογικής πελατειας). Έτσι εξασφαλίζει εννοικούς όρους για την έκλογή της στις επερχόμενες άρχαιεσιες. Διευκολύνει τό πέραςμα τής εισοδηματικής πολιτικής τής έκάστοτε κυβέρνησης στους εργαζόμενους. Τέλος έλέγχει (κυρίως μέσα από τις πρωτοβάθμιες όργανώσεις) σ' ένα ενρύτερο φάσμα τούς βασικούς συνδικαλιστικούς θεσμούς.

Προϋπόθεση για όλα αυτά είναι η έξαρτηση των συνδικαλιστικών οργανώσεων και παρατάξεων από τον πολιτικό τους φορέα. Αυτό προκαλεί δυο κυρίαρχες τάσεις στο συνδικαλιστικό κίνημα: Σ' ό,τι αφορά τις κυβερνητικές συνδικαλιστικές δυνάμεις διοικητική και οικονομική υποταγή στην πολιτική εξουσία. Σ' ό,τι έχει να κάνει με την αντιπολίτευση (κι ως το 1981 αντιπολίτευση ήταν η παραδοσιακή άριστερά) γραφειοκρατικοποίηση του συνδικαλιστικού αγώνα και απόκριση του κοινωνικού του περιεχομένου...

Βαγγέλης Χατζηβασιλείου

«Διαφωνώ με ό,τι λες, αλλά θα υπερασπιστώ μέχρι θανάτου το δικαίωμά σου να το λες»

ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ

Η ΧΘΕΣΙΝΗ

ΛΕΒΗΤΑΣ; Η ΑΝΑΚΡΙΣΗ ΠΕΛΑΓΩΜΕΝΗ

ΔΕΝ ΘΑ ΠΕΡΑΣΕΙ Ο ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΣ

■ Πρόσφατα στο Ναύσταθμο Σαλαμίνας, σημειώθηκε έμρημάς. Συνελήφθη ναύτης, που είπε ότι πρόσωπο της ΚΝΕ του υπέδειξε να βάλει τη φωτιά. (Για το περιστατικό αυτό ο κ. Δροσσιγιάννης είπε, ότι πρόκειται για ναύτη διανοητικά καθυστερημένο, που έβραλε φωτιά σε κάτι σταυπίδι).

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ 9/4

Ι. ΣΤΑΘΟΠΟΥΛΟΣ: Για τη χαλάρωση της πειθαρχίας στο στρατό, βαρειά ευθύνη έχει η πολιτική ήγηση του υπουργείου Έθνικής Άμυνας. Δεν αναφέρωμαι προσωπικά στον κ. ύφυπουργό, τους άγώνες του όποιου τιμώ κατά τη διάρκεια των πολέμων και *ιδιαίτερα στο Γράμμο και στο Βίτσι* και κατά τη διάρκεια της δικτατορίας.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 9/4

Η σημασία την όποιαν έδωσαν ο κ. Δροσσιγιάννης εις τας προσπάθειες των αναρχικών να διαβρώσουν το στράτευμα, φαίνεται και από την υποβάθμιση την όποιαν έκαμε συγκριτικώς διά τας κλαδικές πολεμικού ύλικού από στρατιωτικούς μονάδας, αφού έπλεν ότι οι κουκουλοφόροι στρατιώται δεν είναι εύκολον να συλληφθούν, έπειδή εμφανίζονται εις πανεπιστημιακούς χώρους, όπου ίσχυει το πανεπιστημιακόν άσυλλον.

Διαβεβαιώσαν ότι δεν δικαιολογείται άνησυχία διά την κατάστασιν των Ένόπλων Δυνάμεων διότι «μόνον οι ηγήτορες έναλλάσσονται ενώ παραμένουν οι ούται διαταγαι και κανονισμοί».

ΕΣΤΙΑ

Τις κλάρες τους για στιφόδο κύριε Σκουλαρική

ΕΛ ΟΡΑ 6/4

■ Στα χέρια των πρασινοφρουρών οι κλεμμένοι ασύρματοι της Τροχίας

ΕΛ ΟΡΑ 31/3

■ Πρασινοχαφίες κάρφωσε πολίτη

ΒΡΑΔΥΝΗ 6/4

■ Βουλευτής του ΠΑΣΟΚ ξυλοκόπησε πρασινοφρουρό

ΒΡΑΔΥΝΗ 6/4

■ Οι κλαδάρχες άπολούν τώρα και... άγιους!

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ 30/4

Τά σκυλιά του... ΠΑΣΟΚ

ΦΛΩΡΙΝΑ, Δευτέρα

Ο ΝΟΜΑΡΧΗΣ Φλωρίνης είναι τόσο ζωόφιλος ώστε διέθεσε 10.000 δρχ. για τα άδέσποτα σκυλιά της πόλεως.

Ο κ. Νομάρχης παρέδωσε τις 10.000 δρχ. σε τρεις μοθήτριες - και οι τρεις είναι κόρες στελεχών του ΠΑΣΟΚ Φλωρίνης - για να αγοράσουν τροφή για τα σκυλιά.

Δέν έγινε γνωστό αν οι τρεις μοθήτριες έχουν έντολή να ταίζουν μόνο τα σκυλιά... της κλαδικής.

ΒΡΑΔΥΝΗ 1/4

■ Ταξίδια και παλάβρες

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ 30/3

■ Τα γραφεία τύπου άλλαξαν τώρα ρόλο

ΘΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΗΣΟΥΝ ΣΑΝ ΤΑΒΕΡΝΕΣ;

ΒΡΑΔΥΝΗ 2/4

Ο... ΚΟΛΠΑΤΖΗΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ Η ΛΥΣΗ ΤΗΣ ΣΑΠΟΥΝΑΔΑΣ

ΕΛ ΟΡΑ 4/4

Δοκιμές με το «Γκόλφω» μέσα σε έκκλησία!

Κουλτουριάρηδες και προοδευτικοί οι κάτοικοι που μπήκαν στο Ναό.

Έκαναν δοκιμές θεατρικού έργου μέσα σε έκκλησία, ενώ κόπνιζαν και έπιναν καφέ εντός αυτής!

ΕΛ ΟΡΑ 2/4

ΓΙΑ... «ΕΓΚΑΤΑΛΕΙΨΗ ΕΓΚΥΜΟΝΟΥΣΗΣ»

Παπός κατηγορείται από κλητλανάφτισσα

ΚΑΙ... «ΠΑΡΑΒΙΑΣΗ ΙΕΡΟΥ ΧΩΡΟΥ!»

ΑΥΡΙΑΝΗ 31/3

«Ο Θεοδωράκης καλεί το λαό στην έκκλησία»

ΝΕΑ 4/4

Μαύρη Μαγεία με ταμπουρά και ψαλμούς

ΒΗΜΑ 10/4

Τό ωχ θεέ μου! του κ. Καραμανλή

Άναστεναγμός βαθύς πού τον συνοδεύει τό επίφωνήμα:

« Όχ, θεέ μου...», άκούγεται συχνά - τώρα τελευταία - από τόν Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Κων. Καραμανλή.

Και όσοι τυχαίνει να βρίσκονται κοντά του παρατηρούν πώς μία μόνιμη σχεδόν

Ο ΒΟΡΓΙΑΣ

Μά είναι δυνατόν να συμβαίνουν αυτά; Είναι δυνατόν ο λαός, με τα χρημάτα του - από τόν πακτωλό του Προ-πό, όπως κατηγγέλλη - να τροφοδοτεί περιοδικό, με θέματα σκληρού πορνό, για να διαφθειρονται τα παιδιά του; Να ώθούνται στη σεξουαλική διαστροφή; Να υποβάλλωνται στην άγωγή εκείνη του εκφυλισμού, που έτοιμάζει άποκρουστικά, άποτροπιαστικά, άντικεινώνικά ένεργούμενα της άνωμαλίας, ικανά για την κατερείπωσιν κάθε άρχης, πού άποτελεί είδοποιόν διαφοράν από τό κτήνος; Και είναι δυνατόν κλειδούχος, που άνοίγει τόν όχετόν, για να περάσουν τα υποπροϊόντα της σήψεως, να είναι ύφυπουργός Κυβερνήσεως, οιασδήποτε Κυβερνήσεως, στη συγκεκριμένη δέ περίπτωση της Νέας Γενιάς; Φαίνεται άπίστευτον...

ΕΛ ΟΡΑ 7/4

ΤΡΟΧΟΝΟΜΟΣ ΠΑΡΙΣΤΑΝΕ ΤΟ... ΒΑΡΕΙ ΓΙΑ ΝΑ ΣΤΑΜΑΤΗΣΕΙ ΤΟ ΜΟΤΟ

ΕΘΝΟΣ 2/3

Στά σχέδια έκτάκτου άνάγκης θά μετέχουν σε τρία διακεκρίμενα έπιπεδα ο πληθυσμός, ή αυτοδιοίκηση και ή κεντρική διοίκηση με ξεκαθαρισμένους ειδικούς ρόλους.

ΒΗΜΑ 27/3

Πρώτο μέλημα της Ν.Δ. ή ένίσχυση των πτηνοτρόφων

ΒΡΑΔΥΝΗ 8/4

ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΕΣ ΚΟΤΕΣ

Εμείς μπορούμε να μαστε σίγουροι, μόνο για τις στιγμές, τις θεωρητικές ίσως, της άκρατης ευτυχίας της κότας, πού όσο κι αν σάς παραξενεύει είναι πολύ ρομαντικές.

Οι κότες είναι πανευτυχείς κατά την άνατολή του ήλιου και κατά τη δύση του. Και τότε, γεμάτες ευτυχία, γεννάνε τό πρώτο τους αυγό 3-5 τό πρωί και τό δεύτερο 6-7 τό άπογευμα. Έδώ σφείλω να όμολογήσω άδυσναμία ν' άπαντήσω στο έρώτημα, ποσο ευτυχισμένες είναι οι κότες της Φινλανδίας, όπου για έξι μήνες, υπάρχει και ο «ήλιος του μεσονυχτίου».

ΒΗΜΑ 10/4

Σκοτώθηκαν «μερικά ότομα» από σεισμό στην Κίνα!

ΒΡΑΔΥΝΗ 7/4

κατήφεια σκιάζει τό πρόσωπό του, που άλλοτε - παλιά - ήξερε να τό καλύπτει με μία μάσκα «κατό παραγγελία», χωρίς ν' άφήνει να φανεί ή πραγματική ψυχική του κατάσταση.

Τι συμβαίνει, άραγε στάν πρόεδρο;

ΕΛ ΤΥΠΟΣ 11/4

«Κάθε παρανομία πανώ στα πεζοδρόμια πρέπει να καταγγέλλεται. Πρέπει όλοι οι παράνομοι να νιώσουν κυνηγημένοι» λέει ο κ. Μπέης. Κι αυτό καλείται να τό κάνει ο πολίτης. Δέν είναι κάποιο άσηκωτο φορτίο, παντού συμβαίνει. Συνιστά ο δόημαρχος

ΒΗΜΑ 3/4

«Τής τρελής» από πυρκαγιά σε ψυχιατρείο

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 8/4

ΜΠΟΡΓΚ Δέν βρίσκει καρφι να κρεμάσει τη ρακέτα του...

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 3/4

Τό κέφι δέν έλλειψε από τις χθεσινές έκλογές

■ Ψηφοταρίες, στη Βιομηχανική
■ Πυρκαγιά στη Σιβιτανίδειο
■ Οι πρωτοετείς ψηφίζουν πρώτοι

ΑΥΓΗ 7/4

ΜΕ ΤΟ ΜΑΧΑΙΡΙ ΣΤΟ ΛΑΙΜΟ ΤΗΣ ΜΙΚΡΗΣ ΤΗ ΛΗΣΤΕΨΑΝ

Το μαχαίρι στο λαιμό ενός 18μηνου (δεκαοχτώ μηνών!) κοριτσιού έβραλον χθες τό πρώι δυο ληστές. Έτσι μού έβραλον το μαχαίρι, δείχνει ή μικρή με τό φοβο στα μάτια

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 30.3

Οι άκροαριστερές οργανώσεις στόχος τώρα των έρευνών

■ Οι άνακρίσεις για την όμαδική δολοφονική άπόπειρα στρέφονται τώρα πρós τις έξτρεμιστικές οργανώσεις της Άκρας Άριστερας

ΒΡΑΔΥΝΗ 7/4

Περίστροφo είχε σπίτι του μεταφραστής της ΕΡΤ ΘΕΟΦΕΙΤΟ ΥΠΟΠΤΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΦΟΝΟ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

ΑΥΡΙΑΝΗ 8/4

■ Στά πλαίσια των έρευνών πιάστηκε μεταφραστής της ΕΡΤ γιατί είχε σπίτι του δυό κυνηγετικά όπλα και μία μπερέτα περίστροφo

ΑΥΡΙΑΝΗ 8/4

Στό χώρο των άκροδεξιών οι έρευνες για τούς βομβιστές

■ Στό χώρο των άκροδεξιών έντείνονται οι έρευνες για την άνακάλυψη των βομβιστών του Διδυμότειχου μετά την άνάληψη ευθύνης από άκροδεξιά όργάνωση

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ 7/4

Α. ΚΥΡΚΟΣ Γνωστή ή ταυτότητα των δολοφόνων

■ «Δέν μός γελάτε κύριοι δολοφόνοι. Η ταυτότητά σας είναι γνωστή. Είστε εκείνοι, ντόπιοι και διεθνείς, που χρόνια τώρα ποσχίζετε να καταστρέψετε τη δημοκρατική πορεία και να έμποδίσετε τό λαό να βγει από τό καθεστώς της εξάρτησης και της ληστρικής έκμετάλλευσης»

ΑΥΓΗ 5/4

Εγώ είμαι η νέα Γυναίκα...

Γράφει ο ΑΡΤΕΜΗΣ ΜΑΤΣΑΣ

ΡΕΠΟΡΤΑΖ ΑΦΙΕΡΩΜΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΔΑ

■ Σέξ με τρεις άνδρες προκαλεί στη γυναίκα καρκίνο

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ 1/4

■ Οι γυναίκες είναι... έπτάψυχες

ΒΡΑΔΥΝΗ 7/4

■ Άνεκπληρωτοι οι πόθοι των άντρών...

Δέκα χρόνια κράτησε ή έρευνα

ΒΗΜΑ 3/4

■ Πότε χάθηκε ή... «τιμή» της Κατερίνας;

ΕΘΝΟΣ 6/4

■ Σε πρώτο ρόλο γυναίκες στο ναρκωτικό

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 7/4

■ Καταργήθηκε ή άρχηγία του άνδρα

ΝΕΑ 31/3

■ Όταν ξύπνησε ήταν γυμνή και βιασμένη

ΕΘΝΟΣ 30/3

■ Η δεκαεννιάχρονη ΠΑΤ την ΠΑΤησε

ΑΥΡΙΑΝΗ 30/3

■ Τρία θερμά γυναικεία κεφαλάκια

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ 6/4

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

Ειδικά για έμάς πρέπει να παραδεχτούμε ότι και ο Έλληνας και ή γλώσσα πολλά όφειλουν στη γυναίκα και ιδιαίτερα στην άπλη νοικοκυρά που ζυμωνε τό χριστόψωμα και με τό έθιμά της, τόν κλήδωνα και τά τραγούδια της ταβλας, μετεδίδε, άκόμη και σε χρόνους σκοτεινούς, από γενιά σε γενιά, ολόζώντανη τη δημοτική γλώσσα... τη γλώσσα μας

« Έκ γυναικός πηγάζουσι τό κρείσσον »

ΑΡΤΕΜΗΣ ΜΑΤΣΑΣ

ΓΙΑΤΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Ούτε για πιπί δέν πάσι μόνος του ο Βλάσης...

Παρα τη διαφορά της ηλικίας τους - δέν θα πλησιάζει και τα δεκαπέντε χρόνια, - ή Αλικη Βουγιουκλάκη δέν άφήνει από κοντά της τόν Βλάση Μπανάτο. Φαίνεται ότι κοντά του βρήκε αυτό που μάταια έψαχνε τόσα χρόνια και δέν διατοχεί να τό δείχνει στις βραδινές της έμφανίσεις σε κοσμικά παμπς της Αθηνάς. Το καλοκαίρι εξαλλου θα πρωταγωνίστησουν μαζί στο θεατρικό μιουσικάλ «Καν-Καν», που έτοιμάζει ή Βουγιουκλάκη

Και κατι άκόμη. Τον χειμώνα λένει ότι ή Αλικη θα ανεβάσει τη «Γυναίκα του Μπελογιάννη»

ΕΛ ΤΥΠΟΣ 11/4

Σήμερα είναι 22 χρονών έχει ένα τυχία των ΚΑΤΕΕ κι είναι άνεργη 3,1/2 όλοκληρα χρόνια. Τί άλλο καλύτερο μπορεί να όνειρευτεί, μετά από τόσες ταλαιπωρίες, από τη σιγουριά της δημοσίας υπηρεσίας;

«Σκέφτηκα λειπόν τη χωροφυλακή. Ο αξιωματικός μού είπε ότι δέν προσλαμβάνονται πιά γυναίκες χωροφυλακές. «Μηπως παίρνετε ένωμοτάρχισσες;» ρώτησα. Παραξενεύτηκε. Γυναίκες ένωμοτάρχισσες. Άκόμα κι αυτές που έχουν προσληφτεί σαν άπλές χωροφυλακινες για να φτάσουν στο βαθμό του ένωμοτάρχη πρέπει να φάνε πολλά καρβέλια, κι άς έχουν - σσες έχουν - άπολυτήριο λυκείου»

Δηλαδή, ένας άντρας με στοιχειώδη παιδεία μπορεί να μπει στο σώμα της χωροφυλακής κατευθειαν σαν ένωμοτάρχης και να έχει υφισταμένη μια γυναίκα άνωτερη του σε μόρφωση και σε χρόνια υπηρεσίας!

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ 7/4

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ 1/4

ΒΗΜΑ 3/4

Ανάμεσα στα καινά ζητήματα της εποχής, της μόδας είναι και τα βασιανιστικά ερωτήματα για τη μοίρα του σύμπαντος και το τέλος της ύλης.

Παραλλαγές:

- Ο θερμικός θάνατος με την επίτευξη της θερμοδυναμικής ισορροπίας του σύμπαντος, όπου κανένα περιοδικό δέν θα εκδίδεται και όλα τα λουλουδάκια που στις μέρες μας ξεπετάνε θάχουν πιά μαραθεί.
- Ο ψυκτικός θάνατος εναλλακτικά με το σβήσιμο των άστρων και το άπειρο ξεχειλίσμα του άπειρου σε θερμοκρασίες γύρω στο απόλυτο μηδέν: Αν δέν μās τήν παίξει ή βαρύτητα, τότε οι μαύρες τρύπες, σάν απορροφητική σκούπα, όσο πιό δυνατές είναι (τόσο μεγαλύτερη βαρύτητα ασκούν), τόσο πιό πολλή ύλη και άστρική σκόνη θά ρουφάνε, και πάει λέγοντας, ώσπου μιάς ημέρας ή τελευταία μαύρη τρύπα θά καταπιεί τήν προτελευταία που μέσα της θάχει τό υπόλοιπο σύμπαν και τότε (σε 10^{14} χρόνια) τήν έχουμε βαμμένη. Πιό εναλλακτικά και πολύ νωρίτερα, στην «κβαντομηχανική εποχή» (σε περίπου 10^{20}) χρόνια, λόγω «κβαντικών διακυμάνσε-

(Παρενθετούλα: Υπάρχουν στις ΗΠΑ κάποιες θερησκευτικές σχέτες που προωθούν σε 17 πολιτείες σχέδιο νόμου για τήν καθιέρωση και διδασκαλία από τά σχολεία της ιδεολογίας της Γένεσης σε ισότιμη βάση με τη θεωρία της εξέλιξης. Σύμφωνα μ' αυτούς, ή ζωή στη γή ήταν καινοτόμος πρωτοβουλία κάποιου υπερφυσικού όντος πριν 6.000 χρόνια. Στην Καλιφόρνια, οι επιστήμονες του Ίνστιτούτου για τήν Έρευνα της Γένεσης προβάλλουν μιάν άτράνταχτα μοναδική στην απλότητα και ταυτολογία της απόδειξη: «Ο Δημιουργός πρέπει να είναι σίγουρα θεός, αν τά καταφέρνει να δημιουργήσει τό σύμπαν από τό τίποτα». Μάγος είσαι; Τέλος της παρενθέσεως).

Όπως στο παραπάνω φαιδρό παράδειγμα της Γένεσης, όλες οι θεωρίες περι Τέλους και Αρχής και των αντίστοιχων «μετά» και «πριν» έχουν πάρει τις προφυλάξεις τους από τήν έρμηνεία των φυσικών φαινομένων. Οι προβληματισμοί «πώς έγινε» και «πώς θά τελειώσει» δέν είναι τυχαία και άγαπημένοι προβληματισμοί της Βίβλου, του Ταλμουδ, ή του Κορανίου, διότι έμπειρέχουν και τις φιλοσοφικές απαιτήσεις πιστεώς τους.

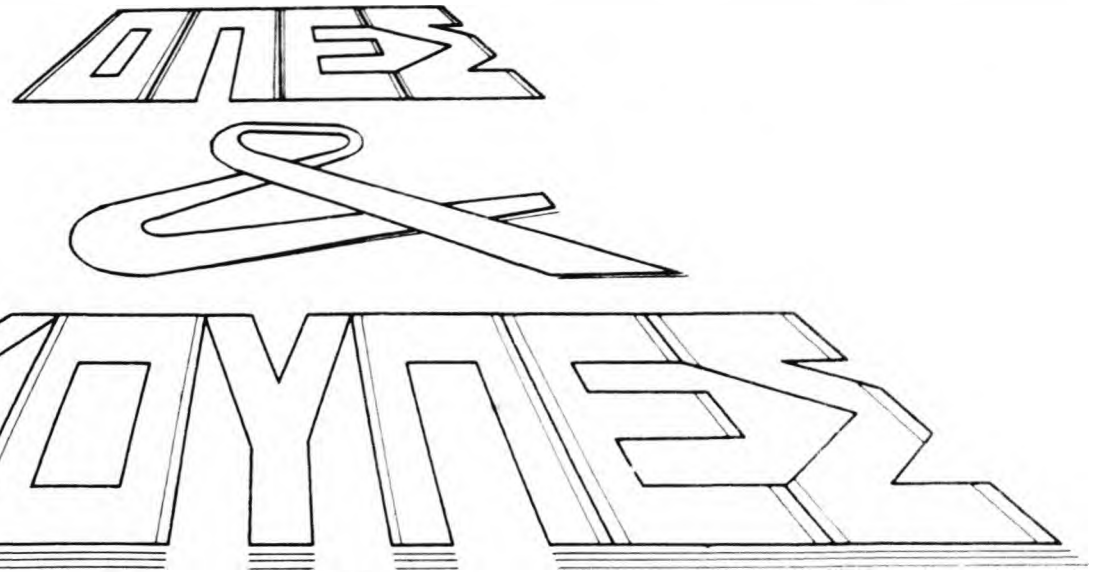
Όταν δέν αναλύεις τις νομοτέλειες στις οποίες υπακούουν οι φυσικοί νόμοι και δέν αναζητάς

Δημιουργού προς άπονομήν δικαιοσύνης (βλ. Λευτέρα Παρουσία, ανάσταση και τά τοιαύτα).

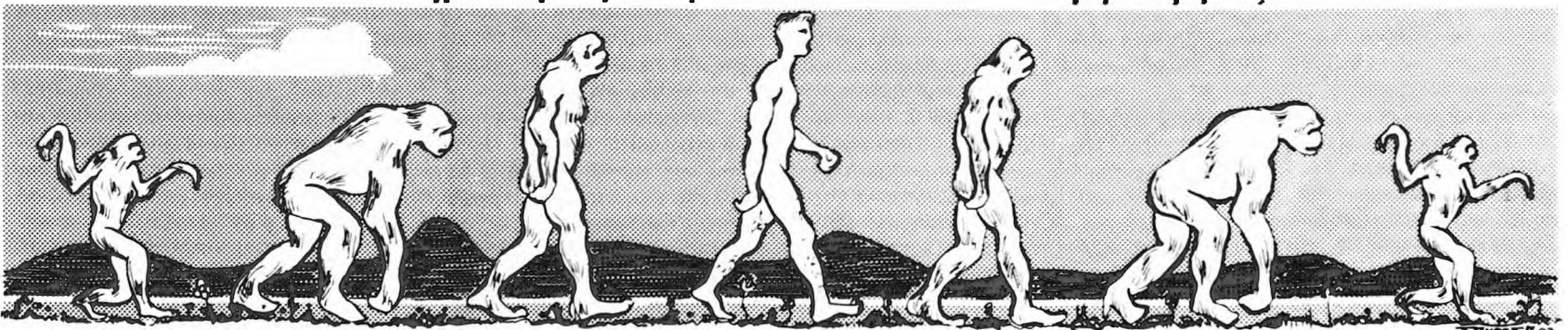
Υποθέσεις

Τά παλικάρια (δέν γνωρίζουμε κοπέλες στην έσχατολογία) έχουν κοπιήσει απομονώνοντας από ένα φυσικό νόμο τό καθένα και ακολουθώντας ταυτολογούν κατά βούληση ώσάν ο κόσμος, αυτό τό περιεργο κατασκευάσμα, να συμπεριφέρεται στην πραγματικότητα, ακριβώς όπως τούχουν βγάλει τό όνομα. Αν δέν προκύψει τίποτα άλλο, τά πράγματα θά εξελιχθούν ως εξής: Αν τό σύμπαν είναι κλειστό θερμοδυναμικό σύστημα, τότε πάμε για θερμικό θάνατο, αν διαστέλλεται, τότε δέν συστέλλεται, αν δέν κάνει κρύο, τότε κάνει ζέστη, αν δέν μιλάμε, τότε... Τό κακό είναι πως τό σύμπαν δουλεύει με ψηλό φρόνημα παρωνοντας υπόψη του τη δραστικότητα όλων των περιεργων νόμων που κάνουν και τη ζωή μας πλούσια σε βιώματα.

Αυτοί, ώστόσο, οι τρελοί επιστήμονες έρευνήτες -με προπληρωμένες συνήθως σκέψεις και ιατροφαρμακευτική περιθαλψη- φιλοσοφούν αθέαρέτως πάνω στη γραμμή της τελευταίας εκλαικευτικής μόδας (για να έντυπωσιάζονται και να τη βρίσκουν υπάλληλοι και νοικοκυραίοι) και να επιβαίνουν της φυσικής ή της κοσμολογίας σά ναταν ταξι για δεξίωση του Ιαχχου.

Επιστημολογική επιφυλλίδα ειδικού συνεργάτη μας

ων στα πεδία βαρύτητας», θά γίνουν τά πάντα κούτσικα και τελικά θά εξαφανιστούν.

Η δημιουργία της Δημιουργίας

Κάποιο μικρό λογικό λαθάκι έχει παρεισφύσει εδώ μέσα και παίζει παιχνιδάκια. Φαντάζονται, λοιπόν, οι περιεργοί πως έπειδή οι φυσικοί νόμοι αναλαμβάνουν τη φθορά του σύμπαντος όφειλουν να ψάξουν από πού βρέθηκαν τά αναλώσιμα προς φθοράν. Σε κάθε σοβαρή, λοιπόν, πρόβλεψη του τέλους, αντιστοιχεί και μία αντίληψη για μία κάπως επίτευχθείσα αρχή των πάντων. Κι εδώ, κύριοι, βρισκόμαστε στη Γένεση.

τά αίτια τους στο έσωτερικό τους, αλλά ψάχνεις έξω από τούς καθορισμούς αυτούς κάποιο άφηρημένο αίτιο για τήν ύπαρξη καθεαντή, τότε λαμβάνεις υπερβατική στάση και επικίνδυνη κλίση προς τήν εβδομάδα δημιουργίας του Θεού: ο κόσμος έγινε από κάποια έξω-φυσική βαθμίδα, που (δικός του είναι - τον κάνει ότι θέλει) έτσι θά τον χαλάσει μιά μέρα.

Η χριστιανική πίστη όργάνωσε λογικά με κλασικό τρόπο αυτή τήν άποψη:

1. Τό «πριν» είναι ή άρνηση κάθε ύπαρξης, έντελώς άδειο και χαώδες.

2. Η δημιουργία είναι μία «θετική αντίπρόταση», μία άρνηση της άρνησης του είναι (ένα μεγάλο ναι στη ζωή, βρε άδερφέ!)

3. Τό τέλος είναι ή τελευταία μαγιά του

Αλλά κι αν τά πάντα άνάγονταν στο νόμο της βαρύτητας (όποτε ή κατηγορηματική προσαγή θάταν να ξαπλώσουμε όλοι στα κρεβάτια μας) κάποιος δέ θά πρέπει να μένει όρθός για να μās φέρνει τό πρωινό; Αυτά είναι τά προβλήματα ταύτισης της άφαιρέσεως με τήν πραγματικότητα που προκύπτουν όταν θέλουμε να χωρέσουμε τον κόσμο όλο μέσα στα κεφαλάκια μας.

Αλλά, έσχατολογικά, τά έξοδα συντήρησης μιάς τέτοιας συντεχνίας δέν είναι καθόλου ψηλά, αν καταφέρνει, με τη μεσολάβηση των μέσων μαζικής ενημέρωσης, να μās στρέψει τό πρόσωπο προς τον ούρανο που ακόμα και στη σύγχρονη εποχή μας μπορεί να συγκινήσει και να γεμίσει με δέος ως και τήν πιό άπιστη, τήν πιό σκληρή καρδιά.

Τό γενικότερο ιδεολογικό «κλίμα», όπως μπορούμε να το σκιαγραφήσουμε μέσα από μία ανάγνωση π.χ. της άρθρογραφίας στον τύπο, που χαρακτηρίζει τα τελευταία χρόνια τη Γαλλία χωρίς όμως να είναι και τυπικά γαλλικό γνώρισμα (ή Ιταλία παρουσιάζει, πιστεύω, σημαντικές αναλογίες), προσανατολίζει με στερεότυπο θά έλεγα τρόπο την οποία συζήτηση γύρω από την επικαιρότητα ή τη θεωρητική έγκυρότητα του έργου του Μάρξ στη μεταφυσική. Οι μέν, διαπιστώνοντας τις σημερινές ιδεολογικές και πολιτικές ανεπάρκειες όσων τον επικαλούνται, θεωρούν χρέος τους να μās πληροφορήσουν ότι ο Μάρξ είναι σήμερα πιά νεκρός ή έστω, κλινικά νεκρός (βλέπε π.χ. τη σχετική άρθρογραφία τις ημέρες αυτές σέ *Figaro*, *Le Monde* και *Libération*). Οι δέ, άποδεχόμενοι τά διλήμματα των πρώτων θά σπείσουν να συγχαρούν άλλήλους αλλά και να μās καθησυχάσουν άφού ο Μάρξ (τουλάχιστον προς τό παρόν) ζεί και βρίσκεται έκτός κινδύνου.

Οι οργανωτές του συνέδριου «Τό έργο του Μάρξ, 100 χρόνια μετά» θέλησαν να άρνηθούν τό ιδεολογικό κλίμα και τά διλήμματά του. Θέλησαν

γι' αυτό τό λόγο να όρίσουν ένα άντικείμενο συζήτησης κατά τό δυνατόν συγκεκριμένο: Τό (γραπτό) έργο του Μάρξ που προϋπήρξε όλων των μαρξισμών, που μέσω των διαφορετικών έρμηνευτικών του ζυμώθηκε με έναν αιώνα ιστορίας («100 χρόνια πολλαπλότητας» θά πεί ο Ζ. Λαμπικά παραφράζοντας τόν Μαρκές) και που ή προσέγγισή του, ή άπλή έστω ανάγνωση του προϋποθέτει ένα κάποιο μαρξισμό. Ακριβώς γι' αυτό δέν ήταν ένα συνέδριο άκαδημαϊκής μαρξολογίας. Τά θέματα που συζητήθηκαν στις 4 ημέρες του συνέδριου συνοψίζονται ως έξης:

α) ή ιστορία και τά προβλήματα της έκδοσης του γραπτού έργου του Μάρξ στο πρωτότυπό του.
β) ή μετάφραση και ή «ύποδοχή» του έργου του Μάρξ στην Εύρώπη και τις κυριότερες εύρωπαϊκές γλώσσες αλλά και στον υπόλοιπο κόσμο.
γ) ή ύποδοχή του έργου του Μάρξ από τους οικονομολόγους, τους ιστορικούς και τους άνθρωπολόγους.

Χρήστος Βαλλιάνος

Τό έργο του Μάρξ ένα αιώνα μετά

Τό έργο του Μάρξ μπορεί να θεωρηθεί είτε σαν μία συνεχής ολότητα άνασυνγκροτήσιμη στην αυθεντικότητά της, είτε σαν μία ένότητα έτερογενής άρρηκτα δεμένη με τό ιστορικοιδεολογικό πλαίσιο που την παρήγαγε και του όποιου άποτέλεσε μία συνιστώσα.

Τό ότι τό έργο του Μάρξ είναι έτερογενές δέν σημαίνει ότι δέν παρουσιάζει καμιά συνοχή. Σημαίνει όμως ότι παρουσιάζει μία συγκεκριμένη συνοχή διαφορετική από αυτή που υπέθεσαν οι πρώτοι έκδότες του, διαφορετική άκόμα κι από αυτήν που υπέθετε ο ίδιος ο Μάρξ, άφού όρισμένα χαρακτηριστικά του έργου του άναδειχθηκαν από κάποια έρωτήματα που τέθηκαν εκ των υστέρων.

Η έκδοση του έργου του Μάρξ είτε υπό την μορφή των άπάντων του είτε με τη μορφή της έπιλογής των περισσότερο άντιπροσωπευτικών - σημαντικών - ώριμων είτε με τη μορφή της σύνθεσης των δύο πιο περίπτωσεων (ό,τι έγραψε ο Μάρξ γιά ένα δεδομένο έπιστημολογικό άντικείμενο ή γιά (σέ) μία δεδομένη πολιτικοϊστορική συγκυρία) βασίστηκε πάντα σέ ένα φιλοσοφικό ύπονοούμενο. Στην ύπαρξη μιάς διαχωριστικής γραμμής άνάμεσα σέ ό,τι άνήκει στον Μάρξ και σέ ό,τι δέν άνήκει στον Μάρξ. Η ύπαρξη όμως μιάς τέτοιας διαχωριστικής γραμμής είναι ιδιαίτερα άμφίβολη. Άς θυμίσουμε μόνο πώς ένα σημαντικό μέρος του έργου του Μάρξ γράφτηκε με τη συνεργασία του Ένγκελς, ένα άλλο γράφτηκε άπ' αυτό και έκδόθηκε άφού προηγούμενα γνώρισε σημαντικές έπεμβάσεις του Ένγκελς, του Κάουτσκι, κλπ., ότι ένα μέρος των κειμένων του Ένγκελς μετά τό 1883 γράφτηκε σέ συνεργασία με τόν Λασσάλ κ.ο.κ. Ακριβώς γι' αυτό θά πρεπε να άντιστρέψουμε ίσως την έρώτηση στην όποια άπαντάει ή έκδοση των άπάντων του Μάρξ και να άναρωτηθούμε τί ψάχνουμε μέσα στα κείμενα του Μάρξ και με ποιοό τρόπο. Θά πρέπει τότε να ξεετάσουμε δύο ξεχωρα έρωτήματα στη συνάρθρωσή τους. Δηλαδή:

α) ποιά είναι ή ιστορία των κειμένων του Μάρξ.

β) ποιά είναι ή ιστορία των «χρήσεων» των κειμένων αυτών.

Μήπως όμως ή άναγνώριση των έρωτημάτων αυτών επιβάλλει ένα όρισμένο τρόπο άνάγνωσης του Μάρξ; Μήπως δηλ. μās επιβάλλει να διαβάσουμε την *Αδλιότητα της Φιλοσοφίας* όχι άνά-

μεσα στην *Γερμανική Ιδεολογία* και τό Κομμουνιστικό Μανιφέστο αλλά μαζί με την *Φιλοσοφία της Αδλιότητας* του Προυντόν; Τό Κομμουνιστικό Μανιφέστο όχι άνάμεσα στην *Αδλιότητα της Φιλοσοφίας* και τους *Ταξικούς άγώνες στη Γαλλία* αλλά μαζί με την κομμουνιστική και σοσιαλιστική φιλολογία και τις εργατικές προκηρύξεις της Εύρώπης του 1848; Τόν *Έμφύλιο πόλεμο στη Γαλλία* όχι άνάμεσα στην *18η Μπρυμαίρ* και την *Κριτική του προγράμματος της Γκότα* αλλά μαζί με τά κείμενα του Μπακούνιν, του Λασσάλ του Βαλές και των ίδιων των πρωταγωνιστών της Κομμούνας; Τήν *Κριτική του προγράμματος της Γκότα* όχι άνάμεσα στον *Έμφύλιο πόλεμο στη Γαλλία* και την *Κριτική του προγράμματος της Ερφούρτης* αλλά μαζί με τό ίδιο τό πρόγραμμα της Γκότα.

Τό έργο όμως του Μάρξ θά τό χαρακτηρίσουμε έτερογενές και με μία άλλη έννοια. Άκόμη και τά κείμενα που έκδόθηκαν από τόν ίδιο τόν Μάρξ θά πρέπει να θεωρηθούν σαν προσωρινές καταλήξεις μιάς διαδικασίας συνεχών διορθώσεων. Μιάς διαδικασίας που, άς τονιστεί ιδιαίτερα, δέν έχει τις ρίζες της στα ψυχολογικά χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του Μάρξ -συγγραφέα- όσο και αν είναι γνωστή ή ιδιαίτερη φροντίδα που έδειχνε γιά την τελική μορφή του κειμένου που υπέγραφε - αλλά στις ίδιες τις απαιτήσεις της έπιστημονικής πρακτικής.

Τά διαδοχικά πλάνα παρουσίασης του βασικού του έργου δείχνουν κάτι που και ο ίδιος ο Μάρξ δέν άπέφευγε να άναγνωρίσει, ότι δηλ. ή έπεξεργασία του ύλικού του τόν οδηγούσε συχνά σέ διαφορετικές κατευθύνσεις από εκείνες που ο ίδιος διέβλεπε. Τίποτα πιο φυσικό. Τό αντίθετο θά έπρεπε ίσως να μās βάλει σέ σκέψεις.

Ο Μπαλμπάρ στην παρέμβαση του υπενθύμισε τόν ιδιαίτερο χαρακτήρα των διορθώσεων - επανεξετάσεων μέσα από τις όποιες προχωράει ή έρευννητική δουλειά του Μάρξ. Θά πρέπει να εγκαταλείψουμε κάθε άντίληψη περί προσοδευτικής συνέχειας του μαρξικού έργου, άντίληψη στα πλαίσια της όποιας οι ρήσεις εμφανίζονται σαν άποσαφηνίσεις ή έστω διαφορετικές προσεγγίσεις ενός και του αυτού σημείου, ενός και του αυτού ζητήματος, που ο Μάρξ επέλεξε σαν άντικείμενο της άνάληψής του άπας διά παντός. Μιά τέτοια άντίληψη εισάγει την τελεολογία μέσα στην έπιστημονική έρευνα. Άντίθετα θά πρέπει να προσανατολιστούμε στην άντίληψη

ένός συνεχούς μετασχηματισμού του προβλήματος. Βέβαια, οι συνεχείς αυτοκριτικές του Μάρξ άφορούν περισσότερο συχνά στη μέθοδό του παρά στο ίδιο τό άντικείμενό του. Τό γεγονός αυτό μās καλεί ίσως να σκεφτούμε τά όρια της συνείδησης του Μάρξ πάνω στην ίδια του τη θεωρητική πρακτική.

Μιά τέτοια άντίληψη γιά τό χαρακτήρα της θεωρητικής πρακτικής του Μάρξ δέν άναρρεί, σύμφωνα με τόν Μπαλμπάρ, τη διαφορά καθεστώτος που χαρακτηρίζει τά δημοσιευμένα έργα από τά άδημοσίευτα χειρόγραφα, διαφορά που άπαιτεί ένα διαφορετικό τύπο άνάγνωσης. Η διάκριση αυτή δέν ταυτίζεται με την ύποθετική διάκριση άνάμεσα στα περισσότερα και λιγότερο «δουλεμένα» κείμενα του Μάρξ άφού είναι γνωστό έξάλλου ότι μερικές από τις πιο πρωτότυπες και πυκνές αναλύσεις του Μάρξ βρίσκονται π.χ. στα *Grundrisse*. Έδώ έχουμε να κάνουμε με τη διαφορά άνάμεσα στη (χρονολογική) σειρά παραγωγής κάποιων θεωρητικών έπεξεργασιών που χαρακτηρίζει τά χειρόγραφα και τη λογική σειρά παρουσίασής τους που χαρακτηρίζει τό δημοσιευμένο κείμενο.

Άν όμως τά χειρόγραφα που άποκωδικοποιούνται και δημοσιεύονται μετά τό 1883 άπαιτούν μία ιδιαίτερα προσεκτική άνάγνωση, ή συρραφή μεμονωμένων χειρογράφων και ή παρουσίαση - έκδοσή τους με τη μορφή ολοκληρωμένου έργου είναι κάτι περισσότερο από προβληματική. Ο J. Rojahn μιλώντας την πρώτη ήμέρα στο συνέδριο παρουσίασε τά συμπεράσματα μιάς έπίμονης εργασίας πάνω στα πρωτότυπα χειρόγραφα του Μάρξ που βρίσκονται σήμερα στο Άμστερνταμ. Σύμφωνα με τόν Ολλανδό έρευννητή, τά περίφημα «Χειρόγραφα του 1844» άποτελούν ένα μέρος χωρίς καμιά συνοχή του συνόλου των σημειώσεων που κατέγραψε ο Μάρξ άνάμεσα στο τέλος του 1843 και τό Μάιο του 1844 μία περίοδο δηλ. «κριτικής-εύσυνειδητης μελέτης της πολιτικής οικονομίας» σύμφωνα με ένα άπόσπασμα που αΐθαιρετα άποχωρίζεται από τό τρίτο χειρόγραφο και τοποθετείται σαν «πρόλογος» στην άρχή του έργου.

Η είσήγηση του Rojahn που προκάλεσε σοβάρές αντιδράσεις από τη πλευρά όρισμένων Γερμανών συνόδρων που δουλεύουν πάνω στα κείμενα του Μάρξ είχε σαν τίτλο: «τα χειρόγραφα του '44 δέν υπάρχουν».

Η μελέτη ωστόσο των χειρογράφων με τις περιθωριακές σημειώσεις έχει για τον Rohahn ένα τελείως ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Μπορεί να καταδείξει αυτή την απαραίτητη παλινδρόμηση μεταξύ ανάγνωσης και σκέψης, προβληματισμού και τέλος κριτικής ιδιοποίησης της πραγματικότητας που αναδεικνύουν τον διανοητή Μάρξ σαν «ένα επιστήμονα ανάμεσα στους άλλους» (Λ. Άλτουσερ).

Τέλος, δίπλα στην ετερογένεια θά πρέπει να προσθέσουμε το χαρακτηρισμό της ανισότητας. Είναι γνωστό πως τόσο ο Έμφυλος πόλεμος στη Γαλλία όσο και η Καταγωγή της οικογένειας δεν περιέχουν καμιά θεωρία για το Κράτος. Παρά τις συνεχείς και ανοιχτές πολεμικές τόσο απέναντι στον Λασσάλ όσο και απέναντι στον Μπακούνιν ο Μάρξ δε θά μάς αφήσει κανενός είδους αντι-Λασσάλ ή αντι-Μπακούνιν.

Ο ίδιος δήλωνε ότι δεν είχε ποτέ το χρόνο. Οι κρατιστικές απόψεις του Λασσάλ είναι γνωστές σε όλους και είναι επίσης γνωστό το πόσο βάρινε στις διαδικασίες διαμόρφωσης του μαρξισμού (ιδιαίτερα αυτού της Γ' Διεθνούς) ή έλλειψη μίας θεωρίας για το κράτος στο μαρξικό έργο. Όμως, 100 χρόνια μετά το θάνατο του Μάρξ ήταν ίσως αρκετά για να μάθουμε να μην παίρνουμε κατά γράμμα ούτε τον ίδιο τον Μάρξ.

Τό ταξίδι στην άκρη του κόσμου

Στο διάστημα των δυο ημερών έγιναν πολυάριθμες εισηγήσεις αναφορικά με τις συνθήκες μέσα στις οποίες πραγματοποιήθηκε η συγχώνευση του έργου του Μάρξ με τη θεωρητική και ιδεολογική πραγματικότητα της Γαλλίας, του Βελγίου, της Μ. Βρετανίας, της Ιταλίας, της Ισπανίας, της Λατ. Αμερικής, της Ρωσίας της Βουλγαρίας, της Αφρικανικής ήπειρου, του Αραβικού Κόσμου της Αυστραλίας και της Ασίας (Κίνα, Βιετνάμ, Κορέα). Ακόμα κάποιες παρεμβάσεις αφορούσαν στην Γιουγκοσλαβία, στη Ρουμανία, στην Ελλάδα, στην Τουρκία και στον Λίβανο. Ας σημειωθεί ακόμα πως στους αντιπρόσωπους από την Πολωνία δεν δόθηκε, την τελευταία στιγμή, άδεια εξόδου από τη χώρα (και όμως επρόκειτο για ένα συνέδριο για τον Μάρξ!) και ότι οι προσκλήσεις που έγιναν στις περισσότερες σοσιαλιστικές χώρες (της ΕΣΣΑ συμπεριλαμβανόμενης) έμειναν αναπάντητες.

Πέρα από το ιστοριογραφικό και, από μια άποψη, θεωρητικό ενδιαφέρον, οι εισηγήσεις αυτές και ο διάλογος που τις ακολούθησε αντανακλούν έμμεσα την ιδιαίτερη κατάσταση του μαρξισμού των χωρών προέλευσης των εισηγητών. Από αυτή την άποψη είναι ενδιαφέροντες, ανεξάρτητα από την όποια έρμηνευτική τους αξία, εισηγήσεις όπως αυτή του καθηγητή Ναούμοφ του Πανεπιστημίου της Σόφιας που βεβαιώνει πως χάρις στην «σταθερή και με πάθος προάσπιση των ιδεών του Μάρξ απέναντι στις επιθέσεις των αντιπάλων του, σε αντίθεση με άλλες χώρες, ούτε τα ιδεολογικά ρεύματα του μικροαστισμού ούτε η θεωρία και η πρακτική του ρεφορμισμού κατόρθωσαν να βρουν πρόσφορο έδαφος στους κόλπους του βουλγαρικού εργατικού κινήματος».

Από την ίδια αυτή άποψη ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ήταν η εισήγηση του Κορεάτη καθηγητή Λί Γί Σού που παρουσιάζοντας τις «κοινωνικο-ιστορικές αρχές της φιλοσοφίας του Τζούτσε» («δημιουργική εφαρμογή του μαρξισμού-Λένινισμού στις κορεάτικες συνθήκες») σύμφωνα με τις οποίες «ο άνθρωπος μεταμορφώνει και υποτάσσει τη φύση στη θέλησή του, ακριβώς γιατί είναι κοινωνικό όν προικισμένο με τέχνη, συνείδηση(!), δημιουργικότητα και συνείδηση» μάς θυμισε την καρτεσιανή μας κληρονομιά.

Εν πάση περιπτώσει η ιστοριογραφία της ιδιαίτερης πορείας του έργου του Μάρξ επιτρέπει την εξαγωγή κάποιων συμπερασμάτων που αξίζουν ίσως μία προσεκτικότερη ανάλυση. Παράλληλα, θέτει κάποια μεθοδολογικά προβλήματα.

Η συγχώνευση του έργου του Μάρξ με μία συγκεκριμένη κοινωνική-πολιτιστική πραγματικότητα γίνεται μ' ένα ιδιαίτερο πάντα τρόπο και παράγει αποτελέσματα που σε κάθε περίπτωση φέρουν τη σφραγίδα της ίδιας της κοινωνικής-πολιτιστικής πραγματικότητας. Η «υπόδοξη» του έργου του Μάρξ για παράδειγμα στην Αυστραλία όπου «εισάγεται» κυρίως από μεταναστες εργάτες και εξόριστους κομμουνάρους (υπόδοξη, ως σημειωθεί, τυπική για μία σειρά από περιπτώσεις στις οποίες συμπεριλαμβάνεται ο Αραβικός κόσμος και ορισμένες χώρες της Λατ. Αμερικής) είναι διαμετρικά αντίθετη από αυτή

που βρίσκεται στη Ρωσία ή λίγο αργότερα στην Κίνα, παρ' όλον ότι οι τελευταίες από άποψη συνθηκών δεν βρίσκονται πλησιέστερα απ' ό,τι η πρώτη στην Αγγλία του αναπτυσσόμενου καπιταλισμού που φαίνεται να απασχολεί κατά προτίμηση τον Μάρξ. Συγκεκριμένα στο εργατικό κίνημα της Αυστραλίας και μέχρι το 1917 το έργο του Μάρξ άπθεται καθ' ό,τι θεωρία της όποιας η εγκυρότητα δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να ξεπεράσει τα όρια του χώρου προέλευσής της, δηλ. της Δυτ. Ευρώπης. Τα εργατικά συνδικάτα της Αυστραλίας στα τέλη του 19ου αιώνα προσανατολίζονται στο καθήκον της συγκρότησης της δικής τους αυστραλικής θεωρίας, με βάση τις εθνικές ιδιομορφίες, τις παραδόσεις τους κλπ. (Όλα αυτά βέβαια μέχρι το 1919 οπότε με τη συγκρότηση του ΚΚ Αυστραλίας στα πρότυπα της ΚΔ το εργατικό κίνημα «αποαυστραλικοποιείται»). Ακριβώς αντίθετα, η ιδιαιτερότητα του καπιταλισμού στη Ρωσία σε σύγκριση με την αναπτυσσόμενη Δυτ. Ευρώπη και οι δυσκολίες των μπολσεβίκων στο να δώσουν μία θεωρητική συγκρότηση στην πολιτική τους πρακτική ωθήσαν σύμφωνα με την εισήγηση του Ρ. Ζαπατά σε μία σε βάθος συζήτηση στους κόλπους του εργατικού κινήματος γύρω από τη φύση, το ρυθμό και την ιδιαιτερότητα της καπιταλιστικής ανάπτυξης στη Ρωσία, συζήτηση στο κέντρο της οποίας βρέθηκε το Κεφάλαιο.

Από την άποψη της προβληματικής στα πλαίσια της οποίας μπορεί να προσεγγιστεί το ζήτημα της «υπόδοξης» του έργου του Μάρξ οι περισσότεροι ενδιαφερόμενοι εισηγητές ήταν ίσως αυτές των Λατινοαμερικανικών εκπροσώπων των οποίων θα παρουσιάσουμε μερικά βασικά σημεία.

Σύμφωνα με τους εισηγητές Ρ. Μτίαζ και Μ. Λόσα η δυνατότητα συγκρότησης ενός «λατινοαμερικανικού μαρξισμού» παρουσιάζεται για πρώτη φορά στην περίοδο μεταξύ του Α' παγκ. πολέμου και της κρίσης του 1929, στην περίοδο δηλ. όπου εκδηλώνεται με ανοικτές μορφές η πολιτική κρίση του ολιγαρχικού κράτους. Οι δεσμοί του μαρξισμού αυτού με την κρίση είναι στενοί αφού εμφανίζεται σαν απάντηση στην κρίση και συγχρόνως αντλεί το υλικό του απ' αυτήν. Στην περίοδο ακριβώς αυτή εμφανίζονται δύο «άπαντήσεις» στην κρίση που αντιστοιχούν σε δυο τύπους «υπόδοξης» του έργου του Μάρξ. Η πρώτη, στηριζόμενη σε ορισμένα κείμενα όπου ο Μάρξ μιλάει για τον αντικειμενικά προοδευτικό χαρακτήρα της καπιταλιστικής ανάπτυξης, την αντιλαμβάνεται σαν απαραίτητο στάδιο στην «εξελικτική» πορεία προς τον σοσιαλισμό και την πριμοδοτεί. Σε μία δεξιά της έκδοξη ή απάντηση αυτή βλέπει ευνοϊκά την είσοδο των ξένων κεφαλαίων, αλλά και στην άριστη (αντιιμπεριαλιστική) της έκδοξη ή άρνηση στο ξένο κεφάλαιο δεν είναι ποτέ κατηγορηματική.

Η δεύτερη απάντηση, απορρίπτοντας τον εξελικτισμό και την «δαισιδαιμονία της προόδου» της πρώτης, προσπαθεί να αντλήσει την ιδιαιτερότητα της λατινοαμερικανικής περίπτωσης στο γεγονός της συνύπαρξης - συνεργασίας του εγχώριου κεφάλαιου με τη μεγάλη γαιοκτησία

και το ιμπεριαλιστικό μονοπωλιακό κεφάλαιο. Γύρω από το θεωρητικό ζήτημα της δυνατότητας συγκρότησης της έννοιας «λατινοαμερικανικός μαρξισμός» συνηνούνται σήμερα τόσο οι αποτυχημένες απόπειρες, όπως αυτή του Σαλβαντόρ το 1932 όσο και οι νικηφόρες έμπειρες της Κούβας και της Νικαράγουα, τα επαναστατικά κινήματα στο Σαλβαντόρ και της Γουατεμάλα για να θέσουν κάθε φορά το ίδιο πρόβλημα. Της διαλεκτικής μεταξύ του καθολικού χαρακτήρα του όρου μαρξισμός και της λατινοαμερικανικής (του) ιδιαιτερότητας.

Τέλος, η συζήτηση γύρω από το θέμα της «υπόδοξης» του έργου του Μάρξ ανέδειξε ορισμένα μεθοδολογικά προβλήματα. Για τον Ρ. Γκαλιώ τα προβλήματα αυτά συνοψίζονται στο γεγονός της ανεπάρκειας του ίδιου του όρου της «υπόδοξης» αφού μπορεί να πάρει, και συχνά παίρνει, απολογητικές αποχρώσεις. Παράλληλα και οι ενάλιατικοι όροι βαρύνονται με μία ολοκληρωτική παράδοση που σύμφωνα με τον Γκαλιώ έχει τις ρίζες της περισσότερο στον Λασσάλ παρά στον Μάρξ και στον Λένιν. Πάντως σε κάθε περίπτωση θά πρέπει να αρνηθούμε κάθε αντίληψη «εφαρμογής» του έργου του Μάρξ (ή του μαρξισμού) σε διαφορετικές κοινωνικές πραγματικότητες, κάθε αντίληψη δηλ. που φαντάζεται τη μαρξιστική θεωρία σαν μία οντότητα «στατική και αμετακίνητη. Για τον Μπαλιμπάρ, στη συζήτηση για την «υπόδοξη» του έργου του Μάρξ (ή καλύτερα του μαρξισμού, αφού το έργο του Μάρξ διαδόθηκε εξω από την Ευρώπη αλλά και μέσα σ' αυτή πάντα με τη μορφή ενός κάποιου μαρξισμού και πιο συχνά με τη μορφή ενός συγκεκριμένου μαρξισμού) είναι η ίδια η έννοια του μαρξισμού που είναι προβληματική. Ακριβώς γιατί χρησιμοποιείται για να δηλώσει μία πραγματικότητα (ένα «σώμα» από θεωρητικά κείμενα και έννοιες, άρνηση πολεμικού χαρακτήρα κλπ) φανταστική. Πραγματικότητα αφού βέβαια παράγει συγκεκριμένα ιστορικά αποτελέσματα, φανταστική γιατί η εσωτερική της καθολικότητα που από μία ορισμένη ρασιοναλιστική παράδοση έδωρεται δεδομένη, σήμερα αμφισβητείται. Τα θεωρητικά κείμενα και οι πολεμικές μπορούν βέβαια να μεταφράζονται σε όλες τις γλώσσες, θά πρέπει όμως να αναρωτηθούμε κατά πόσο οι έννοιες παραμένουν οι ίδιες.

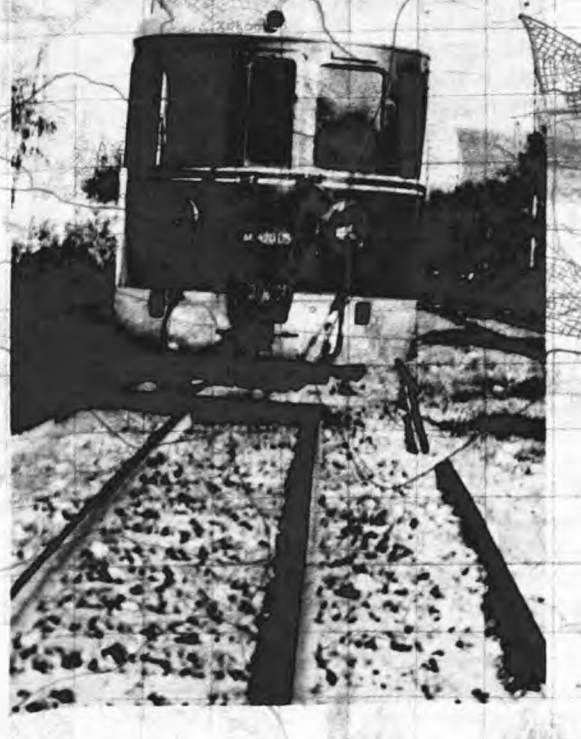
Ο Μάρξ, τουλάχιστον ένας ορισμένος Μάρξ, μπήκε στα γαλλικά πανεπιστήμια στη διάρκεια ενός από τους μεγαλύτερους κοινωνικούς κλυδωνισμούς που γνώρισε μέχρι σήμερα ο σύγχρονος καπιταλιστικός κόσμος, τον Μάη του '68, εκατό χρόνια μετά το Κεφάλαιο του Μάρξ. Σήμερα, δεκαπέντε χρόνια μετά, το έργο του Μάρξ αποτελεί πλέον ένα αντικείμενο πανεπιστημιακής ανάλυσης, στο περιθώριο των αναγκών του πολιτικού αγώνα. Το παράδοξο εδώ είναι ότι η πανεπιστημιακή έρευνα του έργου του Μάρξ, ιδιαίτερα όταν ξεφεύγει από τον κίνδυνο του ακαδημαϊσμού, χαρακτηρίζεται συχνά από μία υφαρπικότητα και πραγματοποιεί τέτοιους τομείς που δεν συναντάμε στη θεωρητική πρακτική των πολιτικών σχηματισμών που μιλάνε σήμερα στο όνομα του Μάρξ.

ΠΕΙΡΑΙΑΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΚΗΦΙΣΙΑΣ

Ένας νεαρός Αθηναίος έχει δύο φιλενάδες, μία στον Πειραιά και μία στην Κηφισιά. Για να τις επισκεφτεί, κατεβαίνει στο σταθμό της Όμοנוιας και για τη μέν πρώτη παίρνει το τρένο που κατευθύνεται νότια ενώ για τη δεύτερη αυτό που έχει βόρεια κατεύθυνση. Επειδή του αρέσουν και οι δύο κοπέλες το ίδιο, αλλά μπαίνει στο πρώτο τρένο που περνάει από την Όμοנוια. Μ' αυτόν τον τρόπο αφήνει την τύχη να αποφασίσει το αν θα πάει στη φίλη του στον Πειραιά ή σ' αυτήν στην Κηφισιά.

Ο νέος μας πηγαίνει στο σταθμό της Όμοנוιας κάποιο τυχαίο λεπτό κάθε Σάββατο απόγευμα, τα δέ τρένα για τον Πειραιά και την Κηφισιά περνούν το ίδιο συχνά -κάθε δέκα λεπτά.

Πα' όλα αυτά ο φίλος μας αντιλαμβάνεται ότι η τύχη ευνοεί τον Πειραιά: εννιά στις δέκα φορές κατευθύνεται προς τα κει! Μήπως έσείς μπορείτε να δώσετε μία έρμηνεία που να εξηγεί αυτή την πρωτοφανή «άτυχία» της κοπέλας που μένει στην Κηφισιά;

(Η λύση στο επόμενο)

ΛΥΣΕΙΣ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ

ΝΙΚΗΤΕΣ

Γιώργος Μεταξάς
Κώστας Άγαπίου
Έλένη Παπαρόδου
Ζήσης Μπέκος
Βρασίδης Λεώπουλος

(Οι νικητές έγιναν από τρεις πέντε λόγω «ταυτοχρόνου άφιξης»).

Sor:

Minuet in A

Τά άψυχα, τά έμψυχα κι οί μηχανισμοί άμυνας του Έγώ

Ο γάτος μου ο Sor γεννήθηκε στην Κυψέλη πριν από 7 περίπου μήνες. Έζησε με τη μητέρα του σε κάποιο μανάβικο, ώσπου μία ώραία μέρα τον έπιασε μία γνωστή της δικής μου μητέρας και τον έφερε στον Πειραιά. Από τότε μένει μαζί μου.

Τό όνομά του όφειλεται στην αγάπη μου για τον συνθέτη-κιθαριστή Fernando Sor που γεννήθηκε τό 1780 στη Barcelona και πέθανε φτωχός τό 1839 στο Παρίσι.

Εγώ γεννήθηκα τό 1952 στον Πειραιά. Ζώ ακόμα, στην ίδια πόλη, στον κάτω όροφο ενός παλιού τριόροφου σπιτιού. Στόν επάνω όροφο μένουν οί γονείς μου.

Η κιθάρα μου ήρθε στη ζωή τό 1892 στη Γρανάδα, από τον Antonio Marin Montero. Έδώ και 8 μήνες περίπου, κατοικεί στο Πειραιά και αποδίδει θαυμάσια τόσο τον Sor όσο και τους συμπατριώτες του.

Τελευταίο πρόσωπο της ιστορίας μας είναι κάποια φίλη μου που γεννήθηκε τό 1954 στην Αθήνα και από τον περασμένο Αύγουστο ζει στα Γιάννενα. Τελευταία την είδα τά Χριστούγεννα, ημέρα που γνώρισε τον Sor, τον χαιδέψε και μετά με χαιρέτησε. Από τότε δεν την ξανάδα.

Ο γάτος μου ο Sor είναι ένα αξιοθαύμαστο ζώο. Μπορεί και άνοίγει τίς πόρτες του σπιτιού από τό πόμολο. Βάζω στοιχήμα ότι εκτός των άλλων είναι θαυμάσιος επιστήμων και έχει μουσικό αυτί, με ιδιαίτερη αντίληψη στην άρμονία του 17ου και 18ου αιώνα. Επί 6 μήνες που διάβαζα κλεισμένος στο σπίτι φωναχτά, με μπόλικη μουσική στα διαλείμματα, ο γάτος άκουγε τά πάντα προσεκτικά και έτσι τά έμαθε απ' έξω κι άνακατωτά. Προχτές μάλιστα μου δήλωσε ότι δεν χρειάζεται πιά επαναλήψεις. Για νά μέ εύχαριστήσει μάλιστα, με διαβεβαίωσε ότι όταν είμαι άπασχολημένος, μπορεί νά άναλαμβάνει αυτός τίς τηλεφωνικές μου συνεννοήσεις, χωρίς νά φαίνεται ή διαφορά.

Η παρουσία του στο σπίτι μου συνέπεσε με μία άπώλεια. Την ίδια μέρα που τον φέρανε, γιρνούσα από τον όδοντίατρο έχοντας χάσει τον φρονιμίτη μου. Πονούσα τόσο, που μουρχονταν χριστουγεννιάτικα δάκρυα. Την ίδια βδομάδα είχε πέσει κι άλλη καταστροφή στο σπίτι. Είχαν έμφανιστεί ποντίκια και τό γεγονός με είχε τρομοκρατήσει.

Η μητέρα μου με φωνάζει πατέρα του κι αυτόν γιό μου. Του συμπεριφέρεται με την ίδια ευγένεια που συμπεριφέρεται και σε μένα. Ο γάτος μου όμως έχει διαφορετική γνώμη. Θέλει νά κοιμάται τά βράδια μαζί μου και όταν πεινάει στριμώχνεται στην κοιλιά μου στο χνουδωτό πουλόβερ και κάνει κινήσεις θηλασμού με τό στόμα του επί ώρες. Έτσι για τό γάτο μου φαίνεται πώς είμαι ή μητέρα του.

Ο πατέρας μου πάλι, ξεχνάει πώς είναι άρσενικός και έπιμένει όταν τον χαιδεύει, νά του άπευθύνεται με επίθετα θηλυκού γένους. Έγώ παρ' όλο που στο ξύπνιο μου δεν έχω προβλήματα ως προς τό φίλο του Sor, στον ύπνο μου τό πράγμα μπερδεύεται.

Σέ ένα μήνα φεύγω νά δουλέψω για 1 χρόνο στην Κρήτη, πατριδα της μητέρας μου. Ο γάτος μου θά μείνει με τους γονείς μου στον Πειραιά. Έτσι ή μητέρα μου έχοντας τό «γιό μου», είναι σαν νάχει έμένα. Ο γάτος θά έχει εκείνη για νά παιζει τό παιχνίδι του θηλασμού, πράγμα που ήδη τό κάνει εξάλλου όταν έγώ λείπω από τό σπίτι. Η κόρη του Montero θά με συνοδεύει στην Κρήτη, και έτσι ή επαφή μου με τη μουσική του Sor μάλλον θά είναι συνεχής. Η φίλη μου φυσικά θά συνεχίσει νά μένει στα Γιάννενα.

Οί έχθροί της οικογένειας, μάς χλευάζουν γιατί τρέφουμε τον Sor με άκριβές τροφές. Έχω όμως την έντύπωση ότι άξιζει τό μισθό του.

Εσείς τί λέτε;

Ν.Π.

Υ.Γ. Για νά γνωρίσετε τη μουσική του Fernando Sor, προτείνω νά αγοράσετε ένα δισκο που μου είχε χαρίσει ή φίλη μου όταν ήμουν νεύτης, με τά παρακάτω στοιχεία: «Fernando Sor: 24 Etuden Narciso Yepes, Guitarre. Deutsche Gramophon αρ. 139364».

ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΙ ΑΜΥΝΑΣ: Τεχνικές που χρησιμοποιεί τό ΕΓΩ, σχεδόν πάντα άσυνείδητα, για την προστασία του στις ψυχικές συγκρούσεις, που μπορούν νά οδηγήσουν στη νευρώση. Η υιοθέτησή τους από τό άτομο γίνεται αντίληψη όταν ή εκάστοτε συμπεριφορά του δεν «άντιστοιχεί» στα άντικειμενικά γεγονότα.

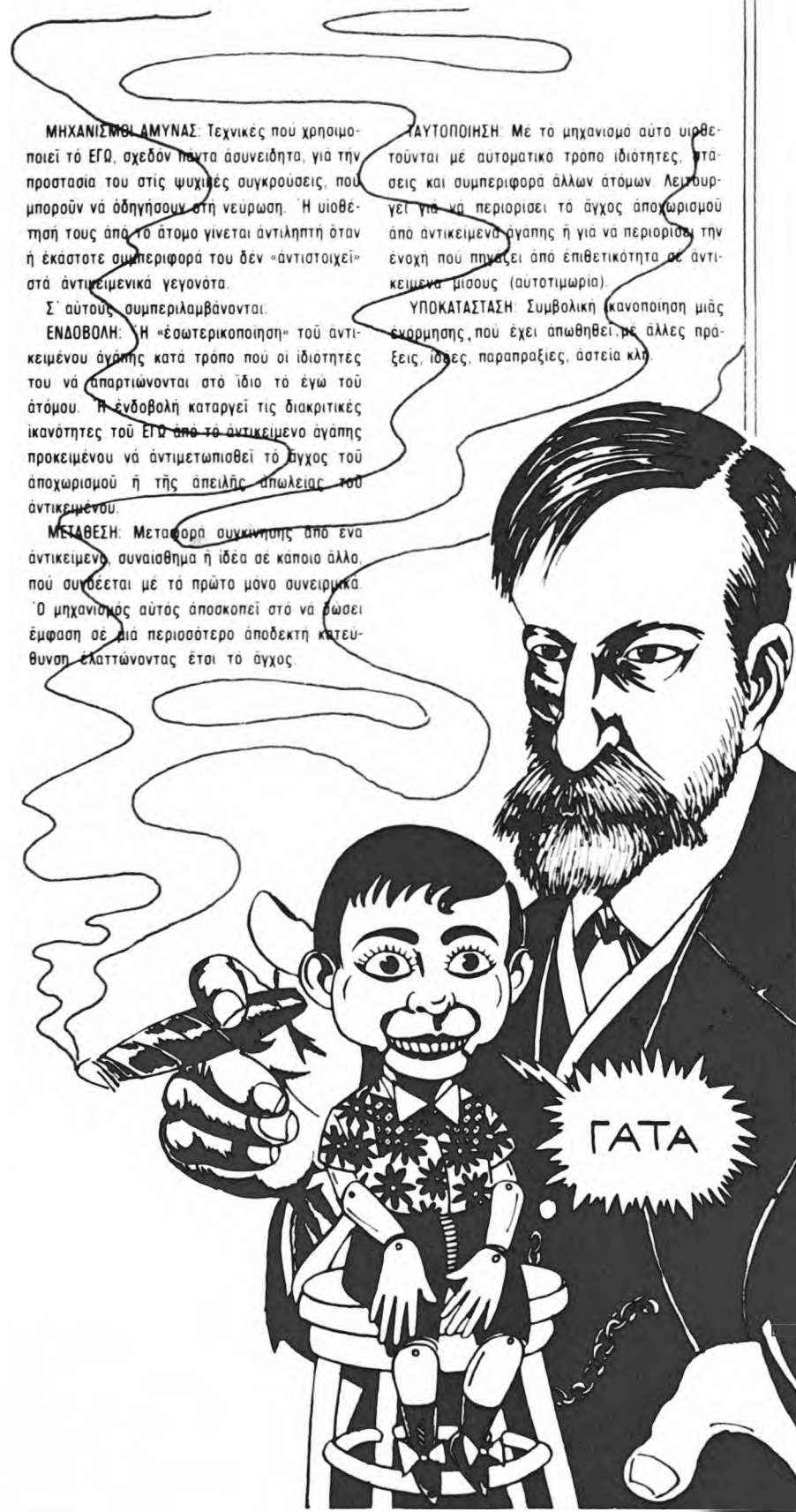
Σ' αυτούς συμπεριλαμβάνονται:

ΕΝΔΟΒΟΛΗ: Η «έσωτερικοποίηση» του άντικειμένου άγάπης κατά τρόπο που οί ιδιότητες του νά άπαρτίζονται στο ίδιο τό έγώ του άτόμου. Η ενδοβολή καταργεί τίς διακριτικές ικανότητες του ΕΓΩ από τό άντικείμενο άγάπης προκειμένου νά άντιμετωπισθεί τό άγχος του άποχωρισμού ή της άπειλής άπώλειας του άντικειμένου.

ΜΕΤΑΒΕΣΗ: Μεταφορά συγκίνησης από ένα άντικείμενο, συναισθημα ή ιδέα σε κάποιο άλλο, που συνδέεται με τό πρώτο μόνο συνειρμικά. Ο μηχανισμός αυτός άποσκοπεί στο νά ώσει έμφαση σε μία περισσότερο άποδεκτή κατεύθυνση ελαττώνοντας έτσι τό άγχος.

ΤΑΥΤΟΠΟΙΗΣΗ: Με τό μηχανισμό αυτό υιοθετούνται με άυτοματικό τρόπο ιδιότητες, στάσεις και συμπεριφορά άλλων ατόμων. Λειτουργεί για νά περιορίσει τό άγχος άποχωρισμού από άντικείμενο άγάπης ή για νά περιορίσει την ένοχη που πηγαίνει από επιθετικότητα σε άντικείμενο μίσους (αυτοτιμωρία).

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ: Συμβολική «κανοποίηση» μιάς ένορμησης, που έχει άπωθηθεί, με άλλες πράξεις, ιδέες, παραπραξίες, άστεία κλπ.

[11] 35. Κι' ήταν ένας άρρωστος, ο Λάζαρος από τη Βηθανία, από το χωριό της Μαρίας και της Μάρθας της αδερφής της. Κι' η Μαριάμ έκαινε π' άλειψε τον Κύριο μυρουδικό και με τὰ μαλλιά της σφούγγισε τὰ πόδια του, αὐτὴ 'τανε πού ὁ Λάζαρος ὁ ἀδερφός της εἶταν ἄρρωστος. Τοῦ μῆνησαν λοιπὸν οἱ ἀδερφάδες κι' εἶπαν « Κύριε, νὰ εἶναι ἄρρωστος ἐκεῖνος π' ἀγαπᾷς ». Καὶ σὺν τ' ἀκούσε ὁ Ἰησοῦς εἶπε « Αὐτὴ ἡ ἀρρώστια » δὲν εἶναι γιὰ θάνατο μόνε γιὰ τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ, γιὰ » νὰ κάνει καὶ νὰ δοξαστεῖ ὁ γιὸς τοῦ Θεοῦ ». Κι' ὁ Ἰησοῦς ἀγαποῦσε τὴ Μάρθα καὶ τὴν ἀδερφή της καὶ τὸ Λάζαρο. Ὅταν ἀκούσε λοιπὸν πὼς εἶναι ἄρρωστος, τότε ἔμεινε διὸ μέρες στὸ μέρος ποὺ βρίσκονταν· εἶπε: « κατόπι λείε στοὺς μαθητάδες « Πᾶμε στὴν Ἰουδαία πάλι ». Τοῦ λένε οἱ μαθητάδες « Ραββεί, ὅ,τι » ζητούσανε νὰ σὲ πετροβολήσουν οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ » πάλι πᾶς ἐκεῖ; » Ἀποκρίθηκε ὁ Ἰησοῦς « Δὲν εἶναι » δώδεκα ὁ ὥρες τῆς ἡμέρας; Ὅποιος περπατᾷ τὴν » ἡμέρα, δὲ σκοντάφτει· γιατί βλέπει τὸ φῶς τοῦ κό- » σμου τούτου· ὅποιος ὅμως περπατᾷ τὴ νύχτα, σκον- » τάρτει· γιατί δὲν ἔχει μέσα του τὸ φῶς ». Εἶπε αὐτὰ καὶ κατόπι τοὺς λείε: « Ὁ Λάζαρος ὁ φίλος μας κοιμή- » θηκε· μόνε πᾶω νᾶν τὸν ζυγνήσω ». Τοῦπνε λοιπὸν οἱ μαθητάδες « Κύριε, ἂν κοιμήθηκε, [ὁ ὕπνος του] θὰ » σωθεῖ ». Κι' ὁ Ἰησοῦς εἶπε πάλι γιὰ τὸ θάνατό του· μὰ ἐκεῖνοι νόμιζαν πὼς τὸ κοίμημα τοῦ ὕπνου λείε. Τότες λοιπὸν τοὺς εἶπε ὁ Ἰησοῦς ἀνοχτᾷ « Ὁ Λάζα- » ρος πῆθανε, καὶ χρίουμε: γιὰ σᾶς, γιὰ νὰ πιστέψετε, » ἀφοῦ δὲν ἔμεινε ἐκεῖ· μόνε πᾶμε στὸ Λάζαρο ». Εἶπε λοιπὸν ὁ Θωμᾶς πού τότε λέγανε *Δίδυμο* στοὺς συμμα- » θητάδες του « Πᾶμε κι' ἐμεῖς νὰ μᾶς σκοτώσουνε μαζί » του ». Σὺν ἤρθε λοιπὸν ὁ Ἰησοῦς, τὸν ἦρε πούχε τότες τέσσερις μέρες μέσα στὸν τάφο.

Κι' εἶταν ἡ Βηθανία κοντὰ στὰ Ἱερουσόλυμα, ὡς δεκαπέντε στάδια μακριά. 36. Καὶ πολλοὶ Ἰουδαῖοι εἶχαν ἔρθει στὴς Μάρθας καὶ Μαρίας, νᾶν τις παρηγορήσουνε γιὰ τὸν ἀδερφόν. Λοιπὸν ἡ Μάρθα ὅταν ἄκουσε πὼς ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς, βῆκε νᾶν τὸν προδεχτεῖ ἡ Μαρία ὅμως ἔμεινε σπιτί. Εἶπε λοιπὸν ἡ Μάρθα στὸν Ἰησοῦ « Ἄν εἰσουν ἐδῶ, δὲν πῆθαινε ὁ ἀδερφός μου· » καὶ τώρα ξέρω πὼς ὅ,τι ζητήσεις τοῦ Θεοῦ θὰ σ' τὸ » δώσω ὁ Θεός ». Τῆς λέει ὁ Ἰησοῦς « Ὁ ἀναστηθεῖ ὁ » ἀδερρός σου ». Τοῦ λέει ἡ Μάρθα « Ξέρω πὼς θ' ἔ- » ναστηθεῖ κατὰ τὴν ἀνάστασιν τῆ στερνῆ τῆ μέρα ». Τῆς εἶπε ὁ Ἰησοῦς « Ἐγώ 'μαι ἡ ἀνάστασις κι' ἡ ζωή. » Ὅποιος μὲ πιστεύει, κι' ἂν πεθάνει θὰ ζήσει· κι' ὅποιος » ζεῖ καὶ μὲ πιστεύει, δὲ θὰ πεθάνει στὸν αἰῶνα. Τὸ » πιστεύεις αὐτό; » Τοῦ λέει « Ναί, Κύριε, ἐγώ πι- » στεύω πὼς ἐσύ 'σαι ὁ Χριστός, ὁ γιὸς τοῦ Θεοῦ ποῦ- » ναι νᾶρθαι στὸν κόσμον ». Καὶ σὺν τότε αὐτό, ἔφυγε καὶ φώναξε κρυφὰ τὴ Μαριάμ τὴν ἀδερφή της κι' εἶπε « Ὁ δάσκαλος ἤρθε καὶ σὲ φωνάζει ». Κι' ἐκείνη σὺν τᾶκούσας, σκώθηκε γλήγορα καὶ πῆγαινε στὸν Ἰησοῦ· κι' ὁ Ἰησοῦς δὲν εἶχε ἀκόμα φτάσει στὸ χωριό, μόνε εἶταν ἀκόμα στὸ μέρος ὅπου τὸν προδέχτηκε ἡ Μάρθα. Οἱ Ἰουδαῖοι λοιπὸν πούτανε μαζί της σπιτί καὶ τὴν παρηγορούσαν, σὺν εἶδαν τὴ Μαριάμ πὼς γλήγορα ση- » κώθηκε καὶ βῆκε, τὴν ἀκολούθησανε θαρρῶντας πὼς πᾶει στὸν τάφο γιὰ νὰ κλάψει ἐκεῖ. Ἡ Μαριάμ λοιπὸν σὺν ἔφτασε στὸ μέρος πούταν ὁ Ἰησοῦς, μόλις τὸν εἶδε καὶ τοῦπνε στὰ πόδια λέγοντάς του « Κύριε, ἂν εἰσουν » ἐδῶ, δὲ μοῦ πῆθαινε ὁ ἀδερφός [μου] ». Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν, ὅταν τὴν εἶδε ποὐκαλεῖ καὶ ποὐκαλεῖν [κι'] οἱ Ἰουδαῖοι· ὅσοι ἤρθανε μαζί της, στέναξε ἡ καρδιά του καὶ συγκινήθη κι' εἶπε « Ποῦ τότε θάψατε; » Τοῦ λένε « Κύριε, ἔλα νὰ δεῖς ». Δάκρυσε ὁ Ἰησοῦς. Λέγανε λοιπὸν οἱ Ἰουδαῖοι: « Κοίτα πὼς τὸν ἀγαποῦσε ». Καὶ μερικοὶ τοὺς εἶπαν « Δὲ μπορούσε αὐτός π' ἀνοίξει τὰ » μᾶτια τοῦ τυφλοῦ νὰ κάνει πού κι' αὐτὸς νὰ μὴν » πεθάνει; » Ὁ Ἰησοῦς λοιπὸν πάλι στεναζόντας μέσα του ἔρχεται στὸν τάφο· κι' εἶτανε βραχύτροπα κι' ἔ- » πᾶνον της βαλμένη πέτρα. Λέει ὁ Ἰησοῦς « Βγάλτε » τὴν πέτρα ». Τοῦ λέει ἡ ἀδερφή τοῦ πεθαμένου ἡ Μάρθα « Κύριε, μυρίζει· τώρα γιατί εἶναι τέσσερων με- » ρῶν ». Τῆς λέει ὁ Ἰησοῦς « Δὲ σοῦ εἶπα πὼς ἂν ἴσως » πιστέψεις, θὰ δεῖς τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ; » Βγάλανε λοιπὸν τὴν πέτρα· κι' ὁ Ἰησοῦς σήκωσε τὰ μᾶτια κι' εἶπε « Πατέρα, σ' εὐχαριστῶ πού μ' ἀκούσεις. Ἐγώ ὅμως » ἤξερα πὼς πάντα μ' ἀκούεις· μόνε τόπα γιὰ τὸ λαὸ » τριγύρω, γιὰ νὰ πιστέψουν πὼς ἐσύ μ' ἔστειλες ». Κι' ὅταν τάπει αὐτὰ, φώναξε μὲ φωνὴ μεγάλη « Λά- » ζαρε, ἔλα ὅζω ». Καὶ βῆκε ὁ νεκρὸς σαβανωμένος χροπιδάρα, κι' εἶταν τὸ πρόσωπό του δεμένο γύρω μὲ προσῶψι. Τοὺς λέει ὁ Ἰησοῦς « Ἀῦστε τὸν κι' ἀφίστε » τὸν νὰ στήσει ».

Μιά ἄλλη ἐκδοχή στό φῶς τῆς ψυχανάλυσης

Ἡ διάσημη Γαλλίδα ψυχαναλύτρια *Françoise Dolto* ἀπαντᾷ στίς ἐρωτήσεις τοῦ συναδέλφου της *G. Severin*, ἐξετάζοντας ἀπό τὴ σκοπιὰ τῆς ἐπιστήμης τῆς τὴν περικοπή τοῦ Εὐαγγελίου ποὺ ἀναφέρεται στὴν Ἀνάστασι τοῦ Λαζάρου. Ἀπὸ τὸ βιβλίο «*L'Evangile au risque de la psychanalyse*», τ. 1.

Στὴ διπλανή στήλη παραθέτουμε τὴν περικοπή αὐτὴ σὲ μετάφραση τοῦ *Α. Πάλλη*, ἀπ' τὴν πρώτη ἐκδοσὴ τῆς «*Νέας Διαδίκης*», Λίβερπουλ 1902.

Φτάνουμε λοιπὸν στὴν ἀνάστασι τοῦ Λαζάρου. Μοῦ προξενεῖ ἐντύπωση τὸ γεγονός ὅτι ὁ Ἰησοῦς φροντίζει νὰ τὸν περιμένουν. Μήπως κάνει... καπρίτσια;

Ἡ διαφορὰ ἀνάμεσα στὴν ἀνάστασι τοῦ Λαζάρου καὶ τῆς δύο προηγούμενες, στηρίζεται στὴν προσωπικὴ φιλία ποὺ εἶχε μὲ τὸν Ἰησοῦ. Ἡ οἰκογένεια αὐτὴ τῆς Βηθανίας εἶναι ἀγαπητὴ στὸν Ἰησοῦ καὶ στὸ σπιτικό τους βρίσκεται ἓνα ἀπάνεμο λιμάνι. Τὸν καλοῦν σὲ βόλτα. Βέβαια, ὁ φίλος του εἶναι ἄρρωστος. Ὅμως θάπρεπε γι' αὐτόν τὸ λόγο νὰ διακόψει τὴν περιοδεία του καὶ ν' ἀλλάξει τὰ σχέδιά του; Ξέροντας πὼς στὴν Ἰουδαία τοῦ ἔχει ἀπαγορευτεῖ ἡ διαμονὴ φοβάται νὰ βάλει πρόωρα σὲ κίνδυνο τὴ ζωὴ του καὶ τὴ ζωὴ τῶν μαθητῶν του.

Δὲν πρόκειται γιὰ καπρίτσιο. Ζεῖ μὴ πραγματικὴ προσωπικὴ δοκιμασία καὶ δὲν μπορεῖ νὰ δεῖ ξεκάθαρα τί θάπρεπε νὰ κάνει. Πιστεύω ὅτι ὅταν ἀποφασίσει νὰ πάει στὴ Βηθανία εἶχε ἤδη πληροφορηθεῖ τὸ θάνατο τοῦ Λαζάρου καὶ κατὰλαβε πὼς ἔφτασε πιά ἡ ὥρα ποὺ θὰ φανέρωνε τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ. Εἶναι ἡ ἀναμενόμενη εὐκαιρία γιὰ νὰ περάσει τὸ μήνυμα. Μερικὲς δοκιμασίες προκαλοῦνται ἀπὸ αὐτό ποὺ στὴν ψυχανάλυση ὀνομάζεται «μηχανισμός τῆς ἀποτυχίας». Οἱ δοκιμασίες ὅμως τῆς μύησης εἶναι ἀναπόφευκτες. Γιὰ τὸν Λάζαρο καὶ τῆς ἀδελφές του ἡ τραγικὴ αὐτὴ βδομάδα ἦταν ἀναγκαία, ὅπως ἀναγκαῖο ἦταν γιὰ τὸν Ἰησοῦ νὰ διαχωρίσει τὴν ἀποστολὴ του ἀπὸ τοὺς συναισθηματικούς δεσμούς τῆς ἀνθρώπινης καρδιάς του. Πιστεύω ὅτι σ' αὐτό ἀναφέρεται ὅταν μιλάει γιὰ τῆς ὥρες τοῦ φωτός καὶ τοῦ σκοταδιοῦ.

Ἡ ἐξέλιξη τοῦ ἀνθρώπου περνάει ἀναγκαστικά μέσα ἀπὸ τὴν ὁδὸν καὶ τὸ πένθος. Ὑπάρχουν ἐπώδυνες διαδικασίες ποὺ εἶναι ἀναπόφευκτες· χάρη σ' αὐτές ἡ πίστις τῶν ἀνθρώπων δοκιμάζεται· πρέπει νὰ διασχίσουν τὴ νύχτα.

Πιστεύετε λοιπὸν πὼς ὁ Λάζαρος δὲν ἄντεξε τὴ φυσικὴ ἀπουσία τοῦ Ἰησοῦ;

Ναὶ δὲν ἔχει κανένα στήριγμα πιά ὥστε νὰ συνεχίσει νὰ ζεῖ. Ἡ Μάρθα ἄλλωστε τὸ λέει στὸν Ἰησοῦ: « Ἄν ἦσουν ἐδῶ, δὲν πέθαινε ὁ ἀδερφός μου ». Λίγο ἀργότερα τὸ ἐπαναλαμβάνει καὶ ἡ Μαριάμ: « Κύριε, ἂν ἦσουν ἐδῶ, δὲ μοῦ πῆθαινε ὁ ἀδερφός [μου] ». Ὅσο ὁ Χριστὸς δὲν ἀνταποκρινόταν στὸ κάλεσμα, ὁ Λάζαρος αἰσθανόταν ἐγκαταλελειμμένος. Δὲν εἶναι πιά βέβαιος, γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Ἰησοῦ γι' αὐτόν κι ἀπελπίζεται γιὰτὶ δὲν θὰ τὸν ξαναδεῖ ποτέ. Δὲν θὰ μπορούσε ὁ Ἰησοῦς - ἂν τὸν ἀγαποῦσε πραγματικά - νὰ

διακινδυνέψει τὰ πάντα στὸ ὄνομα τῆς φιλίας τους; (Γιατὶ ὁ Λάζαρος ἤξερε καλὰ ὅτι στὴν Ἰουδαία πολλοὶ ἤθελαν νὰ λιθοβολήσουν τὸν Χριστό).

Ἦταν μιά ὁμοφυλοφιλικὴ φιλία;

Ναί, ἐκ μέρους τοῦ Λαζάρου τουλάχιστον, ἦταν μιά παθητικὴ ναρκισσιστικὴ φιλία. Ὁ Λάζαρος, μέσα στὴν ἀπόγνωσι γιὰ τὸν χωρισμό του ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ, ὅπως ἓνα μωρὸ ποὺ ἀποκόβεται ἀπὸ τὸ μητρικὸ στήθος, ἀφήνεται νὰ πεθάνει. Στὴν πραγματικότητά ὁ Λάζαρος ἔχει τὴν ἀνάγκη τοῦ Ἰησοῦ. Ἡ ἀγάπη του γι' αὐτόν εἶναι ἀγάπη σαρκικῆς ἐξάρτησης. Ἄν, ὅπως πιστεύει, ὁ Ἰησοῦς τὸν ξέχασε, ἢ ἂν ὁ Ἰησοῦς προτιμᾷ τὴν ἀποστολὴ του (ἢ τὴν ἀσφάλειά του) ἀπ' αὐτόν, δὲν μπορεῖ νὰ πιστέψει πιά οὔτε σ' αὐτόν οὔτε στὰ λόγια του.

Κι ὁ Ἰησοῦς, ἀπ' τὴ μεριά του, τί εἰδους ἀγάπη ἔτρεφε γιὰ τὸν Λάζαρο;

Ὁ Ἰησοῦς ἔχει νὰ ζησεῖ ἓνα δυσβάσταχτο πεπρωμένο. Μερικὲς φορές, μπαίνει στὸν πειρασμό νὰ ζησεῖ σὺν ἓνας ἄνθρωπος, ὅπως οἱ ἄλλοι, νὰ εἶναι ἓνας πολιτικός ἡγέτης, ἰσχυρός... καὶ γιατί ὄχι, νὰ τὸν ἀγαποῦν γι' αὐτό ποὺ εἶναι. Ὁ δαίμονας δὲν εἶναι γι' αὐτόν ὁ μοναδικὸς πειρασμός. Κάθε ἀνθρώπινη ἀγάπη μπορεῖ νὰ παῖξει τὸν ἴδιο ρόλο. Ὅ,τι ἀνθρώπινο στοιχεῖο ὑπάρχει μέσα του, δηλ. ὁ Ἰησοῦς τῆς Ναζαρέτ, εἶναι ὑποταγμένος σὲ μιά ἀγάπη-κάτοπτρο ποὺ ὑπῆρξε γιὰ ὅλους μας μιά ὑποχρεωτικὴ συνθήκη ἀπὸ τὰ παιδικὰ μας χρόνια.

Τότε μὲ τὸν Ἰωάννη τὰ πράγματα εἶναι πιὸ καθαρὰ. Δὲν ὀνομάζεται ἄλλωστε «ὁ ἀγαπημένος μαθητὴς τοῦ Ἰησοῦ»;

Ναί, φυσικά, ὁ Ἰωάννης εἶναι ὅ,τι πιὸ ναρκισσιστικὸ ἀπομένει στὸν Χριστό, δηλαδή ἡ συναισθηματικὴ προσήλωσι στὸν ἑαυτό του, γιου μιάς θνητῆς γυναίκας, ποὺ μέσα ἀπὸ τὸ ἀντικαθρέφτισμα τῶν ἀγαπημένων ματιῶν της, ἔλαβε γνῶσι τῶν πραγμάτων. Εἶναι μιά διαδικασία κοινὴ γιὰ τὸν καθένα· κοιτάζοντας μέσα στὸν καθρέφτη ἀγαπᾶμε τὸ πρόσωπό μας ἢ τουλάχιστον δὲν μένουμε ἀδιάφοροι.

1. Ἐδῶ ὁ ὅρος *con-naissance* δὲν εἶναι δόκιμος. Παίζει μὲ τὸ πρόσφυμα *con** ποὺ σημαίνει μαζί-συνγχρόνως καὶ τὴ λέξη γέννησι ἀπ' τὴ μιά, καὶ τὴ λέξη *Connaissance* = γνῶσι ἀπ' τὴν ἄλλη (Σ.τ.Μ.).

Ὁ Ἰωάννης εἶναι γιὰ τὸν Ἰησοῦ ἓνας καθρέφτης τῆς ἀπόκρυφης ζωῆς του - ἐκείνης πού ἐξῆσε πρὶν ἀπὸ τὴν Κανά - καὶ πού προετοίμαζε τὸ μέλλον. Ἰσως καὶ νὰ ἀντλεῖ δυνάμεις ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο, πού ἀντιστοιχεῖ τόσο πολὺ στὴν εἰκόνα τῆς νεότητάς του, μιά νεότης ἀνοιχτὴ τότε πρὸς τὸ μέλλον.

Ἔδωσε τὸν Ἰωάννη στὴν Παναγία, ἀκριβῶς γιὰτὶ ἦταν ὁ ἄλλος ἐαυτός του, γιὰ νὰ τὸν ἀντικαταστήσει στὸν κοινωνικὸ ρόλο τοῦ γιοῦ, γιὰ νὰ τὸν ἀγαπήσει ἡ Μαρία καὶ νὰ βρεῖ σ' αὐτὸν παρηγοριά ὅταν ὁ γιός της ὁ Ἰησοῦς θάχει πεθάνει.

Ἄν ὁ Ἰωάννης ἄντεξε τὸν θάνατο τοῦ Ἰησοῦ, ἦταν γιὰτὶ ἔπρεπε νὰ ὑποβαστάξει τὴ Μαρία. Ὁ Ἰωάννης δὲν ἦταν γιὰ τὴ Μαρία ἓνας φίλος. Ἦταν ἓνας ἄλλος γιός. Χάρη σ' αὐτὴν τὴν ἀποστολή, ὁ Ἰωάννης μπόρεσε νὰ ἀντιμετωπίσει τὴν ὀδὴν του. Γιὰ τὸν Ἰησοῦ, ὁ Ἰωάννης ἦταν ὁ θνητὸς ἀντικαταστάτης τοῦ γιοῦ πού χρειάζεται μιά μητέρα πού πενθεῖ γιὰ κείνον τοῦ ὁποίου ὁ θάνατος ὑπεξαίρεσε τὴν πιὸ ἀγνή της τρυφερότητα.

Ὅσο γιὰ τὸν Λάζαρο, αὐτὸς ἦταν προσηλωμένος στὸν Χριστὸ διὰ μέσου τοῦ Ἰησοῦ πού ἀπετέλεσε γι' αὐτὸν τὸ φῶς - ἡ ἀπουσία τοῦ Ἰησοῦ ἔκανε τὸν Λάζαρο νὰ περπατᾷ στὸ σκοτάδι. Ἐκεῖ ἴσως βρίσκεται μιά ἄλλη ἐρμηνεία τῶν λόγων τοῦ Ἰησοῦ: ἂν κάποιος περπατᾷ τὴ μέρα, δὲν τρικλίζει, ἀλλὰ ἂν περπατᾷ τὴ νύχτα, τότε τρικλίζει. Ὁ ἥλιος γιὰ τὸν Λάζαρο ἦταν ὁ Ἰησοῦς, ὅχι ὁ Χριστός.

Ὁ Λάζαρος λοιπὸν δὲν ἀντέχει τὴ δοκιμασία τοῦ χωρισμοῦ του ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ. Τοῦ εἶναι ἀναγκαῖο νὰ βρίσκεται διαρκῶς δίπλα στὸν Ἰησοῦ-Χριστό. Μήπως ἐκεῖ βρίσκεται ἡ αἰτία τοῦ θανάτου του; Πεθαίνει ἀπὸ κατάθλιψη;

Κατὰ τὴ γνώμη μου πρόκειται γιὰ ὀξεία κατάθλιψη. Δὲν πεθαίνει γιὰτὶ ἡ ἐπιθυμία του ἐκπληρώθηκε, ἀλλὰ ἀντίθετα, πεθαίνει ἀπὸ ἔλλειψη, ἀπὸ ἀποστέρηση, ἀπὸ ἐπιθυμία γιὰ τὸν Ἰησοῦ, ἀπὸ ἔλλειψη ψυχολογικῆς καὶ πνευματικῆς τροφῆς εἶχε ἀκόμα ἀνάγκη ἀπὸ ὅλα αὐτὰ γιὰτὶ δὲν ἦταν αὐτόνομος. Ὁ Ἰησοῦς ἀντιπροσωπεύει γι' αὐτὸν τὴν τροφὴ-πατέρα, μητέρα, μεγαλύτερο ἀδερφό. Ἀλλὰ ἀκριβῶς γι' αὐτὸν τὸ λόγο, τὸ ἐπαναλαμβανόμενον, ὁ Ἰησοῦς ὑποψιάστηκε τὸν κίνδυνο τῆς ἀποτυχίας τῆς ἀποστολῆς του.

Ὁ Ἰησοῦς ἐκτίθεται σ' αὐτὸν τὸν κίνδυνο ἀπὸ ἓνα τελευταῖο ἀπομεινάρει ναρκισσισμοῦ: ἡ σαρκική του παρουσία εἶναι τόσο συγκινησιογενὴς ὥστε νὰ ξυπνήσει τὸν Λάζαρο. Τοῦτο μπόρεῖ νὰ εἶναι κολακευτικὸ γιὰ τὸν Ἰησοῦ τῆς Ναζαρέτ, ἀλλὰ ὁ Χριστὸς δὲν μπόρεῖ νὰ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν αὐταρέσκεια, τὸ δέλεαρ τοῦ ἀνθρώπινου ναρκισσισμοῦ ὅπως παρουσιάζεται στὸν καθένα μας.

Ποιά θέση δίνει λοιπὸν ὁ Χριστὸς στὸν Λάζαρο; Εἶναι τὸ εἰδωλὸ του; Τὸ ἀναπληρωματικὸ του ἐγώ;

Καὶ ναὶ καὶ ὄχι, εἶναι πιὸ βαθὺ ἀπὸ αὐτό. Ὁ Ἰησοῦς χρησιμεύει στὸν Λάζαρο σὰν πλακοῦντας καὶ σὰν ὁμφάλιος λῶρος. Ὁ Λάζαρος ἀρρωσταίνει, ἐπιστρέφει στὸ φυτικὸ στάδιο, γιὰτὶ ὁ Χριστὸς ἀπουσιάζει, δὲν μπόρεῖ πιά νὰ ἀντλήσει ζωὴ ἀπὸ τὸν Ἰησοῦ. Χωρὶς τὴν παρουσία τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔχει τὰ μέσα νὰ ὑπάρξει, εἶναι ἓνα δέντρο κομμένο ἀπὸ τὶς ρίζες, ἓνα ἔμβρυο πού δὲν τρέφεται πιά ἀπὸ τὸν ὁμφάλιο λῶρο ἐνός ζωντανοῦ πλακοῦντα.

Ὁ Λάζαρος ἀντιμετωπίζει τὸν Ἰησοῦ σὰν κάποιον τοῦ ὁποίου ἡ παρουσία εἶναι ἀπαραίτη-

Ἡ ἔγερσις τοῦ Λαζάρου (χειρόγραφο Ἀγίου Ὁρους)

Ὁ Ἰησοῦς στὴν οἰκία τοῦ Λαζάρου (χειρόγραφο Ἀγίου Ὁρους)

τος ὅρος γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ζήσει. Ἄν ὁ Ἰησοῦς μπόρεῖ νὰ ζήσει χωρὶς τὸν Λάζαρο, τὸ ἀντίθετο δὲν εἶναι ἐφικτό. Ὅταν γεννιέται ἓνα βρέφος, ὁ πλακοῦντας παύει νὰ ζεῖ, δὲν χρησιμεύει πιά σέ τίποτα. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο τὸ ἔμβρυο δὲν μπόρεῖ νὰ ζήσει ἂν τοῦ ἀφαιρεθεῖ ὁ πλακοῦντας. Ὁ Λάζαρος - ἔμβρυο δὲν μπόρεῖ νὰ ζήσει χωρὶς τὸν Ἰησοῦ. Πρὶν γνωρίσει τὸν Ἰησοῦ τοῦ ἀρχοῦσαν οἱ ἀδερφεῖς του. Ὁχι ὁμως καὶ μετὰ.

Ὁ Λάζαρος εἶναι σὰν ἓνα νεκρὸ ἔμβρυο μέσα στὴ μητέρα. Ἐπέστρεψε στὴ μητέρα γῆ τυλιγμένος, στίς φασκιές, χωρὶς ἄλλη ἐνδοψυχικὴ ἐπικοινωνία μὲ τοὺς ζωντανούς. Μὴ μπορώντας πιά ν' ἀντλήσει χυμούς ἀπὸ τὸ ἀνθρώπινο πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ὅ,τι εἶναι φυτικὸ στοιχεῖο μέσα του δὲν ἔχει ἀπὸ τί νὰ ζήσει.

Ἡ διαδικασία τοῦ θανάτου, πού ὑποχρεώνει κάθε πλάσμα στὴν ὀργανικὴ ἀποσύνθεση, κάνει τὸ σῶμα τοῦ Λαζάρου νὰ ἐπιστρέψει στὴν κατάσταση τῶν τελοφυγικῶν στοιχείων, δηλαδή νὰ ἀποσυντεθεῖ: μιά ὁσμὴ σάρκας σὲ ἀποσύνθεση ἀναδύεται ἀπὸ τὸν τάφο. Τὸ σῶμα του βρίσκεται σὲ κατάσταση σήψης. Ὁ ἐγκαταλελειμμένος Λάζαρος ἔχασε τὸ ἐνστικτο τῆς αὐτοσυντήρησης. Τοῦ λείπει τὸ μοναδικὸ ὄν στὸν κόσμον ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἐξαρτᾶ τὴ ζωὴ του ἀπὸ τὸν καιρὸ πού ἔμαθε ν' ἀγαπᾷ.

Τὸ εἶδος τῆς προσηλώσεως πρὸς τὸν Ἰησοῦ ἐξηγεῖται τόσο ἀπὸ τὸ ὅτι ὁ Ἰησοῦς τοῦ εἶναι ἀναγκαῖος ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία του νὰ ἐνωθεῖ μαζί του σὲ μιά ναρκισσιστικὴ ἀγάπη. Ἡ δοκιμασία τῆς συναισθηματικῆς ἀπο-ζωτικοποίησης σ' αὐτὸ τὸ ἀρχαῖο ἐπίπεδο ἐπιφέρει τὴν ἀπο-ζωτικοποίησιν τοῦ ὑποσυνειδητοῦ συνειστωτικοῦ δεσμοῦ ἀνάμεσα στὸ πνεῦμα καὶ τὴ σάρκα. Ἡ καταστροφή αὐτοῦ τοῦ δεσμοῦ εἶναι

θανατηφόρα γιὰ τὸ σῶμα. Πεθαίνει, μποροῦμε νὰ ποῦμε ἀπὸ ὀξεία νεύρωση μελαγχολίας.

Ὁ Λάζαρος εἶναι ἀκόμα δεμένος μὲ τὶς δύο ἀδερφεῖς του τὸν καιρὸ πού γνωρίζει τὸν Ἰησοῦ καὶ γίνεται φίλος του. Σὰν ἄντρας ἐνήλικας καὶ ἐργένης εἶναι προσκολλημένος στίς δύο ἀνίπαιτρες γυναῖκες. Οἱ τρεῖς τοὺς ζοῦν σὰν ἀχώριστα παιδιά, πού δὲν ἔχουν ἀποκοπῇ ἀκόμα ἀπὸ τὸν μητρικὸ μαστό, στὸ σπίτι τῶν γονιῶν τους. Εἶναι σὰν τρίδυμα πού δὲν βγήκαν ἀκόμα στὴν κοινωνικὴ ζωὴ. Κι ἀκόμα, ἴσως, κανένας ἀπὸ τοὺς τρεῖς δὲν μπόρεῖ νὰ διαχειριστεῖ τὴ λιμπντὸ του ἀνεξάρτητα ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

Σημειώστε ἀκόμα ὅτι οἱ δύο ἀδερφεῖς του εἶναι τὸ ἴδιο προσηλωμένες στὸ πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ. Ἡ Μάρθα εἶναι δεμένη μαζί του μέσα ἀπὸ μιά τάση ἐξύψωσης πρὸς τὰ θεῖα «πρωκτικοῦ σταδίου»: εἶναι χειρῶνακτας, ὀργανώνει, κατασκευάζει. Ἡ Μαριάμ εἶναι προσηλωμένη σ' αὐτὸν μὲ μιά λατρευτικὴ στάση προσευχομένης: ρίχνεται στὰ πόδια τοῦ Ἰησοῦ, πίνει τὸ νέκταρ τῶν λόγων του, ἀκίνητη μπροστὰ σὲ μιά ἀναγωγή πρὸς τὰ θεῖα. Πρόκειται γιὰ μιά συναισθηματικὴ μετατόπιση «στοματικοῦ σταδίου».

Ἀπὸ τίς δύο «κοπέλες» ἡ μιά, ἡ Μάρθα, δουλεῖ συνεχῶς ἀπασχολημένη γιὰ τὸ χυτῆρι του· ἡ ἄλλη, ἡ Μαριάμ τὸν ἀπομιμᾷ μὲ μάτια κι αὐτιά. Ὅσο γιὰ τὸ «ἀγόρι», τὸν Λάζαρο, πεθαίνει ὅταν ὁ Ἰησοῦς λείπει. Εἶναι ἓνα νευρωτικὸ τριό!

Ἄν ὑπάρχει μετάρθεση τοῦ Λαζάρου στὸν Ἰησοῦ, ἂν ὁ Ἰησοῦς ἀντιπροσωπεύει στὸ ὑποσυνειδητὸ τοῦ Λαζάρου τὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα του, εσεῖς σὰν ψιχαναλιτρία, θὰ πρέπει νὰ δεχθεῖτε ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνταποκριθεῖκε σ' αὐτὴν τὴ μετάρθεση μὲ μιά ἀντιμετάρθεση! Κατὰ τέτοιο εἶναι ἐν δυνάμει ἀναπόφευκτο στὴ λιμπντικὴ οἰκονομία.

Μά εἶναι προφανές. Ὁχι μόνο ὁ Ἰησοῦς δέχεται τὴ φιλία τοῦ Λαζάρου πού τοῦ κάνει καλὸ, ἀλλὰ καὶ ἀνταποκρίνεται. Ἄλλωστε δὲν τοῦ λένε: «Κύριε, εἶναι ἀρρωστος ἐκεῖνος π' ἀγαπᾷς»;

Πρέπει νὰ πάμε μακρύτερα ἀκόμα. Αὐτὴ ἡ ἀντιμετάρθεση εἶναι μιά ἀπάντηση πού προέρχεται ἀπὸ τὸ ὑποσυνειδητὸ τοῦ Ἰησοῦ καὶ ἀπειθύνεται στὸ ὑποσυνειδητὸ τοῦ Λαζάρου.

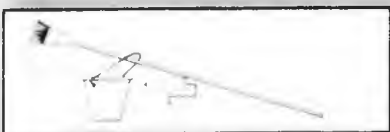
Μπροστὰ στὸ θάνατο, ὁ Λάζαρος ἀνατριχιάζει, κλαίει, εἶναι συγκινημένος, ταραγμένος, ἀναρριγὰ σὰν νὰ ἔχει κιόλας μολυνθεῖ ἀπὸ τὴν παγωνιά τοῦ θανάτου. Εἶναι ἓνα δέντρο μέσα στὸν κυκλῶνα. Τὸ ὑποσυνειδητὸ τοῦ Ἰησοῦ μοιραζεται τὸ θάνατο τοῦ Λαζάρου. Γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἀποσπᾷ τὸ Λάζαρο ἀπὸ τὴν παιδικὴ του ἐμμονὴ πρὸς αὐτόν, γιὰ νὰ τὸν χωρίσει ἀπὸ τὸν πλακοῦντα πού αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀντιπροσωπεύει, ὁ Ἰησοῦς ὑποχρεώνεται νὰ ξαναζήσει ὅ,τι μέσα του ζεῖ ἀκόμα σὰν ἀνθρώπινη προσηλώση (καὶ ἀντιμετάρθεση στὸ πρόσωπο τοῦ Λαζάρου). Εἶναι ἓνας παλιμπαιδισμὸς τῆς δικῆς του ιστορίας, ἐπιστρέφει στὸ σημεῖο πού βρίσκεται ὁ Λάζαρος. Ὁ Ἰησοῦς πρέπει νὰ ἀποσπασθεῖ ἀπὸ τὸν δικό του πλακοῦντα. Ὑποχρεώνεται νὰ ξαναζήσει τὴν ἀποκοπὴν του - παιδιοῦ ριζωμένου σὲ ἀνθρώπινη μητέρα. Ἀνατριχιάζει καὶ κλαίει.

Καταλαβαίνετε πῶς οἱ δύο ἀλλοιώσεις, τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ Χριστοῦ, εἶναι παράλληλες. Ὁ Ἰησοῦς πρέπει νὰ ὑποφέρει ὅ,τι ὑπέφερε ὁ Λάζαρος, γιὰ νὰ ἐντοπίσει τὰ ναρκισσιστικὰ στοιχεῖα πού παραμένουν μέσα του καὶ τὸν ἐνώνουν μὲ τοὺς φίλους του τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Ἀνακαλύπτει πόσο ἀκόμα ἔχει ἀνάγκη τοὺς φίλους του καὶ μ' ἓνα βρυχηθμὸ ἀγάπης, τοὺς ἀποχωρίζεται.

Μετάφραση: Στέλλα Χρυσουλάκη

Ν. Εγγονόπουλος, Συνάντηση με τον χαρτί, 1983

Τά κουφά γυμνά, ό σπασίκλας και τό κωλόχαρτο

«Δέν θαρρωμαστε να βλέπουμε την έκθεση. Μαλακώνει τη σκέψη κάργα».

«Ο θρύλος είναι αναμφισβήτητη ή καλύτερη και πιό ένδοξη ομάδα της Ελλάδας. Θρύλος σημαίνει ομάδα τιμημένη. Φόρτσα Θρύλε».

«Νίκη σ' αγαπώ. Τάκης, 8/4/83»

Εθνική ομοψυχία, φιλαθλο αλλά και κριτικό πνεύμα επικρατεί κατά την παρέλαση, που πραγματοποιήσε τον τελευταίο καιρό η μαθητώρα νεολαία των Αθηνών στην Εθνική Πινακοθήκη.

Οι υπεύθυνοι των οικείων υπηρεσιών, οι καθηγητές και τό απουσιολόγιο ξενάγησαν τά αυθόρμητα προσερχόμενα πλήθη των διασμένων για εικαστικές τέχνες μαθητών.

Τοποθετημένο σέ εξέχουσα θέση τό ειδικά σχεδιασμένο αναλόγιο από πλεξιγκλάς στηρίζει τό βιβλίο συγχαρητηρίων· πάνω του έχουν χαραχτεί οι απόηχοι του ομαδικού οπτικού παραληρήματος, από τά ίδια τα χέρια των μαθητών.

Τό φάσμα των παρατηρήσεων· είναι αρκετά ευρύ και καλύπτει τόσο τό έργο του Πικάσσο και του Έγγονόπουλου όσο και την ύλικοτε-

χνική υποδομή της Πινακοθήκης την Μελίνα και τόν έρωτα γενικά.

Όσον αφορά τόν πατριωτισμό μας ή δουλειά που γίνεται στά Έλληνικά σχολεία είναι καλή (Ο Picasso μέ όδηγησε μέχρι εδώ αλλά φεύγω μέ τίς καλύτερες έντυπώσεις για τό έργο των Έλλήνων ζωγράφων).

Όμως οι αντιδράσεις ήταν ποικίλες τόσο σέ συγκινησιακό (πάντως ότι και νά λέμε ο Picasso ξέρει νά ζωγραφίζει ωραία κωλομέρια), όσο και σέ οργανικό επίπεδο (Απ' ό,τι είδα του Έγγονόπουλου του άρέσει πολύ τό γυμνό και τά κεφάλια χωρίς μάτια, μύτη, στόμα και αυτιά. Μετά απ' αυτά κουφάδηκα). Έντυπωσιάζει εξάλλου ή κριτική στάση (Τί όρνιθοσκαλισματα είναι αυτά; Έχουμε δει και καλύτερα) ενώ δέ λείπουν οι παραινέσεις (Πικάσσο, πέτα τό λάσο και πιάσε εκείνους που σέ κάνουν μουσείο) και ακόμη οι έξομολογήσεις (Κοίταξε Πάμπλο, τή Μάγδα τήν αγαπώ).

Και τήν ώρα που ό «Μαγεμένος Άλέξης» έκστασιάζεται (Picasso και Έγγονόπουλος δά μου μείνουν αλχημόνητοι παππούδες. Πολύ πρώτοι στον τομέα τους) ένας συμμαθητής του συνδέει τήν έμπειρία του μέ τήν επικαιρότητα (Μελίνα τά Έλγίνεια, νά χαρείς τή θέση σου).

Ένδιαφέρουσες επίσης άπόψεις για τήν ύλικοτεχνική υποδομή και τό υπαλληλικό προσωπικό της Πινακοθήκης (Παρακαλώ κατεβάστε τόν σπασίκλα από τίς κάμερες).

Τέλος μία αντικειμενική διαπίστωση: «Πάντως ή Πινακοθήκη έχει ωραίες τουαλέτες γιατί έχει και κωλόχαρτο».

Σπ.Π.

Λίγη Γόβα, λίγος Δημήτρης και τ' άκόντιό μου!

Άσυναγώνιστο μοντέλο ή Σοφία Σακοράφα. Ήταν ένα εκπληκτικό δείγμα του πώς νά μήν ντύνεται μία νέα κοπέλα. Ο κ. Τερζόπουλος θεωρώντας σάν συνεπής αστός άνωπόφορες τίς Κνίτισες, μάς έδωσε μία εικόνα για τό πώς φαντάζεται ότι ντύνονται οι κομμουνίστριες. Ούτε μίνι, ούτε έξωμα, ούτε ξεβαμμένα στενά παντελόνια, ούτε δαντέλες, τίποτα!

Κάτι μακριούτσικες φουστίτσες μέ γόβες και κουμπωμένο πουκάμισο, είναι τά μοναδικά στολίδια μάς πολιτικοποιημένης. Έτσι τή θέλει ό καλός της και τό Κομμα, κι όχι νά ξεφαντώνει στά τσιφτετέλια σάν τήν άλλη τή θεούσα, τή Βερούλη.

Και ή «Γυναίκα» έγινε άνάρπαστη. Τώρα βέβαια, μετά τή Σακοράφα πέταξε κι ένα μανεκέν εξεζητημένο, άέρινο και «δαντελωτό» στίς επόμενες σελίδες για νά καλύψει και τίς υπόλοιπες γυναίκες που δέ γιορτάζουν τά εκατοντάχρονα του Μάρξ.

Άς μή μιλήσουμε τώρα πάλι για γυναίκες αντικείμενο άπρόσωπο

και τέτοια. Αυτά είναι γνωστά. Τό μόνο που μένει είναι νά ευχηθούμε και μεις στή Σακοράφα καλά στέφανα, καλές επιδόσεις στους Όλυμπιακούς και μία νέα εμφάνιση μέ τά χειμερινά μοντέλα!

«Εθνική Έλλάδος γειά σου!»

Α.Θ.

Περί ευτυχίας ό λόγος

«Τή βρίσκω μ' ένα θηλυκό 100%».

Τάδε έφη ό «άναρχοαυτόνομος» και όργιλος Βλάσης Μπονάτσος στή στήλη «παράθυρο στήν τέχνη» της Κυριακάτικης Έλευθεροτυπίας 17 Απριλίου. Άπ' τήν άλλη μεριά, ή εθνική μας στάρ δηλώνει: «τήν έχω καταβρεί μ' αυτό τό άγόρι». Ευτυχείς λοιπόν όλοι μά και τή βρίσκουν μεταξύ τους. Ευτυχές και τό άναγνωστικό κοινό που τά είδωλά του έχουν ύψηλές επιδόσεις στή σεξουαλική τους ζωή. Ευτυχείς οι δημοσιογράφοι που τρώνε τά όλόφρεσκα μπαρμπούνια στο διαμέρισμα της όδου Στισιόχρου. Ευτυχείς και οι διευθυντές των εφημερίδων που οι συντάκτες τους ψαρεύουν τέτοια λαυράκια. Ευτυχείς έμεις που επιτέλους γνωρίζουμε τόν ΔΙΚΟ ΜΑΣ Βλάση, τόν άφέντη, τόν ψαρά, τόν άσωτο, τόν φυσιολάτρη, τόν πράσινο Βλάση. Μά πιό πολύ απ' όλους, ευτυχής ό Άρης Δαβαράκης γιατί «εκλείπουν μέρα μέ τή μέρα οι κάφροι» που θά μπορούσαν νά συννεφιάσουν τό άνθοςπαρτο μέλλον του πρότυπου ζευγαριού.

Πάντως για μία ακόμα φορά ή Βουγιούκλω κάνοντας τά έν οικω έν δήμω άποδεικνύει τό επιχειρηματικό της δαιμόνιο και οι επιδόξεις ανταγωνίστριες «τρώνε τή σκόνη της» όπως ίσως θά έλεγε και τό «άναρχοαυτόνομο μανούλι».

Γ.Μ.

«Λίγο πριν τό 1984»

«Λίγο πριν τό 1984» ήταν ό τίτλος της μικτής παράστασης που δινόταν για 10 μέρες στο Πολύπλανο (20-30 Απρίλη) από τους Νίκο Γιαννόπουλο (φωτογραφία) και Θωμά Σλιώμη (πίατο), μέ συμμετοχή της Νένας Παπαγεωργίου (χορός).

Ο τίτλος, παιχνίδι λεκτικό. Χρονολογικά, πριν άκριβώς από τό 1984. Έννοιολογικά, ή κατάσταση που περιγράφει ό Όργουελ στο βιβλίο του.

Δυό οι άξονες της παράστασης: -Η σχέση του άνθρώπου μέ τό

είδωλό του (τό είδωλο π.χ. της απόλυτης όμορφιάς). Η κάμερα σήμερα παίζει ένα ρόλο διάμεσο ανάμεσα στον άνθρωπο και το πρότυπό του. Ο μέσος τηλεθεατής νιώθει την ύστερική ανάγκη να πλησιάζει, να άγγιζει να καταλαμβάνεται από τό είδωλό του.

-Η άλλωτρίωση του ανθρώπου, μιά διάχυσή του δηλαδή σ' ένα «μή πράττειν». Θεατής της ίδιας του της ζωής και του κοινωνικού γίνεσθαι, έξω από τό παιχνίδι της ιστορίας. Μή ενεργός, μή αύτενεργός με πληρη έλλειψη αυτόνομιας και άτομικότητας.

Η παράσταση συμπυκνώνει τό πλέγμα της πληροφόρησης σέ βίντεο με διαφορετικά προγράμματα μαζιασμένα, από την τηλεόραση.

Μπρός στό μόνιτορ πού προβάλει την εικόνα της γυναίκας, ή Νένα Παπαγεωργίου προσπαθεί νά φτάσει την άπιαστη εικόνα της. Οι κινήσεις της άργές στην άρχή, γίνονται όλο και πιο νευρωτικές φτάνοντας στό τέλος σέ καταστάσεις ύστερίας και τρέλας.

Μέσα σ' ένα καταγισμό από είκόνες και ήχους πού εκπέμπουν παγερά μηχανήματα, παράλληλα μέ την προσπάθεια της γυναίκας νά μοιάσει στό πρότυπό της, ύπάρχει ένα πρόσωπο «δρών», ό πιανίστας. Μιά συνεχής πάλη ανάμεσα στον ήχο του πιάνου και του βίντεο. Τά βίντεο τόν «σκεπάζουν» εκείνος άντεπιτίθεται χρησιμοποιώντας τό πιάνο σάν κρουστό. Προσπαθεί νά ύπάρξει, αλλά τελικά τό πιάνο πνίγεται.

Εδώ τελειώνει αυτή ή πρωτότυπη και πειραματική παράσταση.

Ο θεατής φεύγει ένοχλημένος. Αυτός ήταν ό στόχος της άλλωστε. Δέσποινα Μαρίνου.

Πικάσσο, Γυναίκα με πορτοκάλι, 1943

Σχολική Μεροληψία

Δυό φορές μέχρι σήμερα έφτασε ως τή δημοσιότητα ό ασυτηρός χαρακτηρισμός «έπίπεδον σχολικής παράστασης», γιά έκπομπές πού κόπηκαν έπειδή θεωρήθηκαν άπαράδεκτες γιά μετάδοση. Φαίνεται όμως πως μερικές «σχολικές παραστάσεις», είναι λιγώτερο... «σχολικές» από τις άλλες. Πώς άλλως νά έξηγηθί ή πληθώρα άτελειών της σειράς «Οικογένεια Ζαρντή», πού ενώ προκαλούν τό γέλιο και μαθητών του Δημοτικού ούτε πού προκάλεσαν την παραμικρή δυσφορία των ιδυνόντων της Ε.Ρ.Τ. Καί στίς σχολικές παραστάσεις λοιπόν, ύπάρχουν χαιδεμένοι και μή μαθητές...

Μ.Θ.

Τρία πουλάκια κάθονταν μέσ' στην τραπεζαρία...

Τό άνέβασμα του αίσθητικού μας επιπέδου και τό άλμα πρós μιά άλλη ποιότητα ζωής στη μικροκλί-

Λίβινγκ-ρουμ: Είναι ο χώρος που χρησιμοποιείται περισσότερο από τους άλλους για καθιστικό και μπορείτε να βάλετε ταπεσαρίες με πίνακες ρεπροντανζιόν. Τοποθετήστε τους πίσω από μεγάλες πολυθρόνες, καναπέ ή τζακι.

Τραπεζαρία: απαιτείται ταπεσαρία με σχέδια από τη φύση ώστε να δημιουργούν ευκάριστο περιβάλλον π.χ. πουλιά, λουλούδια.

μακα της κατοικίας βάλθηκε νά πετύχει ό συνεργάτης του ΒΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ (27.3.83) στό άρθρο του: «Περιβάλλον κατά βούληση».

Μέσα από ρολά ταπεσαρίας μέ τυπωμένα πάνω τους σχέδια άπ' τή φύση και πίνακες "ρεπροντανζιόν" (sic), οι «είδικοί» (:) μάς δείχνουν τό δρόμο του ξεπεράσματος της άσχημας των διαμερισμάτων μας. Νέοι όριζόντες άνοίγονται πάνω στους τοίχους μας. Ένα περιβάλλον μαγευτικό περιμένει στό κατώφλι μας και μάς ύπόσχεται ζωή παραμυθένια. Κι όλα αυτά μέ λίγα κατοστάρικα τό μέτρο.

Εμπρός λοιπόν νά ξεχнуθούμε στόν ύλγγο της ταπεσαρίας. Συνθήματά μας άς είναι: «Κάθε λίβινγκ-ρούμ και "ρεπροντανζιόν"», «Όύτε μιά τραπεζαρία χωρίς δέντρα και πουλιά».

Άκης Αηδόνης

Φυλαχτείτε... συναυλίες!

Νέα πάθη προβλέπονται γιά τους όπαδούς του ρόκ μέσα στό Μάη. Αναγγέλθηκε συναυλία των Uriah Heep, στό γήπεδο του Παναθηναϊκού και του Άρη.

Πολλά βέβαια μπορεί νά συμβούν.

-Νά ακούγονται όλα τά όργανα παραμορφωμένα, ή τά μισά, ή νά μήν ακούγεται τίποτα.

-Έκτός από τά παραπάνω νά μή βλέπουμε, γιατί ή έξέδρα θά έχει τοποθετηθεί κολλητά στό πέταλο, και γιατί θά έχουν κόψει τά διπλάσια είσιτήρια άπ' αυτά πού έχουν θέα.

-Ακόμα μπορεί νά γίνουν έπεισόδια γιατί θά δείρουν τους διοργανωτές, ή θά πέσει κανένα μπουκάλι.

-Στή χειρότερη περίπτωση, μπορεί νά πέσει ξύλο έν γένει από την άστυνομία γιά όλους αυτούς τους λόγους, και γιά άλλους πού ίσως δέν ξέρουμε.

Αν δέ συμβεί τίποτα άπ' όλα αυτά θά είναι θαύμα! Ίσως τό Πάσχα, ...ή Ανάσταση... ποιός ξέρει, όλα γίνονται!

Δ.Ο.

«Και την πίττα ολάκερη και τη συνείδησή μας χορτάτη»

Οι καλοί μας ΡΕΠΟΡΤΕΡΣ στίς 16/4 μάς παρουσίασαν από την τηλεόραση μιά έκπομπή μέ θέμα τά καλλιστεία. Είναι κάμποσος καιρός τώρα, πού ή Τ.Υ. της Άλλαγής δέ μεταδίδει πιά την τελετή. Έλα όμως πού τό θέμα (θέαμα) είναι τραβηχτικό. Οι ΡΕΠΟΡΤΕΡΣ βρήκαν τή χρυσή τομή: Μιά έκπομπή πού νά δείχνει τις κοπέλες μέ μικροσκοπικά μαγιά λίγο πριν τό διαγωνισμό. Τό σκηνικό συμπληρώνουν -τί άλλο;- οι κλασικές ρητορικές έρωτήσεις: Πώς σέ λένε, πόσο χρονών είσαι, τί δουλειά κάνει ό πατέρας σου, πού μένεις, διαβάξεις βιβλία, άσχολείσαι μέ την πολιτική,

τί συναισθήματα σου δημιουργεί ή άνοιξη, τό γεγονός ότι είσαι όμορφη σέ κάνει νά υπερέχεις από τις άλλες γυναίκες;

Οι κοπέλες, άλλοτε άμήχανα και άλλοτε σοβαρά προσπαθούν νά άνταποκριθούν στην άνάκριση. Τό «μήνυμα» ήταν βέβαια αυτό πού ήδη περίμενε κάθε προοδευτικός άκροατής: Οι κοπέλες είναι μικρονοϊκά πλάσματα πού πουλάνε τό κρέας τους -«χωρίς νά τό θέλουν οι καυμένες»- σέ μιά άνελέτη καταναλωτική κοινωνία.

Γιά τά καλλιστεία μπορεί νά πιστεύει κανείς ότι θέλει. Ακόμα ότι είναι και θέμα γιά τηλεοπτική «έκμετάλλευση».

Και τώρα μιά έρώτηση: Άν πρότεινα στόν νύγιο Ρωμαιο νά φτιάξω μιά έκπομπή κάνοντας τις ίδιες έρωτήσεις στους ρεπόρτερς, θά τό δεχότανε; Ή μήπως θά έπρεπε νά παρουσιαστούν κι αυτοί μέ μαγιά χάριν μεγαλυτέρας άκροατικότητας;

Ν.Π.

Δράμα έθνικό

Όσοι βρεθηκαν την Κυριακή 17 Απριλίου στην περιοχή του Κάραβελ, σίγουρα θά συγκλονίστηκαν στό άκουσμα των σπαραχτικών κραυγών της καλλιστειοκαμένης μάνας της Άννας Μαρτινού φτερινής «Μίς Έλλάς»: «Μάτωσες τά πόδια σου, κόρη μου, όλον αυτό τόν καιρό ξεπατώθηκες (!) γιά χάρη τους και ΝΑ τό άποτέλεσμα!!»

Τί είχε συμβεί; Οι άνταγωνίστριες της νικήτριας μετά την άναγγελία των άποτελεσμάτων, όργιλες ποδοπάτησαν τους «δεύτερους» τίτλους πού τούς είχαν άπονεμηθεί, άμαυρώνοντας έτσι τόν περηφανή θρίαμβό της!!

Όμως ή «δυναμική μαμά» δέν έμεινε νά θρηνεί: «άλλά δέ θά τους άφήσουμε έτσι! Πήγαινε νά φωτογραφηθείς, θά πάρουμε και τή γούνα και θά φύγουμε από δώ μέσα» άνέκραξε άποφασιστικά σάν άλλη Μπουμπουλίνα!!!

Ποιός πολιτισμένος άνθρωπος μπορεί νά παραμείνει άσυγκίνητος μπροστά σ' αυτό τό έθνικό δράμα πού ούδείς θά έγνώριζε, άν ή πάντα ευαίσθητη εφημερίδα ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΤΥΠΟΣ δέν είχε φροντίσει νά τό αποκαλύψει την άλλη κιόλας μέρα, μέσα από τις καλλιτεχνικές της σελίδες;

Γ. Μαν.

Στην πύλη στέκεται ο Τέντι και στο χέρι του κρατά το γράμμα.

Τις Κυριακές απόγευμα ο Νιούμαν καθόταν με τόν πατέρα του σε ένα ασπρο παγκάκι στην αψή μιάς πτέρυγας του νοσοκομείου. Ο γιος του είχε φέρει μία τάρτα ανανά, αλλά ο γέρος αρνιόταν επίμονα να τή φάει.

Δυό ή τρεις φορές μέσα στις δυόμισι ώρες που έμεινε με τόν πατέρα του στην αψή της πτέρυγας, ο Νιούμαν είπε: «Θέλεις να ξανάρθω την επόμενη Κυριακή ή δε θέλεις; Θέλεις να έχεις την επόμενη Κυριακή ελεύθερη, μόνο για τόν εαυτό σου;»

Ο γέρος δεν απάντησε τίποτα. Τίποτα που να σημαίνει ναι, ή που να σημαίνει όχι. Εάν τόν πιέζεις να πει ναι ή όχι, αρχίζει να κλαίει.

«Έντάξει, θα ξανάρθω την επόμενη Κυριακή. Αλλά αν δε θέλεις να με δεις για μία βδομάδα και να μείνεις μόνος, υπορείς να μου τό πεις. Θέλω και εγώ να έχω καμιά Κυριακή ελεύθερη».

Ο πατέρας του δεν απάντησε τίποτα. Μετά, τό στόμα του άρχισε να κινείται και σε λίγο είπε: «Η μητέρα σου ποτέ δε μου μιλούσε έτσι. Δεν ήταν από τούς τύπους που σε αφήνουν να βράζεις στο καζάνι σου χωρίς να τούς ενδιαφέρει τίποτα για σένα. Πότε θα έλθει εδώ να με δει;»

«Μπαμπά, ξέρεις ότι η μητέρα έχει πεθάνει από πολύ καιρό, πριν ακόμη εσύ άρρωστήσεις και προσπαθήσεις να βάλεις τέλος στη ζωή σου αυτοκτονώντας. Προσπάθησε να τό θυμάσαι αυτό».

«Αυτό, μή μου τό ζητάς να τό πιστέψω. Ειδικά αυτό», είπε ο πατέρας του, και ο Νιούμαν σηκώθηκε να φύγει για τό σταθμό απ' όπου έπαιρνε τό τραίνο της γραμμής Λόνγκ Άιλαντ - Νιού Γιόρκ Σίτι.

Φεύγοντας, είπε: «Προσπάθησε να αισθάνεσαι όσο τό δυνατόν καλύτερα μπαμπά», και ο πατέρας του απάντησε: «Μή μου μιλάς με αυτόν τόν τρόπο γιατί εγώ είμαι καλύτερα».

Τις Κυριακές, αφού τελειώνε την επίσκεψη και άφηνε τόν πατέρα του στην πτέρυγα 12 του Κτιρίου Β, διέσχιζε με τά πόδια τούς κήπους του νοσοκομείου και έφτανε στην απηιδωτή πύλη. Η πύλη με κάγκελα σιδερένια στηριζότανε σε δυό κολώνες από τοίβλο. Εκεί, κάτω από μία μεγαλοπρεπή βαλανιδιά που έρριχνε τή σκιά της στο μαντρότοιχο από γιμνά κόκκινα τοίβλα, όλη τήν άνοιξη και τό καλοκαίρι, συναντούσε τόν Τέντι με τό γράμμα στο χέρι. Ο Νιούμαν θα μπορούσε να έχει βγει έξω περνώντας από τήν κεντρική είσοδο του Κτιρίου Β, που ήταν μόνο ένα τμήμα του όλου πλέγματος τών κτιρίων, αλλά αυτή ή διαδρομή που ακολουθούσε τώρα ήταν ή πιο σύντομη για τό σιδηροδρομικό σταθμό. Η πύλη ήταν άνοικτη για τούς επισκέπτες μόνο τις Κυριακές.

Ο Τέντι ήταν ένας άντρας ρωμαλέος και ήλιθιος. Φορούσε τά γκριζα ρούχα του ιδρύματος και παντόφλες από καραβόπανο. Ήταν πενήντα χρονών ή και περισσότερο και τό γράμμα του ήταν ίσως τής ίδιας ηλικίας. Τό κρατούσε όπως τό κρατούσε πάντοτε, σαν να τό κρατούσε από πάντοτε στημένο έχει στην έξοδο, ένα παχί γαλάζιο φάκελο γεμάτο δαχτυλιές, με τήν τριγωνική του γλώσσα άνοικτη. Μέσα υπήρχαν τέσσερα φύλλα χαρτί, χαρτί κολόρ κρέμ, έντελώς άδεια, χωρίς τίποτα γραμμένο επάνω. Τήν πρώτη φορά ο Νιούμαν, αφού είχε κοιτάξει τις έντελώς άδειες σελίδες, έδωσε τό γράμμα πίσω στον Τέντι και έφυγε περνώντας από τή σιδερένια πύλη που τήν κρατούσε άνοικτη ο φύλακας με τήν πράσινη στολή. Μερικές φορές υπήρχαν και άλλοι άσθεनेίς εκεί στην πύλη, οί όποιοι ήθελαν να βγούν έξω και να φύγουν τή στιγμή που ή πόρτα άνοιξε για να περάσει ο Νιούμαν, αλλά ο φύλα-

κας με τήν πράσινη στολή έλεγε ότι δεν μπορούσαν.

«Θά ταχυδρομήσεις τό γράμμα μου; Τι λές;» έλεγε ο Τέντι τις Κυριακές.

Έδωσε στον Νιούμαν τόν γεμάτο δαχτυλιές φάκελο. Ήταν πιο εύκολο να τόν πάρεις και να του τόν ξαναδώσεις, παρά να μην τόν πάρεις καθόλου.

Τό γραματοκιβώτιο κρεμόταν σε μία τσιμεντένια κολώνα στην άλλη πλευρά του δρόμου, ακριβώς απέναντι από τή σιδερένια πύλη, λίγα μόλις μέτρα από τή βαλανιδιά. Ο Τέντι τίνανε τή δεξιά του γροθιά προς τήν κατεύθυνση που βρισκόταν τό γραματοκιβώτιο, σαν να ήθελε να φτάσει στο κουτί περνώντας μέσα από τά σιδερένια κάγκελα. Τό κουτί ήταν κάποτε βαμμένο

Ο Νιούμαν απάντησε ότι τό ήξερε.

«Εσύ που έχεις πολεμήσει;»

«Μέχρι τώρα δεν έχω πολεμήσει πουθενά».

«Γιατί δε μου ρίχνεις τό γράμμα;»

«Θά είναι καλό δικό σου, εάν τό διαβάσει ο γιατρός».

«Ωραίο αυτό». Ο Τέντι κοιτάζε πάνω από τόν ώμο του Νιούμαν, με τό μάτι του καρφωμένο στο γραματοκιβώτιο.

«Τό γράμμα δεν έχει γραμματόσημο και δεν άπευθύνεται σε κανένα».

«Βάλε εσύ ένα γραμματόσημο. Δέ μου επιτρέπουν να αγοράσω τρία του ενός ή ένα τών τριών».

«Τώρα χρειάζεται ένα τών όχτώ. Θά βάλω γραμματόσημο, εάν εσύ γράψεις μία διεύθυνση

του Bernard Malamud

‘Η έπιστολή

μετάφραση: Κ. Χρόνης

κόκκινο αλλά τώρα τό είχαν βάψει μπλέ. Υπάρχουν γραματοκιβώτια και στά γραφεία τών γιατρών σε κάθε τμήμα του υπενθύμιζε ο Νιούμαν, αλλά ο Τέντι απάντησε ότι δεν ήθελε να δώσει στους γιατρούς τήν ευκαιρία να διαβάσουν τό γράμμα του.

«Εάν τό πάω στο γραφείο, οί γιατροί θα τό διαβάσουν».

«Αυτή είναι ή δουλειά τους», απάντησε ο Νιούμαν.

«Με τό δικό μου γράμμα αποκλείεται να γίνει αυτό. Ούτε κατ' ιδέαν», είπε ο Τέντι. «Γιατί δεν τό ταχυδρομείς; Δεν πρόκειται να κερδίσεις τίποτα με τό να μην τό κάνεις».

«Δέ γράφει τίποτα μέσα. Τι να ταχυδρομήσω, τό τίποτα;»

«Αυτό τό λές εσύ».

Τό βαρύ κεφάλι του στεκόταν πάνω σ' έναν κοντό, ήλιοκαμένο σβέρκο, τά τραχιά γκριζα μαλλιά του κομμένα με τή χοντρή πετούσαν σαν πρόκες μία ίντσα πάνω από τό κρανίο του. Τό ένα του μάτι ήταν γκριζό και σαρκώδες, τό άλλο αλλοιθωρο. Όταν μιλούσε στον Νιούμαν κοιτάζε πέρα μακριά με άκίνητο βλέμμα, μετά γιρίζει προς τόν ώμο του. Ο Νιούμαν παρατήρησε ότι δεν έριχνε ποτέ τό βλέμμα του στο γαλάζιο φάκελο τήν ώρα που δεν τόν κρατούσε στα χέρια του, τήν ώρα που ο φάκελος βρισκόταν προς στιγμή στα χέρια του Νιούμαν. Κάθε τόσο έδειχνε κάτι με τό δάχτυλό του, αλλά δεν άνοιγε τό στόμα του να πει τίποτα. Όσο δε μιλούσε, σηκωνόταν λίγο στις μύτες τών ποδιών του. Ο φρουρός δεν ένδιεφερόταν να επέμβει όταν ο Τέντι έδινε στον Νιούμαν τό γράμμα κάθε Κυριακή απόγευμα.

Ο Νιούμαν του ξανάδωσε τόν φάκελο.

«Είναι δικό σου τό φταίξιμο», είπε ο Τέντι. Και μετά πρόσθεσε: «Μου έδωσαν τήν άδεια να κυκλοφορώ ελεύθερος. Είμαι σχεδόν ύγιής. Έχω πολεμήσει στο Γκουανταλκανάλ».

πάνω στο φάκελο».

«Εγώ ποτέ. Ούτε κατ' ιδέαν».

Ο Νιούμαν δε ρωτούσε γιατί.

«Δέν είναι τέτοιου είδους γράμμα».

Ο Νιούμαν ρώτησε τί είδους γράμμα ήταν.

«Γαλάζιο με λευκό χαρτί μέσα».

«Και τί λέει;»

«Σάν δεν ντρέπεσαι», είπε ο Τέντι.

Ο Νιούμαν έφευγε με τό τραίνο τών τέσσε- ρεις. Τό ταξίδι τής επιστροφής ήταν καλύτερο από τό ταξίδι προς τό ψυχιατρείο. Αλλά γενικά, οί Κυριακές ήταν μία σκέτη δυστυχία.

Ο Τέντι κρατάει στο χέρι του τό γράμμα.

«Δέν υπάρχει περίπτωση;»

«Δέν υπάρχει περίπτωση», είπε ο Νιούμαν.

«Δέν ξέρεις που σου πάν τά τέσσερα».

Έδωσε πάντως τό γράμμα στον Νιούμαν και μετά από λίγο ο Νιούμαν του τό έδωσε πίσω.

Ο Τέντι κοιτάζε προς τόν ώμο του.

Ο Ράφ κρατάει τόν γεμάτο δαχτυλιές φάκε- λο.

Τήν Κυριακή, ένας ψηλός, λεπτός, σκυθρωπός γέροντας, καλά ξυρισμένος, με μαραμένα μάτια, με ένα φθαρμένο σκούφο έκστρατείας, πρώτου παγκοσμίου πολέμου στο κιτρινωμένο λευκό κεφάλι του, στεκόταν στην πύλη μαζί με τόν Τέντι. Φαινόταν να ήταν ογδόντα χρονών και ίσως περισσότερο.

Ο φύλακας με τήν πράσινη στολή του είπε να πάει πιο πίσω γιατί εμπόδιζε τήν κίνηση στην πύλη.

«Πήγαινε πιο πίσω, Ράφ, έμποδίζεις τήν κίνηση στην πύλη».

«Γιατί δε ρίχνεις αυτό τό γράμμα βγαίνοντας, στο γραματοκιβώτιο;» ρώτησε ο Ράφ με τή χαρακτηριστική βραχνή φωνή ενός γέρου, τή στιγμή που άπλωνε τό χέρι του για να δώσει τό γράμμα στον Νιούμαν.

Ο Νιούμαν δεν ήθελε να τό πάρει. «Εσύ ποιός είσαι;» ρώτησε.

«Ο Τέντι και ο Ράλφ δεν απαντούσαν.
«Είναι ο πατέρας του», είπε ο φύλακας από
την πύλη.

«Ο πατέρας ποιανού;»

«Του Τέντι».

«Θεέ μου», είπε ο Νιούμαν. «Βρίσκονται και
οι δυο εδώ μέσα;»

«Ακριβώς», είπε ο φύλακας.

«Έχει μπει τελευταία ή ήταν εδώ μέσα όλον
αυτό τον καιρό;»

«Μόλις του ξανάδωσαν το δικαίωμα να κυκλο-
φορεί. Του τό είχαν αφαιρέσει περίπου ένα
χρόνο πριν».

«Μου τό ξανάδωσαν μετά από πέντε χρόνια»,
είπε ο Ράλφ.

«Ένα χρόνο».

«Πέντε χρόνια».

«Είναι εκπληκτικό», είπε ο Νιούμαν. «Δέ μοιά-
ζετε ο ένας με τον άλλο».

«Έσύ μέ ποιόν μοιάζεις;» ρώτησε ο Ράλφ.

«Ο Νιούμαν δεν ήξερε τί να απαντήσει.

«Έσύ ποῦ ἔχεις πολεμήσει;» ρώτησε ο Ράλφ.

«Δέν ἔχω πολεμήσει ποτέ».

«Γι' αυτό την έχεις βολέψει καλά. Γιατί δεν
ταχυδρομείς τό γράμμα μου;»

«Ο Τέντι στεκόταν δίπλα μουτρωμένος. Σηκώ-
θηκε στίς μύτες τῶν ποδιῶν του καί ἔρριξε
πρώτα μία δεξιά καί μετά μία ἀριστερή γροθιά
πρός τήν κατεύθυνση τοῦ γραμματοκιβωτίου.

«Πίστευα ὅτι τό γράμμα ἦταν τοῦ Τέντι».

«Μου ἔχει ἀναθέσει νά τό ταχυδρομήσω ἐγώ.
Πολέμησε στό Ἴβο Τζίμα. Ἔχουμε πολεμήσει σέ
δυό πολέμους. Ἐγώ πολέμησα στόν Μάρνη καί
στό δάσος Ἀργκόν (ARGONNE). Γέμισαν καί τά
δυό πνευμόνια μου με δηλητηριώδη ἀέρια. Ὁ
ἄνεμος μετά γύρισε καί τά ἀέρια αὐτή τή φορά
ἐπνίξαν τοὺς Οὐίνους. Καί ὄχι μόνον αὐτούς».

«Ἀθλιο κωλόπαιδο», εἶπε ὁ Τέντι.

«Ταχυδρόμησέ το, ὅπως καί νά 'χει τό πράγ-
μα, ταχυδρόμησέ το γιά χάρη τοῦ καημένου τοῦ
παιδιοῦ», εἶπε ὁ Ράλφ. Τό λεπτό μακρύ σῶμα
του ἔτρεμε. Ἦταν ἕνας ἄνθρωπος κοκκαλιάρης,
τά μάτια του, χωμένα βαθιά μέσα στίς κόγχες,
εἶχαν ἕνα ἀβέβαιο γαλάζιο χρώμα, τά ἀπότομα,
αἰχμηρά χαρακτηριστικά του θύμιζαν κτυπήματα
μέ τσεκούρι στόν κορμό ἑνός δέντρου.

«Εἶπα ἤδη στό γιό σου ὅτι θά ταχυδρομήσω τό
γράμμα ἐάν γράφει ἔστω καί μία λέξη ἐπάνω στίς
λευκές σελίδες», εἶπε ὁ Νιούμαν.

«Τί θέλεις νά γράφει;»

«Ὅτιδήποτε θέλει αὐτός. Δέν ὑπάρχει κά-
ποιος μέ τόν ὁποῖο νά θέλει νά ἐπικοινωνήσει.
Ἐάν δέ θέλει νά τό γράφει ὁ ἴδιος μπορεῖ νά πεί
σέ μένα τί θά ἤθελε νά γράφει καί θά τό γράψω
ἐγώ ἀντί γι' αὐτόν».

«Ἀθλιο κωλόπαιδο», εἶπε ὁ Τέντι.

«Θέλει νά ἐπικοινωνήσει μέ μένα», εἶπε ὁ
Ράλφ.

«Καθόλου ἄσχημη ἰδέα», εἶπε ὁ Νιούμαν.
«Γιατί δέ γράφει μερικές λέξεις σέ σένα; Ἡ θά
μπορούσες νά γράψεις κι ἐσύ μερικές λέξεις
σ' αὐτόν».

«Μπράβο φίλε, πού τό πέτυχες».

«Αὐτό τό γράμμα εἶναι δικό μου», εἶπε ὁ Τέντι.

«Δέν μ' ἐνδιαφέρει ποιός ἀπό ἐσάς τοὺς δυό
θά γράφει κάτω», εἶπε ὁ Νιούμαν. «Θά μπορούσα
νά γράψω ἕνα μήνυμα ἀπό ἐσένα πρὸς τόν Τέντι
στό ὁποῖο θά τοῦ εὐχесαι καλή τύχη. Θά μπο-
ροῦσα νά γράψω ὅτι ἐλπίζεις νά βγεῖ σύντομα
ἀπό ἐδῶ μέσα».

«Καί πάλι μπράβο πού τό ξαναπέτυχες».

«Ὅχι ὅμως στό δικό μου γράμμα», εἶπε ὁ
Τέντι.

«Οὔτε στό δικό μου», εἶπε ὁ Ράλφ θλιμμένα.
«Λοιπόν, γιατί δέν τό ταχυδρομεῖς ἔτσι ὅπως
εἶναι; Στοιχηματίζω ὅτι φοβάσαι νά τό κάνεις».

«Ὅχι δέ φοβάμαι».

«Εἶμαι πάντοτε ἑτοιμος νά στοιχηματισῶ».
«Δέν ὑπάρχει τίποτα γιά νά ταχυδρομήσω. Δέν
ὑπάρχει τίποτε στό γράμμα. Οἱ σελίδες εἶναι ὅλες
λευκές. Εἶναι ἐντελῶς ἀδειο».

«Τί σέ κάνει νά τό πιστεύεις;» ρώτησε ὁ Ράλφ.
«Ἵπάρχει ἕνα ολόκληρο γράμμα ἐδῶ μέσα. Γε-
ματο εἰδήσεις».

«Καλύτερα νά πηγαίνω», εἶπε ὁ Νιούμαν. «ἄλ-
λιῶς θά χάσω τό τραῖνο».

Ὁ φύλακας τοῦ ἀνοῖξε τήν πύλη γιά νά
περάσει καί μετά τήν ξανάκλεισε.

Ὁ Τέντι γύρισε τό πρόσωπό του πρὸς τήν
ἄλλη μεριά καί κάρφωσε τό βλέμμα του στόν
καλοκαιριάτικο ἥλιο πάνω ἀπό τή βαλανιδιά κοι-
τάζε μέ τό γκριζο τοῦ μάτι καί μέ τό ἄλλο τό
ἄλλοιθωρο.

Ὁ Ράλφ στεκόταν στήν πύλη. Τό σῶμα του
ἔτρεμε.

«Ποιόν ἐρχεσαι νά δεῖς ἐδῶ τις Κυριακές;»
φώναξε στόν Νιούμαν.

«Τόν πατέρα μου».

«Σέ ποιόν πόλεμο ἔχει πολεμήσει;»

«Στό πόλεμο μέσα στό κεφάλι του».

«Τό δικαίωμα νά κυκλοφορεῖ ἐλεύθερος ἐδῶ
μέσα, τό ἔχει;»

«Ὅχι, δέν πρόκειται νά τοῦ τό δώσουν».

«Αὐτό σημαίνει ὅτι εἶναι τρελός;»

«Ακριβῶς», εἶπε ὁ Νιούμαν καθώς ἀπομα-
κρινόταν.

«Τό ἴδιο τρελός εἶσαι καί σύ», φώναξε ὁ Ράλφ.
«Γιατί δέ γυρίζεις πίσω νά περνᾷς τήν ὥρα σου
τριγυρίζοντας ἐδῶ μέσα μαζί μέ ὅλους ἐμάς;»

Στά μέτρα τών έκδοτῶν

Ίσως τὰ πρόσφατα μέτρα γιά τόν τύπο νά αποτελοῦν καί τίς μόνες πρωτοβουλίες τοῦ ΠΑΣΟΚ πού κέρδισαν ἀπό τή πρώτη στιγμή μια τόσο πλατιά «σιωπηρή πλειοψηφία».

Οἱ ἐφημερίδες «Ελευθερη Ὁρα», «Ἐστία», «Ριζοσπάστης», «Νέα», «Βραδυνή», «Καθημερινή» καί «Ἀκρόπολις» εμεῖναι οὐσιαστικά ἀσυνκίνητες ἀπό τὰ κυβερνητικά μέτρα. Παρουσίασαν τήν εἴδηση, καί τὰ σχετικά σχόλια δέν πήραν σέ καμιά περίπτωση σοβαρές διαστάσεις. Ἀπό πρώτη ματιά, τό πράγμα φαίνεται δισηρημένο.

Ὅταν δηλαδή γινόμαστε μάρτυρες καθημερινῶν κονταροχτυπημάτων αὐτῶν τῶν ἐφημερίδων γιά ὁποιαδήποτε -ἀκόμη καί δευτερεύουσας σημασίας- πρωτοβουλία τοῦ ΠΑΣΟΚ, κάτι πάει στραβά, ὅταν τό μέτρο, πού ἀφορᾷ ἀμεσα αὐτούς τοὺς μονομάχους τοῦ πολιτικοῦ στίβου, περνάει στά «φιλιά». Στίς 14-4 ἡ «Μεσημβρινή» ἐκφράζει «ἐπιφυλάξεις» γιά τόν «τόνο πού θυμίζει αὐταρχικῆς μορφῆς αποφάσεις», ἀλλά καί αὐτή στή συνέχεια, σιωποῦσα, ἐντάχθηκε στή... μεγάλη οἰκογένεια τῶν ἀδιάφορων.

Οἱ ...συγκινημένοι

Τρεῖς, ὁμως, ἐφημερίδες κρατήσαν διαμετρικά ἀντίθετη στάση: ἡ «Ελευθεροτυπία», τό «Ἔθνος» καί ἡ «Αὔριανή». Συντάχθηκαν, τελικά, ὑπέρ τῶν μέτρων, καί ἡ ὑποστήριξη τους αὐτή πήρε ἔως καί πρωτοσέλιδες διαστάσεις.

Ἐτοι, ὁ κύριος τίτλος τοῦ «Ἔθνους» στίς 15-4 μᾶς πληροφορεῖ: «ΜΕΤΡΑ ΚΑΤΑΠΕΛΤΗΣ» καί παραπλεύρως μᾶς κοιτάζει κατὰματα ἡ τετράχρωμη κεφαλή τοῦ Μαροῦδα. Τά μέτρα ὁμως, εἶχαν δημοσιευθεῖ τήν προηγούμενη ἡμέρα: περιορισμός τοῦ ἀριθμοῦ τῶν σελίδων, ἀναστολή τῶν διαφημίσεων ἀπό ραδιόφωνο καί τηλεόραση, ἔλεγχος τῆς ὥρας κυκλοφορίας τῶν ἐφημερίδων. Στίς 15-4, τό «Ἔθνος», ὅπως καί ὁλόκληρος ὁ τύπος, δημοσιεύει μόνο ἓνα μέτρο, τό τελευταῖο τῆς σειράς: καθορίζεται κατώτατη τιμή στίς ἐφημερίδες. Ἄν λοιπόν δέν γράφει «ΜΕΤΡΟ ΚΑΤΑΠΕΛΤΗΣ», ἀλλά ἐπιμένει στόν πληθυντικό, ὁ λιβανωτός ἔρχεται ἐκ τῶν ὑστέρων. Γιατί, τήν προηγούμενη, στή σελίδα 2 τῆς ἐφημερίδας διαβάζουμε τόν τίτλο: «ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΜΟΝΟΠΩΛΙΩΝ, ΑΛΛΑ...» καί τόν ὑπότιτλο: «Περιορισμός σελίδων χωρίς ὁμως καθορισμό τιμῆς». Καί στό σχόλιο, τά μέτρα κρίνονται «σάν ἡμιτελῆ καί παρεξηγήσιμα γιατί δέ λαμβάνουν πρόνοια γιά τόν καθορισμό κατώτατης τιμῆς πώλησης τῶν ἐφημερίδων».

Τά σχόλια περιττεῦν.

Πῶς εἶδε ὁ Τύπος τά νέα μέτρα

Στό ζήτημα αὐτό ἡ «Ελευθεροτυπία» εἶναι κατὰ τι ἀποκαλυπτικότερη. Αἰφνιδίως, στίς 12 καί 13 Ἀπριλίου ἀνακινεῖ τό ζήτημα «κρίση τοῦ τύπου», καταγγέλοντας διαφαινόμενες τάσεις μονοπωλίου του καί υἱοθετώντας ὀξείες ἀντικυβερνητικές αἰχμές: «ΜΠΡΑΒΟ λοιπόν σέ κάποιους σοσιαλιστικούς ἐγκεφάλους. Καλύτερο σύμμαχο δέν μπορούσαν νά φανταστοῦν οἱ ντόπιοι καπιταλιστές (sic) γιά νά ἀλώσουν τόν τύπο...»

Καί ὡ τοῦ θαύματος, πρὶν στεγνώσει τό μελάνι στίς πρωτοσέλιδες «ΓΝΩΜΕΣ» τῆς «Ελευθεροτυπίας» ἀνακοινώνονται τά μέτρα:

«ΕΠΙΤΕΛΟΥΣ: Ἀπόφαση-σταθμός ἀπό τήν κυβέρνηση τῆς Ἀλλαγῆς» (κομμένοι οἱ ἐγκέφαλοι καί τά

ἡ ψυχρότητα τῆς Αὔριανῆς συνεχίζεται καί τήν ἐπομένη, ὅπου τό σχόλιο γιά τόν καθορισμό τῆς τιμῆς τῶν ἐφημερίδων φέρει τόν τίτλο: «Διαφωνοῦμε, ἀλλά ἔτσι ἔπρεπε νά γίνει», ὅπως λέμε: «Ἀμάρτησα γιά τό παιδί μου».

Οἱ ...ἀδικοκνημένοι

Ὁ «Ελευθερος Τύπος» συνταροχθήκε ἀπό τήν πρώτη στιγμή: «ΜΑΧΑΙΡΙΕΣ ΣΤΟΝ ΤΥΠΟ, με στόχο τόν Ἐλευθερο Τύπο». Τό δράμα κορυφώνεται τήν ἐπομένη (15-4), ὅταν πληροφορεῖται ὅτι κατατάσσεται στά «πολλά κιβικά» (20 δραχμές). Ὁ Πασαλάρης ἐκλιπαρεῖ: «ἐλπίζω λοιπόν, φίλε κ. Πρωθυπουργέ

τοιάτα). «Φρένο στή μονοπώληση τοῦ τύπου» (Πρωτοσέλιδοι τίτλοι στίς 14-4). Στό γενικό, ὁμως κλίμα εὐφορίας πέφτει μία σκιά: «...εἶναι ἀπαραίτητο νά προβλεφθεῖ ἀμέσως καί κάτι ἄλλο: Νά λυθεῖ τό θέμα τῆς τιμῆς πώλησης τῶν ἐφημερίδων... (ἡ κυβέρνηση) πρέπει νά πάρει τά μέτρα τῆς ἀπό τώρα» (ὑπογράμμιση τῆς «Ε»). Ἄμ' ἔπος, ἄμ' ἔργον. Τήν ἐπομένη, οἱ ΓΝΩΜΕΣ ἐκφράζουν τή «δικαιολογημένη ἱκανοποίηση τῆς κοινῆς γνώμης»...

Στήν περίπτωση τῆς «Αὔριανῆς» ἀνακαλύπτουμε μία γνήσια κωμωδία. Στίς 14-4, στό κεντρικό σχόλιο τῆς σύνταξης, ἡ Αὔριανή ὁλοφύρεται γιά τά δεινά τοῦ τύπου, κλπ, καί ἀφοῦ καταγγεῖλει μία ἐφημερίδα διότι τιμάται δραχμᾶς 10 ἐνῶ ἔχει σελίδας 64, ρίχνει μία φαινή: «Καί γιατί ἡ κυβέρνηση δέν κάνει ἓνα νόμο γιά νά ἀπαγορεύσει τά ἀχρηστα πολυσέλιδα...», ἐπειδή οἱ ἐφημερίδες κινδυνεύουν «νά γίνουν ὑποχρεῖται γνωστών ΜΑΣΚΑΡΑΔΩΝ».

Ἡ ἐπομένη παράγραφος γράφει ἐντός παρενθέσεως:

«Τήν ὥρα πού γραφόταν αὐτό τό ἀρθρο ἡ κυβέρνηση ἀνεκοίνωσε ὁρισμένα μέτρα. Ἐχομε ὁμως τήν ἐντύπωση ὅτι εἶναι ἀνεπαρκῆ. Ἐπρεπε νά εἶχε βάλει πιό βαθιά τό μαχαίρι». Ἀκολουθεῖ ἡ εἴδηση.

ὅτι ὄχι μόνο θά παρέμβετε προσωπικά...» (15-4), ἀπειλεῖ: «καί θά δοῦμε ποῖος θά γελάσει τελευταῖος» (16-4), δηλώνει ὅτι: «ὑπακούει στίς ἐπιταγές τῆς Πολιτείας», αἰσιοδοξεῖ καί προσφεύγει στή δικαιοσύνη.

Τά πάθη τῆς Αὔριανῆς, γνωστά καί ὡς «ἡ μάχη τῶν ταλλήρων» σέ νέα (πιό ἐπιμελημένη) ἐκδοση: «ἡ μάχη τῆς τιμῆς γνωριμίας».

Καί... ἡ ἀντιπολίτευση

Ἡ ἐφημερίδα πού διακινδυνεύει μία πολιτική ἀντιπαράθεση μέ τά μέτρα τοῦ ΠΑΣΟΚ ἦταν ἡ «Αὔγη». Ναι, ἡ ὑπεράνω πάσης ὑποψίας «Αὔγη». Στά πλαίσια αὐτῆς τῆς στάσης φιλοξένησε ἓνα σκίτσο μέ τόν Μαροῦδα ἱππεύοντα μία ἐφημερίδα, πρὸς τήν ὁποῖαν (προφανῶς) ἀπευθύνει τό παράγγελμα: «ΝΤΕ, ΜΩΡΕ, ΝΤΕΕΕ...». Φιλοξένησε, ἀκόμη ἓνα σχόλιο, στή στήλη «ΑΙΧΜΕΣ», στίς 14-4, καί ἓνα ἐκτενές ἀρθρο τοῦ Σ. Κούλογλου στίς 17-4. Προβαίνω σέ ἀθέμιτο ἀνταγωνισμό κατὰ τῆς «Χθεσινῆς», μέν, ἀλλά ὑποκύπτω στόν πειρασμό νά ἐκθέσω τήν κριτική πού υἱοθετήθηκε. Αὐτή στηρίχθηκε σέ δύο ζητήματα:

Πρῶτον, γιατί ἡ κυβέρνηση «ἀντιμετώπισε τίς ἐφημερίδες σάν ἐμπόρευμα» (ΑΙΧΜΕΣ) ἢ γιατί: «Ὅπως κανεῖς δέν μπορεῖ νά ἀπαγορεύσει σέ μία ἀπό δύο ἐταιρίες πού πουλοῦν... οὐίσκου νά διαθέτει μέ τήν ἴδια τιμὴ διπλάσια ποσότητα ἐμπορεύματος, ἔτσι δέν μπορεῖ νά ἐπιβάλλει, μέ τήν ἐξουσία πού διαθέτει, τόν ἴδιο ἀριθμό σελίδων σέ ὅλες τίς ἐφημερίδες» (Κούλογλου).

Δεύτερον, γιατί «πρέπει νά ἐνισχυθοῦν δραστικά οἱ ἐφημερίδες γνώμης, οἱ ἐφημερίδες πού ἐκφράζουν ὑπαρκτές πολιτικές τάσεις καί πολιτικά κόμματα» (ΑΙΧΜΕΣ), εἴτε γιατί τό πρόβλημα τοῦ τύπου δέν ἀντιμετωπίζεται «μέ ἐκδοση φανερά ἢ καλυμμένα κομματικῶν ἐφημερίδων» (Κούλογλου).

«Ἐπίμετρο»

Ἄν συμφωνοῦμε ὅτι ἡ λεγόμενη «κρίση» τοῦ τύπου δέν μπορεῖ νά ἐρμηνευθεῖ ξεκινώντας ἀπό τό μηχανισμό διακίνησης τοῦ οὐίσκου, ὅτι δέν ὀφείλεται στήν «κακή ποιότητα» τῶν ἐφημερίδων, τό «χαμηλό πνευματικό ἐπίπεδο τοῦ λαοῦ», «τήν ἀδιαφορία τῶν γυναικῶν», (ὑπό τήν ιδιότητά τους νά εἶναι τό μισό τοῦ πληθυσμοῦ) καί τά παρόμοια, πρέπει σύντομα νά ἀνοίξουμε μία συζήτηση μέ ὅρους πολιτικούς.

Νά ξεκινήσουμε, δηλαδή, ἀπό τό γεγονός ὅτι σήμερα εἶναι τό ΠΑΣΟΚ αὐτό πού διαχειρίζεται τήν κρατική ἐξουσία στήν ὁποία καί ἐπαφίνονται τά ὁράματα τῆς «Ἀλλαγῆς». Ὅτι ἀμβλύνονται οἱ πολιτικές αἰχμές τῆς προηγούμενης περιόδου. Καί ὅτι, ταυτόχρονα, ἀμβλύνεται καί ὁ πολιτικός χαρακτήρας τῶν ἐφημερίδων, ἐφ' ὅσον ἡ πολιτική τῆς «Ἀλλαγῆς» διαμεσολαβεῖται στίς μέρες μας προνομιακά ἀπό τοὺς μηχανισμούς τοῦ κράτους.

Γιατί δέν εἴμαστε ἱκανοποιημένοι ἀπό τόν ἐαυτό μας ἂν ἀπλά σνομπάρουμε τό γεγονός ὅτι στή διάρθρωση τῆς ὕλης τῶν ἐφημερίδων ὁλοένα καί περισσότερο ἔρχονται «τά μέσα ἔξω» (ἦτοι: «μέσα» οἱ πολιτικές εἰδήσεις, στήν πρώτη σελίδα ὁ «Ἀναστό»).

Γιατί τέτοιοι μετασχηματισμοί δέν γίνονται αὐτόματα. Τό «σύστημα» τῶν ἐφημερίδων, ὁ καταμερισμός «φρυσιογνωμιῶν» κλονίζεται, ὁ μηχανισμός τοῦ τύπου ἀποσταθεροποιεῖται, παρατρεῖται κινητικότητα ἀναγνωστικοῦ κοινού καί κεφαλαίων.

Γιατί κάτω ἀπό τέτοιους ὅρους θά γίνει κατανοητή καί ἡ παρέμβαση τῆς κυβέρνησης σάν παρέμβαση πολιτική, γιά νά σταθεροποιήσει αὐτόν τόν κλονισμένο μηχανισμό. Ὅπως καί ἡ συναίνεση τοῦ τύπου πού τήν ἀνταμοιβεῖ.

Τάκης Μαστραντώνης

Νά ή εὐκαιρία!

Οί παλιές συνταγές
στά «ἀλλαγμένω» κανάλια

Φίλοι μου ἀγαπημένοι! Γειά σας και χαρά σας! Σχεδόν ξεχασμένος πιά ό χουντο-Οικονομίες στά Νέα Ταλέντα παραχώρησε τή θέση του στην τηλεόραση. Και μάλιστα σ' ένα παιχνιδι ταλέντων σφραγισμένο όχι πιά από μία γνώμη αλλά από όλόκληρη τήν ομάδα με συνταγή «λίγο απ' όλα».

Στό «Νά ή Εὐκαιρία» έχουμε όλες τις ειδικότητες και όλες τις πολιτικές τάσεις καθισμένες στή βολική και «εὐλογημένη» θέση του ΕΙΔΙΚΟΥ.

Πρόσφατα ή καλλιτεχνική εὐαισθησία του Μίνου Αργυράκη ήρθε

ντας κάποιον διαγωνιζόμενο. Ό άπειρος Θρακιώτης πού έρχεται στην Αθήνα γιά νά δοκιμάσει τήν τύχη του στό τραγούδι είναι κομμάτι του όποιοιδήποτε πού θάθελε κάποι νά δοκιμάσει και τόν ίδιο του τόν εαυτό. (Ό τηλεθεατής γιά λίγες στιγμές ταντίζεται με τόν κρίνόμενο και περιμένει νά δει τό αποτέλεσμα. Θά τήν «αρπάξει» τήν εὐκαιρία ή όχι;

Τό δεύτερο στοιχείο είναι ή εὐκαιρία πού δίνεται στόν τηλεθεατή νά κρίνει πλάι σ' ένα έπιτελείο ειδικών.

Εδώ μάλιστα ταντίζεται πολύ εὐ-

άκρτος λαϊκο-πασοκισμός του Παπαδόπουλου και ό κοσμοπολίτικος συντηρητισμός της Σώκου τροφодότησαν πολλές φορές συζητήσεις ανάμεσα στους τηλεθεατές τήν επόμενη μέρα. Αυτό βέβαια μετά τήν αλλαγή (ίσως και συμπτωματικά) καταργήθηκε σχεδόν και τά πλαίσια γίναν πολύ «καθώς πρέπει» και... βρετανικού τύπου.

Κριμα γιατί έχουμε νά παρατηρήσουμε ότι αυτό ήταν τό μοναδικό στοιχείο πού έπρεπε νά κρατηθεί. Ό διάλογος και ό τσακωμός ανάμεσα σέ ειδικούς στην τηλεοπτική εικόνα μπορεί και είναι από μόνο

τα Λευτέρη χειρόστομο...» Κι αν ή συζήτηση όξυνόταν λίγο παραπάνω ίσως τήν άλλη μερα στη δουλειά του νά άκούγόταν κι από κάποιον συναδέλφο: - Αφού ή Σώκου τόν ξεφτίλισε τι κάθεστε και μου λέτε σεις τώρα...

Τέτοια λειτουργία της τηλεόρασης σά μέσον διαφοροποίησης των θεατών έχουμε δει ως τώρα μονάχα στην τηλεοπτική μετάδοση διαφόρων «ματς», στις προεκλογικές τηλεοπτικές εμφανίσεις και στις κάθε είδους τηλεοπτικές συζητήσεις. Αν όμως οι πρώτες χάνονται γιατί τό αντικείμενο τους δέν είναι πολιτικά

νά διακοσμήσει τό μέχρι τά τώρα φτωχό σκηνικό της έκπομπής. Ό Αργυράκης είχε ξαναφτιάξει σκηνικά μονάχα σ' άλλη μία έκπομπή. Τό Λούνα Πάρκ! Μήπως αυτό σημαίνει ότι και στις δυό αυτές έκπομπές υπάρχει κάποιος κοινός «παρονομαστής»; Πάντως, είμαστε βέβαιοι πώς ό λόγος πού ή έκπομπή αυτή κρατήθηκε και μετά τήν Αλλαγή δέν είναι οι άκατάλυτοι δεσμοί αυτού του «παρονομαστή» με κυβερνητικό στέλεχος του ΠΑΣΟΚ. Σίγουρα άλλος ήταν ό λόγος. Άραγε ή μεγάλη άκροατικότητα της έκπομπής; Γιατί δέν μπορεί κανείς νά άγνοήσει πώς παρόλες τις διακυμάνσεις, έχει τόν υψηλότερο δείκτη από κάθε άλλο αντίστοιχο τηλεοπτικό παιχνίδι.

Εμείς πάντως θεωρούμε πώς αυτή άκριβώς ή έπιτυχία και δημοτικότητα του «Νά ή Εὐκαιρία» πρέπει νά μελετηθεί και όχι νά άσχοληθούμε με τά παρασκηνακά κοιτομπολιά...

Κοιτάζοντας προσεκτικά τή συνταγή του ΝΑ Η ΕΥΚΑΙΡΙΑ τέσσερα στοιχεία είναι αυτά πού προκαλούν άμεσα τό ενδιαφέρον του Έλληνα τηλεθεατή και επομένως και τό δικό μας.

Πρώτα πρώτα ή ικανοποίηση πού νιώθει ό καθένας παρακολουθώ-

κολα ό θεατής με τόν κριτή μία και τό αντικείμενο δέν είναι οι κάποιες «άκαταλαβίστικες» των άλλων τηλεοπτικών παιχνιδιών, αλλά τό τραγούδι, ό στίχος, ή σύνθεση και γενικά πολύ οικεία πράγματα, μία και αναφέρονται άμεσα σ' ό,τι έχει σχέση με τήν ψυχαγωγία.

Τρίτο στοιχείο είναι ή παρουσία των ειδικών, όχι όμως του άκαδημαϊκού διανοουμεννου, αλλά του «πατρικού δάσκαλου», πού τόσο αγαπιέται στην Ελλάδα καλώς ή κακώς. Τό ίδιο πατερναλιστικό μοντέλο «καλής εξουσίας» πού χρόνια τώρα συναντάμε σέ τόσες πλευρές της Έλληνικής πραγματικότητας. Είναι ή φιγούρα του δάσκαλου πού λέει τήν αλήθεια αποθαφρύνει ή ένθαρρύνει αλλά με γνώμονα «τό καλό του μαθητή»!

Αυτό μάλιστα πού τονίζει περισσότερο τήν αξιοπιστία τούτης της κρίσης είναι ότι δέν συγκεντρώνει ένα και μόνο άτομο όλη τήν εξουσία όπως π.χ. ό Οικονομίες στά Νέα Ταλέντα, αλλά πολλοί και «ειδικοί» ό καθένας στόν τομέα του. Κι αυτό είναι σίγουρα συνταγή αξιοπιστίας.

Τό τέταρτο στοιχείο πού ανάδειξε ή έκπομπή αυτή είναι ό διάλογος και μερικές φορές μάλιστα ή σύγκρουση μεταξύ των κριτών. Ό

του πρωτοποριακό στοιχείο άσχετα με τό αν οι συγκεκριμένοι ειδικοί είναι ότι πιο φτωχό και άκαλλιέργητο δείγμα έχει νά προσφέρει ή νεοελληνική κουλτούρα. Αυτό τό στοιχείο μπορεί και πυροδοτεί παραπέρα διαδικασίες. Αν μία έκπομπή ύψηλης άκροατικότητας μπορεί και διαφοροποιεί τους τηλεθεατές, δηλαδή μπορεί νά προκαλεί διαφορετικές αντιδράσεις στόν κάθε θεατή, τότε ανήκει στις σπάνιες απόπειρες κατάργησης της παθητικής ύποταξης του θεατή στην εξουσία της τηλεοπτικής εικόνας. Τά ποδοσφαιρικά και έκλογικά πηγαδάκια όσο κι αν διαφέρουν μεταξύ τους έχουν ώστόσο ένα πολύ σημαντικό γιά τόν προβληματισμό μας κοινό σημείο.

Αποτελούν δραστηριότητα πού προκλήθηκε ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ μία τηλεοπτική έκπομπή. Φανταστείτε στό Νά ή Εὐκαιρία νά συμμετείχαν και ό Μίκης ή ό Μαρκόπουλος ή ό Κούνδουρος ή ό Βέλτσος ή ό Κολλάτος διαφωνώντας και κρίνοντας...

Ανεξάρτητα με τήν άποψη μας γι' αυτούς, δέ θά ύπρχε νεοέλληνας πού νά μήν παρακολουθούσε άνελλιπώς τήν έκπομπή είτε βρίζοντας είτε συμφωνώντας. Γιατί τήν ίδια ώρα πού θά παρακολουθούσε τήν έκπομπή, θά φώναζε: «Πές της

ένδιαφέρον. οι τελευταίες χάνουν τή λειτουργία τους λόγω άκροατικότητας».

Νά λοιπόν πού ή ΕΡΤ παθα λίγο νά τό πετύχει έτσι τυχαία, χωρίς φροντίδα γιά λαϊκές έκπομπές και με μόνο οδηγό τήν πλατιά άκροατικότητα τέτοιων έκπομπών από τότε πού οι παππούδες μας κολλημένοι στό ραδιόφωνο άκούγαν τό «Ιπτάμενοι δίσκοι πετούν στόν αέρα».

Αντα Θεοδωρίδου
Μένης Θεοδωρίδης

Φίλαθλοι του πεντάγραμμου

Πάσχα με ρεμπέτικα απ' όλους για όλους

Η μουσική κίνηση στην Ελλάδα τα τελευταία χρόνια μοιάζει πολύ με το ποδόσφαιρο. Τουλάχιστον όσον αφορά τους φιλάθλους. Όπως αυτοί, έτσι και το φιλόμουσο κοινό ρίχνεται, κατά περιόδους, με πάθος στην υποστήριξη ενός μουσικού ρεύματος που είναι στη μόδα, διατηρώντας πάντοτε την πιο επιθερμική σχέση με τη μουσική. Κι από κοντά, οι μουσικοί, οι παράγοντες, ο τύπος και όλοι οι σχετικοί.

Οι φιλάθλοι είναι λίγο πιο τιμιοί. «Μιά ζωή ΑΕΚ», λένε, και τό εφάρμοζουν.

Αντίθετα οι «φιλόμουσοι» αλλάζουν συχνά ομάδα όπως εξ άλλου και οι ίδιοι οι παίκτες - οι μουσικοί.

Η πρόσφατη ιστορία μάς δείχνει του λόγου τό αλήθες.

Μέχρι τό 70 όλοι είμασταν μέ τόν Παναθηναϊκό.

Στήν περίοδο τής μεταπολίτευσης τά πράγματα αλλάζουν ριζικά. Θεοδωράκης και αντάρτικα.

«Βροντάει ό Όλυμπος» στό δρόμο στήν μπουάτ και στήν ταβέρνα.

Ενδύμα: στρατιωτικό μπουφάν και μπλουτζίν.

Τά πράγματα ξεθύμαναν λίγο, πάντα για μουσική μιλάμε, και βρεθήκαμε στήν αγκαλιά τών επιγόνων. Πολιτικό τραγούδι, μέ Λατινικές Αμερικές και Βιετνάμ, εργάτες αγρότες, κόκκινοι και πράσινοι ήλιοι και δέντρα, αλλά και πολλοί

ποιητές! Γήπεδα, τετράχορδα μπουζούκια και πλήξη.

Τό σκηνικό μετατοπίζεται. Ανακαλύπτουμε τό ρόκ τής προηγούμενης δεκαετίας - δέν είναι πιά ντροπή- Morrison and Stones. Κι οι έλληνολάτρες μέχρι τώρα συνθέτες μας -και δέν μιλάω βέβαια για όσους είχαν ταλέντο, γνώσεις και ούσιαστικούς σύγχρονους προβληματισμούς- περιέργως αποκτούν στοιχειά τζαζ και ρόκ στους καινούργιους δίσκους τους, έννοώντας μ' αυτό μερικά κακότεχνα και ξεκάρφα κιθαριστικά σόλο, ή τή χρήση κάποιων άλλων ρυθμών εκτός από τά δυο τέταρτα ή ακόμα, τρεις πιο έλευθερες πιτσιλιές του πιάνου. Κι οι όρκισμένοι έχθροι τής ξενόφερτης μουσικής φωνάζουν πιά «κι αν είμαι ρόκ μή μέ φοβάσαι».

Τό ρεμπέτικο στή μόδα

Η είσβολή τής «ξένης κοιντούρας» δέν μπορούσε να κρατήσει πολύ. Είναι γνωστή εξ άλλου ή φανατική προσήλωση του σύγχρονου έλληνα στις «ρίζες». Κι ανακαλύψαμε... τά ρεμπέτικα!

Τά μπαράκια μέ τις κομπανίες γέμισαν τά Έξάρχεια- Ταξίμι, ρεμπέτικη ιστορία, μοχώρι και κάβουρας κλπ - προχώρησαν στό Κολωνακί κι άνηφόρισαν στίς γειτο-

νιές. Ψωμί για όλους. Τό ντίσιμο αλλάζει - σακάκι τριμμένο και γιλεκάκι ριγέ, αλλά στήν Τσακάλωφ πολύ... γουναρικό.

Μπήκε για τά καλά λοιπόν τό ρεμπέτικο στή ζωή μας.

Έγινε ή πρώτη ραδιοφωνική φίρμα, εκτοπίζοντας τήν «ξενόφερτη» μουσική.

Έγινε σήριαλ. Τά πάθη τών πρωτοπόρων συγκινούν όλη τήν οικογένεια, έμάς, τή μαμά μας και τή γιαγιά μας.

Έδωσε δουλειά σέ εκδοτικούς οίκους και σέ επιφανείς ρεμπετολόγους φτάνοντας μέχρι και στους ρεπόρτερς.

Κατέβηκε στά γήπεδα. Όπου μέσα από τεράστιες μικροφωνικές χιλιάδων βάρ, οι ανανήψαντες ροκάδες εκστασιάζονταν στους ήχους του «oriental». Ακριβώς όπως τό φανταζότανε ό Μάρκος Βαμβακάρης.

Τό ρεμπέτικο έγινε τό μήλο τής έριδος για τις τραγουδιστικές μας φίρμες. «Ρεμπέτικα τής κατοχής», από τόν Νταλάρα, ό «Καϊζής» από τήν Χαρούλα, ρεμπέτης κι ό Πουλόπουλος κι ό Φίλιππος Νικολάου! Και μία κι έρχεται και Πάσχα κι οι δίσκοι πουλάνε: «Απ' τή Σμύρνη στόν Πειραιά» ή Γλυκερία, σμιρνέικα ρεμπέτικα και λαϊκά τής περιόδου 1900-1940 ή Αλεξίου, τραγούδια τής Νίνου ή Κώχ, Τσιτσάνης και

Χιώτης από τόν Μητιά, και πάει λέγοντας. Η κότα μέ τά χρυσά αυγά!

Ανακάλυψε κι ή κάθε εταιρεία τή δική τής ρεμπέτικη κομπανία επί τό αϊθεντικότερον, κι άρχισαν οι επανεκτελέσεις και στή χειρότερη περίπτωση οι εκτελέσεις τών παλιών ρεμπέτικων, μέ φανατική προσήλωση στό γράμμα και τους τύπους τών παλιών, -τρίχορδα ακουστικά μπουζούκια, βραχνάδα και προφορά στή φωνή, ούτε μία νότα παραπάνω άπ' τήν παλιά εκτέλεση- αλλά όχι στό πνεύμα. Έλα όμως που ό νταλκάς και τό πάθος του Μάρκου, του Μπάτη, του Γιόβαν Τσαούς, του Χατζηχηστού δέ γράφεται στό πεντάγραμμο για να τό διαβάσουν οι νεορεμπέτες. Κι ακόμη κι αν ζήσουμε λίγο τους καινούργιους δίσκους, ή διαφορά παραμένει άξεπέραστη.

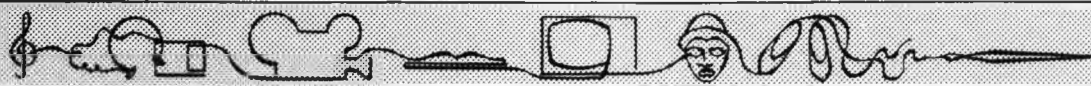
Οι εξαίρεσεις βέβαια υπάρχουν, αλλά τό οργανωμένο μάρκετιγκ μετατρέπει γοργά τό προσωπικό πάθος σέ έμπόρευμα. Δυστυχώς!

-Τό ρεμπέτικο έγινε έξοσιία. Μόνο που δέν του ταιριάζει.

Απολογία

Σιγχωρέστε τήν γκρίνια μου. Δέν κρύβει ειρωνία και σνομπισμό για τό ρεμπέτικο, ούτε φθόνο, ούτε

κακία γι' αὐτούς πού κάνουν χρυσές δουλειές.

Κρύβει αγωνία, γιατί τό προσωπικό μεράκι κι ἡ ἀγάπη γιά τή ρεμπέτικη μουσική ἔγινε ἐμπόρευμα, μάρκετινγκ καί βιομηχανία.

Γιατί ὅλοι ξέρουν τόν «Καϊζή» τῆς Χαρούλας, ἀλλά πολύ λιγότερο τόν «Καϊζή» τοῦ Χατζηχρήστου, κι ἀκόμη λιγότεροι ξέρουν ὅτι δέν εἶναι οὔτε τό ἴδιο τραγούδι οὔτε τό ἴδιο μουσικό εἶδος. Γιατί ὅλοι ξέρουν τή Γλυκερία ἀλλά σχεδόν κανείς τή Μαρίκα Παπαγκίκα, συγκλονιστική ἐρμηνεύτρια τῶν συμρνεϊκῶν.

Γιατί παίζοντας σ' ἓνα ἀπό τά μπάρ μέ ρεμπέτικα διαπίστῳσα ὅτι πολύ λίγοι ἔδιναν σημασία σέ καταπληκτικά τραγούδια -ὅπως τό «μπουζουκάκι» τοῦ Χιώτη- πού δέν εἶχαν τό «προσόν» νά εἶναι «χοροπηδητάδικα», ἐνῶ ἔγινε χαλασμός ὅταν, γιά πλάκα στήν ἀρχή, παίξαμε τό ...«στά ὅπα ὅπα σ' εἶχα!»

Πιστεύω ὅτι παρ' ὅλο τόν καταγισμό τῆς ρεμπετολογίας, δέν ἔχουμε νιώσει τίποτα ἀπ' τήν οὐσία τοῦ ρεμπέτικου, ἀλλά ἡ σχέση μαζί του βασιζέται σέ μία παρεξήγηση. Ὅτι ρεμπέτικο, ἢ μουσική, ἢ τραγούδι

σημαίνει «διασκέδαση», καί «διασκέδαση» σημαίνει παλαμάκια, νεοελληνικό τσιφτετέλι, σπάσιμο καί χαβαλές ἀλλά ποτέ προσήλωση, σιωπή, τελετουργία ἀργό ζεϊμπέκικο.

Κι ὄχι μόνο ἔχουμε χάσει τήν οὐσία τοῦ ρεμπέτικου -οἱ μουσικοὶ ἔχουν πολύ μεγάλη εὐθύνη γι' αὐτό- ἀλλά μέ τήν ποδοσφαιρική μανία πού μᾶς διακρίνει, ἔχουμε παραγκωνίσει καί ἀγνοήσει σημαντικές μουσικές δυνάμεις τοῦ τόπου εἴτε στό σύγχρονο ἑλληνικό τραγούδι, εἴτε στήν τζάζ, στό ρόκ, τήν κλασική μουσική κ.α., εἶναι τῆς

«μόδας» καί κλείνονται σέ χώρους πού δέν προσφέρονται γιά ...βραδινό ξεφάντωμα!

Ὅχι ὅτι τό ξεφάντωμα εἶναι κακό! Χρειάζεται κι αὐτό! Ἐχουν ὁμως κι οἱ μόδες καί τά ρεύματα τά ὀριά τους, καί προσέχουν νά σταματᾶνε ἓνα βῆμα πρὶν ἀπ' τό γελοίο, ἀλλιῶς τά ρεμπέτικα γίνονται ΑΕΚ καί τά λαϊκά ΠΑΟ κι ἡ ΡΟΚ θρύλος καί τά πράγματα συνεχίζουν νά μπερδεύονται...

Δημήτρης Οἰκονομάκης

Τό φορτηγό καί οἱ διαδρομές του

Δύο ὥρες Σαββόπουλος στήν τηλεόραση, ζωντανή ἀναμετάδοση ἀπ' τή συναυλία τῆς Θεσσαλονίκης. Τρία χρόνια μετά, ἡ σιωπή λύνεται: θά δοῦμε νέα δουλειά τοῦ Διονύση. Καί τό σημαντικότερο οἱ περισσότεροι θά τόν δοῦν στή σκηνή γιά πρώτη φορά.

Τό στάδιο γεμάτο, οἱ μουσικοὶ παίρνουν θέση, ὁ Σαββόπουλος ἐν δράσει καί μπαίνει μέ μιά στό θέμα. Ἀρχίζει μέ τά νέα του τραγούδια καί συνεχίζει μέ «καινούριο» μπάλλο ἀφήνοντάς μας ἄφωνους. Οἱ μουσικοὶ εἶναι θαυμάσιοι ἡ ρύθμιση τοῦ ἤχου γιά πρώτη φορά τόσο σωστή.

Ἡ ὁπισθοδρομική κομπανία παρεμβάλλεται μέ ἀεροπλάνα τραγουδισμένα συμρνεϊκά καί ξανά ὁ Διονύσης μόνος του τώρα μέ τήν κιθάρα του θά μᾶς θυμίσει τό φορτηγό. Θά κλείσει στό τέλος μέ καινούρια τραγούδια ἐνῶ τό κοινό θά τόν μπιζάρει τρεῖς φορές στή σκηνή μέ χειροκροτήματα καί φωνές.

Ὁ Νιόνιος παρουσία ἐντονη, φιγούρα τόσο πιά γνωστή, διατηρεῖ τά χαρακτηριστικά του, τή διαφορετικότητα του μέ τίς ἰδιαιτερες κινήσεις τήν ἐτοιμότητα, τή στάση του. «Ὁ Σαββόπουλος» τραγούδισε, ὁδήγησε τήν ὀρχήστρα, κουβέντιασε μέ τά «παιδιά», σχολίασε καί χόρεψε. Χωρίς ν' ἀφήσει τή συναυλία νά φτάσει σέ ἀποκορύφωμα μέ δυνατό τραγούδι στό τέλος, τήν κράτησε ζωντανή ὅλη τήν ὥρα δίνοντάς μας εὐκαιρία νά τόν ἀπολαύσουμε γιά ὁλόκληρο αὐτό τό δῶρο.

Ἄς δοῦμε ὁμως.

Τί νέο ἔφερε σ' αὐτό τό δῶρο ὁ Σαββόπουλος;

Ἐφερε πρὶν ἀπ' ὅλα τά καινούρια τραγούδια του καί αὐτό εἶναι μόνο του μουσικό γεγονός. Τά «τραπεζάκια ἔξω» δέν τά ἀκούσαμε ὁλόκληρα οὔτε καί πουθενά ἄλλοῦ ἐκτός ἀπ' τή Συναυλία. Γι' αὐτό καί λίγα μποροῦμε νά ποῦμε. Φαίνεται ὅτι ὁ νέος δίσκος θά νά ἐνὰ κύτταγμα τῆς δουλειᾶς του συνολικά ὄχι χωρίς τούς ἀπαραίτητους πειραματισμούς καί ὁ Σαββόπουλος μοιάζει νά βγαίνει πιά ἔξω ἀπ' τή μοναχική του κάμαρα καί γίνεται ἓνα μ' ὅλους μας, μέ τό συρφετό πού ἀγκομαχάει καί διασκεδάζει στά γήπεδα καί στίς ταβέρνες.

Υπάρχει κάτι πού πιστεύουμε ὅτι εἶναι τό χαρακτηριστικότερο στοιχεῖο εἰδικά στόν Διονύση ἀκριβῶς ἐπειδή τηρήθηκε τόσα χρόνια καί μέ τόση συνέπεια ἀποτελώντας γι' αὐτόν ἀποψη, ἀντίληψη καί γενικά στάση. Μέχρι τώρα ἡ ἐμφάνιση τοῦ Σαββόπουλου ἐμοιάζε νά ντύνεται τήν νέα ἐποχή. Σηματοδοτοῦσε μέσα ἀπ' τή δουλειά του τήν εἰδική κάθε φορά στιγμή.

Μάγκωνε τή νέα κατάσταση καί ἀναφερόταν σ' αὐτήν μέ ἰδιαιτερή γλώσσα μέ νέους μουσικοὺς πειραματισμούς γιά νά γίνει ἓνα μέ τό κλίμα τῆς κάθε ἐποχῆς.

Ἀπό τόν ἐνα δίσκο του στον ἄλλο ὑπάρχει ὄχι μιά ἀπλή εὐθύγραμμη συνέχεια ἀλλά ἔξωματα μέ ἄλλες πιά ἐπιρροές καί θέματα. Δέν λέμε ὅτι ἂν κοιτάξεις τή δουλειά τοῦ Σαββόπουλου δέν βρίσκεις τό νῆμα πού τήν διαπερνάει, ἡ ὅτι δέν ἔχει κάποια ἐννοια χαρακτηριστικά.

Ἀπλά διαπιστώνουμε ὅτι δέν συγχωρεῖ στόν ἑαυτό του τήν ἐπανάληψη, τήν ἀπουσία τῆς ἐπικαιρότητας ἐπιμένοντας σ' αὐτά σάν στοιχεῖα καθοριστικά. Ἀκόμη κι ὅταν μιλᾶει γιά τό παρελθόν γιά τό Μπάτη ἢ γιά τό Γεννήθηκα στή Σαλονίκη, τό κάνει κυττάζοντας μέσα ἀπ' τή νέα ὀπτική πού καταχτάει κάθε φορά. Δέν ἐξιστορεῖ ἀθροιστικά τό παρελθόν σέ καμμία περίπτωση ἀλλά ἀναφέρεται σ' αὐτό μ' ἀλλοιώτικο τρόπο πάντοτε.

Καί νά ξαφνικά τό «ἤλιε, ἤλιε ἀρχηγέ» πιά στό «εἶμαι δεκαεξάρης καί γαμῶ τά λυκεία σας». Τό '60 ἀγκαλιά μέ τό '80. Καί μάλιστα στήν πρώτη του δουλειά μετά τή «ἀλλαγῇ». Καί μάλιστα πάνω σά πανῶ τοῦ 114 καί τοῦ 15%. Καί μάλιστα στήν πρώτη τηλεοπτική ἐμφάνιση. Γιατί αὐτή ἡ ἀνάγκη γιά ἀπολογισμό δουλειᾶς; Ἐχουμε δηλαδή μιά νέα στάση τοῦ Διονύση, μιά «τομή» πού κάνει ἀναγκαῖες δηλώσεις καί ὀριοθετήσεις ἀμυντικές. «Δέν εἶμαι Πασόκα, δέν εἶμαι Κουκουέ». Καί

ποῖος διερωτήθηκε γι' αὐτό. Πάντοτε τόχαμε σιγούρα καί ξεκαθαρισμένο. Ὅλοι τό ξέρομε καλά. Καί ξέρομε ἀκόμα πῶς ἡ στάση του μέχρι τώρα ἰσῳς κάπου τόν ἀπομόνωνε. Ἦταν ὁμως αὐτή ἡ μοναξιά τοῦ τολμηροῦ, τοῦ διαφορετικοῦ, τοῦ πρωτοπόρου.

Ὅλα αὐτά τά λέμε μέ μερικά δεδομένα. Πρῶτα ὅτι δέν χρειάζονται διθύραμβοι γιά τό Διονύση καί δεῦτερο ὅτι ἦταν ἡ πρώτη μας ἐπαφή μέ τήν καινούρια του δουλειά. Πάνω ἀπ' ὅλα ὁμως μέ τήν παραδοχή ὅτι γιά τό Σαββόπουλο δέν μιλᾶς γιά κάποιο μουσικό ἐν γένει. Ἦταν καί εἶναι «τραγουδοποιός» αὐτή εἶναι ἡ δύναμή του γι' αὐτό τόν ἀγαπάμε.

Α.Θ. - Σ. Παπ.

Ανταπόκριση απ' τό Παρίσι

Τά κυριότερα θεατρικά γεγονότα του χειμώνα που πέρασε

Όπως κάθε χρόνο τα σημαντικά θεατρικά γεγονότα άρχισαν με τό «φεστιβάλ φθινοπώρου» (Festival d'Automne).

Η συμμετοχή φέτος ονομάτων όπως του μεγάλου ιταλού σκηνοθέτη Giorgio Strehler, του γερμανού Klaus Michael Grüber, του πολωνού Tadeusz Kantor και των αμερικάνων Richard Foreman και Bob Wilson έδωσαν στο φεστιβάλ φθινοπώρου ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον.

Ο Giorgio Strehler με τον θίασο «Piccolo Teatro di Milano» παρουσίασε τό έργο του Carlo Goldoni «Υπηρέτης δύο αφεντάδων» που είναι μία από τις μεγαλύτερες επιτυχίες του θιάσου και τον «Καλό άνθρωπο του Σέ Τσουάν» του Bertolt Brecht καθώς κι ένα πρόγραμμα με τίτλο «Εγώ, ο Μπέρτολτ Μπρέχτ» που συμμετείχε ο ίδιος ο Strehler και η γνωστή ιταλίδα

της Gertrude Stein ενώ ο θίασος «Kammerspiele» του Μονάχου παρουσίασε τό «Goldenen Fenster» (Χρυσό παράθυρο) του Robert Wilson. Τά σημαντικά όμως θεατρικά γεγονότα δέν σταματούν στο φεστιβάλ φθινοπώρου.

Τό «Theatre de Soleil» (Θέατρο του ήλιου) ο θίασος που έκφρασε ουσιαστικά τή γενιά του Μάη του '68 συνεχίζει τή θεατρική πορεία του με μία σειρά πέντε έργων του Σαίξπηρ σε σκηνοθεσία της Ariane Mnouchkine.

Τώρα παίζονται σε έναλασσόμενο ρεπερτόριο ο «Ριχάρδος ΙΙ» και ή «Δωδέκατη νύχτα». Τό ανέβασμα αποτελεί μία καινούργια πρόταση για τήν αντιμετώπιση των σαιξπηρικών έργων αφού ή σκηνοθεσία βασίστηκε στην αισθητική του ανατολικού θεάτρου και πιο συγκεκριμένα για τόν «Ριχάρδο ΙΙ» στην αισθητική του θεάτρου «καμπούκι» και για τή «Δωδέκατη νύχτα» στην αισθητική του θεάτρου «κατακάλι».

Στό Έθνικό θέατρο Chailiot αυτή τήν εποχή παίζεται μία πολύ σημαντική παράσταση του «Άμλετ» σε σκηνοθεσία Antoine Vitez και με τή συμμετοχή δύο ελλήνων καλλιτεχνών, του Γιάννη Κόκκου (σκηνικά και κοστούμια) και του Γιώργου Απέργη (τραγούδια). Τό ωραίο σκηνικό του Κόκκου εκπληκτικά φωτισμένο από τόν Patrice Trottier δημιουργεί ένα αισθητικό αποτέλεσμα μοναδικό. Έδώ ή φόρμα είναι σκηνοθετική άποψη, οι ήθοιοι και ο λόγος μέρος της εικόνας και ή εικόνα αποτελεί τό δρόμο που μάς

Tadeusz Kantor

τή συγκλονιστική κινησιολογική δουλειά που είχαν κάνει. Τώρα καθλώνουν και πάλι τό κοινό αλλά αυτή τή φορά με τή φωνητική δουλειά που έκαναν. Ο σκηνοθέτης έχει επιλέξει πολλά σημεία του κειμένου όπου ο θεατρικός λόγος δίνει τή θέση του στα μουσικά τραγουδικά μέρη. Τό αποτέλεσμα είναι πράγματι έντυπωσιακό. Οι ήθοιοι δίνουν πολλές φορές τή έντυπωση τραγουδιών Όπερας, και με τις ερμηνείες τους βοηθούν στην πραγμάτωση του σκηνοθετικού οράματος.

«Ο καλός άνθρωπος του Σέ-Τσουάν»

δείχνει ο Vitez για νά διαβάσουμε τόν Άμλετ - Όρέστη του.

Στό Έθνικό Θέατρο Odeon τό «άτακτο παιδί» του γαλλικού θεάτρου, ο σκηνοθέτης, ήθοιοίς, μουσικός, συγγραφέας Jérôme Savary με τόν θίασό του «Grand Magic Circus» παρουσίασαν τό «Superdupont» ένα σατυρικό πολυθέαμα όπου ή μουσική ρόκ, τά ακροβατικά νούμερα και ο θεατρικός λόγος έναλλάσσονται άσταμάτητα.

Στά νότια προάστεια του Παρισιού μία πολύ σημαντική θεατρική ομάδα τό «Théâtre du Campagnol» που ιδρύθηκε από παλιά μέλη του «θεάτρου του ήλιου» ανέβασε τήν «Όπερα της Σμύρνης» του Goldoni σε σκηνοθεσία του Jean-Claude Penchenat. Ο θίασος αυτός πριν από μερικούς μήνες τελείωσε τις παραστάσεις του θεάματος Le Bal (ό Χορός) όπου οι ήθοιοι παρουσίαζαν στο κοινό τή Γαλλική ιστορία των τελευταίων χρόνων μέσα από τό χορό χωρίς νά λένε ούτε μία λέξη. Είχαν έντυπωσιάσει τότε με

Στό Théâtre de Paris ο άγγλικός θίασος «Lindsay Kemp Company» παρουσιάζει τό θέαμα «Flowers» που οι ίδιοι του δίνουν τό χαρακτηριστικό της παντομίμας για τόν Jean Genet βασισμένης στο μυθιστόρημα του καταραμένου συγγραφέα «Η παναγία των λουλουδιών».

Στό «Théâtre de la Ville» τά δύο μεγάλα θεατρικά γεγονότα της χρονιάς ήταν «Ο Βυθός» του Gorki σε σκηνοθεσία Lucian Pintilie και τό έργο του Boulgakov «Ο δάσκαλος και ή Μαργαρίτα» που ανέβηκε στις 21 Μάρτη σε σκηνοθεσία Andrei Serban που είναι γνωστός στο έλληνικό κοινό από τις παραστάσεις αρχαίας τραγωδίας με τό θέατρο La Mama στον Λυκαβηττό.

Στό ίδιο πάντα θέατρο ή γερμανίδα χορογράφος Pina Bausch με τή χορευτική ομάδα «Tanztheater de Wuppertal» παρουσίασε δύο σκηνοθεσίες-χορογραφίες της με έντονη τάση νά εξαφανίσει τά όρια που χωρίζουν τή θεατρική πράξη από τό χορό.

Γιάννης Μαργαρίτης

Το Θέατρο του ήλιου

τραγουδίστρια Milva.

Ο K. M. Grüber παρουσίασε με τόν θίασο Freie Volksbühne του Βερολίνου τόν «Φάουστ» του Goethe με τόν μεγάλο ήθοιοίό Bernhard Minetti στον όμως ρόλο.

Ο Tadeusz Kantor με τόν θίασο Cricot 2 συνέχισε τήν παρουσίαση της τόσο σημαντικής προσωπικής του έρευνας στο θεατρικό χώρο, μ' ένα θέαμα που είχε τίτλο «Où sont les neiges d'antan?».

Ο Richard Foreman ανέβασε έναν ακόμα «Φάουστ» με συμπληρωματικό τίτλο «ήλεκτρική γιορτή»

Η Mnouchkine επιχειρεί με τις παραστάσεις αυτές νά επαναπροσδιορίσει τις μεγάλες στιγμές του δυτικού και του ανατολικού θεάτρου σε μία ενιαία μορφή μεγάλου λαϊκού θεάματος. Οι καταπληκτικά εκπαιδευμένοι ήθοιοίς δημιουργούν στιγμές μοναδικές και υποβάλλουν στο θεατή μία πρωτόγνωρη αίσθηση έκπληξης και θαυμασμού. Τελικά και ο παραμικρός ένδοιασμός ή άμφιβολία ως προς τήν «άποψη» της Mnouchkine παραμερίζεται μπροστά στο μεγάλο θεατρικό αποτέλεσμα.

**Συνεχίζουμε την παρουσίαση των νέων
θεατρικών σχημάτων που τα τελευταία
χρόνια δίνουν τό στίγμα μιās άλλης
θεατρικής πραγματικότητας**

Τό θέατρο της Καισαριανής

Ο Γιάννης Μαργαρίτης και ο
Γιώργος Μακρής, μίλησαν με την
Έφη Δρίνη, σκηνοθέτη, και την
Έφη Καλογεροπούλου ηθοποιό:

Τό θέατρο Καισαριανής έχει παρουσιάσει τις παραστάσεις του σε πολλές πόλεις και χωριά της χώρας μας, έχει πάρει μέρος σε θεατρικά Φεστιβάλ στην Ελλάδα και στο εξωτερικό και έχει τιμηθεί με Πρώτο Μεγάλο Βραβείο για την παράσταση «ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΣΤΗΝ ΑΥΛΙΔΑ», στο φεστιβάλ του Sitges.

Τό θέατρο Καισαριανής ιδρύθηκε τό 1977. Τό πρώτο έργο που παρουσιάσαμε ήταν ο «Λεπρέντης» του Χουρμουζή με συντονιστή τόν Γιώργο Χριστοφιλάκη. Αναγνωρίζοντας την καθημερινή φθορά της ελληνικής γλώσσας, επιλέξαμε αυτό τό έργο, άκριβώς επειδή προβάλλει τόν πλούτο της.

Με την πρώτη μας αυτή σκηνική εμπειρία ανακαλύψαμε τις ελλείψεις που είχαμε στά έκφραστικά μας μέσα. Χρησιμοποιήσαμε δηλα-

Ντουφεξής πήρε από μας) φτιάχτη-
κε για παράσταση που τη χαρήκαμε
όλοι μας.

Μετά τη δουλειά μας στην τραγω-
δία, που είναι έργο ελληνικό αλλά
μαζί και παγκόσμιο, ψάξαμε νά
βρούμε κάποιο άλλο παρόμοιο εί-
δος θεάτρου που νά μήν είναι μόνο
έθνικό. Βρήκαμε τη «Γέρμα» του
Λόρκα. Σκεφτήκαμε ότι ή Γέρμα
θά μπορούσε νά δουλεντεί πολύ
σωστά, μόνο μ' έναν ισπανό σκηνο-
θέτη κι έτσι συνεργαστήκαμε με
τόν R. Salvat γνωστό μελετητή του
Λόρκα. Στή σκηνοθεσία του Salvat
ή ομάδα του θεάτρου Καισαριανής,
έδωσε διονυσιακά στοιχεία, πράγμα
πού άρεσε ιδιαίτερα στόν ισπανό
σκηνοθέτη. Έντυπωσίασε και στην
Ισπανία όπου παίχτηκε τό έργο.

Στή συνέχεια ανεβάσαμε τις
«Βάχχες» του Εύριπίδη πάλι σε

τόν Μ. Παπανικολάου, βασισμένο
όμως στό έργο του Τσιφόρου «εμείς
και οι Φράγχοι».

Σ' αυτή την παράσταση είδαμε
την αναγκαιότητα της κινησιολογι-
κής δουλειάς, τό σώμα μας σάν
βασικό έκφραστικό μέσο. Έδώ άρ-
χίζει και ή συνεργασία με τη Ρεγγί-
να Καπετανάκη που συνεχίζεται
μέχρι σήμερα. Γυμναζόμαστε μαζί
της, άσχετα άν οι παραστάσεις που
κάνουμε άπαιτούν ιδιαίτερες κινη-
σιολογικές δυνατότητες ή όχι. (Αύ-
τή τη στιγμή προσπαθούμε νά αξιο-
ποιούμε κάθε δυνατότητα και ευ-
καιρία νά γυμνάσουμε τά έκφραστι-
κά μας μέσα. Αυτόν τόν καιρό
κάνουμε κλακέτες και περιμένουμε
έναν ήθοποιό του Γκροτόφσκι που
θά μάς κάνει ειδικά μαθήματα φω-
νητικής).

Μετά ανεβάσαμε τό «Ένας όμη-

με ότι είναι πρωτοποριακό. Και για
νά γίνουμε πιό συγκεκριμένοι:

Πιστεύουμε ότι ή ανάλυση, ή κα-
τάδειξη των προτερημάτων και των
έλαττωμάτων του ή σε τελευταίο
στάδιο ή ήρωποίηση του γνωστού
σε όλους «περιθωριακού τύπου»
πού τόσο άπασχόλησε τούς Νεοέλ-
ληνες συγγραφείς στην 10ετία 70-80
τείνει τώρα νά πάψει, νά χαθεί.

Σήμερα, ό καθένας μας έχει μιά
ηλεκόραση. Οι περισσότεροι έχουμε
αυτόκινητο, ένα καλύτερο ψυγείο,
διάφορα σκεύη, ίσως ένα σπιτάκι
στην έξοχή. Ο πολύ συμπαθής, ό
οικείος, ό φιλήσυχος γείτονας μας,
αυτός είναι που πρέπει νά μάς άπα-
σχολεί.

Τό «Χορεύει ή Κρυστάλλω μά-
μπο» είναι ή πορεία του ξεριζωμέ-
νου από την έπαρχία που εγκαθι-
σταται στην Αθήνα της αντιπαρο-

«Χορεύει ή Κρυστάλλω μάμπο»

δή στόν «Λεπρέντη» τις ύποκριτι-
κές ευκολίες μας χωρίς νά δουλέ-
ψουμε σε βάθος. Άποφασίσαμε
λοιπόν νά διερευνήσουμε τις ύπο-
κριτικές μας δυνατότητες. Έρευνα,
πού δέν μπορούσαμε νά την ξεκινή-
σουμε μόνοι μας, αλλά μόνο με τη
βοήθεια ενός έμπειρου σκηνοθέτη
πού θά έπαιζε και τό ρόλο του
δασκάλου. Έτσι, συνεργαστήκαμε
για πρώτη φορά με τόν Σταύρο
Ντουφεξή, στό ανέβασμα του Άρι-
στοφανικού «Πλούτου» σε παρά-
φραση του Χουρμουζή. Στή συνέ-
χεια δουλέψαμε την «Ιφιγένεια
στην Αυλίδα» πάλι με τόν Ντουφε-
ξή. Ήταν μιά πολύ σημαντική έμ-
πειρία. Μέσα από την εξάμηνη
προετοιμασία, διερευνήσαμε περιο-
χές, μέχρι τότε άγνωστες σ' έμάς.
Μέσα άπ' τό πάρε-δωσε σκηνοθέτη
- ομάδας (πιστεύουμε ότι και ό

σκηνοθεσία Ντουφεξή. Γνώμη του
θιάσου είναι ότι ή παράσταση αυτή
άπέτυχε, επειδή δέν δουλεύτηκε
άρεκτά.

Μετά παίξαμε τόν «Δράκο» του
Σβάρτς. Ήταν ένα έργο που μάς
άντιπροσώπευε όλους και τό επιλέ-
ξαμε για νά περάσουμε σε κάποιες
άλλες μορφές θεάτρου που μέχρι
εκείνη τη στιγμή μάς ήταν άπρόσι-
τες λόγω ύποκριτικών άδυναμιών.
Ο Δράκος άνέβηκε σε σκηνοθεσία
του Νίκου Χαλαλάμπους και μπο-
ρούμε νά πούμε ότι ήταν μιά πολύ
ώρεια συνεργασία.

Μετά, ό Δήμος της Καισαριανής
μάς ζήτησε ένα έργο για νά τιμηθεί
ή Έθνική μας Άντίσταση και ανε-
βάσαμε τόν «Κομματάρχη» του Γ.
Κοτζιούλα. Συνεχίσαμε με τό «Έ-
μπρός νά φάμ ντέ λά πατρί», έργο
γραμμένο και σκηνοθετημένο από

ρος» του Μπ. Μπήαν σε σκηνοθε-
σία του Κ. Μπάκα που τόν θεωρού-
με σπουδαίο δάσκαλο.

Στή συνέχεια άποφασίσαμε ν' ά-
νεβάσουμε μιά διασκευή της «Τα-
ραντέλλας» του Σκαρπέτα σε σκη-
νοθεσία Ν. Περέλη με κύριο στόχο
μας νά κριτικάρουμε τά μιούζικαλ
πού κάθε καλοκαίρι μάς κατακλύ-
ζουν.

Φέτος ανεβάσαμε τό έργο «Χο-
ρεύει ή Κρυστάλλω μάμπο» του Γ.
Μανιώτη. Είναι ή πρώτη φορά που
μάς άπασχολεί έργο Νεοέλληνα
συγγραφέα. Και αυτό όχι γιατί δέν
πιστεύουμε στό ταλέντο ή στις δυ-
νατότητες των Νεοελλήνων δη-
μιουργών. Άπλά και μόνο, πι-
στεύουμε ότι ή εποχή μας προχω-
ράει μέρα τη μέρα με τεράστια άλ-
ματα, άφήνοντας πολύ γρήγορα
πίσω μας, αυτό που έμείς πιστεύου-

χής, της μοναξιάς και του μετεόν,
για ν' άρχίσει νά παραμορφώνεται
μαζί της. Τά έργα του Γ. Μανιώτη
έχουν ποίηση. Ένα βασικό στοι-
χείο που πραγματικά μας τράβηξε
νά τά δούμε και νά τά αγαπήσουμε
άπό κοντά. Ή αλήθεια είναι ότι για
τό θεατρό μας ή δουλειά του Γιώρ-
γου ήταν ευτυχώς οικεία. Είναι μιά
δουλειά που μάς ενδιαφέρει ούσια-
στικά για τις βαθιές τομές της,
πού ενώ είναι τόσο καθημερινά αυ-
τά που άκούμε γίνονται κάπου τό-
σο μεγάλα όσο ή αρχαία μας τραγω-
δία. Ο Μανιώτης αγαπάει και σέ-
βεται τόν λαϊκό άνθρωπο, αγαπάει
όλους έμάς. Γι' αυτό και οτιδήποτε
συμβαίνει στά έργα του είναι πιό
τραγικό από αυτό που φαίνεται.

Τό Θ.Κ. έλπίζει νά προχωρήσει
και σ' άλλα ανεβάσματα νεοελληνι-
κών έργων.

ΜΑΗΣ '68

1968

1 Ιανουαρίου: Έπεισόδιο μεταξύ Μισόφ (Υπουργού Νεότητας) και Κόν-Μπεντίτ στα εγκαίνια της πιάνας της Ναντέρ.

«Η περιφημη λευκή βιβλος σας για τη νεολαία δεν λέει ούτε λέξη για τη σεξουαλικότητα».

(Κόν-Μπεντίτ απευθυνόμενος στον Μισόφ)

«Αν έχετε προβλήματα τέτοιας φύσης, κανείς δεν σας εμποδίζει να κάγετε μία βουτιά στην πιάνα».

(Απάντηση του Μισόφ)

2 Μαΐου: Διακοπή επ' άοριστο των μαθημάτων στη Ναντέρ.

«Πρέπει να άμφισβητήσουμε τον ιμπεριαλισμό σε όλες του τις μορφές περιλαμβανομένης της πολιτικής του μορφής δηλ. του αστικού Πανεπιστημίου».

(Οι «όργισμένοι» της Ναντέρ μέλη του κινήματος της 22 Μαρτίου)

«Πρέπει να ξεσκεπάσουμε ενεργητικά αυτούς τους ψευτοεπαναστάτες γιατί, αντικειμενικά, εξυπηρετούν τα συμφέροντα της γκαλικής εξουσίας. Πρέπει να καταπολεμήσουμε και να απομονώσουμε ολοκληρωτικά τα αριστοκρατικά γκρουπούσκουλα που με προκάλεσμα την επαναστατική φρασολογία επιδιώκουν να πλήξουν το δημοκρατικό κίνημα».

(Ούμανιτέ)

3 Μαΐου: Έισοκένωση της Σορβόνης από της αστυνομίας: Διακοπή των μαθημάτων.

«Δέν είμαστε "όργισμένοι". Με τόν όρο αυτό προσπαθούν να μās αποδώσουν κίνητρα συναισθηματικής μόνον

φύσης. Δέν είμαστε ούτε επαναστάτες γιατί δέν έχουμε ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα δράσης. Ό όρος που ταιριάζει περισσότερο ίσως απ' όλους στο κίνημά μας είναι η εξέγερση. Ναι, έχουμε εξέγερθεί. Φτάνει πιά!»

(Κόν-Μπεντίτ)

«Κατόπιν ρητής αίτησεως του πρωτανεως κ. Ρόζ, οι δυνάμεις της τάξεως εισέβαλαν στην Σορβόνη».

(Φράνς-Σουάρ)

«Ορισμένοι γάλλοι φοιτητές, μαθαίνοντας ότι σε άλλες χώρες οι φοιτητές τά φέρνουν όλα άνω κάτω ή τά σπάνε, θέλησαν να μιμηθούν άμέσως τους ξένους συναδέλφους τους».

(Αίτιολογία που δόθηκε από τόν ύπουργό Παιδείας κ. Πενρεφίτ για τό κλείσιμο του Πανεπιστημίου).

«Πώς να χαρακτηρίσει κανείς αυτούς που με τις άνεύθυνες ραδιουργίες τους, τις βιαιοπραγίες και τις ύβρεις τους, προκάλεσαν τή σημερινή κατάσταση; Ήδη, η μεγάλη μάζα των φοιτητών... άντιλαμβάνεται τις σοβαρότατες συνέπειες στις όποιες οδηγεί άναπόφευκτα ό πολιτικός τυχοδιωκτισμός».

(Ούμανιτέ)

«Παρά τήν απαγόρευση της αστυνομίας, οι φοιτητές έμμένουν στην πραγματοποίηση της συγκέντρωσης που κάλεσαν για αύριο στη Σορβόνη. Σκοπός της συγκέντρωσης είναι η διαμαρτυρία για τήν παραπομπή του Ντανιέλ Κόν-Μπεντίτ και των συντρόφων του στο Πειθαρχικό Συμβούλιο του Πανεπιστημίου. Ακόμη και η μικρότερη άντιπαράθεση άνάμεσα στους φοιτητές και τις δυνάμεις της τάξης κινδυνεύει να έκτραχυνθεί και να οδηγήσει σε σοβαρότατα έπεισόδια».

(Ζάκ Σοβαζό, άντιπρόσωπος της Έθνικής Ένωσης Φοιτητών Γαλλίας (Ε-ΕΦΓ))

1 Μαΐου: Τά πρώτα οδοφράγματα στο Παρίσι. Η άναταραχή έκσπλάνεται στην έπαρχία.

«605 TRAUMATISES STO KARTIE AATEN»

(Τίτλος Έφημερίδων)

«Άνδρες των ΜΑΤ, σάς ξεγελούν. Αγωνίζομαστε για να μπορούν τά παιδιά σας να πηγαίνουν στο Πανεπιστήμιο. Ό άγώνας μας σάς άφορά».

(Προκήρυξη της ΕΕΦΓ)

«Αυτό που σκοπεύω να κάνω είναι να πώ ΝΑΙ στο διάλογο, ΟΧΙ στη βία».

(Ό κ. Πενρεφίτ στο Γαλλικό Ίδρυμα Ραδιοφωνίας - Τηλεοράσεως (ΓΙΡΤ))

«Ό διάλογος, στον όποιο άναφέρθηκε ό κ. Άλαίν Πενρεφίτ, δέν μπορεί να υπάρξει όσο η μία πλευρά κρατάει κλόμπ και η άλλη εισπράττει τά χτυπήματα. Δέν τόν δεχόμαστε παρά μόνο με τρεις όρους: τήν άποχώρηση των δυνάμεων της άστυνομίας από τήν περιοχή της Σορβόνης, τήν άρση των κυρώσεων κατά των συντρόφων μας και τήν κανονική επανάληψη των μαθημάτων. Θά συνεχίσουμε τήν άπεργία και τις διαδηλώσεις ως ότου έπιτύχουμε τό σκοπό μας».

(Ζ. Σοβαζό)

«Όταν φωνάζουμε: Τό Πανεπιστήμιο στους εργάτες, αυτό σημαίνει πολιτιστική επανάσταση. Θά λέγαμε άκόμη: Οι φοιτητές στα έργοστάσια».

(Ζ. Σοβαζό)

«Ό άστυνομικός σ' όλες τις χώρες μοιάζει με άστυνομικό. Έχει κράνος για να προστατευτεί και κλόμπ για να άμύνεται. Υπήρξα φοιτητής πριν από σάς. Εφαγα κι εγώ χτυπήματα από κλόμπ. Ίσως κι έσείς κάποτε θά γίνετε άστυνομικός διευθυντής. Και τότε τί γνώμη θά είχατε για τους διαδηλωτές που έμποδίζουν τους πυροσβέστες να έρθουν να σβήσουν μία

πυρκαγιά;»

(Γκριμώ, άστυνομικός διευθυντής)

7-9 Μαΐου: Άκαρπες διαπραγματεύσεις μεταξύ φοιτητών και πρωτανίας.

Τό Κομμουνιστικό Κόμμα «καλεί τούς εργαζόμενους και όλους τούς δημοκράτες να δραστηριοποιηθούν μαζί με τό Κ.Κ. και τήν φοιτητική ένωση για τήν άμεση και καθολική κατάπαυση της άστυνομικής καταστολής, τήν άποχώρηση της άστυνομίας από τούς πανεπιστημιακούς χώρους και τήν άπελευθέρωση των φυλακισμένων».

(Γαλλικό Κομμουνιστικό Κόμμα - Διακήρυξη δημοσιευμένη στην Ούμανιτέ)

«Απόψε θά βρισκόμαστε σε μία έλεύθερη Σορβόνη.

Άπό τήν κυβέρνηση έξαρτάται τό άν αυτό θά γίνει με ειρηνικό τρόπο».

(Άλαίν Ζεσμάρ, γενικός γραμματέας Έθνικού Σωματείου Άνώτατης Εκπαίδευσης)

«Αναρχισμό, Καστρισμό, Μασοισμό, όλα τά βρίσκει κανείς. Άλλά αυτό που επιπλέει είναι ό μηδενισμός».

(Άπό λόγο του Πενρεφίτ στην Έθνοσυνέλευση)

«Ο ΝΤΕ ΓΚΩΛ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ»
(Σύνθημα των διαδηλωτών)

«Δέν υπάρχει διασάλευση της τάξης όταν δέν υπάρχει άστυνομία».

(Ζ. Σοβαζό)

«Όσο είναι στη φιλική έστω κι ένας φοιτητής, τά μαθήματα δέν πρόκειται να άρχίσουν»

(Κόν-Μπεντίτ)

«Αν οι τροτσκιστές, οι μασοί και η γιαγιά μου κατέβουν στους δρόμους, θά άγωνιστούμε μαζί. Άν όχι, άς πάν να γ...»

(Κόν-Μπεντίτ)

10 Μαΐου: «Κατάληψη του Καρτιέ Λατέν» από τους φοιτητές. Όδοφράγματα. Τά έπεισόδια παίρνουν τό χαρακτήρα εξέγερσης.

«Γιά πρώτη φορά μετά την εξέγερση τής 'Αλγερίας, ό Στρατηγός Ντέ Γκώλ συγκάλεσε στίς έξι σήμερα τό πρωί κυβερνητικό συμβούλιο γιά τήν ανασκόπηση τής φοιτητικής εξέγερσης τής προηγούμενης νύχτας στό Καρτιέ Λατέν».

(Εϊδηση έφημεριδών)

«Βρίσκομαι εδώ γιά νά σάς προσφέρω τήν προσωπική μου υποστήριξη καί νά συγκεντρώσω γύρω σας όσο τό δυνατόν περισσότερους συμμάχους».

(Λουί 'Αραγκόν)

«Φύγε από δώ παλιόγερε»
(Ένας Φοιτητής)

«Μιά μέρα θα γίνεις καί σύ παλιόγερος»

(Απάντηση τοῦ Α. 'Αραγκόν)

«Τά διπλώματα θά πρέπει νά απονέμονται σ' όλους κατ' αλφαβητική σειρά».

(Κόν-Μπεντίτ)

«Βρεθήκαμε μπροστά σέ ομάδες πού εφάρμοζαν τακτική ανταρτών. Εϊδαμε χτές τή νύχτα πράγματα πού δέν είχαμε ποτέ δει στό Παρίσι.

Φυσικά σήμερα είμαστε υποχρεωμένοι νά πάρουμε προληπτικά μέτρα. Οί κάτοικοι τοῦ Παρισιού όμόφωνα καταδικάζουν καί θεωρούν απαράδεκτα τά όσα συνέβησαν.

Βρεθήκαμε μπροστά σέ άνθρωπους πού είχαν ξεπεράσει τούς υπεύθυνους τής διαδήλωσης καί ήξεραν πολύ καλά τί έκαναν. Οί άνθρωποι αὐτοί θά απαντήσουν γιά τίς πράξεις τους ενώπιον τής δικαιοσύνης».

(Γκριμώ, 'Αστυνομικός Διευθυντής)

11 Μαΐου: Παρέμβαση τών συνδικάτων πού αποφασίζουν τήν κήρυξη γενικής άπεργίας τήν 13η Μαΐου. Έπιστροφή τοῦ Ζώρζ Πομπιντού από τό 'Αφγανιστάν. Κατάληψη τοῦ Σανσιέ από τούς φοιτητές. Πρώτες φοιτητικές συνελεύσεις.

«1. Οί αστυνομικές δυνάμεις εξαπέλυσαν βίαια επίθεση χωρίς προειδοποίηση καί χωρίς τίς συνθησιμένες κλήσεις πρὸς διάλυση.

2. Οί αστυνομικοί έρριχναν βόμβες πού περιείχαν ένα επικίνδυνο αέριο. 'Η χρήση τοῦ αερίου αὐτοῦ έχει απαγορευθεῖ από τήν Ένωση τών 'Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Τό αέριο αὐτό μπορεί νά προκαλέσει καί θάνατο όταν χρησιμοποιηθεῖ σέ κλειστό χώρο.

3. 'Η αστυνομία πυρπόλησε όδοφράγματα, κυρίως μέ τίς καπνογόνες βόμβες.

4. Στό τέλος τής διαδήλωσης εξαπολύθηκε πραγματικό πογκρόμ, χειρότερο από τό πογκρόμ κατά τών φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ 'Αλγερίου, οί όποιοι, όμως, ήταν όπλισμένοι στά όδοφράγματα. Πρόκειται γιά πράξεις άκατονόμαστης άγριότητας».

(Ζ. Σοβαζό)

DEBUT D'UNE LUTTE PROLONGÉE

Μάης '68. Ξεκίνηση μιάς παρατεταμένης πάλης.

Γάλλος αστυνόμος μέ τό σήμα τών 'Ες-Ές στήν άσπίδα του.

LA CHIENLIT C'EST LUI!

«'Η διάλυση είναι αὐτός».

12 Μαΐου: Κατευναστικά μέτρα: άπόλυση τών συλληφθέντων φοιτητῶν.

«'Η ΕΞΟΥΣΙΑ ΥΠΟΧΩΡΕΙ. ΕΜΠΡΟΣ ΝΑ ΤΗ ΡΙΞΟΥΜΕ»

(Ζ. Σοβαζό, Λέ Μόντ)

«'Η ΝΙΚΗ ΚΥΛΑΕΙ ΣΤΟΥΣ ΔΡΟΜΟΥΣ»

(Ένας όμιλητής στή Σορβόνη)

«'Ο Ντέ Γκώλ στά άρχεία»
(Ένας φοιτητής στή Σορβόνη)

«'Ο Ντέ Γκώλ στό Γεροκομείο»
(Σύνθημα στή Σορβόνη)

13 Μαΐου: Εικοσιτετράωρη γενική άπεργία. Πορεία συνδικάτων-φοιτητῶν από τόν 'Ανατολικό Σταθμό από Ντανφέρ-Ροσρώ. Κατάληψη τής Σορβόνης από τούς φοιτητές.

«Πρέπει νά πάμε στίς πόρτες τών εργοστασίων γιά νά εξηγήσουμε τό κίνημά μας στους εργάτες»
(Φοιτητές τής ΕΕΦΓ)

«ΜΑΤ, ΕΣ-ΕΣ»
(Οί διαδήλωτές)

«Πρέπει νά εξεγερθεῖτε όπως οί 'νέοι»

(Φρανσουά Μιτερράν)

«'Ο Φρανσουά Μιτερράν δέν είναι σύμμαχός μας. 'Αλλά, μπορεί, γιά τήν ακρίβεια νά μās φανεί χρήσιμος».

(Κόν-Μπεντίτ)

«Τό κομμουνιστικό κόμμα: Αὐτό πού μ' εὐχαρίστησε τό απόγευμα ήταν ότι βρισκόμουν στήν κεφαλή τής πορείας, ενώ τά σταλινικά άπολιθώματα στήν οὐρά της».

(Κόν-Μπεντίτ)

«Τό ζήτημα τώρα είναι νά συντρίψουμε τό άστικό πανεπιστήμιο. φτιάχνοντας έπιτροπές δράσης μέ συμμετοχή φοιτητῶν καί εργατῶν γιά νά εξετάσουμε τά μέτρα πού πρέπει νά πάρουμε».

(Ζάκ Σοβαζό, αντιπρόεδρος τής ΕΕΦΓ)

«'Ανακηρύσσουμε τό Πανεπιστήμιο τοῦ Παρισιού Αυτόνομο Λαϊκό Πανεπιστήμιο»

(Ε.Ε.Φ.Γ.)

14 Μαΐου: 'Αναχώρηση τοῦ Ντέ Γκώλ γιά τή Ρουμανία. 'Αρχή τών άπεργιών: Σύντ- 'Αβιασιόν στή Νάντη. 'Απεργίες στά Λύκεια, έξάπλωση τοῦ κινήματος κατάληψης τών σχολῶν.

«Μείναμε κατάπληκτοι κι έμεις οί ίδιοι από τήν άπίστευτη ήλιθιότητα τής εξουσίας. 'Αλλά άφού διάλεξε τό δρόμο τής αναμέτρησης έπρεπε νά φθάσουμε μέχρι τό τέλος»

(Κόν-Μπεντίτ)

15 Μαΐου: Έξάπλωση τών άπεργιών: Ρενώ στήν Κλεόν. Κατάληψη τοῦ 'Οντεόν από τούς φοιτητές.

«'Εδώ περνάμε ύπεροχα. Κοιμόμαστε, τρώμε, κανείς μας δέν άγγίζει

χρήματα ούτε κανείς τά σκέπτεται. Έχουμε ήδη τήν κοινωνία πού θέλουμε νά δημιουργήσουμε».

(Οί φοιτητές πού είχαν καταλάβει τή Σορβόνη)

«'Η φαντασία παίρνει τήν εξουσία στό πρώην θέατρο τής Γαλλίας. Εισόδος δωρεάν»

(Κατάληψη τοῦ 'Οντεόν)

«'Η κατάληψη αὐτή είναι επίσης πάνω άπ' όλα ένα σύμβολο: τής άμφισβήτησης τοῦ θεάματος-έμπορεύματος, τής άστικής κουλτούρας καί τής κοινωνίας τής καταπιεστικής κατανάλωσης».

(Έπιτροπή 'Επαναστατικού Συντονισμού)

«'Εμπρός νά καταλάβουμε τόν Πύργο τοῦ 'Αιφέλ...»

(Φοιτητές)

16 Μαΐου: Έξάπλωση τών άπεργιών: Ρενώ στήν Φλέν.

«ΣΥΝΔΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥΣ ΑΙΩΝΕΣ»

(ΕΕΦΓ)

«Δέν μās πέρασε ποτέ από τό μυαλό νά δώσουμε τό σύνθημα: 'Ας κατεβούμε όλοι στους δρόμους κι ας πολεμήσουμε.

Κανείς δέν θά μās ακολουθεῖ. Πιστεύουμε ότι ένα κίνημα αναπτύσσεται όταν ή άντικειμενική κατάσταση τό δικαιολογεί καί τοῦ δίνει ζωή. Πιστεύουμε ότι ή άντικειμενική αὐτή κατάσταση θά διαμορφωνόταν τό έπόμενο ακαδημαϊκό έτος. 'Η βλακεία τής εξουσίας τή δημιούργησε μέσα στό Μάιο: γι' αὐτό άλλωστε βρισκόμαστε εδώ πέρα».

(Κόν-Μπεντίτ)

«'Ο Κόν-Μπεντίτ: ποίος είναι αὐτός;»
(Ζωρζ Σεγκύ, γραμματέας τής Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατῶν)

«'Η εξουσία στους εργάτες» καί «οί φοιτητές αλληλέγγυοι μέ τούς εργαζόμενους».

(Συνθήματα στή Σορβόνη)

«Ξενάκη, όχι Γκοινώ»
(Σύνθημα τών φοιτητῶν στό 'Οντεόν)

17 Μαΐου: Έξάπλωση τών άπεργιών: Ρενώ στο Μπιγιανκούρ. Συνομιλίες Μιτερράν - Βαλντέκ Ροσέ. 'Απεργία στό ΓΙΡΤ.

«Δέν αναφερόμαστε στό άλφα ή τό βήτα πολιτικό σύστημα. Λέμε μόνο ότι θέλουμε ένα σύστημα πού θέτει τέρμα στήν έκμετάλλευση τών εργαζομένων. 'Όσο γιά τή μέλλουσα κοινωνία αὐτή θά οικοδομηθεῖ μόνη της».

(Ζ. Σοβαζό)

18 Μαΐου: 'Ο Ντέ Γκώλ επιστρέφει από τή Ρουμανία

«Δέν έχουμε νά δώσουμε μαθήματα στους εργάτες. 'Αντίθετα, έχουμε πάρει μαθήματα άπ' αὐτούς».

('Ο Κόν-Μπεντίτ μιλώντας στους εργάτες τοῦ Σαιν-Ναζαίρ, Λέ Μόντ)

ΡΑΤΑΚΟΣ SALAZAR FRANCO DEGAULLE

Προσοχή, τό ραδιόφωνο ψεύδε-
ται

«Είμαστε όλοι ανεπιθύμητοι».
Μετά την απέλαση του Κόν
Μπεντίτ.

«Σας τό λέω εγώ, ό Ντέ Γκώλ δέν έχει
φάει ποτέ γέγγες μαζί μέ τό λαό».
(Έργάτης στό μικρόφωνο
στή Σορβόννη)

«Ναί στή μεταρρύθμιση, όχι στή διά-
λυση»
(Ντέ Γκώλ)

**19 Μαΐου: Κυβερνητικές διαβου-
λεύσεις: διαταγμοί ως πρός τήν πο-
λιτική πού πρέπει νά ακολουθηθεί.**

«Η δράση μας απέδειξε ότι τό λαϊκό
αυθόρμητο διατηρεί τή σημαντική του
θέση. Αυτό ακριβώς επέτρεψε τήν
ώθηση πρός τά έμπρός και όχι οι
διαταγές μιας καθοδηγητικής όμά-
δας».
(Διάλογος Σάρτρ-Κόν-
Μπεντίτ)

**20 Μαΐου: Κατάληψη τών λυκείων
από τίς Μαθητικές Έπιτροπές
Δράσης.**

«Νομίζω πως αυτό πού μισούν στό
πρόσωπο του Κόν-Μπεντίτ είστε έ-
σεις οι ίδιοι. Άνήκει σέ μία δρώσα
μειονότητα. Κατορθώνει μέ μεγάλη
ικανότητα νά κρατάει τό κίνημα αυτό
στό δρόμο τής άμφισβήτησης, άπο-
φεύγοντας τήν πεπατημένη. Η έξου-
σία θά είχε κάθε λόγο νά χαιρετά αν
περιορίζατε τό κίνημά σας στή διεκδι-
κηση όρισμένων πραγμάτων».
(Απάντηση του Ζ.Π. Σάρ-
τρ στή Σορβόννη)

«Τά πάντα είναι δυνατό. Μπορείτε νά
πετύχετε, νά πραγματοποιήσετε τά
πάντα... Δέν εξαρτάται παρ άπό σας.
(Κόν-Μπεντίτ στή Σορβόννη)

«Παίρνω τίς επιθυμίες μου γιά πραγ-
ματικότητα γιατί πιστεύω στήν πραγ-
ματικότητα τών επιθυμιών μου».
(Σορβόννη)

«Τό αυτοκρατορικό και ιεραρχικό
Πανεπιστήμιο, όπως και τό Λύκειο-
στρατώνας, είναι έτοιμοθάνατα».
(Άλαίν Πενρεφίτ σέ λόγο
του πρός τήν έθνοσυνέ-
λευση)

**21 Μαΐου: Γενίκευση τών άπεργιών
σέ όλόκληρη τή χώρα πού παρα-
λύει.**

«Τό μόνο πρόβλημα τών γάλλων φοι-
τητών είναι πώς θά κοιμηθούν μέ
κορίτσια».
(Στοχασμός του κ. Γκόρς
Υπουργού Ένημέρω-
σης).

«Προσπαθώ νά σας καταλάβω», λέει
ένας εργάτης σ' ένα φοιτητή τής 22
Μάρτη. «Είναι ήδη μία επαναστατική
πράξη» του άπαντά ό φοιτητής.
(Κανάρ Άνσαινέ)

«Ό εκδημοκρατισμός του Πανεπι-
στημίου είναι μύθος αν δέν αλλάξουν
οί κοινωνικο-οικονομικές δομές.
Οί φοιτητικοί άγώνες είναι άγώνες
χωρίς αύριο αν δέν προεκταθούν
στούς εργατικούς άγώνες».
(Ζ. Σοβαζό)

**22 Μαΐου: Σύσκεψη τής Έθνικής
Έπιτροπής γιά τήν Έπεράσπιση
τής Δημοκρατίας. Έπανάλληψη τών
φοιτητικών διαδηλώσεων.**

«Η Έθνοσυνέλευση υπερεψήφισε τήν
άμνηστεια μέ άνατάση τών χειριών.
Τό σχετικό κείμενο είναι τό ακόλου-
θο: «Η άμνηστεια καλύπτει» όλα τά
αδικήματα πού διεπράχθησαν άπό
1ης Φεβρουαρίου μέχρι 18ης Μαΐου
1968, τά σχετικά μέ έπείσοδια ή δια-
δηλώσεις, μέ άφορμή εκπαιδευτικά
ζητήματα».
(Πρακτικά Έθνοσυνέλευσης)

«Τό Υπουργείο Έσωτερικών εξέδω-
σε άπαγόρευση τής παραμονής στή
Γαλλία του κ. Ντανιέλ Κόν-Μπεντίτ,
ηγέτη του Κινήματος τής 22 Μάρτη.
Ό κ. Κόν-Μπεντίτ χαρακτηρίζεται
«ανεπιθύμητος στή Γαλλία» και δέν
θά του επιτραπεί νά περάσει τά γαλλι-
κά σύνορα».
(16 Μοντ)

«Οί διαδηλώσεις υπέρ του Κόν-Μπεν-
τίτ δέν αποτελούν παρ ά ενέργειες
διασπαστικές, άποπροσανατολιστι-
κές, προβοκατόρικες».
(Ούμανιτέ)

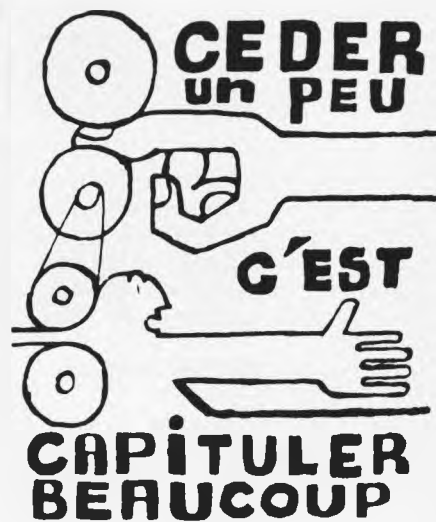
**24 Μαΐου: Συγκέντρωση τών φοι-
τητών στό σταθμό τής Λυών, προ-
ανάκρουσμα γιά νέα νύχτα όδο-
φραγμάτων. Τηλεοπτική εμφάνιση
του Ντέ Γκώλ κατά τήν όποία ά-
ναγγέλλει τή διενέργεια δημοψηφί-
σματος.**

«Γάλλοι, Γαλλίδες, τόν Ιούνιο θά ά-
ποφανθείτε μέ τήν ψηφο σας. Σέ
περίπτωση πού ή άπάντησή σας θά
είναι ΟΧΙ, έξυπακούεται ότι δέν θά
έξακολουθήσω νά άσχω επί μακρό τά
καθήκοντά μου. Άν, άπό τήν άλλη,
μού έκφράσετε τήν έμπιστοσύνη σας
μ' ένα μαζικό ΝΑΙ, τότε άπό κοινού
μέ τίς δημόσιες άρχές, και έχοντας,
έλπίζω, τή συνδρομή όλων όσων θέ-
λουν νά υπηρετήσουν τό κοινό συμ-
φέρον, θά αναλάβω τήν προσπάθεια
γιά νά αλλάξουμε, όπου αυτό είναι
άναγκαίο, τίς περιοριστικές και παρω-
χημένες δομές και νά άνοίξουμε διά-
πλατα τό δρόμο γιά τό νέο αίμα τής
Γαλλίας».

«Ζήτω ή Δημοκρατία!»
«Ζήτω ή Γαλλία!»
(Ό Στρατηγός Ντέ Γκώλ
στό μήνυμά του πρός τό
έθνος).

**25 Μαΐου: Έναρξη τών συνδικαλι-
στικών διαπραγματεύσεων στή
Γκρενέλ.**

«Οί δυνάμεις τής τάξεως χρησιμο-
ποίησαν τήν τακτική τής μάχης άπό
άπόσταση. Η τακτική αυτή συνιστά-
ται στόν έξαναγκασμό τών διαδηλω-
τών σέ ύποχώρηση μέ τά δακρυγόνα
και όταν οι διαδηλωτές αντίστέκονται
μέ τά άσφυζιόγωνα.
Η μέθοδος αυτή ήταν έπιτυχής. Τά
όδοφράγματα έπρεσαν τό ένα μετά τό
άλλο. Οί έπιτιθέμενοι άστυνομικοί ά-
κολοιούσανταν άπό μπουλντόζα πού
καθάριζε τό όδόστρωμα γιά νά έπι-
τρέψει τήν κίνηση τών όχημάτων τών
όργάνων τής τάξεως».

«Τό νά ύποχωρείς λίγο είναι
σάν νά παραδίδεσαι πολύ». Η :
δώσε τό δάχτυλο και δά σου πά-
ρουν τό χέρι.

*je participe
tu participes
il participe
nous participons
vous participez
ils profitent*

«Εγώ συμμετέχω, έσύ συμμετέ-
χεις, αυτός συμμετέχει, έμείς συμ-
μετέχουμε, έσεις συμμετέχετε, αυ-
τοί κερδίζουν».

Απάντηση στό πρόγραμμα τής
«εργατικής συμμετοχής» πού έ-
ξηγγειλε ό Ντέ Γκώλ στίς 24 Μάη
μαζί μέ τήν πρόταση - πού άργό-
τερα άτύχησε - γιά δημοψήφισμα.

Τό κράτος είναι κάδ' ένας άπό
μάς.

«Σύντροφοι, η επανάσταση δεν είναι αυτοκτονία. Διάλυση προς τό Πάνθεον. Με αυτό που κάνουμε τώρα γινόμαστε Καμικάζι».

(Διαταγή της ΕΕΦΓ, 00:40 π.μ. Λέ Φιγκαρό)

26 Μαΐου: 10 εκατομμύρια απεργών. Σχεδόν γενική παράλυση κάθε δραστηριότητας. Έλλειψη βενζίνης.

«Φοβερή Νύχτα»

(Τίτλος του Παρισινού Τύπου)

«Τό Καρτιέ Λατέν παρουσιάζει σήμερα εικόνα θεομηνίας: πεσμένα δέντρα, σπασμένες βιτρίνες, πυρπολημένα αυτοκίνητα».

(Ζ. Πομπιντού)

«Ο γκαλικός βουλευτής του Λουάρ κ. Τερενουάρ υπεραμύνεται του Κόν-Μπεντίτ. Με έρωτησή του προς τόν Υπουργό Έσωτερικών του ζητά να επανεξετάσει την απόφασή του που άφορα την απαγόρευση παραμονής του Κόν-Μπεντίτ στη Γαλλία».

(Κυριακάτικη Ούμανιτέ)

27 Μαΐου: Οι οργανώσεις των εργοδοτών και τα εργατικά συνδικάτα δέχονται τις συμφωνίες της Γκρενέλ· οι εργάτες της Ρενώ στο Μπιγιανκούρ τις απορρίπτουν. Σκληρή απεργία παντού. Συνάντηση στο Σαρλετύ.

«Οι φοιτητές δεν έσπασαν οδοφράγματα για να ζητήσουν μερικά παραπάνω άμφιθέατρα και νομίζω ότι μπορούμε να πούμε ότι πολύ άμφιβάλλουμε ότι οι νέοι εργαζόμενοι που ενώθηκαν με τους φοιτητές τό έκαναν για 7% αύξηση των ήμερομισθίων».

(Άλαιν Ζεσμάρ κατά τη συνάντηση στο Σερλετύ)

65.000 ΔΙΑΔΗΛΩΤΕΣ (ΜΕΤΑΞΥ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ ΠΟΛΛΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ) ΣΤΟ ΣΤΑΔΙΟ ΤΟΥ ΣΑΡΛΕΤΥ· ΚΑΝΕΝΑ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

(Τίτλος του Παρισινού Τύπου)

Στάδιο του Σαρλετύ: ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΑΠΟ 30.000 ΑΤΟΜΑ - φοιτητές και εργάτες - ΣΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΕΦΓ. Κανένα έπεισόδιο κατά τη διάρκεια της συγκέντρωσης και μετά τη διάλυσή της.

(Φιγκαρό)

«Η συνάντηση που οργανώθηκε από την ΕΕΦΓ χθές τό απόγευμα γέμισε τό στάδιο του Σαρλετύ. Οι κερκίδες και ό αγωνιστικός χώρος ήταν γεμάτα από τόν κόσμο που υπολογίζεται σέ 20.000».

(Ούμανιτέ)

28 Μαΐου: Ο Φρανσουά Μιτεράν ανακοινώνει την υποψηφιότητά του για την προεδρία της Δημοκρατίας με τόν Πιέρ Μαντές Φράνς ως υποψήφιο πρωθυπουργό.

«Ο Ντανιέλ Κόν-Μπεντίτ κέρδισε. Είχε στοιχηματίσει πριν από μερικές μέρες ότι θά επέστρεφε στη Γαλλία παρά την απαγόρευση παραμονής

του από την κυβέρνηση και ότι θά συνέχιζε τή δράση του. Έ λοιπόν, χθές τό βράδυ ήταν στή Σορβόνη όπου και έβγαζε λόγο».

(Παρί-Ζούρ)

«ΚΛΕΙΝΟΥΝ ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ ΣΤΗ ΓΕΡΜΑΝΙΑ»

«Η αναταραχή των φοιτητών κατά των έκτακτων νόμων εξαπλώνεται στή Γερμανία. Τά περισσότερα Πανεπιστήμια είναι σήμερα κλειστά λόγω απεργιών που έχουν οργανωθεί από φοιτητές της άριστεράς που έχουν καταλάβει τόν πανεπιστημιακό χώρο. Αναταραχή υπάρχει επίσης και στήν Ιταλία όπου στό Μιλάνο οι Μασοίκοι φοιτητές συνεπλάκησαν με τούς μετριοπαθείς μετά την κατάληψη του Πανεπιστημίου».

(Παρισινός Τύπος)

29 Μαΐου: Έξαφάνιση του Ντέ Γκώλ. Διαδήλωση της Γενικής Συνμοσπονδίας Εργατών από τή Βαστίλλη στό Σαιν Λαζάρ. Αναγγελία γκαλικής διαδήλωσης για τήν επόμενη.

«6:08 μ.μ. Ο Ντέ Γκώλ άφίχθη στό Κολομπέ με τό αυτοκίνητο του μοιράρχου της χωροφυλακής του Σωμόν».

(Τηλεγράφημα του Πρακτορείου Γαλλικός Τύπος)

«Πρέπει να θέσουμε τέρμα στην προσωπολατρεία και τόν βενετισμό. Ο Ντανιέλ δεν είναι ή Μπριζίτ Μπαρντό».

(Δήλωση του κινήματος της 22 Μάρτη)

«Ο Σάρτρ ήταν όλπορτουνιστής. Ο Ζενέ είναι ποιητής».

(Στοχασμός ενός φοιτητή μετά την άρνηση του Ζενέ να μιλήσει στους φοιτητές της Σορβόνης)

30 Μαΐου: Έπιστροφή του Ντέ Γκώλ και ραδιοφωνικό του μήνυμα. Αναγγελία της διάλυσης της Έθνομπελευσης. Γκαλική διαδήλωση από τήν πλατεία Όμονοίας στό Έτουάλ.

Στίς 30 Μαΐου, ώρα 4:00 μ.μ. ό Στρατηγός Ντέ Γκώλ απήχθη προς τή χώρα από όλα τά ραδιοφωνικά δίκτυα, τό ακόλουθο μήνυμα:

«Δεδομένου ότι είμαι ό φορέας της έθνικής και δημοκρατικής νομιμότητας, εξέτασα τις τελευταίες 24 ώρες όλα άνεξαίρετως τά ένδεχόμενα που θά μου επέτρεπαν να τή διατηρήσω. Πήρα τις αποφάσεις μου. Έν όψει των σημερινών περιστάσεων δεν πρόκειται να αποσυρθώ. Έχω τή λαϊκή έντολή. Θά τήν εκπληρώσω. Δεν θά αλλάξω τόν πρωθυπουργό του οποίου ή άνδρεία, ή σθεναρότης και ή ικανότης αξίζουν τόν σεβασμό όλων μας. Ο πρωθυπουργός θά μου προτείνει τις αλλαγές στή σύνθεση της κυβέρνησης που θεωρεί χρήσιμες. Διαλύω σήμερα τήν Έθνομπελευση».

...και ό Πρόεδρος έκλεισε ως έξης:

«Έ, λοιπόν όχι! Η Δημοκρατία δεν θά υποστείλει τή σημαία της! Ο λαός θά άνακτήσει τό θάρρος του. Η πρόοδος, ή άνεξαρτησία και ή ειρήνη θά νικήσουν μαζί με τήν έλευθερία. Ζήτω ή Δημοκρατία, Ζήτω ή Γαλλία!»

Θάνατος στίς άγελάδες (τούς άστυνομικούς)

Καλημέρα στά βόδια (τούς άποκτηνωμένους)

Μπελγκάρντ (Γάλλος)

Τύπος: Μην τό καταπιείτε.

RETOUR A LA NORMALE...

«Έπιστροφή στην όμαλότητά...»

Έκφραση της τάσης για συνέχιση της πάλης.

ΠΡΑΒΛΑ: «Ο ΚΟΝ-ΜΠΕΝΤΙΤ ΕΙΝΑΙ ΛΥΚΑΝΘΡΩΠΟΣ»

«Η Πράβλα όργανο του σοβιετικού κομμουνιστικού κόμματος χαρακτηρίσε «λυκανθρώπους» τόν Ντανιέλ Κόν-Μπεντίτ και τούς όπαδούς του, κατηγορώντας τους ότι θέλουν να διασπάσουν τό προοδευτικό κίνημα ενάντια στον καπιταλισμό».

(Τηλεγράφημα του Πρακτορείου Ρώτερ)

Τά κυρίαρχα σινθήματα στή διαδήλωση ύποστήριξης του Στρατηγού Ντέ Γκώλ:

«Έμπρός Ντέ Γκώλ!»

«Έλευθερία, Έλευθερία!»

«Η Γαλλία στή δουλεία!»

«Ο Μιτεράν είναι έλαττωματικός»

«Τά κομμούνια στό Μάο»

(Αά Νασιόν)

«Η βενζίνη νίκησε τήν επανάσταση».

(Στοχασμός φοιτητών της Σορβόνης)

31 Μαΐου: Έπανάληψη των συνδικαλιστικών διαπραγματεύσεων. Γκαλικές διαδηλώσεις στην έπαρχία.

1 Ιουνίου: Φοιτητικές διαδηλώσεις στό Μονπαρνάς. Αρχή της κάμψης, άν και με άργό άκόμη ρυθμό, του άπεργιακού κινήματος.

3 Ιουνίου: Κατάληψη των τεχνικών εγκαταστάσεων του Γαλλικού Ίδρύματος Ραδιοφωνίας-Τηλεόρασης από τό στρατό.

4 Ιουνίου: Έπιταχύνεται ή λύση των άπεργιών.

10 Ιουνίου: Αίματηρά έπεισόδια στά εργοστάσια της Πεζώ στό Σοσώ. Πνιγμός του Ζιλ Τοτέν στή Φλέν.

11 Ιουνίου: Νέα βίαια έπεισόδια στό Καρτιέ Λατέν. Τρίτη νύχτα όδοφραγμάτων.

12 Ιουνίου: Διάλυση των άριστερικών οργανώσεων. Απαγόρευση των διαδηλώσεων κατά τήν προεκλογική έκστρατεία.

14 Ιουνίου: Έκκένωση του Όντεόν.

16 Ιουνίου: Έκκένωση της Σορβόνης.

17 Ιουνίου: Λύση της άπεργίας στή Ρενώ.

23 Ιουνίου: Πρώτος γύρος των εκλογών για τό κοινοβούλιο: νίκη των Γκαλικών.

24 Ιουνίου: Λύση της άπεργίας στή Σιτροέν.

26 Ιουνίου: Λύση της άπεργίας στήν Ουζινόρ στήν Δουνκέρκη. Ούσιαστικό τέλος των άπεργιών.

30 Ιουνίου: Δεύτερος γύρος των εκλογών για τό κοινοβούλιο.

10 Ιουλίου: Αποπομπή του Ζωρζ Πομπιντού.

12 Ιουλίου: Ανάλυση της πρωθυπουργίας από τόν Κούβ Ντέ Μυρβίλ.

1960

28 Απριλίου: Παραίτηση του Ντέ Γκώλ.

15 Ιουνίου: Ο Ζ. Πομπιντού εκλέγεται πρόεδρος της Δημοκρατίας.

8 Αύγουστου: Υποτίμηση του φράγκου.

γράμματα πού λάβαμε

Καταγγελία από τό Βόλο

Βόλος, 5 Ἀπρίλη, 83
Ἀγαπητοί φίλοι, καλὸ ξεκίνημα καὶ καλὴ ἐπιτυχία στὸ δύσκολο δρόμο σας, νὰ συμβάλετε - νὰ συμβάλουμε τελικὰ ὅλοι μαζί στὴν ἐδραίωση τῆς Σοσιαλιστικῆς Ἀλλαγῆς.

Σὰς στέλνω ἓνα μικρὸ κείμενο καταγγελία μίας προβοκατόρικης ἐκδήλωσης πού ἐτοιμάζει ἐδῶ στὸν Βόλο ὁ ἰδεολογικὸς ἐγκέφαλος τῆς παραεκκλησιαστικῆς συμμορίας τῆς «ΧΡΥΣΟΠΗΓΗΣ», ὁ μητροπολίτης Χριστόδουλος, αὐτὸ τὸ ἐπικίνδυνα ἀνερχόμενο ἀστέρι τοῦ ἐλληνικοῦ φασισμού.

Ἐπτὰ χρόνια κυβέρνησε τὴ χώρα μας ἡ Δεξιά μέ τὴν Ν.Δ. κι ἄλλα τόσα πρὶν μέ τὴν ἀμερικανόδουλη ἀπριλιανὴ χούντα.

Τότε δὲν ὑπῆρχε θέμα ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων γιὰ τοὺς 400.000 Ἕλληνες-Ἀλβανούς πολίτες τῆς Β. Ἡπείρου;

Γιατί τότε κανεὶς δὲ θυμόταν τὰ δικαιώματα αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων καὶ τοὺς θυμοῦνται σήμερα;

Σὲ ποιές ἐκδηλώσεις γιὰ ἀνθρώπινα δικαιώματα πρωτοστάτησε ὁ Ι. Μ. Δημητριάδης;

Μήπως γιὰ τὰ δικαιώματα τῶν Κυπρίων ἀδελφῶν μας πού ὅλοι ξέρουμε ὅτι ἡ ἀπριλιανὴ χούντα ἀνοίξε τὸ δρόμο τῆς καταστροφῆς;

Μήπως γιὰ τὴ σφαγὴ τῶν ἡρωικῶν Παλαιστινίων τὸ περασμένο καλοκαίρι;

Ἡ ἀπάντηση σ' ὅλα αὐτά, πικρὴ, σκληρὴ καὶ ἀμείλικτη: ΣΕ ΚΑΜΙΑ.

Ἔτσι λοιπὸν ἡ ἐκδήλωση συμπαραστάσεως γιὰ τοὺς Ἕλληνες τῆς Β.

Ἡπείρου τὴν Κυριακὴ 10-4-84, ἀπὸ τὴν Ι.Μ. Δημητριάδης ἔχει σαφέστατα ἄλλους στόχους καὶ σκοποὺς καθαρὰ πολιτικούς.

Καλὸ θάναι λοιπὸν ἡ Ι. Μ. Δημητριάδης νὰ πάψει νὰ βάζει ἐκρηκτικὲς νάρκες στὴν Λαοπερόβλητη Κυβέρνηση τῆς Ἀλλαγῆς μέ ἐκδηλώσεις πού συσπειρώνουν τὴ μειοψηφία τῆς μειοψηφίας τοῦ Λαοῦ μας καὶ νὰ ἀσχοληθεῖ μόνο μέ τὰ φαναχτερά-τελετουργικά καθήκοντά της.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ
Νικόλας Ρίζος - ΕΡΓΑΤΗΣ
Παγασῶν 4 - Βόλος

Δυστυχῶς... ἔχασε!

Ἀγαπητοί φίλοι τοῦ Σχολιαστή, σὰς στέλνω τὶς λύσεις πού ἀφιερώνω στὰ 100 χρόνια ἀπὸ τὸ θάνατο τοῦ Μάρξ. Σὰς παρακαλῶ μόνον, ἂν κερδίσω νὰ εἶναι μία συνδρομὴ στὴ BABEL, ἢ τὴ ΜΟΤΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ἢ ἔστω ὁ τελευταῖος δίσκος τοῦ ΣΑΒΒΟΠΟΥΛΟΥ.

Φιλικά
Δημήτρης Κατσαρέλης

Υ.Γ. Συγχαρητήρια γιὰ τὸ περιοδικό, στὴ διάθεσή σας γιὰ συνεργασία στὴν εἰδικότητά μου. (ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΟΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ).

Ἀνάγκη ὀριοθετήσεων

Ἀγαπητὲ «σχολιαστή» συγχαρητήρια γιὰ τὸ περιοδικό. Ὑπέροχο καὶ πολὺ ἐνδιαφέρον, τὸ διάβασα μέχρι τέλους. Ὑπάρχει ὅμως ἓνα ζήτημα πού μέ προβλημάτισε καὶ νομίζω προβληματίζει κάθε σκεπτόμενο ἄνθρωπο. Διαβάζουμε στίς ἐφημερίδες τόσα γύρω ἀπ' τὶς διεργασίες πού γίνονται στὸ χώρο τοῦ κέντρου καὶ προβληματίζομαι. Ἀνήκουμε ἢ ὄχι στὴν ἀριστερά καὶ ἂν ναι πῶς ὀριοθετούμαστε ἀπὸ τὸ ΚΟΛΗΣΟ π.χ. γιατί ἂν δὲν ὀριοθετούμαστε πῶς θὰ καταλάβουν οἱ ἀναγνώστες μας ὅτι δὲν εἴμαστε κεντρώοι;

Μέ ἀγάπη
Γιάννης Κάλλας

Σχολιαστής

Ἰσαύρων 10 - Δαφνομήλη τηλ 3630781
Κυκλοφορεῖ κάθε 1η τοῦ μήνα Τεύχος 2ο
1η Μαΐου 1983 Τιμὴ Δρχ. 100

Ἰδιακτησία: «Γ. Πιτουρόπουλος καὶ ΣΙΑ» ΕΕ. Φωτοσύνθεση: «Γ. Λεοντακιανός καὶ Υἱοὶ Ο.Ε.», Δουκ. Πλακεντίας 31 Φωτογράφιση: Λάκης Μαστραντώνης, Σκουφά 36. Ἐκτύπωση Χ. Μαάτσος, Στρυμῶνας 48. **Συνδρομές**: Ἑσωτερικοῦ: 6 τεύχη Δρχ. 600 - 12 τεύχη Δρχ. 1200. Ἐξωτερικοῦ: 6 τεύχη Δρχ. 850 - Ἀμερική: 6 τεύχη Δρχ. 1100. ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Γιώργος Πιτουρόπουλος. Ἰσαύρων 10 - Δαφνομήλη ΑΘΗΝΑ.

Ἐκδότης: Γιώργος Πιτουρόπουλος, Ἰσαύρων 10 - Δαφνομήλη. **Διεύθυνση**: Κώστας Βουρνᾶς, Παναγιώτης Παναγιώτου, Δημήτρης Ψαρρῆς. **Πολιτικά θέματα**: Χρήστος Βαλιάνος, Ἀναστασία Λαζαρίδου, Χρυσάνθος Λαζαρίδης, Τάκης Μαστραντώνης, Γιάννης Μηλιός. **Διεθνή**: Κύρια Ἀδάμ, Κ. Ἀνατολίτης, Στάθης Δελῆς, Ὁράτιος Σαβράνης, Ἀστέρης Στάγκος. **Εκπαίδευση**: Χριστόφορος Βερναρδάκης, Λεωνίδας Καστάνας, Χρήστος Μαχαίρας, Μ. Παπαδάκη, Τάκης Ὑπέρμαχος. **Ελεύθερη Ἔρευνα**: Νίκος Βαφειάδης, Μάκης Γιουμπιζογιάννης, Ἄντα Θεοδωρίδου, Γιώργος Οἰκονομέας, Τασούλα Χριστοδουλοπούλου. **Κοινωνικά θέματα**: Κατερίνα Ἰατροπούλου, Γιάννης Κάλλας, Γιώργος Καραζάνος, Ἀντιγόνη Μαυρομάτη, Ζήνων Πιτσέλης, Βαγγέλης Χατζηβασιλείου, Ἀγγελίκα Ψαρρά. **Μουσική**: Νότης Μαυρουδῆς, Δημήτρης Οἰκονομάκης, Γιώργος Σταυρίδης. **Θεάματα**: Μένης Θεοδωρίδης, Γιώργος Μακρῆς, Γιάννης Μαργαρίτης. **Ἰδιοκαρυσμοί**: Νώντας Παπαμιχαήλ, Ἄρης Σαπουνάκης. **Καλλιτεχνική Ἐπιμέλεια**: Ἄκης Ἀηδόνης, Ἄντα Θεοδωρίδου, Ματίνα Καλογεράκου, Ἀποστόλης Μπουραίνος, Σπύρος Παντελάκης, Ἄρης Σαπουνάκης. **Σκίτσο**: Πέτρος Ζερβός, Σπύρος Παντελάκης. **Κόμικ**: Ἀρκάς.